

Ва бо ҳамроҳияш Аҳкомҳое
ки барой ҳар мусулмон муҳим аст

МУҚАДДИМА

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Алҳамду лиллоҳи вассалоту вассалому ало саййинидно ва набийино расулуллоҳ ... Аммо баъд

Бародар ва хоҳари мусалмон, дуруди Худованд бар шумо бод. Бидон, ки ёдгирии чаҳор чиз бар мо вочиб аст:

① Илм. Шинохти Худованд субҳонаҳу ва таъоло, Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва дини Ислом аст. Зеро бояд Худоро бо илму дониш шинохту парастии намуд на бо чаҳлу нодонӣ. Касе ки чунин амал нанамояд, сарнавишти ӯ ба сӯйи гумроҳӣ ва дар ин амр ҳаммонанди масиҳиён хоҳад буд.

② Амал. Касе (чизеро) бидонад, аммо (ба он) амал накунад, ҳаммонанди яҳуд хоҳад буд. Зеро онҳо илм доштанд, аммо ба он амал намекарданд. Яке аз ҳиллаҳои шайтон он аст, ки инсонро аз илм дур мекунад, то инсон дар пешгоҳи Худованд ба василаи чаҳлу нодониаш узру баҳона биёварад. Инсон намедонист, ки ҳар касе тавоноии ёдгирӣ дошта бошад, аммо онро анҷом надиҳад, дар ҳақиқат ҳуччат бар ӯ тамом шудааст. Қавми Нӯҳ (алайҳиссалом) ин ҳилларо дар пеш гирифтанд - ангуштҳояшонро дар гӯшашон фуру бурданд ва либосҳояшонро поён оварданд (сарашонро комилан пӯшониданд), то ҳуччат бар онҳо иқома нашавад.

③ Даъват ба сӯйи Худованд. Зеро донишмандон ва даъватгарон ворисони паёмбарон ҳастанд. Худованд субҳонаҳу ва таъоло Бани Исроилро лаъну нафрин кард, зеро онҳо ҳамдигарро аз кори хилоф наҳӣ намекарданд ва ҳатто чамъе аз некони онҳо бо сукуту созишкорӣ афроди гуноҳкорро амалан тавшиқ мекарданд. Ба ин тартиб барномаи аъмоли онҳо бисёр зишт ва нописанд буд.

Даъват кардани мардум ба сӯйи Худованд ва омӯзиш додан фарзи кифоя аст. Агар гурӯҳе аз мардум онро анҷом доданд, ҳеч кас гуноҳкор нахоҳад буд. Аммо агар ҳамаи

мардум аз анчоми он сар боз бизанад, ҳамагӣ гуноҳкоранд.

④ Доштани сабру бурдборӣ дар мушкилот ва озорҳо. Дар ҳамаи мароҳил ёдгирӣ (омӯзиш), амал кардан ба он таъолим ва даъват кардан ба сӯи он (вочиб аст).

Мо бо ҳадафи мушорикат дар аз байн бурдани ҷаҳлу тасҳили касби илми вочиб дар ин китоби мухтасар ҳадалақал (ба таври) кофӣ ва лозим аз улуми шаръиро бо ҳамроҳи се ҷузъи охири Қуръони карим ва тафсири он гирд овардаем. Иллати интиҳоби ин аҷзо касрати такрори сураҳои он буд. Зеро: *Оби дарёро агар нагӯн кашид, ҳам ба қадри ташнагӣ бояд чашид...*

Дар ин қор ҳамаи таъкиду талоши мо бар риояти ихтисор ва аҳодиси саҳиҳи Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) будааст. Мо иддаё намекунем, ки дар ин қор ба сурати комил амал намудаем, ки (он) камоли яке аз сифоте аст, ки фақат ба Худованд ихтисос дорад. Аммо ин қор талоши ниҳоии инсонӣ камқор аст. Агар ба роҳи савоб рафта бошад, ки ин қор лутфи Худованд аст, вале агар иштибоҳ бошад, ин қор аз худамону шайтон аст ва Худованду Паёмбараш аз он мубарро ҳастанд. Худованд он касро раҳмат кунад, ки айбҳои инсонро бо нақди ҳадафманду созанда ба мо ҳада намояд.

Аз Худованд мехоҳем, ки ба ҳамаи касоне, ки дар таҳия, ҷоп ва нашри он мушорикат доштанд, беҳтарин подошро иноят фармояд, ин амали ононро бипазирад ва ҷазову подоши ононро музоъаф бигардонад.

Валлоху аълам ва саллаллоху ва салламу ало саййидино ва набиййино Муҳаммад ва олиҳи ва саҳбиҳи аҷмаъин.

www.tafseer.info Email : tjk@tafseer.info

№	Мундариҷа	Сафҳа
1.	Муқаддима	0
2.	Фазли кироати Қуръон	3
3.	Қуръони карим, тафсири мухтасаре аз се ҷузъи охири Қуръони карим	6
4.	Ақида: Суолоти муҳим дар зиндагии инсон мусалмон	83
5.	Амалҳои қалб	114
6.	Гуфтугӯи ором байни Абдуллоҳ ва Абдуннабӣ!	135
7.	Шаҳодатайн - шартҳои ҳафтгонаи шаҳодат - ло илоҳа иллаллоҳ ва шартҳои чаҳоргонаи Муҳаммадур расулulloҳ	160
8.	Таҳорат, қазои ҳоҷат, шартҳои вузӯ.	166
9.	АҲКОМИ ХУНҲОЕ КИ БА ТАВРИ ТАБИӢ АЗ ЗАН ХОРИҶ МЕГАРДАНД	174
10.	Зан дар ислом	179
11.	Намоз.	185
12.	Закот.	199
13.	Рӯза.	205
14.	ҲАҶ ВА УМРА.	211
15.	Фавоид, масоили гуногун.	222
16.	Руқия (азоимхонии шаръӣ).	234
17.	Дуо ва аҳамияти он.	245
18.	Азкор, аҳамияти зикр.	255
19.	АВРОДИ РӢЗОӢА ДАР ҲАР БОМДОД ВА ШОМ	257
20.	Маъмуроти 82 фазои ба далели ақволу аъмол	260
21.	Манҳиёти 64 гуфтору аъмоли ба далели наҳйшуда	272
22.	Роҳи оянда, роҳҳои расидани мӯъмин ба бихишт ва низ.	279
23.	Чигунагии вузӯ гирифтани, авсофи вузӯи шомил, қасди вузӯ.	286
24.	Чигунагии намоз хондан, авсофи намози комил хондан.	287
25.	Зарурати илм ба он амал кардан аст	289

ФАЗЛИ ТИЛОВАТИ ҚУРЪОН

Алхамду лиллоҳи ва-с-салоту ва-с-салому ало саййидино расулуллоҳ, ва ало олиҳи ва саҳбиҳи. Аммо баъд:

Қуръон каломи Худованд аст ва фазилати он бар соири калом ҳаммонанди фазилати Худованд бар офаридаҳояш аст. Ва қироати он бартарин каломе аст, ки забон барои он ба таҳрик дармеояд.

Таълим ва таъаллуми Қуръону қироати он дорон фазоиلى зиёде аст. Аз чумла:

Подоши таълими Қуръон. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Беҳтарини шумо касе аст, ки Қуръонро ёд мегирад ва онро ёд медиҳад”*. (Бухорӣ).

Подоши қироати Қуръон. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар кас аз китоби Худованд ҳарфери бихонад, барои ӯ ҳасане аст ва дар ивази ҳар ҳасана даҳ баробари он дода мешавад”*. (Тирмизӣ).

Фазилати ҳофизи Қуръон ва касе, ки дар хондани он моҳир аст. Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Мисоли касе, ки Қуръонро мехонад ва ҳофизи он аст, чойгоҳи ӯ дар биҳишт бо малоикаи баландмартаба ва нек аст. Ва мисоли касе, ки Қуръон мехонад ва ба он тавачҷӯҳи вофир дорад ва бар хондани он машаққат мекашад, дорои ду аҷр мебошад”*. (Бухорӣ ва Муслим).

Ва ҳамчунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ба ҳамнишин ва ёри Қуръон (дар рӯзи қиёмат) гуфта мешавад: Бихон ва боло бирав, Қуръонро бо тартил бихон, ҳамон гуна ки дар дунё тиловат менамудӣ, чаро ки чойгоҳи ту дар «биҳишт» бо хондани охирин оят мебошад”*. (Тирмизӣ).

Хаттобӣ мегӯяд: «Дар асар (ҳадис) омадааст, ки теъдоди ояҳои Қуръон ба мизони теъдоди дараҷаҳои биҳишт аст. Ба қории Қуръон гуфта мешавад: Аз палаҳои «пушт» боло бирав ба мизоне, ки аз ояҳои Қуръон тиловат кардаӣ. Пас ҳар кас, ки тамоми Қуръонро тиловат намуда, дар охират дар болотарин дараҷаи биҳишт қарор мегирад ва ҳар кас қисмате аз онро хонда, пешрафти ӯ бад-он мизон хоҳад буд. Пас ниҳояти подош ба мувозанати интиҳои қироат аст”

Подоши касе, ки фарзандаш Қуръонро ҳифз мекунад.

“Ҳар кас Қуръон бихонад ва онро таълим диҳаду бад-он амал намояд, бар падару модараш дар рӯзи қиёмат тоҷе аз нур қарор медиҳанд, ки нураш ҳаммонади нури Офтоб аст ва чомае бар тани онҳо хоҳанд кард, ки дар дунё «ба хотири гаронбаҳо буданашон» қиматгузори намешаванд. Ва онҳо мегӯянд: Ба хотири чӣ чизе моро ба инҳо пӯшондаед? Гуфта мешавад: Ба хотири Қуръонро ҳифз кардани фарзандад”. (ҲОКИМ).

Шафоати Қуръон дар охират барои пайравонаш. Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳамоно Қуръон дар рӯзи қиёмат шафиъи пайравонаш аст”.* (МУСЛИМ).

Ва ҳамчунин он ҳазрат ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Рӯза ва Қуръон барои банда дар рӯзи қиёмат шафоат мекунад”.* (АҲМАД ВА ҲОКИМ).

Подоши касоне, ки барои тиловату мутолиа ва баррасии Қуръон чамъ мешаванд. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Гурӯҳе нестанд, ки дар хонае аз хонаҳои Худованди мутаъол чамъ мешаванд ва китоби Худоро тиловат мекунад ва ба мутолиа ва баррасии он машғуланд, магар ин ки оромиш бар онҳо нозил мешавад ва раҳмат ононро дар бар мегирад ва малоик ба гирдионон ҳалқа мезананд ва Худованд ононро дар назди касе, ки пеши Ӯст, зикр ва ёд мекунад”.*

Одоби қироати Қуръон

Ибни Касир бархе аз ин одобро баён мекунад. Аз ҷумла: Қуръон, ба даст гирифта ва хонда нашавад, магар шахс тоҳиру пок бошад ва қабл аз тиловат (бояд) мисвок бикунанд, беҳтарин либосашро бипӯшад, рӯ ба қибла намояд, дар сурати хамёза кашидан аз қироат худдорӣ кунад, қироати худро ба хотири суҳбат намудан ҷуз дар сурати зарурат қатъ нанамояд, ҳузури зеҳн дошта бошад ва дар оятҳои ваъд ва неъмат вақф намояд. Ва аз Худованд хоҳони онҳо бошад ва дар оятҳои ваъид ва хатар низ ба Худованд паноҳ бибарад, Қуръонро ба сурати пароканда бар рӯйи Замин қарор надихад, болои он чизе нагузорад, баъзе аз оётро аз баъзеи дигар дар вақти қироат бо садои баландтар нахонад ва дар бозору дигар маконҳои

серодам қироат накунад.

Чигунагии хондани Қуръон

Аз Анас ^(разияллоху анху) дар бораи қироати Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) суол шуд, ӯ гуфт: *“Эшон дар ҳолати мад, мад меоданд, замоне, ки “Бисмиллоҳи-р-рахмони-р-рахим”-ро мехонд, “бисмиллоҳ”-ро мад меоданд «ар-рахмони-р-рахим»-ро мад меоданд”*. (Бухорӣ).

Музоаф шудани аҷри қироат. Ҳар кас холисона Қуръонро тиловат намояд, маъҷур аст, валекин ин подош дар ҳангоми ҳузури қалб ва тадбиру фаҳми он чи ки тиловат мешавад, чандин баробар ва зиёд мегардад. Ва як ҳарф аз даҳ ҳасана то ҳафтсад баробар бештар мешавад.

Миқдори қироати Қуръон дар шабу рӯз

Асҳоби Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ҳар рӯз миқдоре аз Қуръонро барои тиловат кардан таъйин намуда буданд ва ҳаргиз онро камтар аз ҳафт рӯз хатм намекарданд ва ҳатто дар хатми Қуръон дар камтар аз се рӯз наҳй шудааст.

Пас эй бародари бузургвор, бар ғанимат шумурдани вақтат барои қироати Қуръон ҳарис бош ва барои ҳар рӯз миқдоре аз Қуръонро барои тиловат ихтисос бидеҳ ва дар ҳар сурат онро тарк нақун. Ва раҳрав он аст, ки оҳиста ва пайваста равад, на гаҳ тунду гаҳе хаста равад. Ва агар ғофил шудӣ ё дар хоб мондӣ, онро фардо қазо дор, чаро ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар кас аз саҳми ҳизбаи дар қироати Қуръон ё аз қисмати аз он дар хоб монд ва натвонист онро ба таври комил қироат намояд, дар байни намози субҳ ва намози зуҳр онро бихонад ва дар аҷри он дар он мавқеъ барои ӯ муъодил дар аҷри қироаташ дар шаб навишта мешавад”*. (Муслим).

Ва аз касоне мабош, ки Қуръонро тарк намудаанд ва ба ҳар сурате онро фаромӯш кардаанд, монанди тарки қироаташ ё тадаббураш ё амал бадон ё талаби мудово намудан аз он.

1. СУРАИ «ФОТИҲА»

Худованд дар ибтидои Куръон фармуда: «Бисмиллохи-р-рахмони-р-рахим», ки уламо дар бораи он ақволе (гуногун) доранд, вале раъйи саҳеҳ ва қавли садид ин аст, ки ин як оят буда, ки дар ибтидои ҳар сура барои фосила андохтан (дар) байни сураҳо хонда мешавад. Бинобар ин, ояте аз Куръон аст, вале ояте аз ҳар сура нест, магар (дар) мавриде, ки дар ояи 30-юми сураи «Намл» омадааст.

Ва дар ибтидои сураи «Бароат» хонда намешавад ва оят нест.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
 مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
 ۝ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝

1 Ба номи Худованди бахшандаи меҳрубону бахшоишгар.

2 Ҳамду ситоиш махсуси Худованде аст, ки Парвардгори ҷаҳониён аст.

3 Худованде, ки бахшанда ва бахшоишгар аст ва раҳмати ому хосаш ҳамаро расидааст.

4 Худованде, ки молики рӯзи ҷазо (аст).

5 Танҳо Туро мепарастем ва танҳо аз Ту ёрӣ меҷӯем.

6 Моро ба роҳи рост хидоят фармо.

7 Роҳи касоне хидоят фармо, ки ононро машмули анвои неъматҳои Худ қарор додӣ (неъматӣ хидоят, неъматӣ тавфиқ, неъматӣ илму амал ва чиҳоду шаҳодат) на (роҳи) онҳое, ки бар асари аъмоли зишт ва инҳирофи ақида ғзаби Ту домангирашон шуд (яъне яҳуд) ва на онҳо, ки ҷодаи ҳақро раҳо карда, дар бераҳаҳо гумроҳу саргардон шудаанд (яъне насоро).

58-СУРАИ «МУҶОДАЛА»

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَدِّدُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكَى إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ
تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

1 Худованд сухани занеро, ки дар бораи шавҳараш ба ту (Паёмбар ^{САЛЛАЛОҲУ АЛАЙҲИ ВА САЛЛАМ}) мурочиат карда буд, шунид. Он зан ба Худованд шикоят мекард. Ин дар ҳоле буд, ки Худованд гуфтугӯи шумо (ва исрори он зан)-ро (дар ҳалли мушкилаш) мешунид.

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي
وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ
يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا
ذَلِكَ لَكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ
لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

2 Касоне аз шумо, ки нисбат ба ҳамсаронашон зиҳор мекунад (яъне занро бар худ ҳаром гардонид ва яро ба манзалаи модар баробар меҳисобанд), онон ҳаргиз модаронашон нестанд, модаронашон танҳо касоне ҳастанд, ки онҳоро ба дунё овардаанд. Онҳо сухани зишту ботил мегӯянд ва Худованд баҳшанда ва омӯрзанда аст.

3 Касоне ки ҳамсарони худро зиҳор мекунад, сипас аз гуфтаи худ боз мегарданд, бояд пеш аз омезиши ҷинсӣ онҳо ғуломеро озод кунанд. Ин дастуре аст, ки ба он андарз дода мешавад, Худованд ба он чи анҷом медиҳад огоҳ аст.

4 Ва касе ки қудрати (озод кардани ғуломеро) надошта бошад, ду моҳ паёпай қабл аз омезиш рӯза бигирад. Ва касе, ки инро ҳам натавонад шаст мискинро таъом диҳад. Ин барои он аст, ки ба Худо ва расулаш имон биёваред, инҳо марзҳои илоҳӣ ҳастанд. Ва барои кофирон азоби дардовар аст!

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا
آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا
عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا
فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا
خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا
ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

5 Ҳароина касоне, ки бо Худо ва расулаш душманӣ мекунад, хору залил шуданд, он гуна ки пешиниёни онҳо хору залил шуданд. Мо оёти рӯшане нозил кардем, барои кофирон азоби хоркунандае (дар қиёмат) аст.

6 Дар он рӯз, ки Худованд ҳамаи онҳоро аз нав зинда мегардонад ва аз аъмоле, ки анҷом додаанд, онҳоро бохабар месозад. Аллоҳ аъмоли онҳоро ҳисоб кардааст, ҳарчанд худ аз ёд бурдаанд ва Аллоҳ бар ҳар чизе шоҳиду нозир аст!

7 Оё надонистай, ки Аллоҳ ҳар чиро ки дар осмонҳову замин аст, медонад? Се кас бо ҳам начво (роз, сухани махфӣ) кунанд, Худованд чаҳорумини онҳост ва панҷ кас бошанд, Худованд шашумини онҳост. Ва камтар аз ин, ҳар ҷо ки бошанд ва бештар аз ин, Аллоҳ бо онҳост. Сипас ҳамаро дар рӯзи қиёмат ба корҳое, ки кардаанд, огоҳ мекунад. ҳароина, Аллоҳ бар ҳама чиз огоҳ аст!

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ التَّجَوُّيِّ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ
بِالْآثِمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحْيِكَ بِهِ اللَّهُ
وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُّونَهَا
فِيئْسَ الْمَصِيرُ ۝۸ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَتَنَجَّوْا بِالْآثِمِ
وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ۝۹ إِنَّمَا التَّجَوُّيِّ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِهِمْ
شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝۱۰

8 Оё онҳоро, ки аз начво манъ шуда буданд, надидӣ, ки кореро, ки аз он манъ шуда буданд, аз сар гирифтанд ва боз ҳам барои гуноҳу душманӣ аз нофармонӣ аз паёмбар бо ҳам начво мекунанд? Ва чун назди ту меоянд, ба гунае туро салом мегӯянд, ки Аллоҳ туро ба он гуна салом нагуфтааст ва дар дилҳо мегӯянд: «Чаро Аллоҳ моро ба он чӣ мегӯем, азоб намекунад?» Ҷаҳаннам барояшон кофист. Ба он дохил мешаванд ва ин бад саранҷомест!

9 Эй касоне, ки имон овардаед, ҳангоме ки начво (роз, сухани махфӣ) мекунед ба гуноҳ ва нофармонии Расули Аллоҳ начво накунад, балки ба кори нек ва тақво начво кунед ва аз Худое, ки ҳамагӣ назди Ӯ ҷамъ мешавад, бипарҳезед.

10 Начво танҳо аз сӯйи шайтон аст, меҳоҳад бо он мӯъминонро ғамгин созад, вале (бояд бидонанд, ки шайтон) наметавонад ҳеч гуна зараре ба онҳо бирасонад, магар ба фармони Худо, пас мӯъминон бояд танҳо бар Худо таваккал кунанд.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَأَفْسَحُوا يَفْسَحَ اللَّهُ
لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ أَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ

دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

﴿١١﴾ Эй касоне, ки имон овардаед, ҳангоме ки ба шумо гуфта шавад: дар маҷлисҳо ҷой боз кунед, ҷой боз кунед, то Аллоҳ дар қори шумо кушоиш диҳад ва чун гӯянд, ки бархезед, бархезед. Худованд касонеро, ки имон овардаанд ва касонеро, ки илм ба онҳо дода шуда (аст), дараҷоти азиме мебахшад ва Худованд ба он ҷи анҷом медиҳад, огоҳ аст.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَيْكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنِ اللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾ ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَيْكُمْ صَدَقْتُمْ فَأذْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

﴿١٢﴾ Эй касоне, ки имон овардаед, ҳангоме ки меҳоҳед бо Расули Худо начво кунед, пеш аз начвоятон садақае дар роҳи Худо бидиҳед, ин барои шумо беҳтар ва покизатар аст. Ва агар тавоноӣ надошта бошед, Худованд омӯрзанда ва меҳрубон аст.

﴿١٣﴾ Оё тарсидед, ки аз додани садақот қабл аз начво худдорӣ кунед, камбағал мешавед? Акнун, ки ин корро накардед (ва худ ба тақсири хештан пай бурдед) ва Худованд тавбаи шуморо пазируфт, намозро барпо доред ва зақотро адо кунед ва Худо ва Паёмбарашро итоат намоед ва (бидонед) Худованд аз он ҷи анҷом медиҳад, бохабар аст.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللّٰهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾ لَن تُغْنِي عَنْهُمْ ءَمْوَالُهُمْ وَلَا ءَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا ءُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ ءَوْ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ءَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الكَذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ ءُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ءَلَا إِن حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الخٰسِرُونَ ﴿١٩﴾

﴿١٤﴾ Оё надидай он касонро (мунофиқонро), ки бо мардуме, ки Аллоҳ бар онҳо ҳашм гирифта буд, (яҳудиён) дӯстӣ карданд? Инҳо (мунофиқон) на аз шумоянд ва на аз онҳо (яҳудиён). Ва худ медонанд, ки бар дуруғ савганд меҳӯранд.

﴿١٥﴾ Худованд азоби шадиде барои онҳо (мунофиқон) фароҳам сохтааст, чаро ки онҳо аъмоли баде анҷом медоданд.

﴿١٦﴾ Онҳо савгандҳои худро сипаре қарор доданд ва мардумро аз

роҳи Худо боздоштан, аз ин рӯ барои онон (дар дузах) азоби хоркунандае аст.

17 Ҳаргиз амвол ва авлодашон онҳоро аз азоби илоҳӣ ҳифз намекунад, онҳо аҳли оташанд ва ҷовидона дар он мемонанд.

18 Рӯзеро, ки Худованд ҳамаи мунофиқонро бармеангезад (ва аъмолашонро бар онҳо арза медорад ва дар додгоҳи адлаш аз онҳо суол мекунад), вале онон барои Худо низ савганд (ба дурӯғ) ёд мекунанд, ҳамон гуна, ки (имрӯз) барои шумо савганд ёд мекунанд ва гумон мекунанд, ки кореро метавонанд, анҷом диҳанд. Бидонед, ки онҳо дурӯғгӯенанд.

19 Шайтон бар онҳо мусаллат шуда ва ёди Худоро аз хотири онҳо бурдааст, онон ҳизби шайтонанд, бидонед ҳизби шайтон зиёнкоронанд.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۗ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿١٧﴾ كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَيْنَا ۗ
وَرُسُلِي ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١٨﴾ لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ
عَشِيرَتَهُمْ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ۗ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٩﴾

20 Ҳароина касоне, ки бо Худо ва расулаш душманӣ мекунанд онҳо дар зумраи хоршудагонанд.

21 Аллоҳ чунин муқаррар дошта, ки ман ва расулнам пирӯз мешавем, чаро, ки Худованд қавӣ ва шикастнопазир аст.

22 Ҳеҷ гурӯҳеро, ки имон ба Худо ва рӯзи қиёмат доранд, намеебӣ ки бо душманони Худо ва расулаш дӯстӣ кунанд. Ҳарчанд падарон ё фарзандон ё бародарон ё хешовандонашон бошанд, онҳо касоне ҳастанд, ки Аллоҳ бар дилашон рақами имон зада ва ба рӯҳе аз худ ёриашон кардааст, Худованд онҳоро дар боғҳое аз биҳишт дохил мекунад, ки нахрҳо аз зери (дарахтонаш) ҷорӣ аст, ҷовидона дар он мемонанд. Худованд аз онҳо хушнуд аст ва онҳо низ аз Худованд хушнуданд, Инҳо ҳизби Худоянд, огоҳ бош, ки ҳизби Аллоҳ, ҳароина, ночотёфтагонанд!

59-СУРАИ «ҲАШР»

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي
اَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اٰهْلِ الْكِتٰبِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ ۗ مَا ظَنَنْتُمْ
اَنْ يَخْرِجُوْا ۚ وَظَنُّوْا اَنْهُمْ مَّانِعَتُهُمْ حُصُوْنُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ فَاَتٰهُمْ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ
يَحْتَسِبُوْا وَقَدَفَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الرُّعْبَ ۗ يُجْرِبُوْنَ بِيُوْتَهُمْ بِاَيْدِيهِمْ وَاَيْدِى الْمُؤْمِنِيْنَ

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ۝ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ مَا قَطَعْتُمْ مِثْلَ لِيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيْخِزْيَ الْفٰسِقِينَ ۝

1 Он чи дар осмонҳо ва замин аст, барои Худо тасбеҳ меӯянд ва Уст пирузманд мағлуб намешавад ва дар офариниши халқаш ҳақим аст.

2 Ӯ (Худованд) касе аст, ки кофирони аҳли китобро дар нахустин бархӯрд (бо мусулмон) аз хонаҳояшон берун ронд. Шумо ҳаргиз гумон намекардед, ки онҳо (аз ин диёр) хориҷ шаванд ва худашон низ гумон мекарданд, ки қалъаҳои маҳкамашон ононро аз азоби илоҳӣ боз медорад. Аммо Худованд аз он ҷо, ки гумонашро намекарданд бар онҳо азоб овард ва дар дилҳояшон тарсу ваҳшат афканд. Ба гунае, ки хонаҳои худро бо дасти хеш ва бо дасти мӯъминон вайрон мекарданд, пас ибрат бигиред, эй соҳибхирадмандон.

3 Ва агар на ин буд, ки Худованд тарки ватанро бар онон муқаррар дошта буд, онҳоро дар ҳамин дунё мучозот мекард ва барои онҳо дар охират низ азоби оташ аст.

4 Ин ҷазо (дар дунё ва охират) аз он ҷиҳат домангирашон шуд, ки бо Худо ва расулаш ба душманӣ бархостанд ва ҳар кас ба душманӣ бо Худо бархезад, (Худованд ҷазояш медиҳад, зеро) Худо ҷазои шадиде дорад.

5 Ҳар дарахти боарзиши нахро қатъ ё онро ба ҳоли худ во гузоштед ҳама ба фармони Худо буд ва ҳадаф ин буд, ки фосиқонро хору расво кунанд.

وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أُوجِفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ حَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝

6 Ва он ҷиро Худо аз онон (яҳуд) ба расулаш бозгардонад, чизе аст, ки шумо барои ба даст овардани он (заҳмате нақашидед), на аст тохтеду на шутуре, вале Худованд расулони худро бар ҳар кас бихоҳад, мусаллат месозад ва Худо бар ҳамаи чиз тавоност.

7 Он ҷиро Худованд аз аҳли ин ободиҳо ба расулаш боз гардонд, аз они Худо ва расул ва хешовандони ӯ ва ятимон ва мустамадон ва дарроҳмондагон аст, то (ин амволи азим) дар миёни сарватмандони шумо даст ба даст нагардад, он ҷиро

Расули Худо барои шумо оварда, бигиред (ва ичро кунед) ва он чи наҳй карда, худдорӣ намоед ва аз мухолифати Худо бипарҳезед, ки Худованд азобаш шадид аст.

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

8 Ин амвол барои фақирони муҳочироне аст, ки аз хона ва кошона ва амволи худ берун ронда шуданд. Онҳо фазли Худованд ва ризои Ӯро металабанд ва Худо ва расулашро ёри мекунанд, онҳо ростгӯенанд.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَخِّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيْمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

9 Ва барои касоне аст, ки дар ин саро (сарзамини Мадина) ва дар сарои имон пеш аз омадани муҳочирон дар диёри худ будаанд, ҳар мусулмонero ба сӯяшон ҳичрат кунад, дӯст доранд ва дар дили худ ниёзе ба он чи ба муҳочирон дода шуда, эҳсос намекунанд ва онҳоро бар худ муқаддам медоранд, ҳарчанд худашон бисёр ниёзманд бошанд. Ва касоне, ки аз бухлу ҳирси нафси хеш боздошта шудаанд, растагоронанд.

10 (Ҳамчунин) касоне, ки баъд аз онҳо (муҳочирон ва ансор) омаданду мегӯянд: Парвардгоро! Мо ва бародаронамонро, ки дар имон бар мо пеши гирифтанд, биёмӯрз ва дар дилҳоямон ҳис ва кинае нисбат ба мӯъминон қарор мадеҳ. Парвардгоро, Ту меҳрубон ва бениҳоят бо раҳм ҳастӣ.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِن أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ لَئِن أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَصَرُوهُمْ لَيُولَيَنَّ الْأَدْبَرَ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ ﴿١٢﴾ لَا أَنْتُمْ أَشَدُّ رَهَبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يَقْتُلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرْبَىٰ مُحَضَّبَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾ كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ

لِلْإِنْسَانِ أَكْفَرُ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾ فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾

11) Оё мунофиқонро надидӣ, ки пайваста ба бародарони кофирашон аз аҳли китоб меғуфтанд: Ҳар гоҳ шуморо (аз Ватан) берун кунанд, мо ҳам бо шумо берун хоҳем рафт ва ҳаргиз сухани ҳеҷ касро дар бораи шумо итоат нахоҳем кард. Ва агар бо шумо ҷангиданд, ҳатман ёриятон хоҳем намуд, Худованд шаҳодат медиҳад, ки онҳо дурӯнғӯенанд.

12) Агар онҳоро берун кунанд, бо онон берун намераванд ва агар (ба гуфтаи худ амал кунанд ва) ёриашон кунанд, пушт ба майдон карда фирор мекунанд, сипас касе ононро ёрӣ намекунад.

13) Ваҳшат аз шумо дар дилҳои онҳо беш аз тарс аз Худост, ин ба хотири он аст, ки онҳо гурӯҳе нодонанд.

14) Онҳо ҳаргиз бо шумо ба сурати гурӯҳе намечанганд, ҷуз дар қалъаҳои маҳкам ё аз пушти деворҳо. адоваташон дар миёни худашон саҳт аст. Онҳоро муттаҳид мепиндорӣ, дар ҳоле ки дилҳояшон пароканда аст, ин ба хотири он аст, ки онҳо мардуме биҳирад ва беандешаанд.

15) Монанди онҳое ҳастанд, ки чанде пеш вуболи гуноҳи хешро ҷашиданд ва ба азоби дардовар низ гирифтагон хоҳанд шуд.

16) Монанди шайтон аст, ки ба инсон гуфт: Кофир шав, аммо ҳангоме ки кофир шуд, гуфт: Ман аз ту безорам, ман аз Худованде, ки Парвардгори оламиён аст, бим дорам.

17) Саранҷом қорашон ин шуд, ки ҳар ду дар оташи дӯзах хоҳанд буд ҷовидона дар он мемонанд ва ин аст ҷазои ситамкорон.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

18) Эй касоне, ки имон овардаед, аз (муҳолифати) Худо бипарҳезед ва ҳар кас бояд бингарад, то барои фардояш чӣ чиз аз пеш фиристодааст? Аз Аллоҳ битарсед, ки Аллоҳ аз он чӣ анҷом медиҳед, огоҳ аст.

19) Ва ҳамчун касоне набошед, ки Худоро фаромӯш карданд ва Худо низ онҳоро ба худфаромӯшӣ гирифтагон кард (ба сабаби ин ки Худоро дар осудаҳои ва неъмат фаромӯш карданд, ӯ низ ононро дар саҳтиҳо дучори худфаромӯшӣ гардонид) онҳо фосиқонанд.

20) Ҳаргиз дӯзahiён ва биҳиштиён баробар нестанд, асҳоби биҳишт растагронд ва пирузанд.

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ
 الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ
 الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ
 الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْحَبِيبُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا
 يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا
 فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

21) Агар ин Қуръонро бар кӯхе нозил мекардем, мидидӣ дар баробари он хошиё мешавад ва аз хавфи Худо мешикофад ва инҳо мисолҳое аст, ки барои мардум мезанем, шояд дар он биянҷешед.

22) Ӯ Худое аст, ки маъбуде барҳақ ҷуз Ӯ нест, донои ошқору ниҳон аст ва Ӯ раҳмону раҳим аст.

23) Ӯ Худое аст, ки маъбуде ҷуз Ӯ нест, ҳоким ва молики асли Ӯст, аз ҳар айб муназаҳ аст, ба касе ситам намекунад, амниятбахш аст ва муроқиби (ҳамаи чиз) аст. Ӯ қудратманди шикастнопазир аст, ки бо иродаи нофизи худ ҳар амреро ислоҳ мекунад ва ҷоистаи азамат аст. Худованд муназаҳ аст аз он чӣ шарик барои Ӯ қарор медиҳанд.

24) Ӯ Худованде аст холик, офаринандае бесобиқа ва суратгаре беназир, барои Ӯ номҳои нек аст ва он чӣ дар осмонҳо ва замин аст тасбеҳи Ӯ меғӯяд ва Ӯ азизу ҳаким аст.

60-СУРАИ «МУМТАҲИНА»

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ ثَلُمُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ
 وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا
 بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم
 بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ
 السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ يَتَفَفَّؤْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ
 وَالسِّنَنَّهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾ لَنْ تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا
 أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

1) Эӣ касоне, ки имон овардаед, душмани Ман ва душмани худатонро дӯст нагиред, шумо нисбат ба онҳо изҳори муҳаббат мекунед, дар ҳоле ки онҳо ба он чӣ аз ҳақ барои шумо омада (Ислом ва Куръон) кофир шудаанд. Ва расули Худо ва шуморо ба хотири имон ба Худованде, ки Парвардгори ҳамаи шумост, аз шаҳру диёратон берун меронанд. Агар барои чиҳод дар роҳи Ман ва талаби ризои Ман берун омадаед, дар ниҳон бо онҳо

дӯсти макунед ва Ман ба ҳар чӣ пинҳон медоред ё ошкор месозед огоҳтарам. Ва ҳар кӣ чунин мекунад, аз роҳи рост гумроҳ гаштааст.

❷ Агар бар шумо зафар ёбанд, бароятон душман бошанд ва барои озор доданатон дасту забон мекушоянд, (яъне, бо латуқуб, қатл ва дашном ва монанди он) ва низ дӯст доранд, ки шумо кофир гардед.

❸ Ҳаргиз ҳешовандон ва фарзандони шумо ба шумо дар рӯзи қиёмат чизеро фоида намерасонанд, Аллоҳ миёни шумо ҷудой меафканад. Аллоҳ, ба он чи анҷом медиҳед биност.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ ۗ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَآغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ۝

❹ Барои шумо сармашқи хубе дар зиндагии Иброҳим ва касоне, ки бо ӯ буданд вучуд дошт, дар он ҷангоме ки ба қавми (мушрики) худ гуфтанд: Мо аз шумо ва он чӣ ғайр аз Худо мепарастед безорем, мо ба шумо кофир ва мункир шудаем ва миёни мову шумо адоват ва душмании ҳамешагӣ падида омад, то ба вақте ки фақат ба Аллоҳ имон оваред," магар дар ин сухани Иброҳим ба падараш, (Озар гуфт), ки ҳатман барои ту омӯриши талаб мекунам зеро наметавонам азоби Аллоҳро аз ту дафъ кунам. Парвардигоро! Бар Ту таваккал кардаем ва ба Ту рӯй овардаем ва бозгашти ҳама рӯзи қиёмат ба сӯи Туст.

❺ Эй Парвардигори мо, моро зердасти кофирон магардон. Ва (гуноҳони) моро биёмӯрз, ки ҳароина, Ту пирузманду ҳақимӣ!

❻ Барои шумо (эй мусулмонон) дар зиндагии онҳо (Иброҳим ва пайравонаш) сармашқи некӯе ҳаст, барои касоне, ки умед ба Худо ва рӯзи қиёмат доранд ва ҳар кӣ рӯй гардонад пас албатта, Аллоҳ аз бандагонаш бениёз аст ва дар зоту сифоти худ сутуда аст!

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ لَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتُلُواكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُواكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ۝ إِنَّمَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَتَلُواكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُواكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ

وَزَظْهَرُوا عَلَيَّ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمَّ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

7) Умед аст, ки Худо миёни шумо ва касоне аз мушрикон, ки бо шумо душманӣ карданд (тавфиқ ба Ислом дода), пайванди мухаббат барқарор кунад ва Худованд тавоност ва омӯрзандаву меҳрубон аст.

8) Худо шуморо аз некӣ қардан ва риояти адолат нисбат ба касоне, ки бо шумо дар амри дин ҷанг накарданд ва шуморо аз хона ва диёратон берун наронанд, наҳӣ намекунад, чаро ки Худованд адолатпешагонро дӯст дорад.

9) Танҳо шуморо аз дӯстӣ ва робита бо касоне наҳӣ мекунад, ки дар амри дин бо шумо ҷанг карданд ва шуморо аз хонаҳоятон берун ронданд, ё ба берун рондани шумо кӯмак карданд ва ҳар кас бо онон робитаи дӯстӣ дошта бошад, золим ва ситамгар аст.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مَهْجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَعَثْوُهُمْ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُفَّارِ وَسَأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْفَقُوا ذَلِكَمُ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِء مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

10) Эй касоне, ки имон овардаед, ҳангоме ки занони боимон ба унвони ҳичрат назди шумо оянд, онҳоро (аз худ наронед, балки) озмоиш кунед, Худованд ба имонашон огоҳтар аст. Ҳар гоҳ онҳоро мӯъмин ёфед. онҳоро ба сӯйи куффор боз нагардонед, на онҳо бар куффор ҳалоланд ва на куффор барои онҳо ҳалол ва ончиро ҳамсарони онҳо (барои издивоҷ бо ин занон) пардохтаанд ба онон бипардозед ва гуноҳе бар шумо нест, ки бо онҳо издивоҷ кунед, ҳар гоҳ маҳрашонро ба онон бидихед ва ҳаргиз занони кофирро дар ҳамсари худ ниғаҳ надоред. Ҳақ доред маҳреро, ки пардохтаед, талаб кунед, ҳамон гуна ки онҳо ҳақ доранд маҳри (занадонро, ки аз онон ҷудо шудаанд) аз шумо талаб кунанд, ин ҳукми Худованд аст, ки дар миёни шумо ҳукм мекунад ва Худованд донову ҳақим аст.

11) Ва агар баъзе аз ҳамсарони шумо аз дастатон бираванд (исломро раҳо карда ба куффор пайванданд) ва шумо дар ҷанге бар онҳо пирӯз шудед ва ғаноиме ба даст гирифтаед, ба касоне, ки ҳамсаронашон рафтаанд, ҳаммонанди маҳреро, ки пардохтаанд, (аз ғаноим) бидихед ва аз (муҳолифати) Худованд, ки ҳама ба У имон доред, бипарҳезед.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعَنَّكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكَنَّ بِاللَّهِ شَيْعًا وَلَا يَسْرِقَنَّ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلَنَّ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهْتَنٍ يَفْتَرِيْنَهُ وَيُنَّ أَيْدِيَهُنَّ وَأَرْجُلَهُنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعُهُنَّ وَاسْتَعْفِرَ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّوَلَوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَسُؤُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

12) Эй паёмбар, ҳангоме ки занони мӯъмин назди ту оянд ва бо ту байъат кунанд, ки чизеро шарики Худо қарор надиханд, дузди ва зино накунанд, фарзандони худро накушанд, тӯхмат ва ифтирое пеши дасту пойи худ наёваранд ва дар ҳеч кори шоистае муҳолифат ва нофармониӣ ту накунанд, бо онҳо байъат кун ва барои онҳо аз даргоҳи Худованд омӯрзиш биталаб, ки Худованд омӯрзанда ва меҳрубон аст.

13) Эй касоне, ки имон овардаед, бо қавме, ки Худованд ононро мавриди ғазаб қарор дода, дӯсти накунед. Инон аз (начот дар) охират маъюсанд, ҳамон гуна, ки кофирони мадфун дар қабрҳо маъюс мебошанд.

61-СУРАИ «САФ»

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَمْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَأَنَّهُمْ بُنَيَّنٌ مَرَّصُونَ ﴿٤﴾

1) Он чи дар осмонҳо ва он чи дар Замин аст, ҳама тасбеҳи Худо мегӯянд, Ӯ шикастнопазир ва ҳақим аст.

2) Эй касоне, ки имон овардаед, чаро сухане мегӯед, ки (ба он) амал намекунед?

3) Назди Худо бисёр мучиби хашм аст, ки сухане бигӯед, ки (ба он) амал намекунед.

4) Худованд касонеро дӯст медорад, ки дар роҳи Ӯ мечанганд гӯё сохтмони маҳкам ва устуворанд.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَفْقَهُمْ لَمْ تُوَدُّونِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾

5) Ба ёд ор, (эй Паёмбар) чун Мӯсо ба қавмаш гуфт: Эй қавми ман, чаро маро озор медихед бо ин, ки медонед ман фиристодаи Худо ба сӯйи шумо ҳастам? Ҳангоме ки онҳо аз ҳақ рӯй гардониданд, Аллоҳ низ дилҳояшонро аз қабули ҳақ бигардонид.

ва Аллох фосиконро ҳидоят намекунад.

❖ Ва (ба ёд ор эй Паёмбар), чун Исо писари Марям гуфт: Эй Бани Исроил, ҳароина, ман фиристодаи Худо ба сӯи шумо ҳастам, Тавротеро, ки пеш аз ман будааст, тасдиқ мекунам ва ба паёмбаре, ки баъд аз ман меояд ва номаш Аҳмад аст, хушхабаратон медиҳам». Чун он Муҳаммад саллаллоху алайҳи ва саллам бо оёти равшани худ омад, гуфтанд: «Ин чизе, ки овардаи ба мо, ҷодуи ошкорест!»

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٦﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

❖ Чӣ касе золимтар аст аз он касе, ки бар Худо дурӯғ баста, дар ҳоле ки ӯро даъват ба Ислом мекунад, ва Худованд гурӯҳи ситамкоронро ҳидоят намекунад.

❖ Онон мехоҳанд нури Худоро бо даҳони худ хомӯш созанд, вале Худованд нури худро комил мекунад, агарчи кофиронро нохуш ояд.

❖ Ӯ касе аст, ки расули худро бо ҳидоят ва дини ҳақ фиристод, то ӯро бар ҳамаи адён ғолиб созад, ҳарчанд мушрикони нохуш ояд.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذِلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَعْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَلْكِنَّ ظِيْبَةً فِي جَنَّتِ عَدْنِ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

❖ Эй касоне, ки имон овардаед, оё шуморо ба тижорате роҳнамоӣ кунам, ки шуморо аз азоби дарднок раҳой мебахшад?

❖ Ва он ин ки ба Худо ва расулаш имон биёваред ва бо амволу ҷонҳоятон дар роҳи Худо ҷиҳод кунед, ин барои шумо (аз ҳар чиз) беҳтар аст, агар бидонед.

❖ Гуноҳонатонро мебахшад ва шуморо дар боғҳое аз биҳишт дохил мекунад, ки нахрҳо аз зери дарахтонаш ҷорӣ аст ва дар масканҳои покиза дар биҳишти ҷовидон ҷой медиҳад ва ин пирузии азим аст.

❖ Ва (неъматӣ) дигаре, ки онро дӯст доред, ба шумо мебахшад ва он ёрии Худованд ва пирузии наздик аст ва мӯъминонро башорат деҳ.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ
لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَمْتُمْ
طَائِفَةً مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرْتَ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ
فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

14 Эй касоне, ки имон овардаед, нусратдиҳандагони дини Худо бошед, ҳамон гуна, ки Исо писари Марям ба ёрони хоси худ гуфт: Чӣ касоне дар роҳи Худо нусратдиҳандагони ман ҳастед? Ва он ёрони хос (дар посух бо ниҳояти ифтихор) гуфтанд: Мо нусратдиҳандагони Худоем, дар ин хангом гурӯҳе аз Бани Исроил имон оварданд ва гурӯҳе кофир шуданд, Мо касонеро, ки имон оварда буданд бар душманони худ қувват додем, пас бар онҳо ғолиб шуданд.

62-СУРАИ «ЧУМЪА»

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْاُمَمِئِنَّ رَسُوْلًا مِّنْهُمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ ءَايٰتِهٖٓ وَيُزَكِّيْهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كٰنُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢﴾
وَعَاخِرِيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوْا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيْمُ ﴿٣﴾ ذٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيْهِ مَن يَشَآءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿٤﴾

1 Он чи дар осмонҳо ва он чи дар Замин аст, барои Худо тасбеҳ мегуянд, Худованде, ки молику ҳоким аст ва аз ҳар айб ва нуқсе мубарроҳт ва азизу ҳаким аст.

2 Ӯ касе аст, ки дар миёни ҷамъияти дарнаҳонда расуле аз худашон барангехт, ки оғашро бар онҳо меҳонад, онҳоро тазкия мекунад ва ба онҳо китоб (Қуръон) ва ҳикмат меомӯзад, ҳарчанд пеш аз он дар гумроҳии ошкоре буданд.

3 Ва низ ин паёмбар фиристода шудааст бар гурӯҳи дигаре, (аз араб ва ғайри араб) ки ханӯз бо онҳо напайвастанд (ва ба дунё наомаданд) ва Ӯ пирузманду ҳаким аст.

4 Ин фазли Худост, ки ба ҳар кас бихоҳад (ва шоиста бидонад) мебахшад ва Худованд соҳиби фазли азим аст.

مَثَلُ الَّذِيْنَ حُمِلُوْا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوْهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا بِئْسَ
مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِآيٰتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٥﴾ قُلْ
يَأْتِيهَا الَّذِيْنَ هَادُوْا اِنْ رَعَمْتُمْ اَنْكُمْ اَوْلِيَآءُ لِلّٰهِ مِنْ دُوْنِ النَّاسِ فَتَمَتَّوْا الْمَوْتِ
اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٦﴾ وَلَا يَتَمَتَّوْنَهٗٓ اَبَدًا بِمَا قَدَّمْتْ اَيْدِيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيْمٌ
بِالظّٰلِمِيْنَ ﴿٧﴾ قُلْ اِنَّ الْمَوْتِ الَّذِي تَفْرُوْنَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مَلَقِيْكُمْ ثُمَّ تَرْدُوْنَ اِلَىٰ

عَلِمَ الْعَيْبَ وَالشَّهَادَةَ فَيَنْبِئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

5 Касоне, ки мукаллаф ба Таврот шуданд, вале ҳаққи онро адо накарданд, монанди харе ҳастанд, ки китобхоеро бар пушт бор мекунад (ва намедонад дар он чист). Гурӯҳе, ки оёти Худоро инкор карданд, мисоли баде доранд ва Худованд қавми ситамгарро хидоят намекунад.

6 Бигӯ: Эй яҳудиён, агар гумон мекунад, ки (фақат) шумо дӯстони Худоед на соири мардум, пас орзуи марг кунед, агар рост мегӯед.

7 Вале онон ҳаргиз таманнои марг намекунанд, ба хотири аъмоле, ки аз пеш фиристодаанд, Аллоҳ аз ҳоли ситамкорон доност.

8 Бигӯ: Ин марге, ки аз он фирор мекунад, ҳатман бо шумо мулоқот хоҳад кард, сипас ба сӯи касе, ки донои пинҳон ва ошкор аст бозгардонанда мешавад, он гоҳ шуморо аз он чи анҷом медодед, хабар медиҳад.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

9 Эй касоне, ки имон овардаед, хангоме ки барои намози ҷумъа азон гуфта мешавад, ба сӯи зикри Худо (хутба ва намоз) биштобед ва хариду фурӯшро раҳо кунед, ин барои шумо беҳтар аст, агар медонистед.

10 Ва хангоме ки намоз поён гирифт, дар Замин пароканда шавед ва аз фазли Худо биталабед ва Худоро бисёр ёд кунед, шояд растагор шавед.

وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا أَنْفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكَوْكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهِوِ وَمِنَ التِّجْرَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾

11 Хангоме ки онҳо тичорат ё саргармӣ ва лаҳверо бубинанд, пароканда мешаванд ва ба сӯи он мераванд ва туро истода (дар ҳоле ки хутбаи намози ҷумъа мехонӣ) ба ҳоли худ раҳо мекунанд. Бигӯ: Назди Худо беҳтар аз лаҳву тичорат аст ва Худованд беҳтарин рӯзидиҳандагон аст.

63-СУРАИ «МУНОФИҚУН»

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا

فَطَبَعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خِشْبٌ مِّنْ سِنْدَةٍ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنَّكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْبُنُودُ الَّذِينَ كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

1) Хангоме ки мунофиқон назди ту оянд, меғўянд: Мо шаҳодат медиҳем, ки ҳатман ту расули Худоӣ, Худованд медонад, ки фиристодаи ӯ ҳастӣ, вале Худованд шаҳодат медиҳад, ки мунофиқон дурўғў ҳастанд.

2) Онҳо савгандҳояшонро сипар сохтаанд, то мардумро аз роҳи Худо боз доранд, онҳо корҳои бисёр баде анҷом медиҳанд.

3) Ин ба хотири он аст, ки онҳо нахуст имон оварданд, сипас кофир шуданд ва лизо бар дилҳои онҳо мўҳр ниҳода шуда, ва ҳақиқатро дарк намекунанд.

4) Хангоме ки онҳоро мебинӣ, туро аз (тану ҳайъати) бадани онҳо хуш меояд. Ва агар сухан бигўянд, ба суханонашон гўш фаро медиҳӣ, гўё чўбҳои хушке ҳастанд, ки ба девор тақя дода шудаанд. Ҳар овозе аз ҳар ҷо баланд шавад, онро бар зидди худ мепиндоранд, инҳо душманони воқеии ту ҳастанд, пас аз онҳо барҳазар бош. Худованд онҳоро бидушад, чӣ гуна аз ҳақ қачрав мешаванд (ба сўи куфру нифоқ)?

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَأَوْ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾ يَقُولُونَ لِنِ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنَهَا الْأَذْلَ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

5) Хангоме ки ба онҳо гуфта шавад: Биёед то расули Худо барои шумо истиғфор кунад, сарҳои худро (аз рўйи истехзо ва кибру ғурур) такон медиҳанд ва онҳоро мебинӣ, ки аз суханони ту эъроз карда ва такаббур меварзанд.

6) Барои онҳо баробар аст, ки хоҳ истиғфор кунӣ ё нақунӣ, ҳаргиз Худованд онро намебахшад, Худованд қавми фосиқро (ба сўи имон) ҳидоят намекунад.

7) Онҳо касоне ҳастанд, ки меғўянд: Ба афроде, ки назди расули Худо ҳастанд, инфоқ нақунед, то пароканда шаванд, ва ҳол он ки ҳазинаҳои осмонҳо ва Замин аз онӣ Худост, вале мунофиқон намефаҳманд.

8) Онҳо меғўянд: Агар ба Мадина бозгардем, азизон залилонро берун мекунанд, иззат махуси Худо ва расули ӯ ва мўъминон аст, вале мунофиқон (ҳақиқати равшанро) намедонанд.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

9 Эй касоне, ки имон овардаед, амвол ва фарзандонатон шуморо аз ёди Худо ғофил накунад. Ва ҳар кӣ чунин кунад, пас он гурӯҳ худ зиёнкоронанд.

10 Ва аз он чӣ ба шумо (эй мӯъминон) рӯзӣ додаем, дар роҳи Аллоҳ садақа кунед, пеш аз он ки марги яке аз шумо фаро расад ва бигӯяд: Парвардигоро, чаро (марги) маро муддати каме ба таъхир наяндохтӣ, то (дар роҳи Худо) садақа диҳам ва аз солиҳон бошам?

11 Ва Худованд ҳаргиз (марги) касеро, ҳангоме ки аҷалаш фаро расад, ба таъхир намеандозад ва Худованд ба он чи анҷом медиҳед, огоҳ аст.

64-СУРАИ «ТАҒОБУН»

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

1 Он чӣ дар осмонҳо ва он чӣ дар Замин аст барои Худо тасбеҳ меғӯянд, моликият ва ҳукумат аз они Ӯст, сипос ва ситоишти неку сазовори Ӯст ва Ӯ бар ҳама чиз тавоноست.

2 Ӯ касе аст, ки шуморо офарид, гурӯҳе аз шумо кофиред ва гурӯҳе мӯъмин ва Худованд нисбат ба он чи анҷом медиҳед, биност.

3 Осмонҳо ва заминро ба ҳақ офарид ва шуморо (дар олами ҷанин) тасвир кард, тасвири зебо ва дилпазир ва бозгашти ҳама ба сӯйи Ӯст.

4 Он чиро дар осмонҳо ва Замин аст, медонад ва аз он чи пинҳон ё ошкор мекунед, бохабар аст ва Худованд аз он чи дар даруни синаҳост, огоҳ аст.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

5 Оё хабари касоне, ки пеш аз ин кофир шуданд, ба шумо нарасидааст? (Оре) онҳо таъми кайфари гуноҳони бузурги худро чашиданд ва (дар охират низ) азоби дардноке барои онхост.

6 Ин ба хотири он буд, ки расулони онҳо (пайваста) бо далоили равшан ба суроғашон меоманданд, вале онҳо (аз рӯи кибру гурур) гуфтанд: Оё башарҳое (мисли мо) мехоҳанд моро хидоят кунанд? Магар чунин чизе мумкин аст? Пас кофир шуданд ва рӯй баргардонданд, дар ҳоле ки Худованд (аз имону тоаташон) бениёз буд, Худованд бениёз ва шоистаи ситоиш аст.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِمَا عَمِلُوا
وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ فَآمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَالَّذِي أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾
يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّعَابِنِ
وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ
وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾
وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا
وَبئسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

7 Кофирон пиндоштанд, ки ҳаргиз барангехта нахоҳанд шуд, биғу: Оре, ба Парвардигорам савганд, ҳамаи шумо (дар қиёмат) барангехта хоҳед шуд, сипас он чиро амал мекардед, ба шумо хабар дода мешавад ва ин барои Худованд осон аст.

8 Ба Худо ва расули Ӯ ва нуре, ки нозил кардаем, имон биёваред, Худованд ба он чӣ анҷом медиҳед, огоҳ аст.

9 Ин (бозофаринӣ, гирдоварӣ ва ҳисобу ҷазо) дар замоне хоҳад буд, ки ҳамаи шуморо дар он рӯзи ҷамъ гирдоварӣ мекунад, он рӯз, рӯзи тағбун аст. Ва ҳар кас ба Худо имон биёварад ва амали солеҳ анҷом диҳад, гуноҳони ӯро мебахшад ва ӯро дар боғҳое аз биҳишт, ки нахрҳо аз зери дарахтонаш ҷорӣ аст, ворид мекунад. Човидона дар он мемонанд ва ин пирузии бузурге аст.

10 Аммо касоне, ки кофир шуданд ва оёти моро такзиб карданд, асҳоби дӯзаханд, човидона дар он мемонанд ва ҷаҳаннам чи бад бозгаштест.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ
وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ
فَأِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

11 Ҳеҷ мусибате рух намедихад, магар ба изни Худо ва ҳар кас ба Худо имон оварад, Худо қалбашро хидоят мекунад ва Худованд ба ҳар чиз доно аст.

12 Ва итоат кунед Худоро ва итоат кунед Паёмбарро, агар шумо руйгардон шавед (ва итоат накунад, ӯ ҳаргиз маъмур ба иҷбори шумо нест) расули Мо ҷуз иблагӣ ошкор вазифае надорад.

13 Худованд (касе аст, ки) ҳеч маъбуде ба ҳақ ҷуз Ӯ нест. Муъминон бояд фақат бар Ӯ таваккал кунанд.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقْ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِنْ تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

14 Эй касоне, ки имон овардаед, баъзе аз ҳамсарону фарзандонатон душманони шумо ҳастанд, аз онҳо барҳазар бошед. Ва агар афв кунеду чашм бипӯшед ва бибахшед (Худованд шуморо машмули афв ва раҳматаш қарор медиҳад), чаро ки Худованд баҳшанда ва меҳрубон аст.

15 Амволу фарзандонатон фақат василаи озмоиши шумо ҳастанд, аҷру подоши азим назди Худованд (аз они шумо) хоҳад буд.

16 Пас то метавонед тақвои илоҳӣ пеша кунед ва гӯш диҳед ва итоъат намоед ва инфоқ (хайру саховат) кунед, ки барои шумо беҳтар аст. Ва касоне, ки аз бухлу хирси хештан маҳфуз бимонанд, растагронанд.

17 Агар ба Худо қарзи ҳасана диҳед, онро барои шумо дучанд месозад ва шуморо мебахшад. Ва Худованд шукркунанда ва бурдбор аст.

18 Ӯ донои пинҳон ва ошкор аст ва Ӯ пирӯзманду ҳақим аст.

65-СУРАИ «ТАЛОҚ»

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرَجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

1 Эй паёмбар! Ҳар замон хостед занонро талоқ диҳед, дар замони идда онҳоро талоқ гӯед ва ҳисоби иддаро ниғаҳ доред ва аз Худое, ки Парвардгори шумост, бипарҳезед. На шумо онҳоро аз хонаҳояшон берун кунед ва на онҳо (дар даврони идда) берун раванд, магар ин ки кори зишти ошкоре (яъне, зино) анҷом диҳанд, инҳо ҳудуд ва марзҳои илоҳӣ аст. Ва ҳар кас аз ҳудуди илоҳӣ таҷовуз кунад, ба худ ситам кардааст. Ту чӣ донӣ (эй талоқшуда), шояд Аллоҳ аз ин пас амре тоза падида оварад.

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُوا ذَوَىٰ عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِن حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بَلِغُ أَمْرِهِ ۗ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۝۳
 وَالَّتِي يَبْسُفُ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِن أَرْتَبْتُمْ فَعِدَّتْهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحِضْنَ وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِن
 أَمْرِهِ يُسْرًا ۝۴ ذَٰلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنزَلَهُ إِلَيْنَا ۖ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ۝۵

2) Ва чун иддаи онҳо ба поён расид, онҳоро ба тарзи шоистае ниғаҳ доред, ё ба тарзи шоистае аз онон ҷудо шавед ва (ҳангоми талоқ ва ҷудой ва ҳамчунин рӯҷуъ аз талоқ) ду марди одил аз худатонро гувоҳ гиред. Ва шаҳодатро барои Худо барпо доред, ин чизе аст, ки муъминон ба Худо ва рӯзи қиёмат ба он андарз дода мешаванд. Ва ҳар кас аз Худо битарсад ва тарки гуноҳ кунад, Худованд барои ӯ роҳи наҷоте қарор медиҳад.

3) Ва ӯро аз ҷое, ки гумон надорад, рӯзи медиҳад ва ҳар кас бар Худованд таваккал кунад (ва кори худро ба ӯ во гузорад), кифояти амрашро мекунад. Худованд фармони худро ба анҷом мерасонад ва Худо барои ҳар чизе андозае қарор додааст.

4) Ва аз занонатон онон, ки аз одати моҳона маъюсанд, агар дар вазъи онҳо (аз назари бордорӣ) шак кунад, иддаи онон 3 моҳ аст ва ҳамчунин онҳое, ки одати моҳона надидаанд ва (аммо) иддаи занони бордор ин аст, ки бори худро бар замин бигзоранд. Ва ҳар кас тақвои илоҳӣ пеша кунад, Худованд корро бар ӯ осон месозад.

5) Ин фармони Худост, ки бар шумо нозил кардааст ва ҳар кас тақвои илоҳӣ пеша кунад (ва аз муҳолифати фармони ӯ бипарҳезад), Худованд гуноҳонашро мебахшад ва подоши ӯро бузург мекорад.

أَسْكِنُوهُنَّ مِن حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِيَتَضَبَّوْا عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِن أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاَسَرْتُمْ فَمَسْرُوعٌ لَهُوَ الْآخِرَىٰ ۖ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قَدِرْ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ۝۶

6) Ҳар ҷо, ки худ сукунат ихтиёр кардед, онҳоро низ ба қадри тавоноии худ манзил диҳед. Ва ба онҳо зиён нарасонед, то дар

машаққат қарорашон диҳед. Ва агар ҳомила буданд, нафақаашонро бидиҳед, то ин ки таваллуд кунанд. Ва агар фарзанди шуморо шир медиҳанд, муздашонро бидиҳед ва бо тарзи некӯ бо якдигар тавофуқ кунед. Ва агар ба тавофуқ нарасидед, аз зани дигар бихоҳед, ки кӯдакро шир диҳад.

7 Ҳар моддоре аз моли худ нафақа диҳад ва касе, ки тангдаст бошад, аз ҳар чӣ Аллоҳ ба ӯ додааст, нафақа диҳад. Аллоҳ ҳеч касро ғайри он андоза, ки ба ӯ додааст, вазифадор намесозад ва ба зудӣ Аллоҳ пас аз саҳтӣ осонӣ пеш орад.

وَكَايْنٍ مِّن قَرِيْبَةٍ عَتَتْ عَن أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِۦ فَحَاسَبْنَهَا حِسَابًا شَدِيْدًا وَعَدَدْنَهَا عَدَابًا نَّكَرًا ﴿٨﴾ فِذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَّسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّوْرِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ وَرِزْقًا ﴿١١﴾

8 Чӣ бисёр шахру ободихо, ки аҳли он аз фармони Парвардигор ва расулонаш сарпечӣ карданд ва мо ба шиддат ба ҳисобашон расидем ва ба азобе вазнин азобашон кардем.

9 Онҳо осори бади кори худро чашиданд ва оқибати қорашон хусрон буд.

10 Худованд барояшон азобе саҳт омода кард. Пас, эй хирадмандоне, ки имон овардаед, аз (муҳолифати амри) Аллоҳ битарсед. Аллоҳ бар шумо Қуръонро нозил кардааст.

11 Расуле ба сӯи шумо фиристода, ки оёти равшани Худоро бар шумо тиловат мекунад, то касонеро, ки имон оварда ва корҳои шоиста анҷом додаанд, аз торикӣҳо ба сӯи нур хориҷ созад. Ва ҳар кас ба Худо имон оварда ва аъмоли солеҳ анҷом диҳад (ва дар ин роҳ бардавом бошад), ўро дар боғҳое аз бихишт ворид месозад, ки аз зери (дарахтонаш) нахрҳо чорӣ аст. Човидона дар он мемонад ва Худованд рӯзии некӯе барои ў қарор додааст.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٣﴾

12 Худованд ҳамон кас аст, ки ҳафт осмонро офарид ва аз Замин низ ҳаммонанди онҳоро, фармони ӯ дар миёни онҳо пайваста фуруд меояд, то бидонед Худованд бар ҳар чиз тавоност ва ин ки илми Худованд ба ҳамаи чиз ихота дорад.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحْرَمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَتَّغِي مَرَضَاتِ أَرْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَرْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأُكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْحَبِيرُ ﴿٣﴾ إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيْلُ وَصَلِحَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةَ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَرْوَاجًا خَيْرًا مِمَّنْ كُنَّ مُسَلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَنِيئَاتٍ تَتَّبِعْتِ عِبَادَاتٍ سَابِحَاتٍ تَثْبِتُ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾

① Эй паёмбар, чаро чизеро, ки Худо бар ту ҳалол карда, ба хотири ҷалби ризояти Ҳамсаронат бар худ ҳаром мекуни? Ва Худованд омӯрзандаву раҳим аст.

② Худованд роҳи кушодани савгандҳоятонро (дар ин гуна маворид) равшан сохта ва Худованд мавлои шумост ва ӯ донову ҳақим аст.

③ Ба хотир биёваред, ҳангомеро ки Паёмбар яке аз розҳои худро ба баъзе аз ҳамсаронаш гуфт, вале он зан он роз бо дигаре боз гуфт ва Худованд паёмбарашро аз он огоҳ сохт, қисмати аз онро барои ӯ бозгӯ кард ва аз қисмати дигар худдорӣ намуд, ҳангоме ки Паёмбар ҳамсарашро аз он хабар дод, гуфт (ҳамсараш): Чӣ касе ту ро аз ин роз огоҳ сохт? Гуфт: «Он Аллоҳи донои огоҳ ба ман хабар додааст».

④ Агар шумо ду зан (Оишаву Ҳафса) ба даргоҳи Худованд тавба кунед, беҳтар аст, зеро дилҳоятон аз ҳақ (каме) бозгаштааст. Ва агар барои озораш ҳамдаст шавед, Аллоҳ пуштибони ӯст ва низ Ҷабраил ва мӯъминони шоиставу фариштагон аз он пас пуштибони он хоҳанд буд.

⑤ Умед аст агар ӯ шуморо талоқ гӯяд, Парвардгоруш ба ҷойи шумо ҳамсарони беҳтар барои ӯ қарор диҳад, ҳамсарони мусулмон, мӯъмин, мугавозеъ, тавбақор, обид, ҳичратқунанда, заноне ғайри бокира ва бокира.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا نُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ وَنُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا

نُورَنَا وَأَغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

﴿6﴾ Эй касоне, ки имон овардаед, худ ва хонаводаи хешро аз оташе, ки ҳезуми он инсонҳо ва сангҳост, нигоҳ доред, фариштагоне бар он оташ вобаста шуда, ки тунду сахтгиранд ва ҳаргиз фармони Худоро мухолифат намеkunанд, ва ончи фармон дода шудаанд (ба таври комил) иҷро меkunанд.

﴿7﴾ Эй касоне, ки кофир шудаед, имрӯз узрҳои накунед, чаро ки танҳо ба аъмолатон ҷазо дода мешавад.

﴿8﴾ Эй касоне, ки имон овардаед, ба сӯйи Худо тавба кунед, тавбаи халис, умед аст (бо ин кор) Парвардигоратон гунохонатонро бубахшад ва шуморо дар боғҳое аз биҳишт, ки наҳрҳо аз зери дарактонаш ҷорӣ аст, ворид кунад, (ин кор) дар рӯзе хоҳад буд, ки Худованд Паёмбар ва касонero, ки бо ӯ имон оварданд, хор намеkunанд, ин дар ҳоле аст, ки нури ҳақиқии онҳо аз пешопеш ва аз сӯи рост дар ҳаракат аст ва меғунд: Парвардигоро, нури моро комил кун ва моро бубахш, ки Ту ба ҳар чиз тавонӣ.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبئس المصير ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

﴿9﴾ Эй Паёмбар, бо куффоро мунофиқин ҷиҳод кун ва бар онон сахт бигир, ҷойгоҳашон ҷаҳаннам аст ва бадфарҷомӣ аст.

﴿10﴾ Аллоҳ барои кофирон мисоли зани Нӯҳу зани Лутро меоварад, ки ҳар ду дар никоҳи ду тан аз бандагони солеҳи Мо буданд ва ба он ду хиёнат карданд. Ва онҳо натавонистанд аз занони худ дафъӣ азоб кунанд ва гуфта шуд: Вориди оташ шавед ҳамроҳи касоне, ки ворид мешаванд.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُنْتِ مِنَ الْقَنِينَ ﴿١٢﴾

﴿11﴾ Ва Худованд барои мӯъминон ба ҳамсари Фиръавн масал задаст дар он хангом, ки гуфт: Парвардгоро, хонае барои ман назди худат дар биҳишт бисоз ва маро аз Фиръавн ва кори ӯ начот деҳ ва маро аз гурӯҳи ситамгонрон раҳой бахш.

﴿12﴾ Ва Марям духтари Имронро, ки шармгоҳи хешро аз зино ниғаҳ дошт ва Мо аз рӯҳи Худ дар он дамидем. Ва ӯ калимоти Парвардигори худ ва китобҳояшро тасдиқ кард. Ва ӯ аз фармонбардорон буд.

67-СУРАИ «МУДК»

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ
لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ﴿٢﴾ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ
طَبَاقًا مَّا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ
ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ
الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

1 Пурбаракат ва заволнопазир аст зоте, ки ба дасти Ўст мулк ва подшоҳии дунёву охират ва Ў бар ҳар чиз тавоност.

2 Он касе, ки марғу ҳаётро офарид, то шуморо биёзмояд, ки кадом як аз шумо беҳтар амал мекунад ва Ў шикастнопазир ва бахшанда аст.

3 Ҳамон касе, ки ҳафт осмонро табақа-табақа (яъне, болои ҳам) офарид.

4 Бори дигар ба олами ҳастӣ бингар, саранҷом чашмонат ба сӯи ту боз мегардад, дар ҳоле ки хаста ва нотавон шуда.

5 Мо осмони пойинро бо чароғҳои фуруzone зиннат бахшидем ва онҳо (шаҳобҳо)-ро тирҳое барои шаётин қарор додем ва барои онон азоби оташи фурузон фароҳам сохтем.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيَسَّى الْمَصِيرُ ﴿٦﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا
لَهَا شَهيقًا وَهِيَ تَفُورٌ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْعَيْظِ كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ
خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾ قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ
مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي
أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَأَعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

6 Барои касоне, ки ба Парвардгорашон кофир шуданд, азоби ҷаҳаннам аст ва ҷӣ бад ҷойгаҳе аст.

7 Ҳангоме, ки (куффор) дар он афканда шаванд, садои ваҳшатноке аз он мешунаванд ва ин дар ҳоле аст, ки пайваста мечӯшад.

8 Наздик аст аз шиддати ғазаб пора-пора шавад, ҳар замон ки гурӯҳе дар он афканда мешаванд, ниғаҳбонони дӯзах (аз рӯи сарзаниш) аз онҳо мепурсанд: Магар бимдиҳандаи илоҳӣ ба суроғи шумо наёмад?

9 Мегӯянд: Оре, бимдиҳанда ба суроғи мо омад, вале мо ўро дурӯғ шуморидем ва гуфтем: Худованд ҳаргиз чизе нозил накарда, шумо дар гумроҳии азиме ҳастед.

10 Ва мегӯянд: Агар мо гӯши шунаво доштем ва ё таъаққул мекардем, дар миёни дӯзахиён набудем.

11 Оре, инҷост, ки ба гуноҳи худ эътироф мекунанд, дур бошанд

дўзахиён аз раҳмати Худо.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْتَفُونَ مِنْ رَبِّهِمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾ وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوْ
أَجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ
الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ
رِزْقِهِ وَاللَّيْلَ النَّشُورُ ﴿١٥﴾ ءَأَمِنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ
تَمُورٌ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ
نَذِيرٍ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

12 Касоне, ки аз Парвардигорашон дар ниҳон метарсанд, мусалламан омўрзиш ва подоши бузурге доранд.

13 Гуфтори худро пинҳон кунед ё ошкор созед, Ў ба он чи дар синаҳост, огоҳ аст.

14 Оё он касе, ки мавҷудотро офарида аз холи онҳо огоҳ нест? Дар ҳоле, ки Ў (аз асрори дақиқ) бохабар ва огоҳ аст.

15 Ў касе аст, ки заминро барои шумо ром кард, пас дар гўшаву канори он роҳ биравед ва аз рўзиҳои Парвардигор бихўред ва (бидонед) бозгашт ва иҷтимоъи ҳама ба сўи Ўст.

16 Оё худро аз азоби касе, ки ҳоким бар Осмон аст дар амон медонед, ки дастур диҳад Замин бишкофад ва шуморо дар худ фуру барад ва доиман ба ларзиши худ идома диҳад?

17 Оё худро аз азоби Худованди Осмон дар амон медонед, ки тундбодде пур аз сангрез ба шумо фириштад ва ба зудӣ хоҳед донист таҳдидҳои Ман чи гуна аст.

18 Касоне, ки пеш аз онон буданд (оёти илоҳӣ ва расулони Ўро) дуруғ шумориданд, аммо (бўбин) мучозоти Ман чи гуна буд?!

أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَّتْ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ
يَكُلُّ شَيْءًا بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصَرُّكُمْ مِنْ دُونِ
الرَّحْمَنِ إِنْ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمِنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ
بَلْ لَجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾ أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي
سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْعِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ
اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيَّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ
هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾

19 Оё ба паррандагоне, ки болои сарашон аст ва гоҳ болҳои худро густурда ва гоҳ чамъ мекунанд, нигоҳ накарданд?! Чуз

Худованди раҳмон қасе онҳоро бар фарози Осмон ниғаҳ намедорад, чаро (ки) Ў ба ҳар чиз биност.

20 Оё ин қасе, ки лашкари шумост, метавонад шуморо дар баробари Худованди раҳмон ёрӣ диҳад, вале кофирон танҳо гирифтори фиребанд.

21 Ё он зот, ки шуморо рӯзӣ медиҳад, агар рӯзияшро боз дорад, (чи қасе метавонад) ниёзи шуморо таъмин кунад? Балки онҳо дар саркашӣ ва фирор аз ҳақиқат мебошанд.

22 Оё қасе, ки ба рӯ афтада ҳаракат мекунад, ба ҳидоят наздиктар аст, ё қасе ки истода ба роҳи рост меравад, ки дар он ҳеч қачӣ нест?

23 Биғӯ: Ў зоте аст, ки шуморо офарид ва барои шумо гӯшу чашму қалб қарор дод, аммо камтар сипосгузори мекунад.

24 Биғӯ: Ў зоте аст, ки шуморо дар Замин офарид ва ба сӯйи Ў гирд оварда мешавад.

25 Онҳо (аз рӯйи истехзо) меғӯянд: Агар рост меғӯед, ин ваъдаи қиёмат чӣ замоне аст?!

26 Ба онҳо биғӯ: Илми он танҳо назди Худост ва ман танҳо бимдиҳандаи ошқоре ҳастам.

27 Ҳангоме ки он (ваъдаи илоҳӣ)-ро аз наздик мебинанд, сурати кофирон зишту сиёҳ мегардад ва ба онҳо гуфта мешавад: Ин ҳамон чизе аст, ки бо шитоб металабидед.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي أَلَلَهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمْنَا فَمِنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ
الْأَلِيمِ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ عَامِنًا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

28 Биғӯ: Ба ман хабар диҳед агар Худованд маро ва тамоми қасоне, ки бо ман ҳастанд, ҳалок кунад ё мавриди тараҳхум қарор диҳад, чӣ қасе кофиронро аз азоби дарднок паноҳ медиҳад?

29 Ба онҳо биғӯ: Ў Худованди раҳмон аст, мо ба Ў имон оварда ва бар Ў таваккал кардаем ва ба зудӣ медонед чи қасе дар гумроҳии ошқор аст.

30 Ба онҳо биғӯ: Ба ман хабар диҳед, агар обҳои (сарзамини) шумо дар Замин фуру равад, чӣ қасе метавонад оби чорӣ ва гуворо дар дастраси шумо қарор диҳад?!

68-СУРАИ «ҚАЛАМ»

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا
غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَتَبْصُرُ وَيَبْصُرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ
الْمَقْتُولُونَ ﴿٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾
1 «Нун» ҳарфи муқаттаъ аст, ки аз муъчиза будан ва калимоти асроромези Қуръон махсуб мешавад ва Худост, ки ба муроди он

доно мебошад, савганд ба қалам ва он чӣ менависанд.

2 Ба (баракати) неъмати Парвардигорат ту девона нестӣ.

3 Ва барои ту подоши азим ва ҳамешагӣ аст.

4 Ва ту ахлоқи азим ва барҷастае дорӣ.

5 Ба зудӣ ту мебинӣ ва онон низ мебинанд,

6 ки девонагӣ дар қадом яке аз шумост.

7 Албатта, Парвардигори ту беҳтар медонад чи касе аз роҳи ӯ гумроҳ шудааст ва ӯ хидоятёфтагонро низ беҳтар мешиносад.

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تُطِعِ كُلَّ حَلَّافٍ
مَّهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَّشَاءٍ بَنِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَاجٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عَتَلٌ بَعْدَ ذَلِكَ
رَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ
﴿١٥﴾ سَنَسِفُهُ عَلَىٰ الْحُرُطُومِ ﴿١٦﴾

8 Пас, эй Расул бар дини худ устувор бош ва ба дуруғшуморандагон итоғат макун.

9 Таманно ва дӯст доранд, ки бо онҳо нармӣ кунӣ, то барои ту нармӣ кунанд.

10 Ва аз ҳар касе, ки бисёр савганд ёд мекунад ва паст аст, итоғат макун.

11 Касе ки бисёр айбҷӯст ва ба суханчинӣ омадушуд мекунад.

12 (Касе ки) бисёр монеи кори хайр ва таҷовузгари гуноҳкор аст.

13 Илова бар инҳо дағалмарде, ки бадхулқ ва бадрафтор аст, зинозода, (ҳаромзодаи бепадар),

14 Мабодо ба хотири ин, ки соҳиби мол ва фарзандони фаровон аст (аз ӯ пайравӣ кунӣ).

15 Ҳангоме ки оёти мо бар ӯ хонда мешавад, меғӯяд: Инҳо афсонаҳои хурофотии пешиниён аст.

16 Мо ба зудӣ бар бинии ӯ аломат ва доғи нанг мениҳем.

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرْمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا
يَسْتَشْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ
كَالْصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنْ أَعْدُوا عَلَىٰ حَرِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صٰرِمِينَ ﴿٢٢﴾
فَانْظَلِقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿٢٣﴾ أَنْ لَا يَدْخُلْتُهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾
وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرْدٍ قٰدِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَصٰلُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾
قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحٰنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا
ظٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوَّمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طٰغِينَ ﴿٣١﴾
عَسَىٰ رَبَّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رٰغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

17 Мо онҳо (куффори Макка)-ро озмудем, ҳамон гуна ки соҳибони боғро озмоиш кардем, хангоме ки савганд ёд карданд меваҳои боғро субҳгоҳон (дур аз чашми мустамадон) бичинанд.

18 Ва ҳеч аз он истисно нақунанд.

19 Аммо азоби фарогир (шабҳангом) бар (тамоми) боғи онҳо фуруд омад, дар ҳоле ки ҳама дар хоб буданд.

20 Он боғи сарсабз ҳамчун шаби сиёҳу зулмонӣ шуд.

21 Соҳибони боғ ба гумони ин ки дарахтҳои пурборашон омода барои чидани мева аст, субҳгоҳон якдигарро садо заданд,

22 ки ба сӯйи киштзори боғи худ ҳаракат кунед, агар қасди чидани меваҳоро доред.

23 Онҳо (ба сӯйи боғ) ҳаракат карданд, дар ҳоле ки оҳиста бо ҳам мегуфтанд:

24 ки имрӯз набояд мискине ба боғи шумо дарояд.

25 Онҳо субҳгоҳон тасмим доштанд, ки метавонанд бенаворо манъ кунанд, берун шуданд.

26 (Аммо) хангоме ки (вориди боғ шуданд ва) онро диданд, гуфтанд: Ҳаққан, мо гумроҳем.

27 Балки мо махруме.

28 Яке аз онҳо, ки аз ҳама оқилтар буд, гуфт: Оё ба шумо нагуфтам чаро тасбеҳи Худо намегӯед (ва "иншоаллоҳ" нагуфтед)?

29 Гуфтанд: Муназаҳ аст Парвардигори мо (аз ҳар гуна зулму ситам), ҳароина, мо зolim будем.

30 Сипас рӯ ба якдигар карда ба маломати ҳам пардохтанд.

31 Гуфтанд: Вой бар мо, ки туғёнгар будем.

32 Умедворем Парвардигорамон (гуноҳони моро бибахшад ва) беҳтар аз он ба ҷойи он ба мо бидиҳад, чаро ки мо ба У алоқамандем ва ба зоти покаш дил бастаем.

33 Ин гуна аст азоби (Худованд дар дунё) ва азоби охират аз он ҳам бузургтар аст, агар медонистанд.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَلِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

34 Барои парҳезгорон назди Парвардигорашон боғҳои пурнеъматӣ биҳишт аст.

35 Оё мӯъминонро (ки дар баробари ҳақ ва адолат таслиманд) ҳамчун мушрикони ва мучримон қарор диҳем?

36 Шуморо чӣ мешавад? Чӣ гуна доварӣ мекунед?

37 Оё китобе доред, ки аз он дарс мехонед?

38 Ва ба таҳқиқ, ҳар чӣ ихтиёр кунед, дар он ҳаст?

39 Ё ин ки шумо бар ўҳдаи Мо аҳду паймони устуворе доред, ки то рӯзи қиёмат ҳар чиро ҳукм кунед, ҳақ барои шумо бошад?!

40 Аз онҳо бипурс, қадом якеашон зомини чунин паймонест?

41 Ё ин ки маъбудоне доранд, ки онҳоро шарики Худо қарор додаанд, (ва барои онон шафоат мекунад) агар рост мегӯянд, маъбудони худро биёваранд!

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ خَلْشَعَةً
 أَبْصَرُهُمْ تَرَهِقُهُمْ ذَلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾
 فَذَرْنِي وَمَنْ يُكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾
 وَأَمْ لِي لَهُمْ إِنْ كِيدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾
 أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُوبُونَ ﴿٤٧﴾ فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ
 كَصَاحِبِ الْأُخْتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

42 Рӯзеро, ки Худованд соқи худро бараҳна мекунад ва даъват ба сучуд мешаванд, аммо наметавонанд сучуд кунанд. (Соқе, ки ба ҷалолу камоли Ў лоиқ аст ва ба ҳеч чиз шабоҳате надорад).

43 Ин дар ҳоле аст, ки чашмҳояшон (аз шиддати шармсорӣ) ба зер афтада ва зиллату хориӣ тамом вучудашонро фаро гирифта, онҳо пеш аз ин (дар дори дунё) даъват ба сучуд мешуданд, дар ҳоле ки солим буданд.

44 Пас, эй Расул, Маро бо касе, ки ин сухан (Қуръон)-ро дурӯғ мебарорад, вогузор, мо оноро аз он ҷо, ки намедонанд, ба тадриҷ ба сӯи азоб пеш мебарем.

45 Ва ба онҳо мӯҳлат медиҳам (ва дар азобашон аҷала нахоҳам кард), чаро ки нақшаҳои Ман маҳкаму дақиқ (ва азоби ман шадид) аст.

46 Ё ин ки ту аз онҳо музде металабӣ, ки пардохташ барои онҳо сангин аст?

47 Ё асрори ғайб назди онҳост ва онро менависанд?

48 Акнун, ки чунин аст, сабр кун ва мунтазири фармони Парвардигорат бош ва монанди соҳиби моҳӣ (Юнус) мабош, ки дар он замон бо ниҳояти андӯх Худоро (аз даруни шиками моҳӣ) хонд.

لَوْلَا أَنْ تَدْرَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبَيْهِ رَبُّهُ
 فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ
 لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَحْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

49 Агар неъмате аз сӯи Парвардигораш ўро дарнамеёфт, яқинан аз шиками моҳӣ ба саҳрои беобу гиёҳ партофта мешуд, дар ҳоле, ки ў бадҳол буд.

50 Вале Парвардигораш ўро баргузид ва аз солиҳон қарор дод.
51 Наздик аст кофирон, хангоме ки оёги Куръонро мешунаванд, бо чашми захми худ туро аз байн бибаранд ва меғўянд: Ў девона аст.

52 Дар ҳоле ки ин (Куръон) чуз панде барои ҷаҳониён нест.

69-СУРАИ «АЛ-ҲОҚҚА»

الْحَاقَّةُ ۝ مَا الْحَاقَّةُ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ۝ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ۝ وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۝ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةً أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ۝ فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ۝ وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكِثَ بِالْحَاطِئَةِ ۝ فَعَصُوا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَاخَذَهُمْ أَخَذَةً رَابِيَةً ۝ إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ۝ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِبَهَا أُنْزُورُ ۝ وَعِيبَةٌ ۝

1 Қиёмат рўзе аст, ки мусалламан воқеъ мешавад.

2 Чӣ рўзи воқеъшудани!

3 Ва ту чӣ медонӣ он рўзи воқеъ шудани чист?

4 Қавми Самуд ва Од азоби кўбандаи илоҳиро инкор карданд.

5 Аммо қавми Самуд бо азоби саркаш ҳалок шуданд.

6 Ва аммо қавми Од бо тундбоди туғёнгар ва пурсарусудо ба ҳалокат расиданд.

7 (Худованд) ин тундбоди решаканро ҳафт шабу ҳашт рўз пай дар пай бар онҳо мусаллат сохт. Ва агар мидидӣ, ки он қавм ҳамчун танаҳои пўсида ва дарунхолии дарахтони нахл дар миёни ин тундбод

рўйи Замин афтада ва ҳалок шудаанд.

8 Оё касе аз онҳоро боқӣ мебинӣ?

9 Ва Фиръавн ва касоне, ки пеш аз ӯ буданд ва ҳамчунин аҳли шаҳрҳои зеру рўшуда (қавми Лут) муртакиби гуноҳони бузург шуданд.

10 Ва бо фиристодаи Парвардигорашон муҳолифат карданд ва Худованд онҳоро ба азоби шадида гирифтор сохт.

11 Ва хангоме, ки об туғён кард мо шуморо бар кишти савор кардем.

12 То онро василаи пандгирӣ барои шумо қарор диҳем ва гушҳои шунаво онро дарёбад ва бифаҳмад.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ۝ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ۝ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ۝ وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَةٌ ۝ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ۝

13 Ба маҳзи ин, ки як бор дар сур дамида шавад.

14 Ва (ҳангоме ки) замину кӯҳҳо аз ҷо бардошта шаванд ва якбора дар ҳам кубида пас шикаста шаванд.

15 Дар он рӯз воқеаи азим рӯй медиҳад ва қиёмат барпо мешавад.

16 Осмонҳо аз ҳам мешикофад ва сушт мегардад ва фуру мерезад.

17 Фариштагон дар атрофи Осмон қарор мегиранд ва он рӯз Арши Парвардигоратро ҳашт фаришта бар болои сарашон мебардоранд.

18 Он рӯз шуморо, барои ҳисобу ҷазо назди Парвардигоратон пеш оваранд ва ҳеҷ чиз аз асрори шумо ниҳон намонад.

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَبِمَعِينِهِ ۖ فَيَقُولُ هَذَا مَا أَرَعُوا ۖ كِتَابِيَةَ ۗ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ
حِسَابِيَةَ ۗ فَهُوَ فِي عَيْشَةٍ رَاضِيَةٍ ۗ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۗ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ۗ كَلَّا ۗ
وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ۗ

19 Пас чун ҳар касро, ки номаи аъмолашро ба дасти росташ диҳанд, пас аз хурсандӣ мегӯяд: Номаи маро бигиреду бихонед.

20 Ман дар дунё яқин доштам, ки ҳисоби худро рӯзи қиёмат хоҳам дид.

21 Пас ӯ дар як зиндагии (комилан) ризоятбахш қарор хоҳад дошт.

22 Дар биҳишти олай,

23 ки меваҳояш дастрас бошад.

24 Бихӯред ва биёшомед гуворо дар баробари аъмоле, ки дар рӯзҳои гузашта анҷом додед.

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ ۖ فَيَقُولُ يَلِيَّتَنِي لَمْ أُوتِ كِتَابِيَةَ ۗ وَلَمْ أَدْر مَا حِسَابِيَةَ
ۗ يَلِيَّتَهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَ ۗ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَةَ ۗ هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةَ ۗ خَذُوهُ
فَعَلُوهُ ۗ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلَّوهُ ۗ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۗ إِنَّهُ
كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۗ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۗ فَلَيْسَ لَهُ
الْيَوْمَ هَهْنَأَ حَمِيمٌ ۗ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسَلِينَ ۗ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ۗ

25 Аммо касе, ки номаи аъмолашро ба дасти чапаш бидиҳанд, мегӯяд: Эй кош, ҳаргиз номаи аъмолашро ба ман намедоданд.

26 Ва намедонистам ҳисоби ман чист.

27 Эй кош, маргам фаро мерасид.

28 Моду сарватам ҳаргиз маро суд набахшид.

29 (Қудрат) ва ҳучатам низ аз даст рафт.

30 Уро бигиред ва дар банду занҷираш кунед.

31 Сипас (гуфта мешавад:) Уро дар дӯзах бияфканед.

32 Баъд ӯро ба занҷире, ки ҳафтад зироъ аст, бибандед.

33 Чаро ки ӯ ҳаргиз ба Худованди бузург имон намеоварад.

34 Ва ҳаргиз мардумро бар итъоми (таом додани) мустамандон

ташвиқ наменамауд.

35 Пас барои кофир имрӯз дар ин чо дар рӯзи қиёмат дӯсти самиме ва меҳрубоне надорад.

36 Ва на таоме чуз аз чирку хун.

37 Танҳо хатокорон, ки бар куфри худ пойдоранд аз он таъом меҳӯранд.

فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾
وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا
تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

38 Савганд ба он чӣ мебинед аз диданиҳо.

39 Ва он чи намебинед аз нодиданиҳо,

40 ки ин Қуръон сухани фиристодае бузургвор аст, ки расули бузургворе онро тиловат мекунад.

41 Ва гуфтаи шоире нест, аммо камтар имон меоваред.

42 Ва низ сухани коҳине (фолбин, чодугар) нест. Чӣ андак панд мегиред!

43 Каломе аст, ки аз сӯйи Парвардигори оламиён нозил шудааст.

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾
﴿٤٧﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّهُ لَتَذَكَّرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ
مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥١﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥٢﴾ فَسَبِّحْ
بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٣﴾

44 Агар ў сухани дурӯғ бар мо мебаст.

45 Мо ўро бо қудрат (ва дасти рост) мегирифтем.

46 Сипас раги қалбаширо қатъ мекардем.

47 Ва ҳеч кас аз шумо наметавонист аз азоби Ё моневъ шавад.

48 Ва он (Қуръон) панде барои парҳезгорон аст.

49 Ва мо медонем, ки баъзе аз шумо (онро) дурӯғшуморадаед.

50 Ва он мояи ҳасрати кофирон аст.

51 Ва он (Қуръон) яқини холис аст.

52 Ҳол ки чунин аст, ба номи Парвардигори бузург тасбеҳ гӯй (ва Уро аз ҳар гуна айбу нуқс муназаҳ гардон).

70-СУРАИ «МАЪОРИҶ»

سَأَل سَائِلٍ بَعْدَ ابٍ وَقَعِ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِّنَ اللَّهِ ذِي
الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ
أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَأَصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

1 Пурсандае аз азобе пурсид, ки

2 бар кофирон фуруд хоҳад омад, ки ҳеч касе онро дафъ натавонад кард.

- 3) Аз ҷониби Аллоҳе, ки соҳиби мартабаҳои бузургу олист.
 4) Фаристагон ва рӯҳ (Ҷибриил) ба сӯйи ӯ боло мераванд дар он рӯзе, ки миқдори панҷоҳ ҳазор сол аст.
 5) Пас сабр ва шикебоии зебо пеша кун.
 6) Зеро онҳо (азоби) он рӯзро дур мебинанд.
 7) Ва мо онро наздик мебинем.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ۝ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝ وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ۝ يُبْصِرُونَهُمْ يَوْمَ الْمُجْرَمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِنَبِيِّهِ ۝ وَصَاحِبَتِهِ ۝ وَأَخِيهِ ۝ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُسْوِيهِ ۝ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ۝ كَلَّا ۝ إِنَّهَا لَطَىٰ ۝ نَزَاعَةٌ لِلنَّسْوَىٰ ۝ تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ۝ وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ ۝

- 8) Ҳамон рӯз, ки Осмон чун мис гудохта мешавад.
 9) Ва кӯҳҳо монанди пашми рангин пошхӯрда хоҳад буд.
 10) Ва ҳеч дӯсти самимие суроғи дӯсташро намегирад.
 11) Онҳоро нишонаншон медиҳанд, гунаҳкор дӯст медорад фарзандони худро дар баробари азоби он рӯз фидо кунад.
 12) 12) Ҳамсару бародарашро.
 13) 13) Ва қабилаашро, ки ҳамеша аз ӯ ҳимоят мекард.
 14) (Балки) ҳамаи мардуми рӯйи заминро, то мояи наҷоташ шаванд.

- 15) Ҳаргиз чунин нест, шуълаҳои сӯзони оташ аст.
 16) Дасту пой ва пусти сарро меканад ва бо худ мебарад.
 17) Ва касонеро, ки ба фармони Худо пушт карданд (ва аз итоати ӯ рӯйгардон шуданд), садо мезанад.
 18) Амволро чамъ ва захира карданд (ва дар роҳи Худо инфоқ накарданд).

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرٌ مَنُوعًا ۝ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۝ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۝ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَا مُنُّوا ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَقْرَبِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنْ أَتَّبَعِي ۝ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ۝

- 19) Инсон ҳарис ва камтоқат офарида шудааст.
 20) Ҳангоме ки бадӣ ба ӯ расад, бетобӣ мекунад.
 21) Ва ҳангоме ки ҳубӣ ба ӯ расад, монеи дигарон мешавад (ва бухл меварзад).

- 22 Магар намозгузорон.
 23 Онҳо, ки намозхоро пайваста ба чо меоваранд.
 24 Ва онҳо, ки дар амволашон ҳақи маълуме аст.
 25 Барои гадо ва маҳрум.
 26 Ва онҳо, ки ба рӯзи чазо имон доранд.
 27 Ва онҳо, ки аз азоби Парвардигорашон бимноқанд.
 28 Чаро ки ҳеч кас аз азоби Парвардигораш дар амон нест.
 29 Ва онҳо, ки домони хешро (аз бе ифғатӣ) ҳифз мекунанд.
 30 Чуз бо ҳамсарон ва канизонашон, чаро ки баҳрагирӣ аз инҳо мавриди сарзаниш нахоҳад буд.
 31 Ва онон, ки ғайри инро биталабанд, аз ҳад гузаштагон ҳастанд.
 32 Ва онҳо, ки амонатҳо ва ваъдаи худро риоят мекунанд.
 33 Ва касоне, ки ба адои шаҳодаташон қиём менамоянд.
 34 Ва касоне, ки бар намоз мувозиб доранд.
 35 Онҳо дар боғҳои биҳишти (пазирой ва) гиромӣ дошта мешаванд.

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾ عَنِ الَّيْمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾
 أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾
 فَلَا أَقْسَمُ بِرَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ يَحْوِضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي
 يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَحْدَاثِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَىٰ نُصَبٍ يُّؤْفَضُونَ ﴿٤٣﴾
 خَلِيشَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

- 36 Ин кофиронро чӣ мешавад, ки бо суръат назди ту меоянд?
 37 Аз рости чап гурӯҳ-гурӯҳ.
 38 Оё ҳар як аз онҳо (бо ин аъмоли зишташ) тамаъдорад, ки ўро дар биҳишти пурнеъматии илоҳӣ ворид кунанд?
 39 Ҳаргиз чунин нест (ки вориди боғҳои пурнеъматии биҳишт шаванд), мо онҳоро аз он чи худашон медонанд, офаридаем.
 40 Савганд ба Парвардгори машриқҳо ва мағрибҳо, ки мо қодирем.
 41 Ки ҷойи ононро ба касоне бидихем, ки аз онҳо бехтаранд ва мо ҳаргиз мағлуб ва дармонда нахоҳем шуд.
 42 Ононро ба ҳоли худ во гузор, то дар ботили худ фуру равад ва бозӣ кунанд, то замоне, ки рӯзи мавҷуди худро мулоқот кунанд.
 43 Ҳамон рӯз, ки аз қабрҳо бо суръат хориҷ мешаванд, гӯё ба сӯйи бутҳо медаванд.
 44 Дар ҳоле, ки чашмҳояшон аз шарму ваҳшат ба зер афтада ва пардае аз зиллат ва хорӣ онҳоро пӯшондааст, ин ҳамон рӯзе аст, ки ба онҳо ваъда дода мешавад.

71-СУРАИ «НУҲ»

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾
 قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَنْتَقُوهُ وَأَطِيعُوا عَمْرَأَتِي ﴿٣﴾ يَعْفِرْ
 لَكُمْ مِن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ
 لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

1) Мо Нӯхро ба сӯи қавмаш фиристодем ва гуфтем: Қавми худро инзор кун пеш аз он ки азоби дарднок ба суроғашон ояд.

2) Нӯҳ гуфт: Эй қавм, ман барои шумо бимдиҳандаи ошкоре ҳастам.

3) Ки Худоро парастииш кунед ва аз муҳолифати ӯ бипарҳезед ва маро итоат намоед.

4) Худованд гуноҳонатонро меомӯрзад ва шуморо то замони муайяне ба таъхир меандозад, зеро ҳангоме ки ачали илоҳӣ фаро расад, таъхире нахоҳад дошт, агар медонистед.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾
 وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ
 وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَارًا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ
 لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾
 يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمِدِّدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ
 جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ
 خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ
 الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَاللَّهُ أَنْتَبَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا
 ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدْكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجْكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ
 بَسَاطًا ﴿١٩﴾ لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

5) Нӯҳ (алайҳиссалом) гуфт: Парвардгоро, ман қавми худро шабу рӯз ба сӯи Ту даъват кардам.

6) Аммо даъвати ман чизе чуз фирор аз ҳақ бар онон наҷфзуд.

7) Худовандо, ман ҳар замон онҳоро даъват кардам, ки Ту онҳоро биёмурзӣ, ангуштони худро дар гӯшҳояшон қарор дода ва чома дар сар кашиданд ва бар қуфри худ даволат карданд ва такаббур қарданд аз қабули имон, такаббур қардани саҳт.

8) Сипас онҳоро бо садои баланд (ба итоғати фармони Ту) даъват кардам.

9) Ошкоро ва ниҳон (ҳақиқати тавҳид ва имонро) барои онон баён доштам.

10 Ба онҳо гуфтад: Аз Парвардигори хеш омӯрзиш биталабед, ки Ӯ бисёр омӯрзада аст.

11 То боронҳои пурбаракати осмонро пай дар пай бар шумо фуру фиристад.

12 Ва шуморо бо амволу фарзандони фаровон кӯмак мекунад ва боғҳои сарсабзу наҳрҳои оби чорӣ дар ихтиёратон қарор медиҳад.

13 Шуморо эй қавм чӣ шудааст, ки аз бузургӣ ва азамати Аллоҳ наметарсед.

14 Ва ҳамоно шуморо ба гунаҳои мухталиф биёфарид.

15 Оё намедонед чӣ гуна Худованд ҳафт осмонро яке болои дигар офаридааст?!

16 Ва мохро дар ин осмонҳо равшанӣ ва хуршедро барои аҳли замин ҷароғашон гардонид.

17 Ва Аллоҳ асли шуморо аз замин бирӯенд.

18 Боз шуморо баъд аз маргатон ба он бозмегардонад ва боз рӯзи баъс аз он берун меоварад..

19 Ва Худованд заминро барои шумо фарши густурдае қарор дод.

20 то бар роҳҳои паҳновари он биравед.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَأَتَّبِعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿١١﴾
وَمَكْرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿١٢﴾ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا
وَلَا يََعُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسِرًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿١٤﴾
مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أَغْرَقُوا فَأَدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿١٥﴾

21 Нӯҳ (алайҳиссалом) гуфт: Парвардгоро, онҳо нофармонии ман карданд ва аз касоне пайравӣ намуданд, ки амволу фарзандонашон чизе ҷуз зиёнкорӣ бар онҳо наҷафзудааст.

22 Ва (ин раҳбарони гумроҳ) макри азиме ба кор бурданд.

23 Ва гуфтанд: «Парастии маъбудони худро, ба ҷои Аллоҳи ягонае, ки Нӯҳ ба сӯи он даъват мекунад, тарк накунад. Ва парастии Вадд ва Сувоъ ва Яғус ва Яғук ва Насро тарк макунад!

24 Онҳо (раҳбарони гумроҳу худҳо) гурӯҳи бисёреро гумроҳ сохтанд, золимро ҷуз заллат маяфзо.

25 Ба хоҳири гуноҳонашон ғарқ шуданд ва дар оташи дӯзах ворид гаштанд ва ҷуз Худо ёвароне наёфтанд.

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَيَّ الْأَرْضَ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿١٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرُهُمْ
يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿١٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن
دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿١٨﴾

26 Нӯҳ (алайҳиссалом) гуфт: Парвардгоро, ҳеч як аз кофиронро

рӯйи Замин боқӣ мағзор.

27 Зеро агар онҳоро боқӣ бигзорӣ, бандагонатро гумроҳ мекунад ва чуз насли фоҷиру кофир ба вучуд намеоваранд.

28 Парвардгори, маро ва падару модарам ва тамоми касонери, ки бо имон вориди хонаи ман шуданд ва чамиги мардону занони боимонро биёмӯрз ва золимонро чуз ҳалок маяфзо!

72-СУРАИ «ЧИН»

قُلْ أُوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْحَيِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ۝ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ۝ وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدًّا رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَحَابَةً وَلَا وَلَدًا ۝ وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝ وَأَنَا كَلَّمْنَا لَنْ تَقُولَ الْإِنْسِي وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝ وَأَنَّهُ كَانَ رَجَالٌ مِّنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ۝ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ۝

1 Биғӯ: Ба ман ваҳй шуда, ки чамъе аз чин ба суҳанонам гӯш фаро доданд, сипас гуфтаанд: Мо Қуръони аҷибе шунидаем.

2 Ки (ин Қуръон ҳамагонро) ба роҳи рост ҳидоят мекунад ва лизо мо ба он имон овардаем ва ҳаргиз касеро шарики Парвардигорамон қарор намедиҳем.

3 Баланд аст мақоми боазамати Парвардигори мо ва Ӯ ҳаргиз барои худ ҳамсар ва фарзанде интиҳоб накардааст.

4 Ки беҳиради мо (Иблис) дар бораи Худо суҳанони нораво мегуфт.

5 Ва мо гумон мекардем, ки инсу чин ҳаргиз бар Худо дурӯғ намебанданд.

6 Мардоне аз башар, ки ба мардоне аз чин паноҳ мебуданд ва онҳо (чинҳо) сабаби афзоиши гумроҳӣ ва туғёнашон мешуданд.

7 Ва ин ки онҳо гумон карданд, ҳамон гуна ки шумо гумон кардед, ки Худованд ҳаргиз касеро (ба нубувват) мабъус намекунад.

وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُدْتًّا حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝ وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمِنَ اسْتَمْعِ الْأَن يَجِدُ لَهُ شُهَابًا رَّصَدًا ۝ وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدُ بِمَن فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝ وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِمَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا ۝ وَأَنَا ظَنَّنَا أَن لَّن نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ۝ وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ ءَامَنَّا بِهِ ۖ فَمَن يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ ۖ فَلَا يَخَافُ بَحْسًا وَلَا رَهَقًا ۝ وَأَنَا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِمَّا الْقَلَسُطُونَ فَمَن أَسْلَمَ فَأَوْلَتْكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ۝ وَأَمَّا الْقَلَسُطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ۝ وَالْوَأَسْتَقَمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَّاءً غَدَقًا ۝ لِنُقَاتِلَهُمْ فِيهِ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِ ۖ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ۝

8 Мо осмонро чувтучў кардем ва ҳамаро пур аз муҳофизони қавӣ ва тирҳои шиҳоб (ситорагон) ёфтем.

9 Ва мо, ҳароина менишастем пеш аз ин ба ҷойҳое аз осмон; то бишнавем ахборашро. Пас, ҳар кӣ акнун барои гӯш кардан нишинад, шиҳоберо (оташпораеро) дар камини худ ёбад, ки ўро сўзонда ҳалок мекунад.

10 Мо (чинҳо) намедонем оё иродаи шарре дар бораи аҳли Замин шуда ё Худованд меҳаҳад аз ин тариқ онҳоро ҳидоят фармояд.

11 Ва дар миёни мо афроди солеҳ ва афроди ғайри солеҳанд ва мо гурӯҳҳое гуногун ҳастем.

12 Ва мо яқин дорем ҳаргиз наметавонем бар иродаи Худованд дар Замин ғолиб шавем ва наметавонем аз Ў бигрезем.

13 Мо, ҳангоме ки ҳидояти Қуръонро шунидем, ба он имон овардем, ҳар кас ба Парвардигораш имон биёварад, на аз нуқсон метарсад ва на аз зулм.

14 Гурӯҳе аз мо мусулмон ва гурӯҳе золиманд.

15 Ва аммо золимон оташгира ва ҳезуми дўзаҳанд.

16 Агар онҳо (инсу чин) дар роҳи имон истиқомат варзанд, бо оби фаровон серобашон мекунем.

17 то онҳоро биёзмоем чи гуна неъматҳои Аллохро шукур мекунад? Ва ҳар ки аз тоъати Парвардигораш ва гӯш кардани Қуръон ва амал кардан ба он рӯй гардонад, ўро ба азобе саҳт дарандозанд.

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ۝ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ۝ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ۝ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ۝ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۝ إِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَن يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قَانَ لَهُ نَارُ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۝ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَيَسْئَلُونَ مَن أُضْعِفَ نَاصِرًا وَاَقْلَ عَدَدًا ۝

18 Ва ҳароина, масҷидҳо барои ибодати Аллоҳи ягона ҳастанд. Пас ибодат накунед ҳамроҳи Ў касе дигарро.

19 Ва чун бандаи Аллоҳ Муҳаммад (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) барои парастии Парвардигораш бархост, наздик буд, ки чинҳо ўро боло-болои ҳам гирд кунанд, то бишнаванд аз ў Қуръонро.

20 Биғӯ: Ман танҳо Парвардигорамро меҳонам (ва фақат Ўро ибодат мекунам) ва ҳеч касро шарикии Ў қарор намедихам.

21 Биғӯ: Ман молики зиён ва ҳидоате барои шумо нестам.

22 Биғӯ: (Агар ман низ бар хилофи фармонаш рафтор кунам,) ҳеч кас маро дар баробари Ў ҳимоят намекунад ва паноҳгоҳе ҷуз У намеёбам.

23 Танҳо вазифаи ман иблоғ ба сӯйи Худо ва расондани рисолатҳои Ӯст. Ҳар кас нофармонии Худо ва расулаш кунад, оташи дӯзах аз онӣ ӯст ва ҷовидона дар он мемонад.

24 То он чиро ба онҳо ваъда дода шуда, бибинанд, онҳо медонанд чӣ касе ёвараҷ заифтар ва ҷамъияташ камтар аст.

قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوْعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٣﴾ عَلِيمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٤﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمَنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٥﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٦﴾

25 Биғӯ: Ман намедонам он чи ба шумо ваъда дода шуда (аз азоби дунё) наздик аст ё Парвардигорам замоне барои он қарор медиҳад?

26 Доноӣ ғайб Ӯст ва ҳеҷ касро барои исрори ғайбаш огоҳ намесозад.

27 Магар расулоне, ки ононро баргузида, сипас мууроқибине аз пеши рӯ ва пушти сар барои онҳо қарор медиҳад.

28 То бидонад, ки паёмбаронаш рисолатҳои Парвардигорашонро (бе каму кост) иблоғ кардаанд ва Ӯ ба он чи назди онҳост, ихота дорад ва ҳамаи чизро ҳисоб ва шумориш кардааст.

73-СУРАИ «МУЗЪАММИЛ»

يَا أَيُّهَا الْمَزْمِلُ ﴿١﴾ فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نَصَفَهُ أَوْ أَنْقَضَ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

1 Эй ҷома ба худ печида.

2 Шабро бо намоз зинда бидор, магар андакero.

3 Ниме аз шабро ё каме аз он кам кун.

4 Ё бар нисфи он бияфзо ва Қуръонро бодикқат ва тааммул бихон.

5 Мо ба зудӣ сухани сангинро ба ту илқо хоҳем кард.

6 Мусалламан, намоз ва ибодати шабона побарҷотар ва бо истиқоматтар аст.

7 Албатта, корҳои ту дар рӯз бисёр аст. Пас, шабҳо Парвардигоратро ибодат кун.

8 Ва номи Парвардигоратро ёд кун, танҳо ба Ӯ дил буҷанд.

9 Ҳамон Парвардигори Шарқу Ғарб, ки маъбуде ҷуз Ӯ нест, Ӯро нигоҳбон ва вакили худ интиҳоб кун.

وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولَىٰ النَّعْمَةِ
 وَمَهْلَهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَدَابًا أَلِيمًا
 ﴿١٣﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيرًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا
 إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ
 الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ
 شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

10 Ва дар баробари он чи (душманон) меғўянд, собиру шикебо бош. Ва ба тарзи шоиста аз онон дурї гузин.

11 Маро бо такзибкунандағони соҳибнеғмат во гузор ва онҳоро каме мўҳлат дех.

12 Назди мо ғуллу занчирҳо ва (оташи) дўзах аст.

13 Ва ғазои гулўғир ва азоби дардноқ.

14 Дар он рўз, ки замини кўҳҳо сахт ба дарза дармеоянд ва кўҳҳо ба шакли тудаҳои реги нарм мубадал мегарданд.

15 Мо паёмбаре ба сўйи шумо фиристодем, ки гувоҳ бар шумост, ҳамон гуна ки ба сўйи Фирғавн расуле фиристодем.

16 Фирғавн ба муҳолифат ва нофармонии он расул бархост ва Мо ўро сахт муҷозот кардем.

17 Шумо (низ) агар кофир шавед, чї гуна худро (аз азоби илоҳї) бар канор медоред дар он рўз, ки кўдаконро пир мекунад.

18 Осмон аз ҳам шикофта мешавад ва ваъдаи Ҷ шудани ва ҳатмї аст.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾ ﴿٢٠﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ
 تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ
 يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ
 الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَّرْضَىٰ وَعَاخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ
 يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَعَاخَرُونَ يَقْتُلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ
 مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَعَاثُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تَقَدَّمُوا
 لِنَفْسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ
 إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

19 Ин ҳушдор ва тазаккуре аст, пас ҳар кас бихоҳад (ҳидоят шавад ва талаби саодати абадї бошад) роҳе ба сўйи Парвардигораш бармегузинад.

20 Парвардигорат медонад, ки ту ва гурўҳе аз онҳо, ки бо ту ҳастанд, наздики ду сеуми аз шаб ё нисф ё сулси онро ба по мехезед, Худованд шабу рўзро андозағирї мекунад, Ҷ медонад,

ки шумо наметавонед тамоми шабро (барои ибодат кардан) ба по хезед, пас шуморо бахшад. Акнун он чи барои шумо муяссар аст, Қуръон бихонед. (Худованд) медонад ба зудӣ гуруҳе аз шумо бемор мешаванд ва гуруҳи дигар барои ба даст овардани фазли илоҳӣ (ва касби рӯзӣ) ба сафар мераванд. Ва гуруҳи дигар дар роҳи Худо чиҳод мекунанд, пас ба андозае, ки барои шумо мумкин аст, аз он тиловат кунед ва намозро барпо доред ва закотро бипардозед ва ба Худо қарзи ҳасана диҳед (дар роҳи Ӯ инфоқ намоед) ва бидонед он чиро аз қорҳои нек барои худ аз пеш мефиристед назди Худованд ба беҳтарин ваҷҳ ва бузургтарин подош хоҳед ёфт. Ва аз Худованд омӯрзиш биталабед, ки Худованд омӯрзанда ва меҳрубон аст.

74-СУРАИ «МУДДАССИР»

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝ قُمْ فَأَنْذِرْ ۝ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۝ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝ وَلَا تَمُنْ بِسُوءِ كَيْفِ ۝ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝ فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ۝ فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ۝ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ۝

- 1 Эй чомаи хоб ба худ печида.
- 2 Бархез аз чои хобат, пас бим дех одамонро аз азоби Аллоҳ!
- 3 Ва Парвардигоратро бузург шумор.
- 4 Ва либосатро пок кун.
- 5 Ва аз палидӣ дурӣ кун.
- 6 Ва миннат мағзор ва фузунӣ маталаб.
- 7 Ва ба хотири Парвардигорат шикебой кун.
- 8 Ҳангоме ки дар сур дамида мешавад.
- 9 Он рӯз, рӯзи саҳте аст.
- 10 Барои кофирон осон нест.

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ۝ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ۝ وَبَنِينَ شُهُودًا ۝ وَمَهَدْتُ لَهُ مَتَهِيدًا ۝ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ۝ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ۝ سَأَرْهَقُهُ سُوءَ مَا صَعُودًا ۝ إِنَّهُ فُكِّرَ وَقَدَّرَ ۝ فَقَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝ ثُمَّ نَظَرَ ۝ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ۝ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ۝ فَقَالَ إِنِّي هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ ۝ إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۝ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ۝ لَا تُبْقَى وَلَا تَذَرُ ۝ لَوَاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ۝ عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۝

- 11 Маро бо касе, ки ўро ба танҳои офаридаам во гузор.
- 12 Ҳамон кас, ки барои ў моли густурда қарор додам.
- 13 Ва фарзандоне, ки ҳама назди ў ва дар хидмати ў ҳастанд.
- 14 Ва васоили зиндагиро аз ҳар назар барои вай фароҳам сохтам.
- 15 Боз ҳам тамаъ дорад, ки бар (неъматҳои) ў бияфзоям.
- 16 Ҳаргиз чунин нахоҳад шуд, чаро ки ў нисбат ба оёти мо

душмани меварзад.

17 Ва ба зудӣ ўро даргири азоби сахт ва сангине мекунам, ки ҳеҷ роҳате дар он набошад (мавриди итоб Валид ибни Муғираи Маҳзумӣ аст).

18 Ў андеша қард (ки Паёмбар ва Қуръонро ба чи чизе муттаҳам кунад?) ва матлабро омода сохт.

19 Марг бар ӯ бод, чӣ гуна (барои мубориза бо ҳақ) матлабро омода қард?

20 Боз ҳам марг бар ӯ чӣ гуна матлабро омода намуд?

21 Сипас нигоҳе афқанд.

22 Сипас рӯй турш қард ва пешонӣ дарҳам кашид. Баъд аз он, ки чизе наёфт, ки ба он Қуръонро таъна занад.

23 Сипас пушт (ба ҳақ) қарду такаббур варзид.

24 Ва саранҷом гуфт: Ин (Қуръон) чизе чуз афсун ва сеҳре ҳамчун сеҳрҳои пешиниён нест.

25 Ин фақат сухани инсон аст (ва ҳеҷ иртиботе бо ваҳйи осмонӣ надорад).

26 Ба зудӣ ўро вориди сақар (дўзах) мекунам.

27 Ва ту намедонӣ сақар чист?

28 На чизеро боқӣ мегузорад ва на чизеро раҳо месозад.

29 Пўсти танро ба қуллӣ дигаргун мекунад.

30 Нуздаҳ нафар (аз фариштагони азоб) бар он гуморида шудаанд.

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ
كَفَرُوا لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِيمَانًا وَلَا
يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرْضٌ
وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾ كَلَّا
وَالْقَمَرَ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلَ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحَ إِذَا أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾

31 Маъмурони дўзахро фақат фариштагони (азоб) қарор додем ва теъдоди онҳоро чуз барои озмоиши кофирон муайян накардем, то аҳли китоб (яхуду насоро) яқин пайдо кунанд ва бар имони мўъминон бияфзоянд. Ва мўъминон (дар ҳақонияти Қуръон) тардид ба худ роҳ надиханд ва бемордилону кофирон бигўянд: Худо аз ин тавсиф чӣ манзуре дорад, ин гуна Худованд ҳар касро бихоҳад гумроҳ месозад ва ҳар касро бихоҳад ҳидоят мекунад. Ва (ба ҳар ҳол) лашқариёни Парвардигоратро чуз Ў касе намедонад ва ин чуз хушдор ва тазаккуре барои инсонҳо нест.

32 Ин чунин нест, ки онҳо тасаввур мекунанд, савганд ба Моҳ.

33 Ва (савганд ба шаб, хангоме ки (доман барчинад ва) пушт кунад.

34 Ва ба субҳ, ҳангоме ки равшан шавад ва чехра бигшояд.

إِنَّهَا لِأَحَدَى الْكَبِيرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾
 كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّتِ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾
 عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ
 نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَحْوُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ
 ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾ فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّفَاعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ
 مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ
 مِّنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكُّرَةٌ ﴿٥٤﴾
 فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ ﴿٥٦﴾

35 Он (ҳаводиси ҳавлноки қиёмат ва оташи дўзах) аз масоили муҳим аст.

36 Ҳушдор ва инзоре барои инсонҳо аст.

37 Барои ҳар кас аз шумо, ки хоҳад, пеш ояд (бо амали нек) ё бозпас монад (бо куфру нофармонӣ).

38 Ҳар кас дар гарами аъмоли хеш аст.

39 Магар асҳоби ямин (онҳо, ки дорои имон ва амали солеҳанд).

40 Онҳо дар боғҳои биҳиштанд ва суол мекунанд,

41 аз гунаҳкорон.

42 Чӣ чиз шуморо ба дўзах ворид сохт?!

43 Меғӯянд: Мо аз намозгузoron набудем.

44 Ва ба дарвешон таъом намедодем.

45 Ва бо онон, ки сухани ботил меғуфтаанд, ҳамовоз мешудем.

46 Ва рӯзи қиёматро дӯруғ мешуморидем,

47 то замоне ки марги мо фаро расид.

48 Аз ин рӯ шафоати шафоъаткунандагон ба ҳоли онҳо суде намебахшад.

49 Чаро онҳо аз пандгирӣ рӯй гардонанд?

50 Гуё гурхароне рамидаанд.

51 Ки аз (тарси) шере фирор кардаанд.

52 Ҳар кадом аз онҳо интизор дорад (ки) номаи ҷудогонае (аз сӯи Худованд) барои ӯ фиристода шавад.

53 Чунин нест, онҳо аз охират наметарсанд.

54 Чунин нест, он (Қуръон) як тазаккур ва ёдоварӣ аст.

55 Ҳар кас бихоҳад, аз он панд мегирад.

56 Ва онҳо панд намегиранд, магар ин ки Худо бихоҳад, ӯ аҳли тақво ва аҳли омӯрзиш аст.

75-СУРАИ «ҚИЁМАХ»

لَا أَسْمِ بِیَوْمِ الْقِیَمَةِ ﴿١﴾ وَلَا أَسْمِ بِالتَّقْسِ اللَّوَامَةِ ﴿٢﴾ أَلَيْسَ الْإِنْسَانُ أَلَّنَّ

نَجْمَعُ عِظَامَهُ ۛ بَلَىٰ قَلْدَرِينَ عَلَيَّ أَنْ نُسَوِيَ بَنَانَهُ ۛ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ
لِيَفْجَرًا أَمَامَهُ ۛ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ۛ فَإِذَا بَرَقَ الْبَصَرُ ۛ وَحَسَفَ
الْقَمَرُ ۛ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۛ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُ ۛ كَلَّا لَا
وَرَرَ ۛ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ۛ يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ۛ
بَلِ الْإِنْسَانِ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۛ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ۛ

1 Савганд ба рӯзи қиёмат.

2 Ва савганд ба (нафси лаввомах) вичдони бедор ва маломатгар (мӯъмине, ки худро бар аъмоли хайре, ки аз ӯ фавт шуда, маломат мекунад).

3 Оё инсон мепиндорад, ки ҳаргиз устухонҳои ӯро чамъ нахоҳем кард?

4 Оре, қодирем, ки (ҳатто хутути) ангуштони ӯро мавзун ва мураттаб кунем.

5 Балки ӯ меҳаҳад (озод бошад ва бидуни тарс аз додгоҳи қиёмат) дар тамоми умр гуноҳ кунад.

6 Мепурсад: Қиёмат кай хоҳад буд?

7 Дар он ҳангом ки чашмҳо аз шиддати ваҳшат ба гирдаш дарояд.

8 Ва Моҳ бе нур гардад.

9 Ва Хуршеду Моҳ якҷо чамъ шаванд.

10 Он рӯз инсон меғӯяд: Роҳи фирор кучост?

11 Ҳаргиз чунин нест, роҳи фирору паноҳгоҳе вучуд надорад.

12 Он рӯз қароргоҳи ниҳой танҳо ба сӯи Парвардигори ту аст.

13 Дар он рӯз инсонро аз тамоми корхое, ки пеш ё пас фиристода, огоҳ мекунад.

14 Балки инсон ҳудаш аз вазъи худ огоҳ аст.

15 Ҳарчанд (дар зоҳир) барои худ узрхое битарошад.

لَا تُحْرِكُ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعَجَلَ بِهِ ۛ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَفِرْعَانَهُ ۛ فَإِذَا قَرَأْتَهُ
فَاتَّبَعْ قُرْآنَهُ ۛ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۛ كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ۛ وَتَذَرُونَ
الْآخِرَةَ ۛ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ۛ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ۛ وَوَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ۛ
تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ۛ

16 Забонатро ба хотири ачала барои хондани он (Қуръон) ҳаракат мадеҳ.

17 Чаро ки чамъ кардан ва хондани он бар ӯҳдаи Мост.

18 Ҳар гоҳ онро хондем, аз хондани он пайравӣ кун.

19 Сипас баёни он низ бар ӯҳдаи Мост.

20 Чунин нест, ки шумо мепиндоред (эй мушрикони ва далоили маъодо ро кофй намедонед), балки шумо ин дунёи зудгузарро дӯст доред.

21 Ва охиратро раҳо мекунад.

22 Дар он рӯз чехраҳои ҳафт зебову дурахшон,

23 ки сӯи Парвардигорашон назар мекунад.

24 Рӯйҳои (аҳли куфр) турш ва дарҳам кашида аст.

25 Зеро медонад, он азоби камаршикан бар ӯ фуруд ояд.

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ۖ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ۖ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ۖ وَالْتَقَتِ
السَّاقُ بِالسَّاقِ ۖ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ۖ فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّىٰ ۖ
وَلَكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۖ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِۦ يَتَمَطَّىٰ ۖ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ۖ
ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ۖ أَيْحَسِبُ الْإِنْسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ۖ أَلَمْ يَكُ نَظْفَةً
مِّن مَّنَىٰ يُمَتَّىٰ ۖ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ فَخْلَقَ فَسَوَّىٰ ۖ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ
الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۖ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ۖ

26 Чунин нест (ки инсон мепиндорад, ӯ имон намеоварад) то мавқеъе, ки ҷон ба гулӯтоҳаш бирасад.

27 Ва гуфта мешавад: Оё касе ҳафт, ки (ин беморро аз марг) начот диҳад ва бар ӯ даму дуо кунад?

28 Ва ба ҷудоии аз дунё яқин пайдо кунад.

29 Ва соқи поҳҳо (аз саҳтии ҷон додан) ба ҳам бипечид.

30 Бозгашти (ҳамаи халоиқ) дар он рӯз ба сӯи Парваридгори туст (ё ба сӯи биҳишт ва ё ба сӯи дӯзах).

31 (Дар он рӯз гуфта мешавад:) Ӯ ҳаргиз имон наёварад ва намоз нахонад.

32 Балки такзиб қард ва рӯйгардон шуд.

33 Сипас ба сӯи хонаводаи худ бозгашт, дар ҳоле ки мутақаббирина қадам бармедошт.

34 Вой (ҳалок) бар ту, пас вой (ҳалок) бар ту!

35 Боз ҳам вой (ҳалок) бар ту, пас вой (ҳалок) бар ту!

36 Оё инсон мепиндорад, ки ӯро ба ҳоли худ вогузоштаанд?

37 Оё ӯ нутфае аз мани, ки дар раҳм рехта мешавад, набуд?

38 Сипас ба сурати хуни баста даромад ва Аллоҳ ӯро офарид ва дуруст ва устувор сохт.

39 Ва аз ӯ ду завҷ - марду зан офарид.

40 Оё чунин Офаридагор қодир нест, ки мурдагонро зинда кунад?

76-СУРАИ «ИНСОН»

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ۗ إِنَّا خَلَقْنَا
الْإِنْسَانَ مِّن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ۗ إِنَّا هَدَيْنَاهُ

السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

❶ Ба ростӣ, ки омадааст бар одамі муддате аз замон, ки чизе зикр карда шуда набуд.

❷ Мо инсонро аз нутфаи омехта офаридем ва ўро меозмоем. Уро шунаво ва бино қарор додем.

❸ Мо роҳро ба ў нишон додем, хоҳ шоқир бошад ё носипос.

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ
كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ
بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ
مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا
شُكْرًا ﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَّهْمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ
وَلَقَّهْمُ نَصْرَةَ وَسْرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَزَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾

❹ Мо барои кофирон занҷирҳо ва ғулҳо ва шуълаҳои сӯзони оташ омода кардаем.

❺ Ба яқин аброр (ва некон) аз пиёлае менӯшанд, ки омехта ба кофур аст,

❻ чашмае, ки бандағони Аллоҳ аз он менӯшанд ва онро бар ҳар чое, ки мецоҳанд, равон месозанд.

❼ Онҳо ба назри худ вафо мекунанд ва аз рӯзе, ки шарру азобаш ҳама чоро гирифтааст, метарсанд.

❽ Ва таъомро дар ҳоле худ дӯсташ доранд, ба мискину ятим ва асир меҳӯронанд.

❾ Мо шуморо танҳо ба хотири Худо итъом мекунем ва ҳеч подош ва сипосе аз шумо намецоҳем.

❿ Мо аз Парвардигорамон хоифем аз он рӯз, ки рӯйҳо турш мешаванд ва саҳт аст.

⓫ Аллоҳ онҳоро аз шарри он рӯз ниғаҳ дошт ва ононро таровату шодмонӣ бахшид.

⓬ Дар баробари сабрашон биҳишт ва либосҳои ҳарири биҳиштиро ба онҳо подош медиҳад.

مُتَّكِبِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾ وَدَانِيَةً
عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِبَانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ
وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾ وَيُسْقَوْنَ
فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾ وَيُطَوفُ
عَلَيْهِمْ وَلَدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا ﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ
رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُوعًا

أَسَاوِرَ مِنْ فِصَّةٍ وَسَقَلَهُمْ رَبَّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً
وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿١٤﴾

13 Ин дар ҳоле аст, ки дар бихишт бар тахтҳои зебо така кардаанд на офтобро дар он чо мебинанд ва на сарморо.

14 Ва сояҳои дарахтонаш бар он фуру афтода ва чидани меваҳои бисёр осон аст.

15 Ва дар гирдогирди онҳо зарфҳои нукрагин ва қадаҳои булурин мегардонанд.

16 Зафҳои булурине аз нукра, ки онҳоро ба андозаи муносиб омода кардаанд.

17 Ва дар он чо аз чомҳои сероб мешаванд, ки лабрез аз шароби тухуре омехта бо занҷабил аст.

18 (Ин чомҳо) аз чашмае дар бихишт, ки номаш Салсабил аст (пур мешавад).

19 Ва писароне ба гирдашон мечарханд, ки чун онҳоро бубинӣ, пиндорӣ марвориди парокандаанд.

20 Ва ҳангоме ки он чоро бинӣ, неъматҳо ва мулки азимеро мебинӣ.

21 Бар тани онҳо либосҳои аз ҳарири нозуки сабзранг ва аз дебои захим ва бо дастбандҳои аз нукра оростаанд ва Парвардигорашон шароби тахур ба онон менӯшонад.

22 Ин подоши шумост ва саъю талоши шумо (дар тариқи итоати фармони ҳақ) мавриди қадрдонӣ аст.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿١٣﴾ فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ
أَعْيُنًا أَوْ كُفُورًا ﴿١٤﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿١٥﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ
لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿١٦﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ لِيُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا
ثَقِيلًا ﴿١٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿١٨﴾
إِنَّ هَيْدِيهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٠﴾ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ
أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢١﴾

23 Мусалламан, Мо Қуръонро бар ту нозил кардем.

24 Пас дар (таблиғ ва иҷрои) ҳукми Парвардигорат шикебо (ва бо истиқомат) бош ва аз ҳеҷ гунаҳор ё кофире аз онон итоат макун.

25 Ва номи Парвардигоратро ҳар субҳу шом ба ёд овар.

26 Ва дар шабонгоҳ барои Ҷ саҷда кун ва миқдори тўлони аз шаб Ҷро тасбеҳ гўй.

27 Онҳо (кофирон) зиндагии зудгузари дунёро дўст доранд, дар ҳоле ки рўзи сахтеро дар пушти сари худ раҳо мекунанд.

28 Мо онҳоро офаридаем ва аъзову пайвандҳояшонро мустаҳкам гардонидем ва ҳар замон бихоҳем ҷойи онҳоро ба гуруҳи дигаре медиҳем.

29 Ин як тазкира ва ёдоварӣ аст ва ҳар кас бихоҳад ибрат бигирад ва роҳе ба сӯи Парвардигораш интиҳоб кунад.

30 Ва шумо ҷуз он наметавонед бихоҳед, магар ин ки Аллоҳ хоста бошад, зеро Аллоҳ донову ҳаким ҳаст.

31 Ҳар касро бихоҳад (ва шоиства бидонад) дар раҳматаш ворид мекунад ва барои золимон азоби дардноке омода сохтааст.

77-СУРАИ «МУРСАЛОТ»

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ۝۱ فَالْعَصْفَتِ عَصْفًا ۝۲ وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا ۝۳ فَالْفَرْقَتِ فَرْقًا ۝۴
فَالْمُلْقِيَتِ ذِكْرًا ۝۵ عَذْرًا أَوْ نَذْرًا ۝۶ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ۝۷ فَإِذَا التَّجُومُ طُمِسَتْ ۝۸
وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ۝۹ وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ۝۱۰ وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْتَتْ ۝۱۱ لِأَيِّ يَوْمٍ
أَجَلَتْ ۝۱۲ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۝۱۳ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ ۝۱۴ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝۱۵

1 Савганд ба бодҳое, ки пай дар пай фиристода мешаванд.

2 Ва онҳо, ки ҳамчун тундбод ҳаракат мекунад.

3 Ва савганд ба фариштагоне, ки (абрҳоро) меғустаронанд.

4 Ва савганд ба онҳо, ки ҳақро аз ботил ҷудо мекунад.

5 Ва савганд ба онҳо, ки ваҳии Аллоҳро мефароранд.

6 Барои итмоми ҳуччат ё барои инзор.

7 Он чӣ ба шумо (дар бораи қиёмат) ваъда дода мешавад, якинан воқеъ шудани аст.

8 Дар он ҳангом, ки ситорагон маҳв ва торик шаванд.

9 Ва онгоҳ Осмон аз ҳам бишқофад.

10 Ва дар он замон, ки қўҳҳо аз ҷо қанда шаванд.

11 Ва дар он ҳангом, ки барои паёмбарон (ба манзури адои шаҳодат) таъйини вақт шавад.

12 Барои чӣ рӯзе (шаҳодати ин расулон ва гувоҳии онҳо бар умматҳо) ба таъхир афтад?!

13 Барои рӯзи ҷудой.

14 Ту чӣ медонӣ рӯзи ҷудой чист?

15 Вой дар он рӯз бар дуруғшуморандагон.

أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ۝۱۶ ثُمَّ نُنَبِّعُهُمُ الْآخِرِينَ ۝۱۷ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ۝۱۸
وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝۱۹ أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۝۲۰ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ
مَّكِينٍ ۝۲۱ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ۝۲۲ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِيرُونَ ۝۲۳ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝۲۴ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ۝۲۵ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ۝۲۶ وَجَعَلْنَا فِيهَا
رَوَاسِيَ سَلْمَخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُم مَّاءً فُرَاتًا ۝۲۷ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝۲۸

16 Оё Мо қавмҳои нахустинро (ки роҳи куфр ва инкор пеш

гирифтанд) ҳалок накардаем.

17 Сипас дигар (мучримон)-ро ба дунболи онҳо мефириستم.

18 Ин гуна Мо бо мучримон рафтор мекунем.

19 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

20 Оё Мо шуморо аз оби пасту ночиз наёфаридаем?

21 Сипас онро дар қароргоҳе маҳфуз ва омода қарор додаем,

22 то муддати муайян.

23 Мо қудрат бар ин кор доштем (ки аз нутфаи беарзиш ва ҳақиру ночиз инсони шариф ва комиле бисозем) пас Мо қудратманди хуб ҳастем.

24 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

25 Оё мо заминро маркази иҷтимоӣ инсонҳо қарор надодем?

26 Ҳам дар ҳоли ҳаёташон ва ҳам маргашон.

27 Ва дар он кӯҳҳои устувор ва баланде қарор додем ва оби гуворо ба шумо нӯшоидем.

28 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

أَنْظِلُّوْا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُوْنَ ۖ أَنْظِلُّوْا إِلَىٰ ظِلِّ ذِي ثُلُثِ شَعْبٍ ۖ وَلَا ظَلِيلٍ وَلَا يُعْنَىٰ مِنَ اللَّهَبِ ۖ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرِّرٍ كَالْقَصْرِ ۖ كَأَنَّهُ وَجُمَلَتْ صُفْرٌ ۖ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِيْنَ ۖ هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ۖ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ۖ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِيْنَ ۖ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوْلِيْنَ ۖ فَإِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوْنَ ۖ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِيْنَ ۖ

29 Ба сӯи он ҷи дурӯғаш мешумуред, ба роҳ дароед.

30 Ба сӯи сояи дуди се шӯъба (се қисм) ба роҳ афтед.

31 Сояе, ки на оромбахш аст ва на аз шуълаҳои оташ ҷилавгирӣ мекунад.

32 Шарораҳое аз худ пуртоб мекунад монанди як қасри бузург.

33 Гӯё (дар суръату қасрат) ҳамчун шугурони зардранге ҳастанд.

34 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

35 Имрӯз рӯзе аст, ки суҳан намегӯянд.

36 Ва ба онҳо иҷоза дода намешавад, ки узрҳои кунанд.

37 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

38 Имрӯз ҳамон рӯзи ҷудой (ҳақ аз ботил) аст, ки ҳамаи шумо ва пешиниёнро дар он ҷамъ кардаем.

39 Акнун агар чорае дар баробари Ман (барои фирор аз ҷанголи маҷозот) доред, анҷом диҳед.

40 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморадагон!

إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِي ظِلِّلٍ وَعُيُونٍ ۖ وَفَوَٰكِهِ مِمَّا يَشْتَهُونَ ۖ كَلُّوْا وَأَشْرَبُوْا هَنِيْءًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۖ إِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ۖ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِيْنَ ۖ كَلُّوْا وَتَمَتَّعُوْا قَلِيْلًا ۖ إِنَّكُمْ مُّجْرِمُوْنَ ۖ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِيْنَ ۖ وَإِذَا قِيْلَ لَهُمْ

أَرْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

41 Парҳезкорон дар сояҳои (дарактони биҳишт) ва дар миёни чашмаҳо қарор доранд.

42 Ва (онҳо) дар миёни анвоъи меваҳо аз он чӣ моил бошанд (қарор доранд).

43 Биҳуред ва бинӯшед гуворо, инҳо дар баробари аъмоле аст, ки анҷом медед.

44 Мо ин гуна некӯкоронро подош медиҳем.

45 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморандагон!

46 Биҳуред ва баҳра гиред дар ин муддати кам (аз зиндагии дунё ва бидонед азоби илоҳӣ дар интизори шумост), чаро ки шумо мучримед.

47 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморандагон!

48 Ва ҳангоме ки ба онон (мушрикони) гуфта шавад (дар баробари Парвардигор): Рукӯъ кунед ва хушӯ намоед, рукӯъ намекунад ва хушӯ наменамоянд, балки бар такаббури худ меафзоянд.

49 Вой дар он рӯз бар дурӯғшуморандагон!

50 Пас ба кадом сухан баъд аз он (Қуръон) имон меоваранд?!

78-СУРАИ «НАБАЪ»

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْدًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾ وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا ﴿١٣﴾ وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلْنَا الْأَفَّااقَ ﴿١٦﴾

1 Онҳо аз чӣ чиз аз якдигар суол мекунад?

2 Аз хабари бузург ва пураҳамият.

3 Ҳамон хабаре, ки пайваста дар он ихтилоф доранд.

4 Чунин нест, ки онҳо фикр мекунад ва ба зудӣ мефаҳманд.

5 Боз ҳам чунин нест ва ба зудӣ мефаҳманд.

6 Оё заминро маҳалли оромиш (шумо) қарор надодем?

7 Ва кӯҳҳоро меҳҳои Замин қарор надодем?

8 Ва шуморо ба сурати чуфтҳо офаридем.

9 Ва ҳоби шуморо оромишатон қарор додем.

10 Ва шабро пӯшише (барои шумо) қарор додем.

11 Ва рӯзро василае барои зиндагӣ ва маъош қарор додем.

12 Ва бар фарози шумо ҳафт осмони маҳкам бино кардем.

13 Ва чароғе равшан ва ҳароратбахш офаридем.

14 Ва аз абрҳо боронро фаровон нозил кардем.

15 То ба василаи он дона ва гиёҳи бисёр бируёнем.

16 Ва боғҳое пурдарахт.

إِنَّ يَوْمَ الْفِصْلِ كَانَ مِيقَتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسَيَّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِللَّطَّاعِينَ مَعَابًا ﴿٢٢﴾ لِلْبَائِسِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَا يَدْخُقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

17 Рӯзи ҷудой (қиёмат) миёди Ҳамагон аст.

18 Рӯзе, ки дар сур дамида мешавад ва шумо гурӯҳ- гурӯҳ ба (маҳшар) меоед.

19 Ва осмон шикофта шавад ва барои нузули малоика ҳар шикоф даре бошад.

20 Ва кӯҳҳо ба ҳаракат дармеояд ва ба сурати саробе мешавад.

21 Мусалламан, (дар он рӯз) ҷаҳаннам камингоҳи бузург аст.

22 Ва маҳалли бозгашт барои туғёнгарон.

23 Муддатҳои тӯлонӣ дар он мемонанд.

24 Дар он ҷо на чизи хунуке мечашанд (ки гармои ваҳшатноки дузахро фуру нишонад) ва на нӯшидани гуворое (ки ташнагии шадиди онҳоро таскин бахшад).

25 Ҷуз оби сӯзону чирку хун.

26 Ин муҷозоте аст мувофику муносиб.

27 Ҷаро ки онҳо ҳеч умеде ба ҳисоб (ва тарсе аз иқоби Ҳудованд) надоштанд.

28 Ва оёти моро ба қулӣ тақзиб карданд.

29 Ва мо Ҳамаи ҷизро шумориш ва сабт кардаем.

30 Пас бичашед, ки ҷизе ҷуз азоб бар шумо намеафзоем.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أذنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَعَابًا ﴿٣٩﴾ إِنَّا أَنْذَرْتَكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرْبًا ﴿٤٠﴾

31 Барои парҳезкорон наҷоту пирӯзии бузурге аст.

32 Боғҳои сарсабз ва (маҳфуз бо меваҳои аз) анвои ангурҳо.

33 Ва (барои онҳо) хурӯҳои бисёр

ҷавон ва Ҳамсинну сол аст.

34 Ва ҷомҳои лабрез ва паёпай (аз) шароби таҳур.

35 Дар он ҷо на сухани лағв ва беҳудае мешунаванд ва на дурӯге.

36 Ин подоше аст аз сӯи Парвардигори ту ва атое аст қифоякунанда.

37 Ҳамон Парвардигори осмонҳову Замин ва он чӣ дар миёни он ду аст, Парвардигори раҳмон ва (дар он рӯз) ҳеч кас ҳақ надорад бе ичозаи Ӯ суҳане биғӯяд.

38 Рӯзе (аст), ки Рӯҳ ва малоика дар як саф меистанд ва ҳеч як ҷуз ба изни Худованди раҳмон суҳан намеғӯяд ва (он гоҳ, ки меғӯянд) дуруст меғӯянд.

39 Он рӯз ҳақ аст, пас ҳар кас бихоҳад бо имон ва амали солеҳ ба сӯи Парвардигораш боз мегардад.

40 Ва мо шуморо аз азоби наздике бим додем. Ин азоб дар рӯзе хоҳад буд, ки инсон он чиро аз қабл бо дастҳои худ фиристодааст, мебинад ва кофир меғӯяд: Эй кош хок будам ва гирифтори азоб намешудам.

79-СУРАИ «НОЗИЪОТ»

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ۝۱ وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ۝۲ وَالسَّابِقَاتِ سَبْحًا ۝۳ فَالْسَّابِقَاتِ سَبْقًا ۝۴ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۝۵ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝۶ تَتَّبِعُنَّ الرِّادَةَ ۝۷ فُلُوبُ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۝۸ أَبْصَرُهَا خَشَعَةٌ ۝۹ يَقُولُونَ أَيْنَا لِمَ رُدُّوْنَا فِي الْخَافِرَةِ ۝۱۰ أَيْنَا كُنَّا عِظْمًا فَخِرَةً ۝۱۱ قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ۝۱۲ فإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ۝۱۳ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ۝۱۴ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ۝۱۵ إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِاللَّوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۝۱۶ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ۝۱۷ فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَى أَنْ تَزْكَى ۝۱۸ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ۝۱۹ فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَى ۝۲۰ فَكَذَّبَ وَعَصَى ۝۲۱ ثُمَّ أَذْبَرَ يَسْعَى ۝۲۲ فَحَشَرَ فَنَادَى ۝۲۳ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ۝۲۴ فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ۝۲۵ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِمَن يَخْشَى ۝۲۶

1 Савганд ба фариштагоне, ки (чони мучримонро ба шиддат аз баданҳояшон) бармекашанд.

2 Ва фариштагоне, ки (рӯҳи мўъминонро) бо мадоро ва нишот ҷудо месозанд.

3 Ва савганд ба фариштагоне, ки (дар иҷрои фармони илоҳӣ) бо суръат ҳаракат мекунанд.

4 Ва сипас бар якдигар сабқат мегиранд.

5 Ва онҳо, ки умурро тадбир мекунанд.

6 Дар он рӯз аст, ки зилзилаҳои ваҳшатнок ҳамаи ҷизро ба ларза дар меоварад.

7 Ва ба дунболи он ҳодисаи дувумин (сайҳаи азими маҳшар) руҳ медиҳад.

8 Дилҳое дар он рӯз саҳт музтариб аст.

9 Ва чашмҳои онон аз шиддати тарс фуру афтадааст.

10 Меғӯянд: Оё мо ба ҳолати нахустин боз мегардем?!

11 Оё, ҳангоме ки устухонҳои пусидае шудем (мумкин аст зинда

шавем)?

12 Меғъяд: Агар қиёмате дар кор бошад, бозгаште аст зиёнбор.

13 Ин бозгашт танҳо бо як сайҳаи азим аст.

14 Ногаҳон ҳамагӣ бар арсаи Замин зоҳир мегарданд.

15 Оё достони Мӯсо ба ту расидааст?

16 Он гоҳ ки, ки Парвардгораш ўро дар сарзамини муқаддаси Туво нидо дод.

17 Ба сўйи Фиръавн бирав, ки туғён кардааст.

18 Ва ба ў бигў: Оё меҳоҳӣ покиза шавӣ?

19 Ва ман туро ба сўйи (тоғати) Парвардигорат ҳидоят кунам, то аз Ў битарсӣ ва гуноҳ накуни.

20 Ба дунболи ин суҳан бузургтарин муъҷизаро ба ў нишон дод.

21 Ў (даъвои Мӯсоро) дурӯғ шуморид ва исён кард.

22 Сипас пушт кард ва пайваста (барои маҳви ойини ҳақ) талош намуд.

23 Ва соҳиронро ҳамъ карду мардумро даъват намуд.

24 Ва гуфт: Ман парваридгори бартари шумо ҳастам.

25 Аз ин рӯ Худованд ўро ба азоби охират ва дунё гирифта сохт.

26 Дар ин (достон Мӯсо ва Фиръавн ва оқибати онон дарси) ибрат аст барои касе, ки (аз Худо битарсад).

عَأْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءَ بَدَّلْنَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّيْنَاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا
وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَلْنَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا
﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَلْنَا ﴿٣٢﴾ مَتَّعْنَا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ
الْكُبْرَى ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَبُرَزَتِ أَلْحَجِيمُ لِمَنْ يَرَى ﴿٣٦﴾ فَأَمَّا
مَنْ طَغَى ﴿٣٧﴾ وَعَاتَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْحَجِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ
مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾ يَسْأَلُونَكَ
عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَلُهَا ﴿٤٢﴾ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَاهَا ﴿٤٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا
أَنْتَ مُنذِرٌ مَّنْ يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾ كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

27 Оё офариниш шумо (ва бозгашт ба зиндагии пас аз марг) мушқилтар аст ё офариниши Осмон, ки Худованд онро бино ниҳодааст?

28 Сақфи осмонро барафрошт ва онро муназзам сохт.

29 Ва шабашро торик ва рӯзашро ошкор намуд.

30 Ва заминро баъд аз он густариш дод.

31 Ва аз он об ва чарогоҳашро берун овард.

32 Ва қўхҳоро собит ва маҳкам намуд.

33 Ҳамаи инҳо барои баҳрагирии шумо ва чаҳорпоёнатон аст.

34 Ҳангоме ки он ҳодисаи бузург рух диҳад.

35 Дар он рӯз инсон ба ёди кўшишҳояш меафтад.

36 Ва (дар он рӯз) чаҳаннам барои ҳар бинандае ошкор мегардад.

- 37 Аммо он касе, ки тугён карда.
 38 Ва зиндагии дунёро (бар ҳама чиз) муқаддам дошта.
 39 Мусалламан, дўзах ҷойгоҳи ўст.
 40 Ва он касе, ки аз мақоми Парвардигораш тарсон бошад ва нафсро аз ҳаво боз дорад.
 41 Қатъан, биҳишт ҷойгоҳи ўст.
 42 Ва аз ту дар бораи қиёмат мепурсанд, ки дар чӣ замоне воқеъ мешавад?
 43 Туро бо ёдовариин ин суҳан чӣ кор?
 44 Ниҳояти он (қиёмат) ба сўйи Парвардгори ту аст.
 45 Кори ту фақат бим додани касоне аст, ки аз он метарсанд.
 46 Онҳо дар он рўз, ки қиёми қиёматро мебинанд, чунин эҳсос мекунад, ки гўё тавақуфшон (дар дунё ва барзах) ҷуз шомгоҳе ё субҳ бештар набурад.

80-СУРАИ «АБАСА»

عَبَسَ وَتَوَلَّى ۱ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى ۲ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى ۳ أَوْ يَذَّكَّرُ ۴ فَتَنْفَعُهُ الذِّكْرَى ۵ أَمْ مَا مِنْ آسْتَعْنَى ۶ فَأَنْتَ لَهُ وَتَصَدَّى ۷ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّى ۸ وَأَمْ مَا مِنْ جَاءَكَ يَسْعَى ۹ وَهُوَ يَخْشَى ۱۰ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى ۱۱ كَلَّا ۱۲ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ۱۳ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ۱۴ فِي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ ۱۵ مَرْفُوعَةٍ مُطَهَّرَةٍ ۱۶ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ۱۷ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ۱۸

- 1 Рўйро турш карда ва рўй бартофт.
 2 Аз ин, ки нобиное ба суроғи ў омада буд.
 3 Ту чӣ медонӣ шояд ў покӣ ва тақво пеша кунад.
 4 Ё (аз шунидани суҳанони ҳақ) мутазаққир гардад ва ин тазаққур ба ҳоли ў муфид бошад.
 5 Аммо он кас, ки тавонгар аст.
 6 Ту ба ў рўй меоварӣ.
 7 Дар ҳоле ки агар ў худро пок насозад, чизе бар ту нест.
 8 Аммо касе, ки ба суроғи ту меояд ва (барои ҳидоят ва покӣ) кушиш мекунад.
 9 Ва аз Худо тарсон аст.
 10 Ту аз ў ғофил мешавӣ (ва ба дигаре мепардозӣ).
 11 Ҳаргиз (чаро ки) ин (Қуръон) тазқир ва ёдоварӣ аст.
 12 Ва ҳар кас бихоҳад аз он панд мегирад.
 13 Дар алвоҳи пураризише сабт аст.
 14 Волоқадр ва покиза аст.
 15 Ба дасти сафироне аст.
 16 Ва мақом ва фармонбардор ва некўкор.

قَتَلَ الْإِنْسَانَ مَا أَكْفَرَهُ ۱۷ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۱۸ مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ۱۹ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ۲۰ ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ۲۱ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ ۲۲ كَلَّا لَمَّا

يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ﴿٣٢﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ۚ ﴿٣٤﴾ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٣٥﴾ ثُمَّ
شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٣٦﴾ فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٣٧﴾ وَعَيْنًا وَقَضْبًا ﴿٣٨﴾ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٣٩﴾
وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَلَكْهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾ مَتَلَعَا لَكُمْ ۖ وَلَا نَعْمِيْكُمْ ﴿٣٢﴾

17 Марг бар ин инсон, кофир ва носипос аст.

18 (Худованд) ўро аз чӣ чиз офарид?

19 Уро аз нутфаи ночизе офарид ва сипас андозагири қард ва мавзун сохт.

20 Сипас рохро барои ӯ осон кард.

21 Баъд ўро миронд ва дар қабр пинҳон намуд.

22 Сипас харгоҳ, ки бихоҳад ўро зинда (ва барои ҳисобу чазо махшур) мекунад.

23 Чунин нест, ки ӯ мепиндорад, ӯ ханўз он чиро (Худо) фармон дода, итобат накардааст.

24 Инсон бояд ба ғизои хеш (ва офариниши он) бингарад.

25 Мо оби фаровон аз Осмон фуру рехтем.

26 Сипас замиро аз ҳам шикофтем.

27 Ва дар он донаҳои фаровоне рӯенидем.

28 Ва (ҳамчун) ангур ва сабзавоти бисёр.

29 Ва зайтун ва хурмои фаровон.

30 Ва боғҳои пурдарахт.

31 Ва мева ва чарогоҳ.

32 То василае барои баҳрагирии шумо ва чорпоёнатон бошад.

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَّةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾
وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾ وَوَجْهُ يَوْمَئِذٍ
مُسْفِرٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوَجْهُ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا
قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكٰفِرَةُ الْفَجْرَةُ ﴿٤٢﴾

33 Хангоме ки он садои муҳиб (сайҳаи растохез) биёяд.

34 Дар он рӯз, ки инсон аз бародари худ мегурезад.

35 Ва (ҳамчунин) аз модару падараш.

36 Ва зану фарзандонаш.

37 Дар он рӯз ҳар кадоми аз онҳо вазъе дорад, ки ўро комилан ба худ машғул месозад.

38 Чехраҳое дар он рӯз гушода ва нурунӣ аст.

39 Хандону масрур аст.

40 Ва суратҳое дар он рӯз ғуборолуд аст.

41 Ва дуди торики онро пушонидааст.

42 Онон ҳамон кофирони фоҷиранд.

81-СУРАИ «ТАКВИР»

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْعِشَارُ

عُظِّلَتْ ④ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⑤ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ⑥ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ⑦
 وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُيِّتَتْ ⑧ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ⑨ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ⑩ وَإِذَا السَّمَاءُ
 كُشِطَتْ ⑪ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ⑫ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِقَتْ ⑬ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرْتَ ⑭

① Дар он ҳангом, ки офтоб дарҳам печида шавад.

② Ва дар он ҳангом, ки ситорагон фуру резанд.

③ Ва дар он ҳангом, ки кӯҳҳо ба ҳаракат дароянд.

④ Ва дар он ҳангом, ки шутурони ҳомила ба ҳоли худ раҳо шаванд.

⑤ Ва дар он ҳангом, ки чонварони ваҳшӣ чамъ шаванд.

⑥ Ва дар он ҳангом, баҳрҳо оташ гиранд.

⑦ Ва дар он ҳангом, ки ҳар кас бо ҳамсони худ қарин гардад.

⑧ Ва дар он ҳангом, ки аз духтарони зинда ба гӯршуда суол шавад.

⑨ Ба кадомин гуноҳ кушта шуданд?

⑩ Ва дар он ҳангом, ки номаҳои аъмол боз карда шаванд.

⑪ Ва дар он ҳангом, ки парда аз рӯи Осмон баргирифта шавад.

⑫ Ва дар он ҳангом, ки дӯзах шуълавар наздик шавад.

⑬ Ва дар он замон, ки биҳишт (ба парҳезкорон) наздик шавад.

⑭ Ҳар кас медонад, чӣ чизеро омода кардааст.

فَلَا أُفْسِمُ بِالْحَنِسِ ⑮ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ⑯ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَسَ ⑰ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ⑱ إِنَّهُ
 لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ⑲ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ⑳ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ㉑ وَمَا صَاحِبُكُمْ
 بِمَجْنُونٍ ㉒ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ ㉓ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ㉔ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ
 رَجِيزٍ ㉕ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ㉖ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ㉗ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ㉘ وَمَا
 تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ㉙

⑮ Савганд ба ситорагоне, ки бозмегарданд.

⑯ Ҳаракат мекунанд ва аз дидаҳо пинҳон мешаванд.

⑰ ва савганд ба шаб, чун торик шавад

⑱ ва савганд ба субҳ, чун бидамад

⑲ Яқинан ин (Қуръон) калом (аз сӯи Худо ва тавассути) фиристодаи бузургворе (Ҷибриили амин) аст (ки барои паёмбараш оварда).

⑳ Ё соҳиби қудрат аст ва назди соҳиби Арш мақоми бузурге дорад.

㉑ Дар осмонҳо мавриди итоат ва амин аст.

㉒ Ва соҳиби шумо (Паёмбар) девона нест.

㉓ Ё (Ҷибриил)-ро дар уфуқ равшан дидааст.

㉔ Ва ё нисбат ба ончи аз тариқи ваҳй дарёфт дошта, бухл надорад.

㉕ 25 Ва ин (Қуръон) гуфтаи шайтони рачим нест.

⑳ Пас ба кучо меравед?

- 27 Ин (Қуръон) чизе чуз тазақуре барои чаҳониён нест.
 28 Барои касе аз шумо, ки бихоҳад роҳи мустақим пеш гирад.
 29 Ва ҳол он ки наметавонед, бихоҳед, чуз чизҳоро, ки Парвардигори чаҳониён хоста бошад.

82-СУРАИ «ИНФИТОР»

إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ۝ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ أَنْتَثَرَتْ ۝ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِرَتْ ۝
 وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ۝ يَأْتِيهَا الْإِنْسُنُ
 مَّا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝ الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّنَكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِي أَيِّ صُورَةٍ
 مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝ كَلَّا بَلْ تُكْذِبُونَ بِالَّذِينَ ۝ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝
 كِرَامًا كَاتِبِينَ ۝ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝

- 1 Дар он замон, ки Осмон аз ҳам шикофта шавад.
 2 Дар он замон, ки ситорагон пароканда шаванд ва фуруъ
 резанд.
 3 Ва он замон, ки дарёҳо ба ҳам пайваста шаванд.
 4 Ва он замон, ки қабрҳо зеруру гардад.
 5 Ҳар кас медонад он чиро, ки аз пеш фиристода ва он чиро
 барои баъд гузоштааст.
 6 Эй инсон, чӣ чиз туро дар баробари Парвардигори каримат
 мағрур сохта?
 7 Ҳамон Худое, ки туро офарид ва сомон дод ва муназзам сохт.
 8 Ва дар ҳар сурате, ки меҳост туро таркиб намуд.
 9 Он гуна, ки шумо мепиндоред
 нест, балки шумо рӯзи ҷазоро мункиред.
 10 Ва бе шак нигоҳбононе (фариштагоне) бар шумо вобаста
 шудааст.
 11 Воломақом ва нависанда (аъмоли нек ва бади шумо).
 12 Ки медонад шумо чӣ мекунад?

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝ يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الدِّينِ ۝
 وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ۝ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ
 الدِّينِ ۝ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ۝ وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ۝

- 13 Ба яқин некон дар неъмате фаровонанд.
 14 Ва бадкорон дар дўзаханд.
 15 Рӯзи ҷазо ворида он мешаванд ва месўзонад.
 16 Ва он ҳаргиз аз он ғоиб ва дур нестанд.
 17 Ту чӣ медонӣ рӯзи ҷазо чист?
 18 Боз чӣ медонӣ рӯзи ҷазо чист?
 19 Рӯзе аст, ки ҳеҷ кас қодир ба анҷоми коре ба суди дигаре нест
 ва ҳама умур дар он рӯз аз они Худост.

83-СУРАИ «МУТАФФИФИН»

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

1) Вой бар камфурӯшон.

2) Онон ки вақте барои худ паймона мекунад.

3) Аммо, ҳангоме ки меҳоҳанд барои дигарон паймона ё вазн кунанд, кам мегузоранд.

4) Оё онҳо гумон намекунад, ки барангехта мешаванд.

5) Дар рӯзи бузург

6) Рӯзе, ки мардум дар пешгоҳи Парвардигори ҷаҳониён меистанд.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سَجِينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِينٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يُكْذِبُونَ بِبُيُوتِ الدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا يُكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّحُوجُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

7) Чунин нест, ки онҳо (дар бораи қиёмат) мепиндоранд ба яқин номаи аъмоли бадкорон дар сиччин аст.

8) Ту чӣ медонӣ сиччин чист?

9) Номае аст рақамзадашуда ва сарнавиште аст ҳатмӣ.

10) Вой дар он рӯз бар дуруғшуморандагон.

11) Ҳамонҳо, ки рӯзи ҷазоро инкор мекунад.

12) Ва он рӯзро фақат аз ҳад гузараандаи гунаҳкор дурӯғ меҳисобад.

13) (Ҳамон кас, ки) вақте оёти мо бар ӯ хонда мешавад, меғӯяд: Ин афсонаҳои пешиниён аст.

14) На чунин аст (ки мепиндоранд), балки ба сабаби корхое, ки қарда буданд, дилҳояшон занг бастааст.

15) Чунин нест, ки мепиндоранд, балки онҳо дар он рӯз аз Парвардигорашон маҳруманд.

16) Сипас онҳо ба яқин ворида дӯзах мешаванд (ва мулозими он ҳастанд).

17) Сипас ба онҳо гуфта мешавад: Ин ҳамон чизе аст, ки онро дуруғаш мешумурдед.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي

وَجُوهِهِمْ نَصْرَةَ التَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتْمُهُ مِسْكٌَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِمَّا جُوهُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

18 Чунон нест, ки онҳо (дар бораи миёод) мепиндоранд, балки номаи аъмоли аброру некон дар иллийин аст.

19 Ва ту чӣ медонӣ иллийин чист?

20 Номае аст рақамхӯрда ва сарнавиште аст қатъӣ.

21 Муқаррабон шоҳиди онанд ё бар он гувоҳӣ медиханд.

22 Мусалламан, некон дар анвоъи неъматанд.

23 Бар тахтҳои зебои бихишти такия карда ва ба (зебоӣҳои бихишт) менигаранд.

24 Дар чехраҳояшон таровату нишот ва неъматро мебинӣ ва мешиноӣ.

25 Онҳо аз шароби (тахур) зулол даст нахӯрда, сарбастии сероб мешаванд.

26 Мӯҳре, ки бар он ниҳода шуда аз мушк аст.

27 Ин шароб (тахур) омехта бо тасним аст.

28 Ҳамон чашмае, ки муқаррабон аз он менӯшанд.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَىٰ الْأَرَابِكِ يُنظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ نُوبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

29 Бадкорон (дар дунё) пайваста ба мӯъминон меҳандиданд.

30 Ва ҳангоме ки аз канорашон мегузаштанд, онҳоро бо ишора тамасхур мекарданд.

31 Ва ҳангоме ки ба сӯйи хонаводаи худ боз мегаштанд, масруру хандон буданд.

32 Вақте ононро меиданд, меғуфтанд: Инҳо гумроҳонанд.

33 Ва ҳол он ки ононро ба ниғаҳбониву муҳофизати аъмоли мӯъминон нафиристода буданд.

34 Вале имрӯз мӯъминон ба куффор меҳанданд.

35 Дар ҳоле, ки бар тахтҳои орастаи бихишти нишаста ва (ба сарнавишти шуми онҳо) менигаранд.

36 Оё (бо ин ҳол) кофирон подоши аъмоли худро гирифтаанд?!

84-СУРАИ «ИНШИҚОҚ»

إِذَا السَّمَاءُ أَنشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٥﴾ يَأْتِيهَا الْإِنْسُنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلْقِيهِ ﴿٦﴾

- 1 Дар он ҳангом, ки Осмон шикофта шавад.
 2 Ва ба фармони Парвардигораш гӯш диҳад ва ҳақ бувад, ки чунин кунад.
 3 Ва дар он ҳангом, ки Замин густурда шавад.
 4 Ва (Замин) он чи дар даврон дорад, берун афканда ва холи мешавад.
 5 Ва ба фармони Парвардигораш гӯш диҳад ва ҳақ бувад, ки чунин кунад.
 6 Эй инсон, ту бо талошу ранҷ ба сӯи Парвардигорат меравӣ ва ӯро мулоқот хоҳӣ кард.

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلِي سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

- 7 Пас касе, ки номаи аъмолаш ба дасти росташ дода шавад.
 8 Ба зудӣ ҳисоби осоне барои ӯ мешавад.
 9 ва хушҳол ба аҳл ва хонаводааш бозмегардад.
 10 Ва аммо касе, ки номаи аъмолаш ба пушти сараш дода шавад.
 11 Ба зудӣ фарёд мезанад: Эй вой бар ман, ки ҳалок шудам.
 12 Ва дар шуълаҳои сӯзони оташ месӯзад.
 13 Чаро ки ӯ дар миёни хонаводааш пайваста (аз кифру гуноҳи худ) масрур буд.
 14 Ӯ гумон мекард ҳаргиз бозгашт намекунад.
 15 Оре, Парвардигораш нисбат ба ӯ бино буд.

فَلَا أَسْمُ بِالْإِنسَانِ الَّذِي يَدْعُو اللَّهَ وَهُوَ كَافِرٌ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

- 16 Савганд ба шафақ.
 17 Ва савганд ба шаб ва он чиро (аз умури пароканда) чамъоварӣ мекунад.
 18 Ва савганд ба Моҳ он гоҳ, ки нураш комил мешавад.
 19 Ки ҳамаи шумо пайваста аз ҳоле ба ҳоли дигар мунтақил мешавед.
 20 Пас чаро, ҳангоме ки онҳо имон намеоваранд.
 21 (Чаро) ҳангоме, ки Қуръон бар онҳо хонда мешавад, сачда намекунад?
 22 Балки кофирон пайваста оёти илоҳиро дурӯғ мешуморанд.
 23 Ва Худованд он чиро дар дил пинҳон медоранд, ба хубӣ

медонад.

24 Пас онҳоро ба азоби дарднок башорат дех.

25 магар касоне, ки имон оварда ва аъмоли солеҳ анҷом додаанд, ки барои онҳо подоше қатъ нашудани аст.

85-СУРАИ «БУРУҶ»

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ۝ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ۝ قُتِلَ أَصْحَابُ الْأَخْذُودِ ۝ النَّارِ ذَاتِ الْوُفُودِ ۝ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا فُعُودٌ ۝ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ الْحَرِيقِ ۝

1 Савганд ба Осмон, ки дорои бурҷҳои бисёр аст.

2 Ва савганд ба рӯзи қиёмат, ки ваъда додааст, дар он халқро ҷамъ меоварад.

3 Ва қасам ба шаҳодатдиханда ва он ҷӣ ба он шаҳодат диханд.

4 Марг ба асҳоби хандақҳо, аз барои он, ки мӯъминонро азоб доданд.

5 Оташе афрӯхта аз ҳезумҳо.

6 Ҳангоме ки дар канори он нишаста буданд.

7 Ва он чиро бо мӯъминон анҷом медоданд (бо хунсардӣ ва сангдилӣ) тамошо мекарданд.

8 Ва ҳеч айбе дар онҳо наёфтанд, ҷуз он ки ба Аллоҳи пирӯзманди доиқи ситоиш, имон оварда буданд,

9 Он Аллоҳе, ки фармонравоии осмонҳову замин аз они ӯст ва Ҳудованд бар ҳамаи чиз гувоҳ аст.

10 Касоне ки мардону занони боимонро шиканҷа доданд, сипас тавба накарданд, барои онҳо азоби дӯзах ва азоби оташи сӯзон аст.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ۝ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِي وَيُعِيدُ ۝ وَهُوَ الْعَفُورُ الْوَدُودُ ۝ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ ۝ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۝ فِرْعَوْنٌ وَثَمُودَ ۝ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ۝ بَلْ هُوَ فَرَعَانٌ مُجِيدٌ ۝ فِي لُوحٍ مَحْفُوظٍ ۝

11 Ва барои касоне, ки имон оварданд ва аъмоли солеҳ анҷом доданд, боғҳои аз биҳишт аст, ки нахрҳо зери дарахтонаш ҷорӣ аст ва ин наҷот ва пирӯзии бузург аст.

12 Албатта, ба азоб гирифтани Парвардигори ту саҳт аст.

13 Ҷӯст, ки офариниширо оғоз мекунад ва боз мегардонад.

14 Ва ӯ омӯрзанда ва дӯстдори (мӯъминон) аст.

- 15 Соҳиби Арш ва дорои маҷду азамат аст.
 16 Ва он чиро меҳаҳад, анҷом медиҳад.
 17 Оё достони лашкарҳо ба ту расидааст?
 18 Лашкариёни Фиръавну Самуд?
 19 Вале кофирон пайваста дар тақзиби ҳаққанд.
 20 Ва Худованд ба ҳамаи онҳо ихота дорад.
 21 Балки Куръони боазамат аст.
 22 Ки дар Лавҳи маҳфуз ҷой дорад.

86-СУРАИ «ТОРИҚ»

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ التَّجَمُّ الثَّقَابُ ﴿٣﴾ إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبَلَى السَّرَائِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

- 1 Савганд ба осмон ва кубандаи шаб.
 2 Ва ту намедонӣ кубандаи шаб чист.
 3 Ҳамон ситораи дурахшон ва шикофандаи торикиҳост.
 4 Мусалламан, ҳар кас муроқиб ва муҳофизе дорад.
 5 Инсон бояд бингарад аз ҷи чиз офарида шудааст?
 6 Аз як оби ҷаҳанда офарида шудааст.
 7 Обе, ки аз миёни пушт ва синаҳо хорич мешавад.
 8 Мусалламан, (Худое, ки инсонро аз чунин чизи пасте офарид) метавонад ўро бозгардонад.
 9 Дар он рӯз, ки асрори пинҳон ошкор мешавад.
 10 Ва барои ў ҳеч нерӯ ва ёваре нест.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهْلِكُ الْكَافِرِينَ أَهْلَهُمْ رُؤْيَا ﴿١٧﴾

- 11 Савганд ба осмони пурборон.
 12 Ва савганд ба замини пуршикоф.
 13 Ки ин (Куръон) сухане аст, ки ҳақро аз ботил ҷудо мекунад.
 14 Ва ҳаргиз шӯҳӣ нест.
 15 Онҳо пайваста ҳила мекунад ва нақшаҳо мерезанд.
 16 Ва ман ҳам дар баробари онҳо чора мекунам.
 17 Ҳоло ки чунин аст, кофиронро (фақат) андаке мўҳлат деҳ (то оқибати кори хешро бинанд).

87-СУРАИ «АЪЛО»

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾ وَالَّذِي

أَخْرَجَ الْمَرْعَى ۚ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ۝ سَقَرْتُكَ فَلَا تَنْسَى ۖ إِلَّا مَا شَاءَ
 اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ۗ وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى ۝ فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى
 ۙ سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى ۝ وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ۝ الَّذِي يَصْلِي النَّارَ الْكُبْرَى ۝ ثُمَّ
 لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ۝ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ۝

- 1 Номи Парвардигори бузурги хешро ба покӣ ёд кун,
- 2 Ҳамон Худованде, ки офарид ва дурустандом кард.
- 3 Ва ҳамон, ки андозагирӣ кард ва ҳидоят намуд.
- 4 Ва он кас, ки чарогоҳро ба вучуд овард.
- 5 Сипас онро хушқу сиёҳ гардонид.
- 6 Мо ба зудӣ (Қуръонро) бар ту меҳонем ва ҳаргиз фаромӯш нахоҳӣ кард.
- 7 Магар он чиро Худо бихоҳад, ки Ё ошқор ва пинҳонро медонад.
- 8 Ва мо туро барои ҳар кори хайр омода мекунем.
- 9 Пас агар панд доданат суд кунад, панд деҳ.
- 10 Ва ба зудӣ касе, ки аз Худо метарсад (ва эҳсоси масъулият мекунад), панд мепазирад.
- 11 Аммо бадбахтарин афрод аз он дурӣ мегузинад.
- 12 Ҳамон кас, ки дар оташи бузург ворид мешавад.
- 13 Сипас дар он оташ (барои ҳамеша мемонад) на мемирад ва на зинда мешавад.
- 14 Ба яқин касе, ки покӣ чуст (ва худро тазкия кард) растагор шуд.
- 15 Ва (он ки) номи Парвардигорашро ёд кард, сипас намоз хоҳд.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۖ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ۗ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ
 الْأُولَى ۝ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ۝

- 16 Вале шумо зиндагии дунёро муқаддам медоред.
- 17 Дар ҳоле ки охират беҳтар ва пойдортар аст.
- 18 Ин дастурҳо, (ки гуфта шуд тааллуқ ба ин китоби осмонӣ нест, балки) дар саҳифаҳои осмонии пешин (низ) омадааст.
- 19 Дар саҳифаҳои Иброҳим ва Мӯсо.

88-СУРАИ «ҒОШИЯ»

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَجَسِيَّةِ ۙ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَلْشَعَةٌ ۚ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ۚ
 تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ۚ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ عَائِنَةٍ ۙ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ
 ۖ لَا يَسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ۗ

- 1 Оё достони ғошия (рӯзи қиёмат, ки ҳаводиси ваҳшатнок ҳамаро мепӯшонад) ба ту расидааст?
- 2 Чехраҳое дар он рӯз хошеъу зиллатборанд.

- 3 Онҳо ки пайваста амал карда ва хаста шудаанд.
 4 Ва (саранҷом ин захирагон хаста ва беҳудагар) дар оташи сӯзон ворид мегарданд.
 5 Аз чашмаҳои бисёр гарм ба онҳо менӯшонанд.
 6 Физое чуз аз зарӣ (хори хушки талх ва бадбӯ) надоранд.
 7 Физое, ки на онҳоро фарбеҳ мекунад ва на аз гуруснагӣ мераҳонад.

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ۝۸ لِّسَعِيهَا رَاضِيَةٌ ۝۹ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝۱۰ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ۝۱۱ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝۱۲ فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ۝۱۳ وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ۝۱۴ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ۝۱۵ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ۝۱۶

- 8 Чехраҳои дар он рӯз шодоб ва ботароватанд.
 9 Аз саъю талоши худ хушнуданд.
 10 Дар бихишти олий ҷой доранд.
 11 Дар он ҷо ҳеҷ сухани лағву беҳудае намешунаванд.
 12 Дар он чашмаҳои ҷорӣ аст.
 13 Дар он (боғҳои бихишти) тахтҳои зебои баланд аст.
 14 Ва қадаҳҳои (ки дар канори ин чашма) ниҳода.
 15 Ва болишҳои дар канори ҳам чида
 16 Ва (дар онҳо) фаршҳои фохир густурда шуда.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝۱۷ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ۝۱۸ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝۱۹ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۝۲۰

- 17 Оё онон ба шутур наменигаранд, ки чӣ гуна офарида шудааст?
 18 Ва ба Осмон нигоҳ намекунад, ки чӣ гуна барафрошта шуда?
 19 Ва (оё) ба кӯҳҳо нигоҳ намекунад, ки чӣ гуна дар ҷойи худ насб гардида?
 20 Ва (оё) ба Замин (нигоҳ намекунад), ки чӣ гуна густурда ва ҳамвор ғаштааст?

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ۝۲۱ لَسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيِّرٌ ۝۲۲ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ۝۲۳ فَيَعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ۝۲۴ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ۝۲۵ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۝۲۶

- 21 Пас акун, ки чунин аст, онҳоро панд дех, ки ту фақат панддиҳандаӣ.
 22 Ту ҳукмрон бар онон нестӣ, ки (бар имон) маҷбурашон кунӣ.
 23 Магар касе, ки пушт кунад ва кофир шавад.
 24 Ки Худованд ӯро ба азоби бузург азобаш мекунад.
 25 Ба яқин, бозгашти (ҳамаи) онҳо ба сӯйи Мо аст.
 26 Ва мусалламан ҳисобашон (низ) бо Мо.

89-СУРАИ «ФАҶР»

وَالْفَجْرِ ۝۱ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝۲ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝۳ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ۝۴ هَلْ فِي ذَلِكَ

قَسَمُ لِيذِي جَبْرٍ ۵ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۶ إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۷
 الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبَلَدِ ۸ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۹
 وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ۱۰ الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبَلَدِ ۱۱ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ۱۲
 فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۱۳ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۱۴

1 Савганд ба сапедаи субҳ

2 Ва ба шабҳои даҳгона (оғози зилҳичча).

3 Ва ба завчу фард аз ҳамаи ашё (ба қавле мурод аз завч, рӯзи аввал ва дуввуми ташриқ аст, ки хуруҷ аз Мино дар онҳо барои ҳоҷие, ки шитоб дорад равост. Ва мурод аз витр рӯзи савуми ташриқ аст. Дар тафсири он ақволи зиёде нақл шудааст).

4 Ва савганд ба шаб (ҳангоме, ки ба сӯи рушноии рӯз) ҳаракат мекунад.

5 Оё дар он чи гуфта шуд, савганди муҳиме барои соҳибони хирад нест?

6 Оё надидӣ Парвардигорат бо қавми Од чӣ кард?

7 Ва бо он қабилаи Ирами боқувват ва боҷисмҳои боазамат. (Ирам номи дигари Оди аввал аст. Ба қавле, Ирам номи ҷадди қавми Оди аввал аст. Ба қавли дигар, Ирам исми ҷойи онҳост, ки иборат аз шаҳри Димишқ ё шаҳри дигаре дар аҳқофи миёни Уммон ва Ҳазрамавт (Яман) аст, ки дар ҷануби Ҷазираи Араб воқеъ шудааст).

8 Ҳамон онҳое, ки дар бузургии ҷисм ва нерӯи баданӣ монандаш офарида нашуда буд.

9 Ва қавми Самуд, ки саҳраҳои азимро аз (канори) дарра мебуриданд (ва аз он хона ва кох месохтанд).

10 Ва Фиръавне, ки дорои лашкари фаровон ва қудратманд ва шиканҷагар буд.

11 Ҳамон ақвومه, ки дар шаҳрҳо аз ҳад таҷовуз карданд

12 Ва фасоди фаровон дар онҳо ба бор оварданд.

13 Ба ҳамин сабаб, Худованд тозиёнаи азобро бар онҳо фуруё рехт.

14 Ба яқин, Парвардигори ту дар камингоҳ аст.

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ۱۵ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ۱۶ كَلَّا بَلْ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ۱۷
 وَلَا تَحَاضُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۱۸ وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ۱۹
 وَتَحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۲۰

15 Аммо инсон, ҳангоме ки Парвардигораш ўро барои озмоиш икром мекунад ва неъмат мебахшад, (мағрур мешавад ва) мегӯяд: Парвардигорам маро гиромӣ доштааст.

16 Ва аммо, ҳангоме ки барои имтиҳон рӯзияшро бар ў танг

мегирад, (маъюс мешавад ва) мегӯяд: Парвардигорам маро хор кардааст.

17 Чунон нест, ки шумо мепиндоред. Шумо ятимонро гиromӣ намедоред.

18 Ва якдигарро ба таъом додани мискин тарғиб намекунад.

19 Ва меросро (аз тариқи машруъ ва номашруъ) чамъ карда ва ҳақи дигаронро мехӯред.

20 Ва молу сарватро бисёр дӯст медоред.

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝۱۱ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝۱۲ وَجِئْتَ
يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى ۝۱۳ يَقُولُ يَلَيِّنَنِي قَدَمْتُ لِحَيَاتِي
۝۱۴ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ۝۱۵ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقُهُ أَحَدًا ۝۱۶ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ
الْمُطْمَئِنَّةُ ۝۱۷ أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْضِيَةً ۝۱۸ فَأَدْخِلِي فِي عِبْدِي ۝۱۹ وَأَدْخِلِي
جَنَّتِي ۝۲۰

21 Ва чунон нест, ки онҳо мепиндоранд, дар он ҳангом ки замин саҳт дар ҳам кубида шавад.

22 Ва Худованд барои фасли қазоват байни халоиқ биёяд ва фариштагон саф дар саф ҳозир шаванд.

23 Ва дар он рӯз чаҳаннаро ҳозир мекунад (оре) дар он рӯз олами панд гирад, аммо ин пандгири чӣ суде барои ӯ дорад?

24 (Инсон) мегӯяд: Эй кош, барои (ин) зиндагиам чизе аз пеш фиристода будам.

25 Дар он рӯз ҳеч кас ҳаммонанди ӯ азоб намекунад.

26 Ва ҳеч кас ҳамчун ӯ касеро ба банд намекашад.

27 Ту эй руҳи оромёфта!

28 Ба сӯи Парвардигорат боз гард, дар ҳоле ки ҳам ту аз ӯ хушнудӣ ва

ҳам ӯ аз ту хушнуд аст.

29 Ва дар зумраи бандағони (солеҳи) Ман дохил шав

30 Ва ба биҳишти Ман (яъне, қароргоҳи родмардони солеҳ) дарой.

90-СУРАИ «БАЛАД»

لَا أَسْمُ بِهِذَا أَلْبَدَ ۝۱ وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا أَلْبَدَ ۝۲ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٌ ۝۳ لَقَدْ خَلَقْنَا
الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ۝۴ أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ۝۵ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا
لُبًّا ۝۶ أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ۝۷ أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ۝۸ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۝۹
وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ۝۱۰

1 Қасам ба ин шаҳри муқаддас (Макка).

2 Шаҳре, ки ту дар он сокин ҳастӣ.

3 Ва қасам ба падари башарият (Одам) ва фарзандонаш.

4 Мо инсонро дар ранҷ офаридем.
 5 Оё ӯ гумон мекунад, ки ҳеҷ кас наметавонад бар ӯ даст ёбад?
 6 Меғӯяд: Ман моли зиёдеро (дар қорҳои хайр) нобуд кардам.
 7 Оё гумон мекунад ҳеҷ кас ӯро надида (ки амали хайре анҷом дода) аст?

8 Оё барои ӯ ду чашм қарор надодем?
 9 Ва як забону ду лаб.
 10 Ва ӯро ба роҳи хайр ҳидоят кардем.

فَلَا أَفْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكَيْ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَمٌ فِي يَوْمٍ
 ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ بَيِّمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

11 Вале ӯ (инсонро носипос) аз он гарданаи муҳим нагузашт.
 12 Ту намедонӣ он гардана чист?
 13 Озод қардани ғулومه.
 14 Ё гизо додан дар рӯзи гуруснагӣ.
 15 Ятиме аз хешоваҷдон.
 16 Ё мискине хокнишинро.
 17 Сипас аз қасоне бошад, ки имон овардаанд ва якдигарро ба сабру раҳмат тавсия мекунанд.
 18 Онҳо асҳоби яминанд (ки номаи аъмолашонро ба дасти росташон медиҳанд).

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢٠﴾
 19 Ва қасоне, ки оёти моро инқор кардаанд, афроди шуманд (ки номаи аъмолашон ба дасти чапашон дода мешавад).
 20 Бар онҳо оташе аст фурӯбаства, ки роҳи фироре аз он нест.

91-СУРАИ «ШАМС»

وَالشَّمْسُ وَضَحَلَهَا ﴿١﴾ وَالْقَمَرَ إِذَا تَلَّهَا ﴿٢﴾ وَالنَّهَارَ إِذَا جَلَّهَا ﴿٣﴾ وَاللَّيْلَ إِذَا
 يَغْشَاهَا ﴿٤﴾ وَالسَّمَاءَ وَمَا بَدَنَهَا ﴿٥﴾ وَالْأَرْضَ وَمَا طَحَلَهَا ﴿٦﴾ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾
 فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

1 Ба Хуршед ва густариши нури он савганд.
 2 Ва қасам ба Мох, хангоме ки баъд аз он (Хуршед) дарояд.
 3 Ва ба рӯз, хангоме ки сафҳаи заминро равшан созад.
 4 Ва ба шаб, он хангом ки заминро бипушонад.
 5 Ва қасам ба осмон ва зоте, ки осмонро бино кард.
 6 Ва ба замин ва зоте, ки онро густаронида.
 7 Ва қасам ба ҷони одамай ва он кас, ки онро (офарида ва) муназзам сохта.
 8 Сипас роҳи фучур ва тақво (хайру шар)-ро ба ӯ нишон додааст.
 9 Ки ҳар кас нафси худро пок ва тазкия карда, растагор

шудааст.

10 Ва он кас, ки нафси хешро бо маъсият ва гуноҳ олуда сохта, навмеду махрум гаштааст.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَيْهَا ۝ إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا ۝ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدمدمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنبِهِمْ فَسَوَّاهَا ۝ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝

11 Ва қавми Самуд бар асари туғён (паёмбарашонро) тақзиб карданд.

12 Он гоҳ, ки бадбахттаринашон ба по хост.

13 Ва фиристодаи илоҳӣ (паёмбар Солеҳ) ба онон гуфт: Ноқаи Худо (ҳамон шутуре, ки муъҷизаи илоҳӣ буд)-ро фуру гузored ва баҳраи обишхӯрашро дар рӯзи навбаташ низ нашоед.

14 Пас ўро дуруғ шумориданд ва шутурро қатл карданд. Аз ин рӯ Парвардгoрашон онҳо (ва сарзаминашон)ро ба хотири гуноҳашон дар ҳам кубид ва бо хок яқсону соф кард.

15 Ва (Худованд) ҳаргиз аз фарҷоми ин кор (мучозоти ситамгорон) бим надорад.

92-СУРАИ «ЛАЙЛ»

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ۝ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ۝ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ۝ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنِّيْرُهُ لِّلْيسْرَى ۝ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنِّيْرُهُ لِّلْعُسْرَى ۝ وَمَا يُعْغِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ۝

1 Қасам ба шаб дар он ҳангом, ки (ҷаҳонро) пўшонад.

2 Ва қасам ба рўз, ҳангоме ки таҷаллӣ кунад.

3 Ва қасам ба он кас, ки ҷинси музаққару муаннасро офарид.

4 Ки саъю талоши шумо (дар зиндагӣ) мухталиф аст.

5 Аммо он кас, ки (дар роҳи Худо) инфоқ кунад ва парҳезкорӣ пеша гирад.

6 Ва ҷазои неки (илоҳӣ)-ро тасдиқ кунад.

7 Мо ўро дар масири осонӣ қарор медиҳем.

8 Аммо касе, ки бухл варзад ва (аз ин роҳ) бениёзӣ талабад.

9 Ва подоши нек (илоҳӣ)-ро тақзиб кунад.

10 Ба зудӣ ўро дар масири душворӣ қарор медиҳем.

11 Ва дар он ҳангом ки (дар ҷаҳаннам) меафтад, амволаш ба ҳоли ў суде нахоҳад дошт.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ۝ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةِ وَالْأُولَى ۝ فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ۝ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ۝ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ۝ وَسَيَجْزِيهَا الْآتَى ۝ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ۝ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى ۝ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ

رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

- 12 Ба яқин, ҳидоят кардан бар Мо аст.
- 13 Ва охирату дунё аз они Мо аст.
- 14 Ман шуморо аз оташе, ки забона мекашад, бим медиҳам.
- 15 Касе чуз бадбахтарин мардум вориди он намешавад.
- 16 Ҳамон касе, ки (оёти Худоро) дурӯғ баровард ва ба он пушт намурад.
- 17 Ба зудӣ ботақвотарин мардум аз он (оташи сӯзон) дур дошта мешавад.
- 18 Ҳамон касе, ки моли худро (дар роҳи Худо) мебахшад, то пок шавад.
- 19 Ва ҳеч касро назди ӯ ҳақи неъмате нест, то бихоҳад (ба ин васила) ӯро чазо диҳад.
- 20 Балки танҳо ҳадафаш чалби ризои Парвардигори бузурги ӯст.
- 21 Ва ба зудӣ розӣ ва хушнуд мешавад.

93-СУРАИ «ЗУҲО»

وَالصَّحِيحِ ﴿١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾ وَاللَّخْرَةَ حَيْرٌ ﴿٤﴾ لَكَ مِنَ الْآوَالَىٰ ﴿٥﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴿٦﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٨﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٩﴾ فَأَمَّا الْبَيْتِمْ فَلَا تَقْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١١﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١٢﴾

- 1 Қасам ба рӯзе, дар он хангом ки офтоб барояд.
- 2 Ва савганд ба шаб, дар он хангом ки ором гирад.
- 3 Худованд ҳаргиз туро во нагузошта ва мавриди хашм қарор надодааст.
- 4 Ва мусалламан, охират барои ту аз дунё бехтар аст.
- 5 Ва ба зудӣ Парвардигорат он қадар ба ту ато хоҳад кард, ки хушнуд шавӣ.
- 6 Оё Ӯ (Худованд) туро ятим наёфт ва паноҳ дод.
- 7 Ва туро гумшуда ёфт ва ҳидоят кард.
- 8 Ва туро фақир ёфт ва бениёз кард.
- 9 Ҳоло ки чунин аст ятимро таҳқир макун.
- 10 Ва суолкунандаро аз худ марон.
- 11 Ва неъматҳои Парвардигоратро бозгӯ кун.

94-СУРАИ «ШАРҲ»

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿٧﴾ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

- 1 Оё мо синаи туро гушода насохтем?

- 2 Ва (оё) бори сангинро аз ту барнадоштем?
 3 Ҳамон боре, ки саҳт бар пушти ту сангини мекард.
 4 Ва овозаи туро баланд сохтем.
 5 Ба яқин, бо (ҳар) саҳти осони аст.
 6 Мусалламан, бо ҳар саҳти осони аст.
 7 Пас, ҳангоме ки аз кори муҳиме фориғ мешавӣ, ба муҳими дигар пардоз.
 8 Ва ба сӯи Парвардигорат таваҷҷӯҳ кун.

95-СУРАИ «ТИН»

وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ ۝ وَطُورِ سِينِينَ ۝ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ۝ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفَلِينَ ۝ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ ۝ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ۝

- 1 Қасам ба анциру зайтун.
 2 Ва савғанд ба Тури синин.
 3 Ва қасам ба ин шаҳри амн (шаҳри Макка).
 4 Мусалламан, мо инсонро дар беҳтарин сурат ва низом офаридем.
 5 Сипас ўро ба пойингарин марҳила (марҳилаи заъфу пирӣ ва хирфату нотавонӣ) бозгардонидем.
 6 Магар қасоне, ки имон оварданд ва аъмоли солеҳ анҷом додаанд, ки барои онҳо подоше тамои нашудани аст.
 7 Пас чи қиз сабаб мешавад, ки баъд аз ин ҳама (далоили равшан) рӯзи қазоро инкор мекуни?
 8 Оё Худованд беҳтарин ҳукмкунандагон ва доварон нест?!

96-СУРАИ «АЛАҚ»

أَفْرَأَ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَفْرَأَ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝

- 1 Бихон ба номи Парвардигорат, ки офарид.
 2 Ҳамон қас, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 3 Бихон, ки Парвардигорат (аз ҳама) бузургвортар аст.
 4 Ҳамон қасе, ки ба василаи қалам таълим намуд.
 5 Ва ба инсон он чиро наредонист, ёд дод.
 6 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 7 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 8 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 9 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 10 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 11 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 12 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 13 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 14 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 15 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 16 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.
 17 Ҳамон қасе, ки инсонро аз хуни бастае ҳалқ кард.

سَدْعُ الزَّبَانِيَةِ ﴿١٨﴾ كَلَّا لَا تُطِيعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

- 6 Чунин нест, ба якин, инсон туғён мекунад.
 7 Ва ба хотири ин ки худро бениёз бубинад.
 8 Ва ба якин, бозгашт (ҳама) ба сӯйи Парвардигори ту аст.
 9 Ба ман хабар дех, оё касе, ки наҳй мекунад.
 10 Бандаеро, ба ҳангоме ки намоз мехонад.
 11 Ба ман хабар дех, агар ин банда (намозгузор) ба роҳи ҳидоят бошад.
 12 Ё мардумро ба тақво фармон диҳад.
 13 Ба ман хабар дех, агар ҳақро инкор кунад ва ба он пушт намояд.
 14 Оё ӯ надонист, ки Худованд мебинад (ва ҳамаро барои ҳисоб ва ҷазо сабту забт мекунад)?
 15 Чунон нест, агар даст (аз ин ҷаҳлу ғурури худ) бар надорад, носияш (аз мӯйи пеши сараш)-ро гирифта ва бо зиллату хорӣ ба сӯйи азоб мекашонем.
 16 Ҳамон носияи дурӯғӯи хатокорро.
 17 Сипас ҳар киро мехоҳад, садо бизанад, то ёрияш кунад.
 18 Мо ҳам ба зудӣ маъмурони дӯзахро садо мезанем, то ўро ба дӯзах афкананд.
 19 Чунин нест, ки он туғёнгар мепиндорад ва исрор бар тарки сачдаи ту дорад, харгиз ўро итоъат макун ва сачда нанамо ва (ба Худо) тақарруб чӯй.

97-СУРАИ «ҚАДР»

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ
 مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنْزِيلُ الْمَلَكِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾
 سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

- 1 Мо он (Қуръон)-ро дар шаби Қадр нозил кардем.
 2 Ва ту чӣ медонӣ шаби Қадр чист?
 3 Шаби Қадр беҳтар аз ҳазор моҳ аст.
 4 Фариштагон ва рӯҳ (Ҷибриил (алайҳиссалом) дар он шаб ба изни Парвардигорашон барои (тақдири) ҳар коре дар он сол нозил мешаванд.
 5 Шабе аст саршор аз саломат (ва баракату раҳмат) бидуни ҳеч шарр то тудӯби бомдод.

98-СУРАИ «БАЙИНАҲ»

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ
 الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ
 الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ

فُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

① Кофирон аз аҳли китоб ва мушрикон (меғуфтанд) даст аз ойини худ бар намедоранд, то далили равшане барои онҳо биёяд.

② Паёмбаре аз сӯи Худо (биёяд), ки саҳифаҳои покеро (бар онҳо) бихонад.

③ Дар он навиштаҳои саҳеҳ ва пураарзише аз адлу ростӣ бошад.

④ Ва аҳли китоб ихтилоф накарданд, магар баъд аз он ки далели равшан (ва Паёмбари ростин ва ошкор) барои онҳо омад.

⑤ Ва дастуре ба онҳо дода нашуда буд, чуз ин ки Худоро бипарастанд, дар ҳоле ки дини худро барои ӯ ҳолис кунанд ва аз ширк ба тавҳид бозгарданд. Намозро барпо доранд ва закотро бипардозанд ва ин аст ойин ва дини мустақиму пойдор.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَاءُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِبَى رَبَّهُ ﴿٨﴾

⑥ Кофирон аз аҳли китоб ва мушрикон (ба ин ойини ҷадид) дар оташи дӯзаханд, ҷовидона дар он мемонанд ва онҳо бадтарин махлуқотанд.

⑦ Касоне ки имон оварданд ва аъмоли солеҳ анҷом доданд, беҳтарин махлуқоти Худо ҳастанд.

⑧ Подоши онҳо назди Парвардигорашон боғҳои бихишти ҷовидон аст, ки нахрҳо аз зери дарахтонаш ҷорӣ аст, (дар ҳоле ки) ҳамеша дар он мемонанд. Ҳам Худо аз онҳо хушнуд аст ва (ҳам) онҳо аз Худо хушнуданд.

Ва ин (мақоми воло ва подошҳои муҳим ва беназир) барои касе аст, ки аз Парвардигораш битарсад.

99-СУРАИ «ЗАЛЗАЛА»

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَلَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

① Ҳангоме ки замин саҳт ба ларза дарояд.

② Ва Замин (чунон зеру рӯ шавад, ки) борҳои сангинашро хорич созад.

③ Инсон (аз ин саҳнаи бесобиқа саҳт мутаваҳиш мешавад ва) меғӯяд: Заминро чӣ мешавад (ки ин гуна меларзад)?

④ Дар он рӯз (Замин) тамоми хабарҳоишро бозғӯ мекунад.

⑤ Ин ба хотири он аст, ки Парвардигорат ба ӯ ваҳй кардааст.

⑥ Дар он рӯз мардум ба сурати гуруҳҳои пароканда (аз қабрҳо)

хориҷ мешаванд, то аъмолашон ба онҳо нишон дода шавад.

7 Пас ҳар кас ҳамвазни заррае кори хайр анҷом диҳад, онро мебинад.

8 Ва ҳар кас ҳамвазни заррае кори бад карда, онро мебинад.

100-СУРАИ «ҶОДИЕТ»

وَالْعَدِيَّتِ صَبْحًا ① فَالْمُورِيَّتِ قَدْحًا ② فَالْمَغِيرَاتِ صَبْحًا ③ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ④ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ⑧ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ⑨ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ⑩ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ⑪

1 Савганд ба асбони давада, дар ҳоле ки нафасзанон пеш мерафтанд.

2 Ва савганд ба афрӯзандагони ҷурфаи оташ.

3 Ва савганд ба ҳуҷумоварони сапедадам.

4 Ки гарду ғубор ба ҳар сӯ пароканданд.

5 Ва (ногаҳон) дар миёни душман зоҳир шуданд.

6 Мусалламан, инсон дар баробари неъматҳои Парвардигораш бисёр носипос ва бахил аст.

7 Ва ў худ (низ) бар ин маънӣ гувоҳ аст.

8 Ва ў алоқаи саҳт ба мол дорад.

9 Оё (ин инсонии носипосу бахилу дунёпараст) намедонад дар он рӯз тамоми касоне, ки дар қабрҳо ҳастанд барангехта мешаванд?

10 Ва он чи дар даруни синаҳо (аз қуфру имон, ихлосу риё, қибру тавозӯъ, нияти хайру шар) аст, ошкор мегардад.

11 Дар он рӯз Парвардигорашон аз онҳо комилан бохабар аст.

101-СУРАИ «ҚОРИЪАХ»

الْقَارِعَةُ ① مَا الْقَارِعَةُ ② وَمَا أَذْرُكَ مَا الْقَارِعَةُ ③ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ④ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ⑤ فَأَمَّا مَنْ نَقَلَتْ مَوَازِينُهُ ⑥ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ⑦ وَأَمَّا مَنْ حَقَّتْ مَوَازِينُهُ ⑧ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ⑨ وَمَا أَذْرُكَ مَا هِيَ نَارٌ حَامِيَةٌ ⑩

1 Он ҳодисаи кубанда (Ал-қорӣба – яке аз номҳои қиёмат аст).

2 Ва чист он ҳодисаи қубандае?

3 Ва ту чӣ медонӣ, ки ҳодисаи қубанда чист?

4 Рӯзе ки мардум монанди парвонаҳои пароканда хоҳанд буд (ки худро дар оташи ҷаҳаннам меафкананд).

5 Ва кӯҳҳо монанди пашми рангин пошхӯрда мегарданд.

6 Аммо касе, ки (дар он рӯз) тарозуҳои аъмолаш сангин аст.

7 Дар як зиндагии хушнудкунанда хоҳад буд.

8 Ва аммо касе ки тарозухояш сабук аст.

- 9 Паноҳгоҳаш ҳовия (дўзах) аст.
 10 Ва ту чӣ медонӣ ҳовия чист?
 11 Оташе аст сӯзон (ва баландтар аз тасавури ҳамаи инсонҳо).

102-СУРАИ "ТАКОСУР"

الْهٰكُمُ التَّكْوِيْنُ ۙ حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۚ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۗ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ ۙ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ ۙ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ ۙ ثُمَّ لَتَسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ ۙ

- 1 (Афзунталабӣ (ва тафохур) шуморо ба худ машғул дошта (ва аз Худо ғофил намуда) аст.
 2 То онҷо ки ба қабрҳо рафтад ва дар он дафн шудед.
 3 Чунин нест, ки мепиндоред, ба зудӣ (натичаи ин тафохурро) хоҳед донист.
 4 Боз чунон нест, ки шумо мепиндоред, ба зудӣ хоҳед донист.
 5 Чунон нест, (ки шумо ҳаёл мекунед) агар шумо илму-л-яқин (ба охираат) доштед, (афзунталабӣ шуморо аз Худо ғофил намекард).
 6 Қатъан, шумо чаҳаннаро хоҳед дид.
 7 Сипас, албатта онро ба чашми яқин хоҳед дид.
 8 Сипас дар он рӯз (ҳамаи шумо) аз неъматҳое, ки доштаед, бозпурсӣ хоҳед шуд.

103-СУРАИ «БАСР»

وَالْعَصْرِ ۙ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ ۙ اِلَّا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۙ

- 1 Ба аср (замон) савганд.
 2 Ба яқин инсонҳо ҳама дар зиёнанд.
 3 Магар касоне, ки имон оварда ва аъмоли солеҳ анҷом додаанд ва яқдигарро ба ҳақ суфориш карда ва яқдигарро ба шикебой ва истиқомат тавсия намудаанд.

104-СУРАИ «ҲУМАЗАХ»

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۙ الَّذِيْ جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۗ يَحْسَبُ اَنْ مَّالَهُ وَاٰخِرَةُ ۙ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۙ وَمَا اَدْرٰكَ مَا الْحُطَمَةُ ۙ نَارُ اللّٰهِ الْمُوَقَّدَةُ ۙ الَّتِي تَطْلِعُ عَلٰى الْاَفْئِدَةِ ۙ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ۗ فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ۙ

- 1 Вой бар ҳар айбҷӯи масҳаракунандае.
 2 Ҳамон касе, ки моли фаровоне ҷамъоварӣ ва шумора кардааст.
 3 Гумон мекунад амволаш ўро ҷовидона месозад.
 4 Чунин нест, ба зудӣ дар ҳутама (оташи хурдукунда) пуртоб мешавад.

- 5 Ва ту чӣ медонӣ ҳутама чист?
- 6 Оташи барафрохтаи илоҳӣ аст.
- 7 Оташе, ки аз дилҳо сар мезанад.
- 8 Ин оташ бар онҳо фуру баста шавад.
- 9 Дар сугунҳои кашида ва тулонӣ (қарор хоҳанд дошт ва роҳи гурезе надорад).

105-СУРАИ «ФИЛ»

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۝ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ۝

- 1 Оё надиҳӣ Парвардигорат бо филсаворон (лашқари Абраҳа, ки барои нобуд кардани Каъба омада буданд) чӣ кард?
- 2 Оё нақшаи онҳоро дар залолат ва табоҳӣ қарор надод?
- 3 Ва бар сари онҳо парандагонеро гуруҳ-гуруҳ фиристод.
- 4 Ки бо сангҳои хурд ононро ҳадаф қарор медоданд.
- 5 Саранҷом онҳоро ҳамчун қоҳи хурдшуда (ва муталошӣ) қарор дод.

106-СУРАИ «ҚУРАЙШ»

لَا يَلْفُ لَيْلٍ فُرُوشٍ ۝ إِيَّاكَ فَهَمَّ رَحَلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّن جُوعٍ وَعَآمَنَهُمْ مِّن خَوْفٍ ۝

- 1 Ба хотири ин буд, ки Қурайш (ба ин сарзамини муқаддас) улфат гиранд.
- 2 Улфати онҳо дар сафарҳои зимистона (ба сӯи Яман) ва тобистона (ба сӯи Шом буд).
- 3 Пас (ба шукронаи ин неъматӣ бузург) бояд Парвардигори ин хонаро ибодат кунанд.
- 4 Ҳамон касе, ки онҳоро аз гурӯснагӣ наҷот дод ва аз тарсу ноамнӣ эмин сохт.

107-СУРАИ «МОЪУН»

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ ۝ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْآيْتِيمَ ۝ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝

- 1 Оё касе, ки рӯзи ҷазоро пайваста инкор мекунад, дидӣ?
- 2 Ў ҳамон касе аст, ки ятимро бохушунат меронад.
- 3 Ва (дигаронро) ба таъом додани мискин ташвиқ намекунад.
- 4 Пас вой бар намозгузоре, ки.
- 5 Дар намози худ саҳланкорӣ мекунад.
- 6 Ҳамон касоне, ки риё мекунад.
- 7 Ва дигаронро аз заруриёти зиндагӣ (намак, гӯғирд, зуруф, об) манъ мекунад. (Пас на ибодати Худоро бар вачҳи аҳсан анҷом

доданд ва на ба бандагони Худо эҳсону некӣ карданд).

108-СУРАИ «КАВСАР»

إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

1 Мо ба ту Кавсар (хайру баракати фаровон ва мин ҷумла наҳр дар бихишт аст, ки ду лабаи он аз тилло ва бистари он дурру ёкут аст, хоки он покизатар ва хушбӯтар аз мушк ва оби он ширинтар аз асал ва сапедтар аз барф аст).

2 Пас барои Парвардигорат намоз бихону қурбонӣ кун.

3 Ва (бидон) душмани ту қатъан бурирданад ва беақиб аст.

109-СУРАИ «КОФИРУН»

قُلْ يٰٓأَيُّهَا الْكٰفِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
وَلَا أَنْتُمْ عٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عٰبِدُ مَا عٰبَدْتُمْ ﴿٤﴾
وَلَا أَنْتُمْ عٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

1 Бигӯ: Эй кофирон.

2 Он чиро шумо мепарастед, ман намепарастам.

3 Ва на шумо он чиро, ки ман мепарастам, мепарастед.

4 Ва на ман ҳаргиз он чиро шумо парастиш кардаед, мепарастам.

5 Ва на шумо он чиро, ки ман мепарастам, парастиш мекунед.

6 Ойини (дин) шумо барои худатон ва ойини ман барои худам.

110-СУРАИ «НАСР»

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

1 Хангоме, ки ёрии Худо ва пирӯзӣ (фатҳи Макка) фаро расад.

2 Ва бубинӣ мардум гурӯҳ-гурӯҳ ворида дини Худо мешаванд.

3 Пас (ба шукронаи ин неъматӣ бузург ва ин пирӯзӣ ва нусрати илоҳӣ) Парвардигоратро тасбеҳу ҳамд кун. Ва аз Ӯ омӯрзиш бихоҳ, ки Ӯ бисёр тавбапазир аст.

111-СУРАИ «МАСАД»

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصِلَىٰ نَارًا
ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

1 Дастҳои Абулаҳаб (киноя аз худи ӯст) ҳалок бод ва ҳалок бод Абулаҳаб.

2 Ҳаргиз молу сарваташ ва он чиро ба даст овард, ба ҳолаш сӯде набахшид.

3 Ва ба зудӣ ворида оташи шӯълавар ва пураланга мешавад.

4 Ва низ ҳамсараш, дар ҳоле ки ҳезумкаши дӯзах аст.

۵ Ва дар гарданаш танобе аст аз лифи хурмо.

112-СУРАИ «ИХЛОС»

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝۱ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝۲ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝۳ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝۴

1 Бигӯ: Худо якто ва ягона аст.

2 Худованде аст, ки ҳамаи ниёзмандон қасди Ӯ мекунад.

3 (Ҳаргиз) на зод ва зода нашуда.

4 Ва барои Ӯ ҳеч гоҳ шабех ва монанде набудааст.

113-СУРАИ «ФАЛАҚ»

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝۳ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝۵

1 Бигӯ: Паноҳ мебарам ба Парвардигори сапедаи субҳ.

2 Аз шарри тамоми он чи офаридааст.

3 Ва аз бадихое, ки шабона ворид мешавад.

4 Ва аз шарри онҳо, ки дар гиреҳҳо медаманд.

5 Ва аз шарри ҳар ҳасуде, хангоме ки ҳасад меварзад.

114-СУРАИ «НОС»

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝۱ مَلِكِ النَّاسِ ۝۲ إِلَهِ النَّاسِ ۝۳ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝۴ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝۵ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝۶

1 Бигӯ: Паноҳ мебарам ба Парвардигори мардум.

2 Ба молику ҳокими мардум.

3 Ба (Худо ва) маъбуди мардум.

4 Аз шарри васвасагари паноҳкор.

5 Ки даруни синаи инсонҳо васваса мекунад.

6 Хоҳ аз чин бошад ё аз инсон.

СУОЛОТИ МУҲИМ ДАР ЗИНДАГИИ ИНСОНИ МУСУЛМОН

1. Мусулмонон ақоиди худро аз кадом манбаъҳо мегиранд? Аз ду манбаъ, яъне, Қуръон ва аҳодиси саҳеҳи Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам), ки ба таъбири Қуръон: (Ан Начм 4) – *(Он чизе, ки бо худ оварда ва бо шумо дар миён ниҳодааст, ҷуз ваҳй чизи дигаре нест, ки бар ӯ фиристода мешавад).* (Аммо лозим ба зикр аст, ки истинботи мо аз оёт ва аҳодис, бояд бар тибқи фаҳм ва истинботи саҳоба ва салафи солеҳ сурат гирад.

2. Агар ихтилофе байни мусулмонон рух диҳад ба чӣ манбаъе рӯҷӯъ хоҳанд кард? Дар ҳар навъи ихтилофе, бояд ба ҳукм ва дастури шаръиат мӯроҷиат кард, ки ин ҳукм ва дастур аз ду манбаъ: Қуръон ва ҳадис истинбот мешавад. Қуръон дар ин бора мефармояд: *“Ва агар дар чизе ихтилоф доштед (ва дар амре аз умур кашмакаиш пайдо кардед) онро ба Худо (бо арза ба Қуръон) ва Паёмбари Ӯ (бо рӯҷӯъ ба суннати набавӣ) баргардонед”* (Ан Нисо 59).

Паёмбари Исло (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ҳам дар ин бора аз аҳамияти он ду мефармояд: *“Дар миёни шумо ду чизро гузоштам, агар ба он ду мутамасик буда амал кунед, аз гумроҳӣ ва залолат дур хоҳед буд; он ду Қуръон ва суннати ман мебошад”.* (Аҳмад).

3. Гурӯҳе, ки дар рӯзи қиёмат начотёфта ва растагоранд, кадом аст? Паёмбари Исло (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар ин бора фармудаанд: *“Уммати ман ба ҳафтаду се гурӯҳ тақсим мешаванд ва танҳо як гурӯҳ аз онон растагор мегарданд ва бақия дар оташи дӯзах гирифта мегарданд. Ёрон аз эшон пурсиданд: Ё Расулаллоҳ! Он гурӯҳ кадом аст? Эшон фармуданд: гурӯҳе, ки аз суннати ман ва равиши ёрони ман пайравӣ намоянд”.* (Аҳмад ва Тирмизӣ). Бинобар ин ҳадис, мазҳаби барҳақ мазҳабе аст, ки ба суннати Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ва сирати ёрони он ҳазрат пайравӣ намояд ва аз бидъат дар дин парҳез кунад.

4. Шартҳои қабули корҳои нек чист? 1. Имон ба Худо ва эътиқод ба тавҳид, зеро кори неки фарди мушрик пазируфта намешавад. 2. Ихлос дар амал, ки танҳо ризои

Худо мадди назар бошад. **3.** Дар анҷоми он корҳо аз суннати Паёмбари Ислом (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) пайравӣ шавад, зеро танҳо бар асоси дастуроти шарифат мебоист Худовандро ибодат намуд. Бинобар рифоъи накардани ҳар қадам аз ин шартҳо корҳои неки моро аз миён мебарад. Худованд дар бораи аъмоли неки куффор ва мушрикони чунин фармудааст: *“Мо ба сӯроғи тамоми аъмоле, ки (ба зоҳир неқ буда ва дар дунё) онон анҷом додаанд, меравем ва ҳамаро ҳамчун гӯбори парокандае дар ҳаво месозем ва эшонро аз аҷр ва подоши он маҳрум мекунем”* (Ал Ғурқон 23).

Чаро ки надоштани имон мучиби маҳв ва нобудии эҳсон ва беътибор шудани аъмоли хуби инсон мегардад.

5. Мартабаҳои дини Ислом кадоманд? Мартабаҳои ин дин аз рӯи тартиб иборат аз Ислом, имон ва эҳсон аст.

6. Ислом чист ва арқони он кадомҳоянд? Ислом, яъне ба ягонагии Худо эътиқод дошта бошем ва таслими он шавем, амрҳои онро **анҷом** диҳем ва аз манҳиёташ иҷтиноб варзем ва аз ширк нисбат ба Парвардигор парҳез намуда, аз ширку мушрикони дурӣ ҷўем.

Арқони ислом: Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар ин бора чунин фармудаанд: *“Ислом бар панҷ асос бунёд ёфтааст: гуфтани шаҳодатайн, барпо доштани намоз, гирифтани рӯзаи моҳи Рамазон, пардохтани закот ва адои Ҳаж”*. (Бухорӣ ва Муслим).

7. Имон чист ва арқони он кадоманд? Имон иборат аст аз қавлу феъли қалб ва забон, ки бо амали ҷаворех ҳатман ҳамроҳ бошад. Мизони имон бо анҷоми тоҷатҳо ва рифоъи тақво афзоиш ёфта бо иртиқоби гуноҳ дучори нуқсон шуда хоҳиш меёбад.

Худованд мефармояд: *Э То ки имонҳояшон зиёда гардад бо имонҳояшон* (Ал Ғатаҳ 4) Ин чунин Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар бораи имон ва ақсоми он чунин фармудаанд: *“Дарахти имон шомили ҳафтоду чанд шоха аст ва беҳтарини ӯ қавли: Лоилоҳа илаллоҳ аст ва пастаринаш дур кардани чизи озор меодагиро аз роҳ ва шарму ҳаё яке аз шоҳаҳои он мебошанд”*. (Муслим).

Чӣ басо пеш омада бошад, ки инсон баъд аз анҷоми корҳои нек ва амал ба амрҳои Худованд эҳсоси шоду хурсандиҳо мекунад ва баъд аз иртиқоби гуноҳон дучори навъе **сустӣ** ва танбалӣ дар анҷоми тоъат мегардад. Ин ҳолатҳо танҳо ба далели афзоишу коҳиши мизони имон дар инсон мебошад. Худованд барои ҳифз ва афзоиши мизони имон чунин фармуда аст: *“Ва дар ду тарафи рӯзи аввал ва охири он ва нахустин соъоти шаб намозро барпо дор, зеро хубиҳо бадихоро аз миён мебарад”* (Худ 114).

Аркони имон: Паёмбари ислом ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ин маврид чунин фармудаанд: *“Имон иборат аст: аз имон ба Худованд, ба фариштагон, ба китобҳо, ба паёмбарон, ба зинда шудани пас аз марг ва қазову қадар”*. (Бухорӣ ва Муслим).

8. Маънои Ло илоҳа илладлоҳ чист? Мафҳуми он ин аст, ки убудият ва итоъатро аз ғайри Худо нафӣ карда ва онро танҳо барои Худованд исбот диҳем.

9. Оё Худованд бо мо ва ҳамроҳи мост? Бале, Худованд аз тариқи илми худ нисбат ба мо ва ҳифозаташ бар мо ва ихотааш бар коинот ҳамроҳи мост, вале бояд донист, ки зоти Ё бо вучуди махлуқоташ омехта намебошад. Ҳеч кадом аз офаридаҳояш наметавонанд бар Ё ихота ёфта ва зоти Ёро дарк кунанд. Дар воқеъ, Ё дар айни ҳол, ки наздик аст, дар мартабаи воло қарор дорад ва бо вучуде, ки аз мо ва тавони фаҳми мо дур аст, ба мо бисёр наздик аст.

10. Оё Худовандро метавон бо чашм дид? Муслмонони аҳли қибла дар ин масъала бар ин ақида ҳастанд, ки зоти Худовандро наметавон дар дунё мушоҳида кард, аммо бо истинод ба ояти зайл мўъминон дар рӯзи қиёмат дар сарои маҳшар ва дар биҳишт Худовандро хоҳанд дид. Худованд мефармояд: *“(Оре) дар он рӯз сураатҳое шодоб ва масрур аст ва ба Парвардигорашон менигаранд!”* (Ал Қиёмат 22 то 23)

11. Шинохти номҳо ва сифатҳои Худованд чӣ фоида дорад? Бе тардид, аввалин амре, ки Худованд онро бар бандагонаш вочиб кардааст, шинохтани Ёст. Агар мардум

Худоро илман бишносанд, Ёро ба таври шоиста ибодат мекунанд. Худованд мефармояд: *“Пас бидон, ки маъбуде ба ҳақ ҷуз «Аллоҳ» нест”* (Муҳаммад 19). Пас ёд кардани раҳматаш боиси бунёди умед мешавад ва ёд кардани интиқоми Ё мучиби тарс мешавад ва ёд кардани неъматаш сабаби шукргузорӣ мешавад.

Манзур аз ибодат кардан ба василаи номҳо ва сифоти Парвардигор иттилоъ пайдо кардан нисбат ба онҳо ва дониستاني маъонии онҳо ба таври комил ва амал кардан ба онҳост. Теъдоде аз ҷумлаи номҳо ва сифоти Худованд онҳое ҳастанд, ки бандагон ба онҳо васф мешаванд, монанди илм, раҳмату адл. Гурӯҳи дигар аз номҳо ва сифоти Парвардигор онҳое ҳастанд, ки бандагон ба онҳо нақўҳиш мешаванд, монанди улўҳият, ҷабарут ва такаббур. Ҳамчунин бандагон низ сифоте доранд, ки ба василаи онҳо сутуда мешаванд ва ба онҳо дастур дода мешаванд, аммо тавсифи Худованд ба василаи он сифот мамнўъ мебошад, монанди бандагӣ, ниёзмандӣ, фақр, зиллат, талаб кардан ва ғайра. Пас дўстдоштатарини мардум назди Парвардигор он касе аст, ки сифоте дошта бошад, ки Худованд онҳоро дўст дорад. Ва манфуртарин фард назди Парвардигор касе аст, ки дорои сифоте бошад, ки Худованд аз онҳо безор ва мутанаффир аст.

12. Номҳои неки Худованд кадомҳоянд? Худованд мефармояд: *“Ва барои Худо номҳои нек аст, Худоро ба он номҳо бихонед”* (Аъроф 180).

Ҳамчунин аз Паёмбар ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} ривоят шудааст, ки фармуд: *“Бе тардид, Худованди баландмартаба 99 ном дорад, касе ки онҳоро бар забон ҷорӣ кунад ва ба онҳо амал кунад, воридаи биҳишт мешавад”*. (Бухорӣ ва Муслим).

Ва ҳисоб кардани номҳо, яъне:

- 1) Шуморидани лафзҳои ҳақон ва ададашон.
- 2) Фаҳмидани маъно ва далолатҳои ҳақонро ва имон овардан ба онҳо ва агар бигӯяд (Ал Ҳаким) яъне, таслим шудан дар муқобили тамоми амрҳои Худованд, чунки тамоми онҳо мувофиқи хостаи ҳикмати Худованд

мебошанд ва агар бигӯяд: (Ал Қуддус) пас ба ёд меорад поку муназзаҳ будани Худовандро аз тамоми ноқисиҳо.

3) Худовандро бо он номҳо дуо кардан: ва ин бар ду навъ аст:

А) Дуъои ҳамду сано ва ибодат. **Б)** Дуъои талабу пурсиш аз Худованд.

Манзур аз «аҳсоҳо» дар ҳадис иборат аз амал кардан ба он аст, вақте ки номи Ҳакимро зикр кардааст, ин бад-он маънӣ аст, ки фард бояд ҳамаи умурашро таслими фармони Худованд кунад, зеро ҳама бар асоси ҳикмати Ёст. Замоне, ки номи Қуддусро зикр мекунад, поку муназзаҳ будани Худовандро аз ҳамаи нақсҳо ва айбҳо ба хотир оварад. Ҳамчунин аз нишонаҳои амал ба номҳо, бузургдошт ва таъзими онҳо ва хондани Худованд ба василаи онҳост.

Қасе, ки ба пайравӣ аз Қуръон ва суннати саҳеҳ бипардозад, метавонад онҳоро шумориш намояд ва бар забонҳо ҷорӣ кунад, ин номҳо иборатанд аз:

Ном	Далолаташ
 Аллоҳ	Зоте, ки шоистаи Худоиро дорад ва мустаҳиқи парастии тамоми бандагонашро дорад ва зоте аст, ки сачдаву рукуъ ва тамоми намуди ибодатҳо барои Ёст.
الرحمن Ар Раҳмон	Бораҳмтарин ва меҳрубонтарине аст, ки тамоми махлуқот шомили раҳмати Ё метавонанд ва ин номро ба ғайр аз Худо касеро номидан ҷоиз нест.
الرحيم Ар Раҳим	Раҳмкунандаву бахшандаи муъминон дар дунёву охират аст, онҳоро дар дунё барои ибодаташ муваффақ гардонд ва дар охират онҳоро бо ҷаннаташ икром хоҳад кард.
العفو Ал Ёафувв	Аз гуноҳ мегузарад ва ёро аз байн мебарад ва барояш ҷазо намедихад, агарчи банда мустаҳиқи ҷазо бошад.
الغفور Ал Ғафур	Гуноҳонро мепушонад ва онҳоро ошкор нокарда мебахшад.
الغفار Ал Ғаффор	Бисёр мағфираткунанда барои касоне ки талаби мағфират мекунанд.
الراءوف Ал Раъуф	Бо раҳму меҳрубон аст, раҳмаш шомили тамоми

Ар Рауф	бандагонаш дар дунё ва барои баъзеашон дар охират аст, ки онҳо авлиёҳояш мебошанд.
الحليم Ал Ҳалим	Азобро бар бандагонаш сари вақт нозил намекунад балки интизор мешавад, то ки агар талаби мағфират кунанд, онҳоро бубахшад.
التواب Ат Тавоб	Муваффақ мегардонад бандаашро барои тавба кардан ва тавбаашро мепазирад.
الستير Ас Ситтир	Гуноҳи бандаро миёни Халқ ошкор намекунад ва онҳоро мепӯшонад ва дӯст медорад, ки банда ҳам гуноҳи худаш ва дигаронро бипӯшонад ва авраташро низ бипӯшонад.
الغني Ал Ғаний	Бо дорои камолияти камолияти сифатҳояш ҳеҷ вақт ба ҳеҷ кас эҳтиёҷ надорад, балки тамоми халоиқ ба Ӯ эҳтиёҷ доранд.
الكريم Ал Карим	Соҳиби хайру атои зиёд, ба касе чигунае ки хоҳад чизеро хайру ато мекунад, агарчи аз ӯ талаби хайру ато карда шавад, ё на ва гуноҳонро мебахшад онҳоро паноҳ медорад.
الاکرم Ал Акрам	Бениҳоят карим, дар каримӣ ҳамтӯе надорад тамоми хайрҳо аз ҷониби ӯст, муъминонро бо карамаш подош медиҳад ва саркашонро муҳлат медиҳаду бо адлу инсоф онҳоро ҳукм мекунад.
الوهاب Ал Ваҳҳоб	Хайру атои бебозгашт дорад бе ягон ғараз ато мекунад ва бидуни талаб инъом мекунад.
الجواد Ал Ҷаввод	Бисёр ато кунандаву меҳрубон аст ва барои муъминон аз меҳрубониву фазлаш насиби зиёдест.
الودود Ал Вадуд	Дӯстдоронашро дӯст медорад ва гуноҳони онҳоро мағфират мекунад ва аз онҳо розӣ мегардад ва амалҳои онҳоро қабул мекунад.
المعطي Ал Муътӣ	Медиҳад барои касе аз халқаш бихоҳад, чизе ки аз ҳазинаҳояш бихоҳад ва барои авлиёҳояш аз ҳазинаҳояш насиби зиёдест.
الواسع Ал Восеъ	Соҳиби сифатҳои зиёд касе ҳамду саноашро ҳисоб карда наметавонад, соҳиби мағфирату раҳмат ва фазлу эҳсонӣ бузургу восеъ аст.
المحسن Ал Муҳсин	Дар зебогии зоташ бо камол аст ва дар зебогии номҳову сифатҳову феълҳояш нуқсонест вучуд надорад ва дар офаринишаш хатое надорад.
الرازق Ар Разоқ	Тамоми халоиқро ризқу рӯзӣ медиҳад ва миқдори ризқи онҳоро пеш аз ин ки ин оламро

	халқ кунад таъин карда буд ва кафолати ризқу рузии онҳоро баҳуд гирифт агарчи баъди муддате ҳам бошад.
الرزاق Ар Раззоқ	Исмest далолат мекунад бар оне ки ризқи беандоза медиҳад барои халқаш ва Ў парвардигорест, ки агарчи аз Ў талаби ризқ накунад ба онҳо ризқ медиҳад, балки бо вучуди ин ки онҳо гунаҳкоронанд ба онҳо ризқу рузӣ медиҳад.
اللطيف Ал Латиф	Тамоми чизро бо тамоми нозукияш медонад ва чизе аз Ў паноҳ наместонад, ва хайру эҳсонро ба бандаҳояш аз ҷое мерасонад, ки интизор набуданд.
الخبير Ал Хабир	Аз ботини тамоми чизҳо бохабар аст чуноне ки аз зоҳирашон бо хабар аст.
الفتاح Ал Фаттоҳ	Боз мекунад дарҳои хазинаҳои раҳмату ризқашро ба касе лозим бидонад ва бихоҳад.
العليم Ал Алим	Илмаш зоҳиру ботин ошкору пинҳон ва ҳозир гузаштаву ояндаро дар бар гирифта аст ва чизе аз Ў пинҳон наместонад.
البر Ал Барру	Дар эҳсон ба халқаш кутӯҳие надорад он қадар зиёд медиҳад, ки касе ҳисобашро намеравад ва дар ваъдаҳояш содиқ аст ва аз гуноҳони бандааш мегузарад ва ўро ҳимоят мекунаду нусрат медиҳад ва ками ўро қабул мекунаду зиёдаш мегардонад.
الحكم Ал Ҳакам	Миёни бандаҳояш одилона ҳукм мекунад ва касеро зулм намекунад ва китобашро барои он нозил кард, ки миёни бандаҳояш ҳоким бошад.
الحكيم Ал Ҳаким	Бо ҳикмат ҳукм мекунад ва ҳар чизро дар ҷояш мегузорад ва камбудӣ ё хатое дар ҳукмаш вучуд надорад.
الشاکر Аш Шокир	Мадҳу сано меғӯяд бар касе ки Ўро итоат кунад ва подоши нек медиҳад агарчи амал кам бошад ва ҳар ки Ўро шукргузори кунад дар дунё ўро неъматӣ зиёд медиҳад ва дар охираш аҷри бисёр.
الشکور Аш Шакур	Амалҳои неки каме, ки бандаҳо анҷом медиҳанд дар назди Ў бисёр мегарданд ва аҷру савобашро чанд баробар ба онҳо медиҳад. Шукри Худованд аз бандааш ин аст, ки ўро барои шукргузори муваффақ мегардонад ва тоатҳояшро қабул мекунад.
الجميل Ал Ҷамил	Зебост дар зоташ ва дар номҳову сифатҳову феълҳояш ва тамоми зебогие, ки дар махлуқоташ

	дида мешавад аз ҷониби Ўст.
المجيد Ал Мачид	Дар осмонҳову замин ҳама фахру караму иззату баландмартабагӣ аз ҷониби Ўст.
الولي Ал Валий	Пешбарандаи аҳволи махлуқот ва тартибу танзимгарӣ мулкш ва нусратдиҳандаву пуштибони дӯстдоронаш мебошад.
الحميد Ал Ҳамид	Уро дар номҳо ва сифатҳои феълҳои ҳамду сипос гуфта шудааст ва Ў ягонаест, ки дар хушҳоливу сангинӣ ва дар осониву дар сахтӣ ҳамду сипос гуфта мешавад ва Ў танҳо мустаҳқиқи ҳамду санои беҳисобро дорад чунки дар сифатҳои бо камол аст.
المولى Ал Мавло	У парвардигору малику сайиду нусратдиҳанда ва кумаккунанда аст барои авлиёҳояш.
النصير Ан Насир	Нусрат медиҳад касеро ки хоҳад ва агар касеро нусрат дод пас ўро касе мағлуб карда наметавонад ва агар касеро шикаст дод пас ўро касе нусрат дода наметавонад.
السميع Ас Самий	Шунавоияш тамоми сирру асрорро ва тамоми ошкору эълонро ва балки тамоми садоҳои пастарину баландро шомил аст ва иҷобат мекунад дуъои дуъокунандагонро.
البصير Ал Басир	Биноияш тамоми мавҷудотро дар олами ғайбу ошкоро шомил аст, агар чи хурдтарин бошад ё намоёнтарин.
الشهيد Аш Шаҳид	Муроқибаatkунандаи махлуқоташ аст ва бар ягонагиву адлаш шаҳодат додааст ва муъминоне, ки Ўро баягонагӣ мешиносанд, бар сидқу ростии онҳо шаҳодат медиҳад. Инчунин бар ҳақ будани паёмбарону малоикаҳояш шаҳодат медиҳад.
الرفيق Ар Рақиб	Аз махлуқоташ бохабар аст, ҳатто аз онҳо як мижа задан ҳам ғофил нест, балки амалҳои онро ҳисобу китоб мекунад.
الرفيق Ар Рафиқ	Дар корҳои бисёр латифу меҳрубон аст ва бандҳои онро бисёр бо лутфу меҳрубонӣ муомила мекунад ва онҳоро ба коре маҷбур намекунад, ки тоқаташро надошта бошанд ва дӯст медорад бандҳои онро, ки латифу меҳрубонанд.
القریب Ал Қариб	Қариб аст бо илму қудраташ ба тамоми махлуқоташ ва қариб аст бо лутфу нусраташ ба бандгони муъминаш, бо вучуди ин ки дар болои аршаш қарор гирифтааст ва касе аз махлуқоташ

	дар ончо Ўро ҳамроҳӣ намекунад.
الحبيب Ал Муҷиб	Иҷобат мекунад дуъои дуъокунандагонро ва суоли суол кунандагонро, бо он чӣ қазоват мекунад бо илму ҳикматаш.
المقيت Ал Муқит	Халқ кардааст таъомҳову ризку рӯзиро ва кафолати расонданаширо ба махлуқоташ ба уҳдаи худ гирифтааст ва Ў ҳифзкуандаи он ва тамоми амалҳои махлуқоташ бе ягон нуқсон мебошад.
الحسيب Ал Ҳасиб	Кифояткунанда аст бандагонаширо ончиро ки аз умури дину дунёшон барояшон муҳим аст ва барои муъмин аз кифояташ насиби зиёдест ва ончи ки аз амалҳо дар дунё анҷом медиҳанд, онҳоро ҳисобу китобкунанда аст.
المؤمن Ал Муъмин	Тасдиқкунанда аст бо шаҳодаташ Паёмбарону пайравонашонро ва ҳамаи амну амоние, ки дар дунёву охират аст аз ҷониби Ўст ва Ў муъминонро амон додааст аз он ки онҳоро рузи қиёмат зулм кунад ва азобашон бидиҳад ё онҳоро аз ҳавли қиёмат битарсонад.
المانان Ал Маннон	Бисёр атокунандаву инъомдиҳандаи бузург аст.
الطيب Ат Тайиб	Тоҳиру солим аст аз ҳар гуна айбу нуқсон ва ҳусну камолияти беҳамто танҳо аз Ўст ва Ў бисёр хайркунанда бар бандагонаш аст ва қабул намекунад аз амалҳо ва садақаҳо, магар поку ҳалолу холисаширо.
الشافى Аш Шофӣ	Шифодихандаи дилҳову баданҳо аз маризиҳост ва давое нест дар дасти бандагон магар ин ки Худо онро ба онҳо арзонӣ доштааст ва шифо танҳо дар дасти Ўст.
الحفيظ Ал Ҳафиз	Ҳифз мекунад бандагони муъминаширо бо амалҳои онҳо ва ҳифзу роҳбарӣ мекунад тамоми махлуқоташро бо қудраташ.
الوكيل Ал Вакил	Ў касе аст, ки ваколати олам дар дасти Ўст, ҳомӣ ва сарпарастии онҳост, Ў вакили муъминонест, ки ба Ў гавакал мекунад пеш аз ин ки ба коре шуруъ кунанд ва вақте ки ба коре шуруъ кунанд аз Ў талаби кумак мекунад ва вақте ки муваффақ шуданд Худоро шукру сипос мегуянд.
الغلاق Ал Халлоқ	Бисёр зебо халқкунанда.
الخالق	Зоте аст, ки бисёр халқ мекунад ва то ҳозир халқ

Ал Холиқ	карда истодааст ва ин сифати ҳамешаи Ўст.
الباق Ал Боризъ	Халққунандаи тамоми мавҷудот бо баландтарин маҳорат.
المصور Ал Мусвир	Офарид махлуқоташро ба он сурате, ки хост бо ҳикмату илму раҳматаш.
الرب Ар Рабб	Халқашро парвариш медиҳад бо неъматҳояш ва онҳоро оҳиста оҳиста нашъу намо медиҳад ва Ўст ки тарбият мекунад дӯстонашро бо ончи ки дилҳояшонро ислоҳ кунад ва Ў Холиқу Малиқу Сайид аст.
العظيم Ал Азим	Бузурттарин зоте аст дар номҳову сифатҳояш ва воҷиб аст бар халоиқ, ки Ўро баланд мартабаттарин бидонанд ва амру наҳяшро низ бузург бишуморанд.
القاهر Ал Қохир	Залилқунандаи бандагонаш ва ғулмуқунандаи халқаш ва худро аз ҳамаи махлуқот баланду бузург медонистағӣ ва Ў ҳамон ғолибе аст, ки тамоми гарданҳо дар назди Ў хам мебошанд ва руйҳо дар наздаш тарсону дарзонанд.
المهيمن Ал Муҳаймин	Назоратқунанда ва шоҳиду ҳифзқунанда ва дарбаргирандаи ҳамаи чиз.
العزیز Ал Азиз	Тамоми иззат аз Ўст, дар қувват азизест, ки касе бар Ў ғолиб намеояд ва чунон азизест, ки ба касе эҳтиёҷ надорад ва чунон азизест ки касе бе иҷозаташ ҳаракат карда наметавонад.
الجبار Ал Ҷаббор	Хостааш ҳамеша иҷрост, тамоми махлуқоташ зери қаҳри Ў қарор доранд, дар бузургияш ҳама сархаманд, ҳукмаш иҷрошаванда аст ва Ў фақирро ғани мегардонад ва мушкиро осон мегардонад ва маризу мусибатзадаро шифо мебахшад.
المتكبر Ал Мутакаббир	Ў азиму бузургест дар азаматаш айбу нуқсоне нест, Ў ба такабуриву кибриё васф шудааст ва ҳар ки бихоҳад ўро дар ин сифаташ мунозаъа кунад ўро азоб дода нобуд месозад.
الكبير Ал Кабир	Ў бузург аст дар зоташ ва дар сифатҳову дар корҳояш ва чизе аз Ў бузург нест, балки тамоми мавҷудот ғайри Ў дар назди бузургиwu азаматаш чизе нестанд.
الحي Ал Ҳайъ	Ё касе аст, ки ҳаёаш лаёқати ба зоти бузурги ҳадаш аст ва ҳаёи Худованд ҳаёи фазлу карам аст.
الحي Ал Ҳайъ	Ў касе аст, ки ҳаёташ доиму комил аст ва буданаш

Ал Ҳай	на аввал дораду на охир ва тамоми ҳаёту зиндагоние ки дар вучуд аст аз ҷониби Ўст.
القيوم Ал Қайюм	Ба зоти худаш қоим аст ва ба касе аз махлуқоташ эҳтиёче надорад ва Ў сабаби қоим будани тамоми чиз аст, дар осмонҳову замин тамоми чиз вобастагӣ ба Ў дорад.
الوارث Ал Ворис	Ў касе аст, ки баъди фонӣ шудану аз байн рафтани тамоми махлуқот боқӣ хоҳад монд ва тамоми чизҳо баъди фонӣ шудани аҳлашон ба сӯи Ў мегарданд ва ҳар дороие ки мо дорем дар дастамон амонатҳое ҳастанд, ки рӯзе ба моликашон хоҳанд баргашт.
الديان Ад Дайён	Ў касе ҳаст, ки тамоми халқро ба наздаш пеш пеш карда меоранд ва дар наздаш сархам хоҳанд буд ва ҷазодиҳандаву подошдиҳандаи онҳо хоҳад буд, агар бандаҳояш амалҳои нек карда бошанд онҳоро подоши дучанд хоҳад дод ва агар амалҳояшон бад бошад агар бихоҳад онҳоро азоб медиҳад ва агар бихоҳад онҳоро мебахшад.
الملك Ал Малик	Ў касе аст, ки амру наҳй ва ғалаба аз Ўст ва Ў тасаруф мекунад бар сари халқаш бо амрҳояш ва феълҳояш ва касе бар Ў бартарӣ надорад дар анҷоми ҳокимияту раъияташ.
المالك Ал Молик	Аз бидояту асолат мустаҳиқ ва молик аст, мулк аз аввали хилақат аз Ў буд ва пеш аз Ў чизе набуд ва дар ниҳоят баъди фанои халқ низ мулк аз они Ў мебошад.
المليك Ал Малик	Номест, ки далолат мекунад бар мулки мутлақ (пурра ва комил), маънояш балиғтар (балндмартабатар) аст аз калимай «Ал Малик».
السبوح Ас Суббуҳ	Ў муназзаҳу пок аст аз ҳар айбу нуқсон чунки Ў соҳиби сифатҳои камолу (бе айб) ҷамол (зебо) мебошад.
القدوس Ал Қуддус	Муназзаҳ аст аз тамоми айбу нуқсон, чунки Ў фақат сифат шудааст бо сифатҳои камоли мутлақ (пурра) чунон комил сифат аст, ки бо сифатҳояш масал зада намешавад.
السلام Ас Салом	Аз тамоми айбу нуқсон солим аст дар зоташ ва ё ин ки дар сифатҳову номҳову корҳояш ва тамоми салом дар дунё ва охираат аз Ўст.
الحق Ал Ҳақ	Ў касе аст, ки дар Ў на шак ҳасту на шубҳа на дар номҳояш ва на дар сифатҳояш ва на дар Худованд

	буданаш ва Ў танҳо маъбуди ҳақиқӣ аст ва касе ҷуз Ў мустаҳиқи ибодат нест.
المبين Ал Мубин	Ў касе аст, ки дар ваҳдонияту яғонагияш ва ҳикмату раҳматаш чизе пушида нест ва Ў барои бандаҳояш роҳи рушду расидан ба сӯяшро нишон додааст, то ки Ўро мутобиъат кунанд ва роҳи бадро низ ба онҳо нишон додааст, то ки аз Ў дурӣ бичӯянд.
القوي Ал авий	Ў касе аст, ки қувату қудрати комил танҳо аз Уст ва танҳо Ўст, ки дархостааш бо камоли хоҳишаш ба ҷо хоҳад омад.
المتين Ал Матин	Қувату қудрати шадиде дорад дар корҳояш на машақат мебинаду на хастагӣ.
القادر Ал Қодир	Ў бар ҳама чиз қодир аст, чизе на дар замин ва на дар осмон Ўро очиз гардонда наметавонад ва Ў муъайян кунандаи тақдирӣ тамоми чиз аст.
القدير Ал Қадир	Ў ҳам ба маънои «Қодир» аст магар ин ки барои мадху санои Худованд балиғтар аст.
المقتدر Ал Муқтадир	Ў исмест, ки далолат бар бисёр қудратмандии Худованд мекунад, дар муъайян кардани сарнавиштҳо ва халқ кардани онҳо чигунае ки дар илми собиқай Худовандӣ омадааст.
العلي Ал Алий	Ў касе аст, ки зоташ аз ҳама болост ва инчунин қаҳраш ва шаънаш ва тамоми чиз зери қаҳру султони Ў қарор гирифта аст ва чизе ҳеҷгоҳ аз Ў боло нест.
الاعلى Ал Аъла	
المتعال Ал Мутаъол	Ў касе аст, ки дар назди баландмартабагияш тамоми чиз залил гаштааст ва аз Ў чизе болотар нест, балки тамоми чиз дар зери қудрати Ў қарор дорад.
المقدم Ал Муқаддим	Ў касест ки тақдим мекунад чизҳоро ва меғузорад онҳоро бо ҳикматаш дар ҷойҳои муносибашон чигунае ки хоҳад ва баъзе халқашро бар баъзеашон бо илму фазлаш бартарӣ медиҳад.
المؤخر Ал Муаххир	Ў касе аст, ки ҳар чизро дар макони муносиби худаш нозил мекунад ва бо ҳикматаш тақдим мекунад чизеро ки хоҳад ва таъхир мекунад чизеро ки хоҳад, чуноне ки азобро батаъхир меандозад, то ки шояд бандагонаш тавбакунанд.
المسعر Ал Мусаъир	Ў касест ки зиёд мекунад қимати чизҳоро ва маконату таъсирашонро ё ин ки қимати онҳоро ноқис мегардонад сипас нархҳо ё баланд мешаванд ё ин ки паст мешаванд чигунае ки бо ҳикмату

	илмаш бихоҳад.
القابض Ал Қобиз	Ў касе аст, ки ҷонҳоро қабз мекунад ва Ў касест ки ризқҳоро аз бандаҳо мувофиқи илму қудраташ манъ мекунад то ки онҳоро имтиҳоне бигирад.
الباسط Ал Босит	У касест ки зиёд мегардонад ризқашро барои бандаҳояш аз хубиву раҳматаш ва онҳоро мубтало месозад бо он чи ки ҳикматаш тақозо мекунад ва дасташро дароз мекунад ба сӯи бандагони гунаҳкораш, то ки онҳоро бубахшад.
الأول Ал Аввал	У касе аст, ки пеш аз У чизе набуд, балки тамоми махлуқотро Ў халқ кард, аммо худӣ Ў бошад пайдоишаш саршавӣ надошт.
الأخر Ал Охир	У касе аст, ки баъди У чизе нест ва танҳо У аст, ки боқӣ мемонад ва ҳар касе, ки дар замин аст фонӣ хоҳанд шуд, сипас ба сӯи Ў хоҳанд баргашт ва вучуди Ў ниҳоят надорад.
الظاهر Аз Зоҳир	Ў баландтарине ҳаст, ки аз ҳама болост ва чизе аз Ў болотар нест ва тамоми чиз дар зери қаҳри Ў қарор дорад ва Ў ҳамаи чизро дар бар гирифтааст.
الباطن Ал Ботин	У қарибу дар бар гиранда аст ва дар хашми махлуқоташ дар ин дунё наменамояд.
الوتر Ал Витр	У якка ва ягонаест ки бо худ шарике надорад ва ягонаест, ки монанде надорад.
السيد Ас Саййид	Ў касе аст, ки сиёдати комилу пурра бар сари халқаш аз Ўст ва Ў молику парвардигори онҳост ва онҳо махлуқоту бандагони Ў ҳастанд
الصمد Ас Самад	У саййиде аст, ки сиёдаташ комил аст ва У касе аст, ки тамоми махлуқот ҳоҷатҳояшонро аз Ў талаб мекунанд ба хотири азаматаш ва муҳтоҷияшон ба сӯи Ў ва Ў касе аст, ки таъом медиҳаду худ ба таом эҳтиёҷ надорад.
الواحد Ал Воҳид	У касе аст, ки дар тамоми камолиёташ ягона аст ва касе Ўро дар ягонагиаш шарик нест. Ва чизе ба Ў монанд нест ва ин ягона буданашро вочиб мегардонад
الأحد Ал Аҳад	дар мустаҳқиқи ибодат ва Ў шарике надорад
الإله Ал Илоҳ	Фақат У ҳақ дорад ки ибодат шавад ва фақат У мӯстаҳқиқи ибодат аст.

13. Тафовути номҳо ва сифоти Худованд дар чист?

Номҳои Худованд ва сифоти Ў дар ду чиз бо ҳам муштарак ҳастанд, яке дар ҷоиз будани истиғоза (паноҳ ҷӯстан) ба

онҳо ва дигар ҷавози савганд хӯрдан бад-онҳо. Аммо аз чанд ҷиҳат дорои тафовутҳое ҳастанд: Аввал ин ки изҳори убудият нисбат ба номҳо ҷоиз аст, мисли Абдулкарим, ҳамчунин мухотаб қарор додани асмои ӯ дуруст мебошад, мисли гуфтани ё Карим, дар ҳоле ки ин ду амр дар бораи сифот сидқ намекунад ва наметавон масалан гуфт: ё Каррамаллоҳ ё номи касеро Абдулкарим гузошт. Дувум сифот аз исмҳо муштақ мешаванд ба унвони мисоли сифати «рахмат» аз исми «Раҳмон» иштиқоқ ёфтааст, аммо акси ин амр ҷоиз намебошад. Тафовути сеуми он ду ин аст, ки исмҳо аз афъоли ӯ гирифта намешавад, мисол: аз афъоли Худованд ЭҶазабЭ аст ва мо наметавонем ки бигуем аз номҳои худованд ЭАл ҶозибЭ аст аммо сифатҳояш бошанд мумкин аст, ки аз афъолаш иштиқоқ шаванд: мисли сифати ЭҶазабЭ мо ўро барои Худованд исбот мекунем чунки ғазаб аз афъоли Худованд аст.

14. Мафҳуми имон ба ғариштагон ҷист? Иборат аст аз имон ба вучуди онон ва ин ки ғариштагон навъи ҳосе аз офаридаҳои Худованд ҳастанд, ки Худованд онҳоро барои ибодат кардану ба ҷо овардани амрҳояш халқ кардааст. Қуръон дар мавриди онон чунин мефармояд: *“Балки бандагони ғиромӣ ва мӯҳтараме ҳастанд, ки ба ҳеч вачҳ аз итоъату ибодат ва иҷрои фармон сарпечӣ намекунанд. Онон он қадар муаддаб ва фармонбардори Худованданд, ки ҳаргиз дар суҳан гуфтан бар ӯ нешӣ намегиранд ва танҳо ба фармони ӯ кор мекунанд, на фармони каси дигаре”* (Ал Анбиё: 27).

Имон ба ғариштагон аз имон овардан ба ҷаҳор ҷиз аст, ки иборатанд аз: **1.** Имон ба вучуди онон **2.** Имон ба вучуди ғариштагоне, ки аз тариқи Қуръон ва ҳадис исми ононро медонем, монанди Ҷибриил **3.** Имон ба хусусиёте, ки аз тариқи Қуръон ва ҳадис дар бораи онҳо ба мо расидааст, мисли азамат ва бузургии зоти онон **4.** Имон ба вазифаҳо ва корҳои, ки ҳар кадом аз ғариштагон мукаллаф ба анҷоми он ҳастанд, монанди Малакулмавт.

15. Қуръон ҷист? Қуръон, суҳани Худованд аст, ки аз ҷониби ӯ нозил шуда ва ба сӯи ӯ боз мегардад. Китобе, ки

Худованд худ ба ҳуруф ва асвоти он такаллум намуда ва Чибриил онро ба Муҳаммад расулulloҳ иблоғ кардааст. Дигар китобҳои, ки Худованд онҳоро бар Паёмбарони худ нозил фармуда ба ҳамин наҳв каломуллоҳ будааст.

16. Оё метавонем бидуни суннати Паёмбар ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} ба Қуръон мӯроҷиъат кунем? На, зеро суннат муфассири Қуръон аст ва ҷузиёти дин ба мисли намозро фақат бо суннат метавон шинохт ва Худованд моро амр кардааст, ки ба суннат баргардем ва аз он истифода барем, чуноне ки дар ин оят омадааст: *ЭВа он чиро ки Расул барои шумо овардааст (шариъат) нас ҷро бигиред. (ба ӯ амал кунед)* Э (Алҳашр:7)

Дар ҳамин робита Паёмбар ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} чунин фармудаанд: *“Бидонед, ки ду чиз ба ман ато шудааст: Қуръон ва чизе ҳаммонанди он, ки ҳамроҳи он аст (суннати ман). Мебинам рӯзгоре фаро мерасад, ки дар он марди сер бар тахташ така зада (озманду ҷоҳталаб) ва ба мардум мегӯяд: Танҳо ҳалоли Қуръонро ҳалол биниморед ва танҳо аз ҳароми он бипарҳезед”*. (Аҳмад ва Абудовуд).

17. Мафҳуми имон ба паёмбарон чист? Мафҳуми он ин аст, ки боварии комил дошта бошем Худованд бар ҳар уммате паёмбаре аз худӣ он уммат барангехта, то ӯ он қавмро ба парастииш ва ибодати Худованд ва инкори ҳар он чи ғайри ӯст, даъват кунад.

Бояд имон дошта бошем, ки ҳамаи паёмбарон рост гӯянд ва мавриди таъйиди Худованд бар роҳи рост ҳастанд, парҳезгору бузургвору некӯкоранд ва ҳидоятшудаву ҳидоятгаранд. Мебоист бар ин эътиқод дошта бошем, ки онон рисолати худро тамом ва комил ба қавми худ иблоғ кардаанд ва дар маъмурияти худ кӯтоҳӣ нанамудаанд. Имон ба он мусталзими ин аст, ки яқин дошта бошем, ки онон бартарин ва шарифтарин инсонҳо ҳастанд ва аз таваллуд то замони вафот аз ширк варзидан ба Худованд пок ва муназзаҳ будаанд.

18. Анвоъи шафоат дар рӯзи қиёмат кадоманд? Аввал шафоати узмо (бузург) аст, ки он хоси Паёмбари Ислому (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) аст ва мавқеи он замонест, ки мардум дар рӯзи

қиёмат баъд аз панҷоҳ ҳазор сол, мунтазири судури ҳукми илоҳӣ дар бораи сарнавишташон мебошанд. Дар ин вақт аст, ки Паёмбари Ислom (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) аз Худованд барои уммати худ талаби шафоат менамояд. Ин ҳамон мақоми маҳмудест, ки Худованд башорати онро ба Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) додааст.

Дувум шафоате аст, ки бо он аз Худованд хоста мешавад то дарҳои бихишт ба рӯи мӯъминон кушода шавад. Аввалин касе, ки шафоати ин корро мекунад Паёмбари Ислom (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) аст ва уммати ӯ аввалин уммате ҳастанд, ки ба бихишт ворид мешаванд.

Севум шафоати яктопарастоне аст, ки маҳкум ба чашидани азоби дӯзах ҳастанд.

Онон шафоат мешаванд, то дучори он азоби ҳавлноқ нагарданд. **Чаҳорум** шафоати яктопарастони саркаш ва гуноҳкоре, ки ба азоби ҷаҳаннам дучор шудаанд ва дар оташи он гирифтормомаданд, онон низ шафоат мешаванд, то аз азоби дӯзах ба дар оянд. **Панҷум** шафоат барои иртиқои мартаба ва ҷойгоҳи аҳли бихишт аст. **Шашум** шафоати мӯъминоне аст, ки аз Худованд хоста мешавад, то бидуни ҳисобу китоб вориди бихишт шаванд. Аз ҳамин рӯ Худованд афроди бешумореро, ки танҳо Худ шумори ононро медонад, аз оташи дӯзах раҳонида ва вориди бихишташон мекунад. **Ҳафтум** шафоате аст, ки аз Худованд хоста мешавад, то дар муҷозот ва азоби дӯзахиён таҳфифе қоил шавад. Ин шафоат ҳам ҳаммонанди шафоати навъи аввал хоси Паёмбари Ислom (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) аст, ки эшон онро барои коҳиши азоби амӯяшон Абӯтолиб аз Худованд хостор шуданд. Дар соири анвоъи шафоатҳо, дигар паёмбарон, авлиё, фариштагон ва шуҳадо низ дорои ҳаққи шафоат ҳастанд, аммо ҳаққи тақаддум ба Паёмбари Ислom (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) тааллуқ дорад. **Ҳаштум** ин, ки Худованд бо раҳмату мағфираташ аз оташи дузах мардумеро, ки имон ба тавҳид доштанд локин гунаҳкор буданд, бидуни шафоъати касе берун мекунад ва дохили ҷаннат мекунад ва ҳисоби онҳоро ба ғайр аз Худованд касе намедонад.

19. Оё кумак хостан ва истиъонат ва талаби шафоат аз зиндагон ҷоиз аст? Бале, ҷоиз аст ва Худованд мардумро ба кумак кардан ба якдигар ташвиқ намуда ва фармудааст: *“Дар роҳи некӣ ва парҳезгорӣ ҳамдигарро ёрӣ ва пуштибонӣ намоед”* (Алмоида: 2).

Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва ^{саллам}) ҳамчунин фармудаанд: *“То замоне, ки бандае дар пай кумаки бандои дигаре аст, Худованд низ дар пай кумаки Ёст”* (Муслим).

Аммо шафоъат фазилати бисёр бузург дорад, ки маънояш ЭМиёнарави мебошад. Э, чуноне ки Худованд мефармояд: *Э Ва касе шафоъате бикунад, ки шафоъати нек бошад аз ин шафоъаташ барои ӯ насибе аст* Э (Ан Нисо: 85) **ИН** чунин Расулulloх (^{саллаллоху} алайҳи ва ^{саллам}) мефармояд: *“Ба якдигар шафоъат кунед, то подоши нек бибаред”*. (Бухорӣ).

Ва ин масъала дар сурати фароҳам омадани чаҳор шарт дорад: 1. Талаби кумак ё шафоъат аз зиндаҳо бошад чунки талаби шафоъат ё кумак аз мурда дуъо номида мешавад ва мурда дуъоро нахоҳад шунид. Худованд мефармояд. *Э Ва агар шумо онҳоро дуъо кунед онҳо шуморо нахоҳанд шунид ва агар бишунаванд барояшон ҷавобе нахоҳанд дод* Э (Фотир: 14)

Пас чигуна аз мурда талаб карда мешавад дар сурате ки худи он мурда эҳтиёҷ ба дуъои зиндаҳо дорад ва ҳангоме ки инсон аз дунё мегузарад амалхояш катъ мегардад ва ба худ дигар фойдае расонида наметавонад магар он дуъохое ки зиндаҳо дар ҳақаш мекунанд савобаш ба ӯ хоҳад расид, чуноне ки Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва ^{саллам}) мефармояд: Вақте ки фарзанди Одам аз дунё мегузарад амалхояшон катъ мегардад магар се чиз фойдааш ба онҳо мерасад, Аввал: Садакаи чория (садакае ки баъди мурдан боқи монад), Дувум: илме ки баъди мурдани соҳибаш аз ӯ истифода шавад, Севум: фарзанди солеҳе ки дар ҳақаш дуъо кунад. (Муслим). **2)** Мавриди дархост дар тавони фарди шафиъ бошад **3)** Дар мавриди умури дунявӣ шафоат хоста шавад. **4)** Фарди шафиъ ҳозир бошад **5)** Ибороти талаби шафоат чанд паҳлӯ ва мубҳам набуда ва комилан возеҳ бошанд. **6)** Шафоъат дар коре бошад, ки ҷойз бошаду зараре надошта бошад.

Шафоате, ки ин шаш шартро дорост аз ачру подоши азиме бархӯрдор аст.

20. Анвои тавассул кадоманд? Тавасул ду навъ аст. Навъи аввал ҷоиз аст ва иборат аст аз: **1.**Тавассул ба исмҳо ва сифоти Худованд. **2.** Бо анҷоми корҳои неке чун муҳаббати Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) ва пайравӣ аз суннати ӯ ба даргоҳи Худованд изҳори итоат ва хушӯъ намудан, мисли қисаи се нафаре, ки дар ғор буданд сипас бо тавассул ба амалҳои некашон наҷот ёфтанд. **3.**Инсон аз бародари мусулмон, ки зинда ва ҳозир мебошад бихоҳад, ки ӯ барояш ба даргоҳи Худованд дуъо кунад.

Навъи дуввуми тавассул, ки ботил ва ҳаром аст иборат аст аз: 1.Ҷоҳ ва манзалаи паёмбарон ё авлиёро ба унвони воситаи истичобати дуъо қарор дода, мисли ин ки бигӯяд: Худовандо! Ба хотири ҷоҳ ва манзалати Паёмбарат ё ҷоҳ ва манзалати Хусейн аз ту мехоҳам, ки ин ҳоҷати манро бароварда соӣ.... Ҳар чанд ҷоҳ ва манзалати Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) ва солеҳон назди Худованд дорои арзиши бисёр аст, аммо ёрони он ҳазрат, ки нисбат ба дигар мардумон бештар ҷӯеи хайр ва некӣ буданд, он ҳангом, ки дучори хушксоӣ шуданд, бо вучуде, ки қабри Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) дар канорашон буд, ба ҷоҳу манзалати ӯ мутавасил нашуданд, балки мутавассил ба дуои Аббос (разияллоху анху), амӯи Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) гардиданд.

2. Ин ки фард хангоми дуо Худовандро ба паёмбарон ва авлиё васила кунад. Масалан бигӯяд: Худоё ба хотири Паёмбарат ё ба хотири ҳаққонияти ӯ фалон чизро ба ман ато фармо. Ин навъ тавасул ҳаром аст, ин чунин банда ҳақ надорад бар болои Худованд магар ин ки ӯро тоату ибодат кунад.

21. Мафҳуми имон ба рӯзи қиёмат чист? Имон доштан ба ин ки рӯзи қиёмат ба таври қатъӣ фаро мерасад.

Дар партави имон ба рӯзи қиёмат, имон ба марг вучуди азобу подош дар барзах, нафҳаи сур, ҳузури инсонҳо дар рӯзи қиёмат дар баробари Парвардигорашон, дафтари аъмол, мизон ва тарозуи аъмол, сирот, хавз шафоат ва сипас рафтан ба сӯи бихишт ва ё ба сӯи дӯзах ҳосил мешавад.

22. Аломатҳои фаро расидани рӯзи қиёмат кадоманд?

Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар ин хусус фармудаанд: *“Рӯзи қиёмат фаро намерасад, магар ин ки даҳ нишона ва ҳодисаро бубинед: Духону дуд, Даҷқол, добба, тулуғи хуриш аз мағриб, зуҳури Исо ибни Марям (алайҳис салом), Яъҷуҷу Маъҷуҷ, рух додани се хусуф (моҳғирифтани), ки яке дар машриқ дигаре дар мағриб ва охири дар Ҷазираи араб иттифоқ меафтад ва охири пешомад оташе аст, ки аз Яман шўғлавар шуда ва мардумро ба сўйи саҳрои маҳшар суқ медиҳанд”*. (Муслим).

23. Бузургтарин фитнае, ки мардум дучори он мешаванд кадом аст? Расулulloх (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар ин робита фармудаанд: *“Аз хилқати Одам то фаро расидани рӯзи қиёмат ҳеч фитнае бузургтар аз фитнаи Даҷқол нест”*. (Муслим). Даҷқол марде аст, ки дар охири замон зуҳур мекунад. Бар пешонии ӯ се ҳарф **яъне, “куфр”** навишта шудааст (**ك ف ر**) шудааст ва ҳар мўъмине метавонад он ҳарфҳоро бубинад. Чашми ростии ӯ кўр аст ва чашми дигараш аз ҳаққа баромада мебошад. Ӯ нахуст, ки назди мардум меояд ва ононро ба пайравӣ аз худ фаро меҳонад, бо имтиноғи онон рӯ ба рӯ мешаванд. Аммо бо бурдани ҳамаи амвол ва сарвати онон мардумро пайрав ва дунболарави хеш мегардонад. Ӯ бо қудрати худ аз Осмон борон фурӯд меоварад ва аз Замин гиёҳ мерёёнад. Ӯро обу оташ аст, ки бар хилофи зоҳирашон оташи ӯ обе аст сард ва обаш оташе аст сўзон. Даҷқол нахуст иддаои ислоҳот мекунад, сипас худро паёмбар меҳонад ва охиран сирри иддаои худой менамояд. Ӯ чихил рўз бар Замин мемонад, як рӯзи он монанди як сол, рӯзи дувум монанди як моҳ, рӯзи сеум монанди як ҳафта ва бақияи рўзҳо монанди соири рўзҳои сол.

Барои ҳар як муъмин лозим аст ки аз Даҷқол пушти ҳар як намозаш ба Худованд паноҳ бичуяд, ва агар ба ӯ рўбарӯ шуд бар ӯ фавотиҳи сураи Каҳфро бихонад, ва кушиш кунад ки ба ӯ рўбарӯ нашавад, то ки дар фитнааш гирифтор нашавад, Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) мефармояд: *Ҳар ки аз Даҷқол шунид кушиш кунад бо ӯ рўбарӯ нашавад, ба Худо қасам, ки вақте ба назди марде меояд он мард фикр мекунад, ки ӯ*

мўъмини ҳақ аст ва дар шаку шубҳаҳои ӯ гутида ӯро пайравӣ мекунад.

Ва чуз Макка ва Мадина ба ҳама гӯша ва канори замин меравад, то ин ки Исо ибни Марям (алайҳиссалом) зуҳур мекунад ва ӯро ба ҳалокат мерасонад

24. Оё биҳишт ва дўзах вучуд доранд? Худованд он дуру қабл аз офариниши инсонҳо падида оварда ва ҳаргиз аз байн намераванд. Худованд бар асоси фазл ва карами худ мардумонеро ба биҳишт мефиристад ва дўзахро бар асоси адли хеш насиби дўзахиён мекунад.

25. Мафҳуми имон ба қазо ва қадар чист? Эътиқоди росих ба ин ки тамоми хайр ва шарре, ки насиби инсон мешавад, бар асоси қазову қадар ва хосту ҳикмати Худованд мебошад.

Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ин бора чунин фармудаанд: *“Агар Худованд аҳли осмонҳо ва Заминро азоб диҳад, дар ин ҳол азоб додани онҳо дар ҳақи Худо, зулм бар онон ба шумор намеояд ва агар бар онон раҳм намояд, раҳм ва лутфи Ӯ бар эшон аз тамоми корҳои нек беҳтар аст. Бидон, агар ба андозаи кӯҳи Уҳуд тилло инфоқ намой, то замоне, ки ба қазо ва қадари илоҳӣ имон надошта бошӣ, Худованд онро аз ту наменазирад. Ҳар он чи ба фармони илоҳӣ ба ту мерасад, аз рӯйи хато ва ҳодиса набуда ва ҳар он чи насиби ту намешавад, бар асоси тақдири Худованд ва хости Ӯ ба ту нарасидааст ва агар бидуни эътиқод ба қазо ва қадар аз дунё биравӣ, дар оташи дўзах хоҳӣ афтод.”* (Аҳмад ва Абудовуд).

Имон ба қазову қадар чаҳор чизро дарбар мегирад:

1. Имон ба ин асл, ки Худованд қуллиёт ва чузъиёти ҳамаи чизро медонад. **2.** Ҳар он чи пеш меояд, дар азал дар Лавҳи маҳфуз нигошта ва сабт шудааст.

Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ин замина фармудаанд: *“Худованд панҷоҳ ҳазор сол қабл аз офариниши осмонҳо ва Замин қазову қадари махлуқоташиро таъйин ва сабт кардааст”.* (Муслим).

3. Ҳеч чиз наметавонад хосту машияти Худовандро тағйир диҳад ва ҳеч нерӯеро тавони муқобила бо қудрати Ӯ нест. Ҳар он чи хоҳад, анҷом медиҳад ва ҳар он чиро нахоҳад,

амалӣ намепазирад.

4. Имон ба ин ки Худованд ҳама чизро халқ намуда ва ҳар он чи ғайри Ўст, офаридаи он зоти бузург аст.

26. **Оё мо дар умури дин ва дунёамон соҳибихтиёр ва озод ҳастем ё асир ва дар банди ҷабр?** Инсон дар зиндагиаш соҳиби хост ва ихтиёр мебошад, аммо ин хост ва майл аз чорҷӯби хости Худованд хорич нест. **Худованд дар ин бора мефармояд: “Ва ҳол ин ки наметавонед бихоҳед ҷуз чизҳоро, ки Худованди ҷаҳонӣён бихоҳад”** (Таквир: 29).

Ҳамчунин Паёмбари Ислои ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) **чунин фармудаанд: “Ба умури дунё ва охиратон бипардозед, аммо бидонед ҳар он чи барои шумо муқаддар бошад насибатон мегардад”** (Муттафақун алайҳ).

Худованд ба мо ақл, гӯш ва чашм ато фармуда то хубу бадро аз ҳам ҷудо кунем. Оё инсони оқиле вучуд дорад, ки даст ба дузди бизанад ва баъд ба унвони узр ва баҳона ин кори нописанди худро тақдири илоҳӣ бидонад? Бидуни тардид мардум ин узру баҳонаро напазируфта ва ўро муҷозот мекунанд ва дар ҷавоби ў хоҳанд гуфт, ин маҷозотро низ Худованд барои ту муқаддар фармудааст. Бинобар ин қазову қадарро наметавон узр ва баҳонаи корҳои худ қарор дод ва дар ин сурат муртакиби дурӯғ шуд. **Қуръон дар ҳамин робита мефармояд: “Муширикони хоҳанд гуфт: агар Худо мехост мо ва падарони мо муширик намешудем ва чизеро таҳрим намекардем. Қасоне, ки пеш аз онон будаанд низ ҳамин гуна тақзиб менамуданд”** (Анъом: 148).

27. **Эҳсон чист?** Паёмбари Ислои ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ҷавоби ин суол чунин фармудаанд: **“Эҳсон ин аст, ки чунон аз Худованд битарсӣ ва ўро ибодат кунӣ ки гӯё Ўро мебинӣ ва агар чунин эҳсос надорӣ чунон бовар дошта бошӣ, ки Худованд туро мебинад ва нозир ва мўроҳиби туст”** (Муттафақун алайҳ).

Эҳсон болотарин маротиби сегонаи дин аст, ки ҳар мусулмоне метавонад ба он бирасад.

28. **Ақсоми тавҳид кадоманд? 1. Тавҳид дар рабубият** ва он ин аст, ки корҳои чун офариниш, рўзӣ расондан ва ғайраро танҳо дар тавон ва қудрати Худованд бидонем.

Лозим ба зикр аст, ки қабл аз биъсати Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) куффор ва мушрикон ба ин навъ тавҳид эътиқод доштанд.

2. Тавҳид дар улуҳийят ва иборат аст аз ин ки корхое чун намоз, назр ва ғайраро, ки бандагон барои тақарруб ба даргоҳи илоҳӣ анҷом медиҳанд, танҳо барои Худованд анҷом диҳем. Паёмбарон ва китобҳои онон ба хотири исботи ҳамин тавҳид дар миёни инсонҳо фиристода шуданд.

3. Тавҳид дар номҳо ва сифоти Худованд ва он иборат аст аз ин ки танҳо асмой хусно ва сифоти улёе, ки Худованд ва Паёмбараш ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) онро баён ва эълон намудаанд барои Худованд зикр кунем ва аз ҳар навъ таҳриф (тағйир дар маъно ва мафҳум), тақйиф (пардохтан ба баёни кайфият ва миқдор), таътил (муъаттал кардани асмоъ ва сифоти Худо бидуни ҳеч мафҳум ва маънӣ) ва тамсил (мӯътақид будан ба мислу монандӣ дар асмоъ ва сифоти Худо ба асмоъ ва сифоти махлуқин) барои онҳо парҳез намуд.

29. Валӣ кист? Ў мӯъминест некӯкор ва парҳезгор ҳамчуноне ки Қуръон мефармояд: *“Ҳон! Бегумон дӯстони Худованд (субҳон) тарсе бар онон (аз хорӣ дар дунё ва азоб дар охират) нест ва (бар аз даст рафтани дунё) замгин намегарданд (чаро, ки дар пешгоҳи Худо чизе бар онон муҳайё аст, ки басе волотар ва беҳтар аз матоҳои дунё аст) тақво пеша карданд”* (Юнус: 62 то 63).

Ҳамчунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар мавриди ӯ фармудаанд: *“Валӣ ва дӯсти ман фақат Худо ва мӯъминони пок ва некӯкор ҳастанд”*. (Бухорӣ ва Муслим).

30. Чӣ вазифае нисбат ба саҳоба бар души мост? Ононро бояд дӯст бидорем, барояшон дуо кунем, қалб ва забони худро аз ҳар навъ ихсонат ба онон пок ниғаҳ дорем, ба баён ва бозгӯ кардани фазоил ва хубиҳои онон бипардозем. Аз иштибоҳоти онон сарфи назар карда ва аз ғўтавар шудан дар илали ихтилофоташон бипарҳезем.

Зеро ки онон маъсум аз гуноҳ ва иштибоҳ набудаанд, аммо бояд донист, ки онон ба дараҷаи иҷтиҳод расида буданд ва мучтаҳид агар иҷтиҳодаш дуруст бошад, ба аҷри музоъаф ва дучандон мерасад ва дар ғайри он сурат, танҳо

подоши ичтиходашро дарёфт мекунад. Иштибоҳоти онон дар баробари он ҳама фазоил ва талошҳои фаровонашон барои Ислом ба сони лаккае наҷосат аст дар дарёе азиму жарф оё ин лакка метавонад он дарёро олуида кунад?! Ва баъзеи онҳо аз баъзеашон бартарӣ доранд. Беҳтарини онҳо ин даҳ нафар мебошанд: Абубакр сипас Умар сипас Усмон сипас Али сипас Талҳа ва Зубайр ва Абдурахмон ибни Авф ва Саъд ибни Абуваққос ва Саъид ибни Зайд ва Абуъубайда ибни Ҷарроҳ сипас оммаи Муҳоҷирин сипас касоне ки аз Муҳоҷирин ва Ансор дар ҷанги Бадр иштирок карда буданд, сипас боқимондаи Ансор сипас тамоми саҳобаҳо.

Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} дар мавриди шаъни саҳобаҳои худ чунин мефармояд: *“Ёрони маро дашном надихед. Ба Худованд савганд агар ҳар кадоми аз шумо ба андозаи кӯҳи Уҳуд тилло инфоқ кунад, наметавонад ҳатто ба ниме аз мартаба ва манзалати онон даст ёбад”*. (Бухорӣ ва Муслим).

31. Оё метавон дар мадҳ, шаън ва манзалати Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} **муболиға кард?** Бидуни шак, Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} ашрафи махлуқот ва беҳтарини онон аст.

Аммо набояд ба монанди масеҳиён, ки дар мавриди Исо ибни Марям (алайҳиссалом)роҳи муболиғаро паймудаанд, мо низ дар мадҳи Паёмбари Ислом ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} роҳи иғроқ ва ғулувро дар пеш гирем.

Худи Расул ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} **низ моро аз ин кор манъ намуда, фармудаанд:** *“Маро он тавр, ки масеҳиён писари Марямро мадҳи беандоза кардаанд, ситоиш накунад. Ман фақат бандаи Ўям, нас (дар ҳақи ман) фақат бигӯед: Муҳаммад бандаи Худо ва паёмбари Ўст”*. (Бухорӣ).

32. Оё аҳли китоб мўъмин ҳастанд? Ҳама яҳудиён ва масиҳиён ва пайравони адёни дигар кофиранд ҳарчанд, ки ба дине муътақид бошанд, ки асл ва решаи он дуруст аст, зеро ҳар кас баъд аз биъсати Паёмбари Ислом ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} ба дини ӯ нагаравад, бар тибқи Қуръон, аъмоли ӯ пазируфта нашуда ва дар рӯзи охират дар оташи дӯзах дарафканда мешаванд: *“Касе, ки гайр аз (ойин ва шарифати) Ислом, ойине баргузинад аз ӯ пазируфта намешавад ва ӯ*

дар охираат аз зумраи зиёнкорон хоҳад буд” (Оли Имрон:85).

Ва агар мусулмоне ба кофир будани онон мўътақид набошад ва ё ба ботил будани динашон шак дошта бошад, худи ӯ низ кофир шудааст.

Қуръон мефармояд: *“Ҳар кас аз гурӯҳҳо ба Қуръон имон наёварад миғодгоҳи ӯ отаи аст”*.

Ҳамчунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар бораи кофир будани аҳли китоб чунин фармудаанд: *“Савганд ба Худованде, ки қони ман ба дастӣ Уст, ҳар яҳудӣ ва масеҳие, ки паёми рисолати ман ба ӯ мерасад, бад он имон наёварад, дучори отаи чаҳаннам хоҳад шуд”*. (Муслим).

33. Оё зулму ситам ба куффор равост? Адолат амрест вочиб Худованд мефармояд: *ЭХудованд шуморо ба адолату эҳсон амр мекунад Э* (Ан Наҳл: 90) ва Зулму ситам ҳаром аст. Дар як ҳадиси қудсӣ Худованд фармудааст: *“Ман зулму ситам карданро бар худ ҳаром кардам ва онро низ бар шумо ҳаром гардонидам, пас ба якдигар ситам раво мадоред”* (Муслим).

Ва мазлум рузи қиёмат золимашро ба қазоват мекашад, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Оё медонед муфлис кист?* Гуфтанд муфлис миёни мо касе аст, ки на мол дошта бошаду на дорои, сипас Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуд: *“муфлисони уммати ман касоне ҳастанд, ки рузи қиёмат меоянд бо намозу руза ва закот лекин касеро дар дунё дашном додаанд ва касеро тухмат кардаанд ва моли касеро хӯрдаанд ва хуни касеро резондаанд ва касеро зарбу лат кардаанд, сипас аз ҳасаноташон мегиранду ба онҳо миқдори мазлумияташон додан мегиранд ва вақте ки ҳасаноташон халос шуду зулмҳои кардагиашонро дар дунё напӯшонд аз хатоҳову гуноҳҳои зулмшудагон гирифта бар сари ин золим мезананд сипас ӯро гирифта ба отаи дузах хоҳанд партофт”*. (Муслим)

Балки қасос миёни ҳайвонот низ барпо хоҳад шуд.

34. Бидъат чист? Ибни Раҷаб ^(рахматуллоҳи алайҳ) дар мавриди бидъат чунин гуфта: «Бидъат он чизи ҷадид ва наве аст, кидар дин паид меояд ва ҳеч асл ва решае дар дин надорад. Агар ин

амри чадид дар дин реша ва собиқа дошта бошад дигар бидъат нест, агарчи ин ки дар зоҳир онро бидъат номанд.

35. Оё дар дин бидъати ҳасана ва бидъати саййиа вучуд дорад? Оёт ва аҳодиси мутаъаддиде дар мазаммати бидъат ба мафҳуми шаръӣ он вучуд дорад, ҳамон тавре ки баён шуд бидъат аз назари шаръӣ он амри чадидест, ки бидуни доштани реша ва собиқае дар дин падида меояд.

Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) дар радди бидъат чунин фармудаанд: *“Ҳар кас (дар ҳайтаи дин) коре анҷом диҳад, ки на дар Қуръон аст ва на дар суннати ман, он кор бидъат ва зайри қобили қабул аст”*. (Бухорӣ ва Муслим).

Ҳамчунин Расулulloҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) дар ҷойи дигар фармудаанд: *“Ҳар амри чадиде (ки дар дин падида ояд) бидъат аст ва ҳамаи бидъатҳо боиси гумроҳӣ ва залолат мебошанд”*. (Муслим).

Имом Молик (^{раҳматуллоҳи алайҳ}) дар радди бидъат мефармояд: «Ҳар кас дар Исломи амри чадидеро падида оварад ва ба занни хеш онро хуб пиндорад, Муҳаммад (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) қро дар иблоти тамом ва камоли рисолаташ хоин пиндоштааст, зеро Қуръон дар ин хусус мефармояд: *“Имрӯз дини шуморо бароятон комил кардам ва неъматҳои худро бар шумо такмил намудам”* (Алмоида:3).

Аҳодисе ҳам дар мавриди бидъат дар маънои луғавии он омадааст.

Ин навъ бидъат дарвоқеъ ҷузъи дин буда, аммо ба мурури замон ба дасти фаромӯши супурда шудааст ва Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мардумро ба эҳёи муҷаддади он ташвиқ намудаанд. Чуноне ки дар ҳадиси зайл ин мафҳум аз бидъат истинбот мешавад: *“Ҳар кас дар Исломи равиши некӯ бунён гузорад, ӯро подоши хос аст ва дар подоши ҳар он кас, кибдақон равиши амал намояд низ шарик аст бидуни он ки аз миқдори ин подош коста шавад”*. (Муслим).

Сухани сайидино Умар (^{разияллоху анху}) ҳам, кидар мавриди намози таровеҳ фармуданд: *Ин кор аҷиб бидъати некӯе аст!* Ба ҳамин маъност, зеро намози таровеҳ дар дин вучуд дошта ва Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мардумро ба барпо доштани он

ташвиқ мефармуд ва худи эшон ҳам се шаб онро иқома фармудаанд, вале ба хотири тарс бар мусулмонон аз ин ки ин намоз бар онон фарз шавад, онро тарк намуданд ва сайидино Умар ^(разияллоху анху) баъд онро бори дигар эҳё намуда ва мардумро ба иқомаи он ба сурати ҷамоъат фаро хонд.

36. Анвоъ ва ақсоми нифоқ чанд аст? Нифоқ бар ду навъ аст: 1. Нифоқи эътиқодӣ ё нифоқи акбар. Он нифоқе аст, ки соҳиби он ҳарчанд ба забон имон оварад, аммо дар дарун кофир мебошад. Ў аз уммати Ислом хориҷ аст ва он гоҳ, ки бимирад, чун кофире рафтааст.

Қуръон дар мавриди ин афрод мефармояд: “Беғумон мунофиқон дар аъмоқи дўзах ва дар пойинтарин макони он ҳастанд” (Ан Нисо: 145).

Аз сифоти ин қабил афрод метавон мавориди зайро баён кард: (ба хаёли худ) Худо ва мўъминонро фиреб медиҳанд, мўъминонро истехзо мекунанд, дур аз чашми мўъминон муҳаррамотро нодида мегиранд, куффорро бар зидди мусулмонон ёрӣ медиҳанд, аз анҷоми корҳои нек танҳо мановфеъи моддӣ ва дунявиро меҷўянд.

2. Нифоқи амалӣ ё нифоқи асғар аст. Дар ин навъ нифоқ соҳиби он аз Ислом хориҷ намешавад, аммо соҳиби он дар сурате, ки тавба накунад, мумкин аст дучори нифоқи акбар гардад. Аз сифоти ин қабил афрод мавориди зеро метавон баршумурд: Ҳар гоҳ суҳан гўянд, дар каломашон дурӯғ вучуд дорад, он гоҳ ки қавле медиҳанд, ба он вафо накунанд, дар ҳангоми даъво ва муҳосима ифрот карда ва дучори гуноҳ мешаванд, ҳар гоҳ паймоне банданд, дар он хиёнат варзанд ва чун ба ў итминон шавад ва амонате ба ў воғузур гардад, дар он хиёнат кунад. Бинобар ин бар ҳар фарди мусулмон вочиб аст, ки мўроқӣ, бошад, то бад он сифоти нописанд олуда нашавад ва худро муҳосаба намояд, барои ҳамин саҳобаҳои Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) аз нифоқи амалӣ бисёр метарсиданд. Ибни Абумулкия мегуяд: зиёда аз си саҳобаи Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ро дидам, ҳамаи онҳо аз нафсҳояшон метарсиданд, ки гирифтори нифоқ шаванд, ва Иброҳими Таймӣ мегуяд: пеш каш накардам суҳанамро бар амалам

магар ин ки тарсидам ки дучори амали дуруғ нашуда бошам ва Ҳасани Басрӣ мегӯяд: аз нифоқ фақат муъмин метарсад ва аз ӯ фақат мунофиқ бепарво аст. Ҳазрати Умар ^(разияллоху анху) аз Ҳузайфа соҳиби сирри Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) пурсид: тӯро ба Худо қасам медиҳам бигӯ ки оё манро Паёмбар аз ҷумлаи мунофиқон номбар накард, Ҳузайфа гуфт на ва ман баъд аз ту каси дигареро тазкия намедиҳам.

37. Бузургтарин гуноҳон назди Худованд кадом аст? Ширк нисбат ба Худованди бузург ва баландмартаба, чуноне ки ӯ мефармояд: *ЭБе шубҳа ширк зулми азимест*. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ҷавоби суол, ки бузургтарин гуноҳ кадом аст, фармуд: *“Он аст, ки барои Худованд ҷамто ва монанде мутасаввир шавӣ, ҳол он ки танҳо ӯ тӯро офаридааст”*. (Бухорӣ ва Муслим).

38. Анвои ширк кадом аст? Аввал ширки акбар он ин аст, ки фардро аз Ислом хорич мекунад. Худованд соҳибони ин навъ ширкро ҳаргиз намебахшад, зеро дар Қуръон чунин омадааст: *“Бегумон Худованд ширки ба худро намебахшад, вале гуноҳони ҷуз онро аз ҳар кас, ки худ бихоҳад мебахшад”* (Ан Нисо: 48 то 116).

Ин навъ ширк худ анвоъ ва ақсоми мутаъаддиде дорад, ки иборатанд аз: **1.** Ширк дар дуо ва дархост. **2.** Ширк дар нияту қасд. **3.** Ширк дар итоат ва он ин аст, ки аз уламое итоат шавад, ки ҳалолро ҳаром ва ҳаромро ҳалол мекунад. **4.** Ширк дар ҳуббу ишқ, мисли ин ки фардери ҳамон тавр, ки Худоро бояд дӯст дошт, дӯст бидорем.

Дувум ширки асгар аст. Дар ин навъ ширк соҳиби он аз ислом хорич намешавад. Ин намуд ширк бар ду навъ аст **1) Зоҳири:** Агарчи бо қавл бошад, мисли касам хӯрдан ба ғайри Худованд, ё ин ки бигуяд: Агар фалонӣ бихоҳад ва Худованд, ё ин ки бигуяд: агар фалонӣ намешуду Худованд. Ё ин ки мутаъалиқ ба феълҳо бошад мисли ҳалқа ё риштаеро дар гардан ё даст кашол кунад ба хотири рафъи бало, ё ин ки тумор кашол кардан ба хотири гирифтори чашм нашудан ва ғайраҳо. **2) Ширки хафия ва пинҳон, мисли:** риёи маҳдуд ва он чи ки ба нияту мақсад вобастагӣ дорад ва ғайраҳо.

39. фарқи ширки акбар ва ширки асғар дар чист? 1. Ширки акбар боиси хуручи соҳиби он аз доираи Ислому, ҷовидон будани ӯ дар оташи дўзах ва маҳрумият аз биҳишт мешавад. Бар хилофи ширки асғар, ки соҳиби он аз доираи Ислому хориҷ намешавад ва дар оташи дўзах ҷовидон нахоҳад буд.

2. Ширки акбар тамоми корҳои неки соҳиби худро ботил мекунад, аммо ширки асғар танҳо корхоро, ки дар робита бо он аст, зоил мекунад.

Ҳоло ин ҷо як суол матраҳ мешавад, ки ҷавоби он мавриди ихтилофи уламоҷ ва он ин аст, ки оё ширки асғар низ монанди ширки акбар мавриди афв ва бахшоиш қарор намегирад ё ин ки он низ монанди гуноҳони кабира тааллуқ ба хост ва раҳмати Худованд аст? Дар ҳар сурат ширки асғар амрест бисёр ва бояд аз он комилан парҳез кард.

40. Оё барои риё ва тазвир монеъ ва сипаре вучуд дорад?

Дар сурати иртиқоби онҳо каффораи онҳо чист? Барои мамониъат аз ибтило ба бемории риё мебоист танҳо ризои Худовандро мадди назар дошт. Дар баробари риёҳои кам ва маҳдуд метавон бо дуо ба даргоҳи Худованд худро аз он ҳифз намуд. **Паёмбар** ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуданд: *“Ай мардум аз ширк бипарҳезед, ки он аз ҳаракати мўрчагон низ пинҳонтар ва бе сару садотар аст?”* Эшон фармуданд: *“Бигўед Худоё аз ин ки чизеро огоҳона шарик қарор диҳем ба Ту паноҳ мебарем ва аз ин ки чизеро ноогоҳона шарики Ту бигардонем аз Ту талаби афв ва бахшоиш дорем”.* (Аҳмад).

Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар мавриди каффораи савганд ба ғайри Худо фармуданд: *“Ҳар кас ба Лот ва Уззо савганд хўрд бигўяд: Ло илоҳа иллаллоҳ”.* (Бухорӣ ва Муслим).

Ҳамчунин эшон дар бораи фоли бад задан ва бад-он донистан фармудаанд: *“Ҳар кас ба хотири фоли бад задан ва бад-он донистан аз коре, ки қасди анҷомаширо дошта имтиноъ намояд, ширк варзидааст”.* Эшон пурсиданд: дар ин сурат каффораи ин кор чист? Эшон фармуданд: *“Бигўед: Худоё! Танҳо Ту сабаби хайр ва баракат ва танҳо Ту метавонӣ бало ва мусибатеро бар мо нозил фармой, гайри Ту ҳеч Худои дигаре вучуд надорад”.* (Аҳмад).

41. Анвои куфр кадом аст? 1. Куфри акбар, ки фардро аз доираи Ислом хориҷ мекунад ва иборат аст аз тақзиби Ислом, шак намудан дар ҳақонияти Ислом ва тақаббуру саркашӣ аз фармудаҳои Худо, агарчанде шахс худро мӯътақид ба Ислом пиндорад. **2.** Куфри асғар, ки ба он куфрони неъмат ҳам гуфта мешавад ва бо анҷом додани гуноҳон ҳосил мегардад, ҳарчанд, ки фардро аз Ислом хориҷ намекунад. Мисоли ин навъ куфр ба қатл расондани як фарди мусулмон аст.

42. Ҳукми назр чист? Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мардумро аз назр кардан барҳазар дошта ва фармудаанд: *“Назр ҳеч хайр ва баракатеро насиби инсон намекунад”*. (Муслим).

Лозим ба зикр аст, ки дар ин ҷо манзур аз назр, назр барои Худованд мебошад, зеро назре, ки барои ғайри Худост ҳаром мебошад ва адои он низ ҷоиз нест.

43. Ҳукми ба назди фолбин ва коҳин рафтани чист? Ин кор ҳаром аст. Агар касе мӯътақид ба кори онон набошад бо вучуди ин барои касби манфиъате назди онон биравад, то чиҳил рӯз намозаш қабули даргоҳи Худованд воқеъ намешавад. Дар ҳадис омада: *“Ҳар кас назди фолбине биравад ва дар мавриди чизе аз ӯ суол кунад, чиҳил шаб намозаш қабул намешавад”*. (Муслим).

Агар фарде назди фолбине ё коҳине равад ва ба кори ӯ бовар дошта бошад, ӯ кофир шудааст: *“Ҳар кас назди фолбин ё коҳине равад ва ба ӯ бовар дошта бошад, ба Қуръоне, ки бар Мӯҳаммад нозил шуда, кофир гашта аст”*. (Абӯдовуд).

44. Истисқо ва талаби борон кардан аз тариқи ситорагон чӣ вақт ширки акбар аст ва чӣ вақт ширки асғар? Ҳар кас бовардошта бошад, ки ситорагон бидуни хост ва иродаи Худованд бар бориши борон таъсиргузор ҳастанд, дучори ширки акбар шудааст. Аммо агар фарде мӯътақид бошад, ки ситорагон бар асоси дархост ва иродаи Худованд дар бориши борон таъсир мегузоранд ва ба иборати дигар Худованд чунон муқаддар фармудааст, ки масалан бо зуҳури фалон ситорагон борон меборад, ин фард дучори ширки асғар аст, зеро ин фард бидуни ҳеч далели шаръӣ ё ақлӣ ситорагонро сабаби пайдоиши борон пиндоштааст. Аммо истидлол кардан ба ин

ки фаслҳои сол ва вақтҳои, ки бориши борон дар онҳо ҷараён ва бо ҳаракоти ситорагон робита дорад, ҷоиз аст.

45. Вазифаи мардум нисбат ба валиюлаҳ ва ҳокими худ чист? Дар ҳар шароите бояд мутиъи онон буд ва аз ҳар навъ қиём ва шӯриш бар зидди онон иҷтиноб кард, ҳарчанд ки муртакиби зулм ва ҷурме шаванд. Мебоист аз Худо ҳидоят ва саломати ононро бихоҳем ва аз лаъну нафрини онон парҳез намоем. Итоати онон то замоне, ки мардумро ба маъсияту гуноҳ амр накардаанд, ҷузъе аз итоати Худованд аст.

Ва агар ба маъсият амр кунанд пас вочиб аст ки онҳо итоат нашаванд, Паёмбар ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: *Гуш медиҳӣ ва итоат мекунӣ амиратро агар чи дар пуштат бизанад ва молатро бизирад, бояд ӯро гӯш кунӣ ва аз ӯ итоат кунӣ.* (Муслим)

46. Оё дар мавриди ҳикмати Худованд аз вазъи авомир ва маноҳият пурсидан дуруст аст ё на? Ҷоиз аст ба ин шарт, ки амал қардан ба он дастурот то фаҳмидани ҳикмати онҳо маҳз барои мушкилтарошӣ набошад, балки ин шинохт ва фаҳм фақат ба ин хотир бояд бошад, ки субот ва яқини фарди мӯъминро афзоиш бахшад. Бояд донист, ки таслими маҳз будан ва адами парастигӣ аз ҳикмати ин дастуроти худ баёнғари камол ва авҷи итоат ва убудият нисбат ба Худованд ва ҳикматҳои волои Ёст, ҳамон тавр ки саҳобагони бузургвор (разияллоҳу анҳум) инчунин буданд.

47. Манзур аз ояи «Мо асобака ин ҳасанатин фа миналлоҳи ва мо асобака мин саййиштин фа мин-нафсик» (Ан Нисо 79) **(он чи аз хайр ва хубӣ ба ту мерасад аз Худост ва он чи бало ва бадӣ ба ту мерасад аз худи туст) чист?** Дар ин оят манзур аз ҳасана неъмат аст ва мақсуд аз саййиа бало ва мусибат, ки ҳардуи онҳо аз азал барои ҳар инсоне муқаддар шудааст. Дар ин оят бахшиши ҳасанот ва хубиҳо ба Худованд нисбат дода шудааст, зеро танҳо Ёст, ки онҳоро ба инсон ато мефармояд. Дар муқобили хубиҳо, масоиб ва мушкилот ҳастанд, ки Худованд бар асоси ҳикмати худ инсонҳоро ба онҳо мубтало мекунад. Худованд ҳеч вақт муртакиби бадие намешавад ва ҳар коре, ки анҷом медиҳад, хубӣ ва неъмат аст. Дар воқеъ, ин балоҳо чун бар

асоси ҳикмат ҳастанд, худ эҳсоне аст аз ҷониби Худованд ба инсон. **Паёмбар** ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармоянд: *“Худоё, ҳамаи хубиҳо аз тарафи Ту ва дар дасти Туст ва Ту аз ҳар навъ шар ва бадӣ мубарро ҳастӣ”*. (Муслим).

Бояд донист, ки афъол ва корҳои мардумон ҳама офаридаи Худоянд ва дарвоқеъ, инсонҳо ҳангоми анҷоми онҳо, онҳоро касб мекунад. **Худованд** мефармоянд: *“Ва аммо касе ки садақа карду такво кард. Ва садақаашро бо неки дод. Пас бошад ки мо ӯро ба сӯи осони мебарем”* (Ал Лайл: 5 то 6 то 7).

48. Оё дуруст аст ба касе бигӯем ӯ шаҳид аст? Ҳукм додан дар мавриди шаҳидии як инсон мисли ин аст, ки бигӯем ӯ аҳли биҳишт аст. Дар мазҳаби аҳли суннат ҳукм додан, дар мавриди аҳли биҳишт будан ё аҳли дўзах будани як нафари хос ҷоиз нест, магар ин ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) худ дар бораи як нафар хос чунин хабаре дода бошанд. Зеро ҳақоик пинҳон ва махфист ва ин ки инсонҳо дар чӣ ҳолат ва ҳақиқате аз дунё мераванд, чизест, ки танҳо Худо онро медонад ва танҳо Ӯст, ки аз ниёт ва асрори даруни ҳар инсоне мутталаъ аст. Танҳо коре, ки мо метавонем анҷом диҳем, он аст, ки барои фарди некӯкор орзуи аҷр ва подош намоем ва барои оқибати гуноҳкор таассуф хўрем.

49. Оё ҷоиз аст фарди мусулмони муайянеро тақфир намуд? Натавон ин корро кард, магар ин ки амале далолаткунанда ба куфр аз ӯ сар занад. Дар ғайри ин сурат бояд мўъмин будан ё кофир будани ҳар фардери ба маҳкамаи илоҳӣ супурд.

50. Оё тавофи маконе ғайр аз Каъба дуруст аст? Танҳо маконе, ки бар рўи Замин тавофи он ҷоиз аст, Каъбаи мушаррафа аст, ҷое, ки ҳатто наметавон ҳеч макони дигарери ба он монанд сохт. Агар касе маконе ғайр аз Каъбаро тавоф кунад ва онро макони воло пиндорад аз дастуроти Худованд сарпечӣ карда аст ва бояд тавба кунад.

Амалҳои қалб

Худованд қалбро офарид ва онро подшоҳ ва дигар аъзоҳои баданро лашкари ӯ гардонидаст.

Пас ҳаргоҳ подшоҳ нек шавад, лашкариён низ нек мешаванд, Паёмбар ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: ***Бешиак дар бадан як пора гуште вуҷуд дорад ки агар он тикаи гушт дурӯст гардад ҳамаи бадан дурӯст мегардад ва агар фосид гардад ҳамай бадан фосид мегардад, пас огоҳ бошед ки он тикай гушт қалб мебошад.*** (Муттафақун алайҳи)

Қалб ё ин ки ҷои имону парҳезгорӣ ё ин ки ҷои куфру ширку нифоқ мебошад. Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: ***Тақво ва парҳезгорӣ дар ин ҷост ва ба сини худ ишора карда ин суҳанро се бор такрор кард.*** (Муслим)

Ва имон иборат аз эътиқод (боварӣ доштан) ва қавл ва амал аст, яъне эътиқод бо дилу қавл бо забон ва амали қалб ва ҷаворих (аъзои бадан).

Пас қалб имон меорад ва тасдиқ мекунад ва натиҷааш гуфтани шаҳодат бо забон мешавад, сипас қалб корҳои худро мисли муҳабат ва тарсу умед анҷом медиҳад, онгоҳ забон ба зикр гуфтан ва хондани Қуръони карим ҳаракат мекунад ва дигар аъзои бадан ба сачда ва рукуъ ва амалҳои неке, ки бандаро ба Худо наздик месозад, кор мекунад.

Хулоса ин ки бадан фармонбардори қалб аст, барои ҳамин чизе нест ки дар қалб мустақир нашаваду натиҷааш дар бадан ҳаргунае, ки набошад зоҳир нагардад.

Ва мурод аз амалҳои дил: Амалҳои ҳастанд ки ҷояшон дал қалб мебошад ва иртиботашон бо қалб аст ва бузурғтарини ин амалҳои имони ба Худованди бузурғ мебошад ки ҷояш дар қалб аст ва аз зимни имон тасдиқ кардан ва иқрор намудан аст ва илова бар ин дигар амалҳои дар қалби банда аст нисбат ба Парвардигораш воқеъ мегардад. Мисли муҳабат, тарс, умед, инобат (бозгашт басӯи Худо), тавакқал, сабр, яқин ва фурутаниву хоксорӣ ва амсоли он, ҳамаи инҳо амалҳои қалбӣ ҳастанд.

Ҳар як амале аз амалҳои дил дар муқобилаш (бар

зидаш) маразе аз маразҳои дил мебошад. Мисли ихлос, ки зиддаш риё мебошад ва зидди яқин шак мебошад ва зиди муҳаббат бадбинӣ мебошад ва ин чунин дигар амалҳои дил низ бо худ зидде доранд.

Пас ҳаргоҳ ки аз ислоҳ намудани қалбҳои хеш гофил бимонем гуноҳон бар руй он ҷамъ шуда ҳалокат месозанд, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Албатта банда вақто ки гуноҳеро муртакиб мешавад дар қалби ӯ як нуқтаи сиёҳе кубида мешавад пас агар аз он гуноҳ даст кашид ва тавба кард он нуқтаи сиёҳ пок мешавад ва агар ба гуноҳ бозгашт нуқтаи сиёҳи дигаре бар он изофа мешавад ва агар бори дигар ба гуноҳ бозгашт боз нуқтаи дигаре изофа мешавад то ин ки сиёҳи қалби ӯро фаро мегирад ва ин ҳамон роон (занге) аст, ки Худованд дар ин оят зикр кардааст: *Ҳаргиз чунин нест, ки (кофирон мепиндоранд) балки он чи муртакиб шуданд бар дилҳояшон занг бастааст.* (Ал Мутаффифин: 14). (Тирмизӣ)*

Инчунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Фитнаҳо бар дилҳо ҳамчун шоҳаҳои бурё арз мешаванд пас ҳар диле, ки онҳоро ошомид (пазируфт ва ҷои дод) дар ӯ нуқтаи сиёҳе кубида мешавад ва ҳар диле ки онро напазируфт дар он нуқтаи сафедде кубида мешавад, дар охир дилҳо бар ду қисм тақсим мешаванд: дили сафеду соф ҳамчун санги софу равшан ва то замоне, ки осмонҳову замин барпо ҳастанд ҳеҷ фитнае дар ин дил зиёне намерасонад ва дили сиёҳи тираранг ҳамчун кузаи сархамида на маъруфери (некиери) мешиносад ва на мункариери инкор мекунад, магар он ки ҳавову ҳавасаш ба ӯ нишон бидиҳад.* (Муслим)

Ибодатҳое, ки ҷойгоҳашон қалб аст шинохтану донистанашон фарзтару муҳимтар аст аз шинохтани дигар амалҳои аъзои бадан: Чунки амалҳои қалб асл ва асос мебошанд ва амалҳои ҷаворих (дигар аъзоҳои бадан) шоҳаҳои ӯ ва комилу пурракунанда ва самараи ӯ мебошанд.

Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Худованд ба шаклҳову молҳои шумо назар намекунад балки ба дилҳову амалҳои*

шумо назар мекунад. (Муслим)

Дил макони илму дониш ва тадаббуру тафаккур мебошад, ба ҳамин хотир манзилату беҳтари мардум бар ҳамдигар дар назди Худо бамиқдори он чи ки дар дил аз имону ихлосу яқину доранд мебошад.

Ҳасани Басрӣ мефармояд: Қасам ба Худо, ки пешқадами Абубакр аз онҳо (саҳобаҳо) бо сабаби намозу рузааш набуд, балки ба сабаби он имону яқине, ки дар дилаш дошт буд.

Амалҳои қалб аз чанд ҷиҳат бар амалҳои ҷаворих (амалҳои дигар аъзои бадан) бартарӣ доранд. 1)

Нодуруст шудани ибодатҳои қалб шояд ибодатҳои ҷаворихро (дигар аъзои бадан) вайрон кунад, мисли риёкорӣ ки амали қалб аст сабаб мешавад, ки амали ҷаворих (аъзоҳо) қабул нашавад. 2) Амалҳои қалб асос мебошанд, бо ин далил ки агар аз касе лафзе ё ҳаракате рӯй диҳад ва мақсадаш он набошад, ӯ дар назди Худо барои ин лафз ё ҳаракаташ ҷавоб нахоҳад гуфт. 3)

Амалҳои қалб сабаби мақомҳо ва манзилатҳои баланд дар ҷаннат мебошанд, мисли зоҳидӣ. 4) Амалҳои қалб нисбат ба амалҳои ҷаворих (дигар аъзоҳо) саҳтару душвортар ҳастанд, Аллома ибни Ал Мунқадир мегӯяд: Ҷиҳил сол ранҷу заҳмати нафсамро бардошт кардам, то ки бароям гардан ҳам кард. 5) Асаре ки амали қалб мегузорад зеботар аст, мисли муҳаббат барои Худо.

6) Аҷру савоби амали қалб бузургтар аст, Абудардо мегӯяд: Як соат ба фикр ва андеша фуру рафтани аз зиңадории як шаб беҳтар аст. 7) Амалҳои қалб ҳаракатдиҳандаи аъзоҳои бадан мебошанд. 8)

Амали қалб метавонад, ки аҷру савоби ибодати аъзоҳоро каму зиёд кунад ё аз байн бубарад, мисли хошиғона хондани намоз. 9) Ибодати амали қалб мумкин аст, ки аз ибодати аъзоҳо кифоят кунад, мисли ин ки шахсе мехоҳад садақа кунад вале мол надорад пас ӯ албатта мувофиқи нияташ аҷру савобашро мегирад. 10)

Аҷру савоби амали қалб ҳадду каноре надорад, мисли сабр. 11) Аҷру савоби амали

қалб бардавом аст, агар чи аъзоҳо аз амал очиз монанд ё заъиф шаванд. 12) Амалҳои қалб аз амалҳои аъзоҳо ё пешқадаманд ё бо ӯ баробаранд.

Пеш аз ин ки аъзоҳо бакор дароянд, қалб чандин марҳалаҳоро тай мекунад. 1) **Ҳоҷис:** Ва он иборат аз чизе аст, ки аввалин шуда дар қалб ворид мешавад.

2) **Хотира:** Он чизе аст, ки дар қалб собит мемонад.

3) **Ҳадиси нафс:** Вай тараддуи қалб аст дар бораи кардан ё накардани коре.

4) **Ҳамм:** Дар ин марҳала кардан ё накардани он кор назди ӯ яқин мегардад.

5) **Азм:** Вай нияту азми устувор дар бораи анҷом додани он кор аст.

Дар се марҳалаи аввал агар чи дар кори нек бошад ё дар гуноҳ барояшон на савоб навишта мешавад ва на гуноҳ.

Аммо дар марҳалаи **“Ҳамм”** агар мақсадаш некуй кардан бошад барояш як савоб навишта мешавад ва агар мақсадаш бадӣ бошад барояш гуноҳ навишта намешавад, сипас амали дилаш аз марҳалаи **“Ҳамм”**

гузашта ба марҳалаи **“Азм”** бирасад, пас агар азми ӯ ба кори хайр бошад барояш савоб навишта мешавад ва агар бакори бад бошад гунаҳкор мешавад агар чи он кори бадро анҷом надихад, зеро ки иродаи устувор бо қудрату тавоноии лозим мегардонад, ки он кори бад сурат гирад.

Худованд мефамояд: *“Ба ростии касоне ки дӯст медоранд ки фоҳиша мӣёни муъминон интишор шавад барояшон азоби дарднок аст”.* (Ан Нур: 19)

Ин чунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Ҳар гоҳ ду фарди мусалмон (ба қасди куштани як дигар) бо шамшер дар баробари ҳамдигар қарор бигиранд кушанда ва кушташуда ҳарду ба дузах хоҳанд рафт, гуфтам: ё Расулуллоҳ далили кушанда маълум аст, аммо кушта шуда чаро дузах меравад:*

Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуд: ба далили ин ки ӯ низ меҳост ва кӯшиш мекард ки бародари мусалмонаширо бикӯшад. (Бухори)

Агар барои анҷом додани гуноҳе азми устувор кунад сипас онро тарк кунад дар ин сурат ӯ дар яке аз ин чаҳор ҳолат қарор мегирад.

1) **Гуноҳро ба хоҳири тарси Худо тарк кунад:** дар ин сурат

2) **Гуноҳро ба хоҳири тарси Худо тарк накунад:** дар ин сурат

3) **Гуноҳро ба хоҳири тарси Худо тарк накунад:** дар ин сурат

4) **Гуноҳро ба хоҳири тарси Худо тарк накунад:** дар ин сурат

5) **Гуноҳро ба хоҳири тарси Худо тарк накунад:** дар ин сурат

савоб мегирад.

2) **Агар гунохро ба хотири тарси мардум тарк кунад:** дар ин сурат гунаҳкор мешавад зеро тарк кардани гуноҳ як навъи ибодатест, ки бояд барои Худо бошад.

3) **Агар гунохро аз рӯи аҷзу нотавонӣ тарк кунад, бидуни он ки асбоб ва васоили расидани ба онро истифода кунад:** дар ин сурат низ гунаҳкор мешавад ба сабаби нияти устувораш барои анҷом додан.

4) **Агар он гунохро аз рӯи оқизиву нотавонӣ тарк кунад, лекин баъд аз он ки тамоми васоили лозимаро ба он гуноҳ истифода бурда бошад, лекин ба мақсадаш нарасида бошад:** дар ин сурат ба монанди он аст, ки гуё гунохро бапуррагӣ анҷом додааст, чунки иродаи устувор бо анҷом додани васоили ба гуноҳ расидан соҳиби худро ба мартабаи муртакиби он гуноҳ мерасонад -чуноне ки дар ҳадиси гузашта зикр кардем- барои ҳамин ҳаргоҳ ки амал бо **“Ҳамм”** якҷо шуд дар муқобили он ҷазо дода мешавад агарчи амалро пеш аз кӯшиш анҷом бидиҳад ё баъд аз он.

Ва ҳар касе ки гуноҳеро анҷом бидиҳад сипас азму кӯшиш кунад, ки ҳарвақте, ки фурсат ёфт ўро дубора такрор кунад пас ў гуё ки дар ин гуноҳи худ пофишор буда дар муқобили ин нияташ ҷазо дода мешавад агарчи нияташ амалӣ нашавад.

Баъзе аз амалҳои қалб

Ният: маънояш ирода ва қасд мебошад ва амал ҳаргиз қабул намегардад ва дуруст намешавад, магар бо ният. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Амалҳо зобастагӣ баният доранд ва ҳар кас ҳисобу китоб мешавад мувофиқи нияташ мешавад.* (Муттафакун алайҳи).

Ибни Муборак меғӯяд: Ҳастанд амалҳои хурде, ки ният онҳоро бузург мегардонад ва ҳастанд амалҳои бузурге, ки ният онҳоро хурд мегардонад.

Ва имом Фузайл меғӯяд: Худованд аз ту нияту иродаатро меҳаҳад пас ҳаргоҳ ки амал барои Худо бошад, ихлос номида

мешавад ва ихлос ин аст, ки амал барои Худо бошад ва дигаронро дар он насибе набошад ва агар амал барои каси дигаре бошад пас ўро риё ва нифоқ номида мешавад.

Фоида: Мардум ҳама ҳалоканд магар, улломо ва донишмандон ва ҳама улломо ҳалоканд магар амалқунандагонашон ва ҳама амалқунандагонашон ҳалоканд магар мухлисонашон, пас вазифаи ҳар як мусулмоне ки мехоҳад тоати Худоро бачо биёрад омухтани ният аст ва баъд аз он ки ҳақиқати сидқу ихлосро фаҳмид нияташро бо амал қардан дурўст мекунад. Амали бидуни ният ранҷи бе фоида аст ва ният бидуни ихлос, риё ва худнамоӣ аст ва ихлос бидуни таҳқиқ қардан имони пароканда аст.

Амалҳо бар се қисманд: **1) Гуноҳҳо:** Нияти нек гуноҳро ба тоат табдил намекунад, балки агар болои гуноҳ нияти бад изофа шавад, ҷинояти онро дучанд месозад. **2) Мубоҳҳо:** (Корҳои ҳалол ва ҷоиз): ҳеч чизе аз мубоҳҳо нест, магар ин ки дар он ният ё ниятҳо албатта вучуд дорад ва банда агар бихоҳад онро ба тоатҳо табдил бидиҳад метавонад. **3) Тоатҳо:** Тоатҳо дар асл барои дуруст будану дучанд шудани савобашон ба ният вобастагӣ доранд.¹

---

¹ Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: Ҳар кас ки ирода намояд, ки кори неке анҷом бидиҳад, вале онро амалӣ накунад, Худованд дар назди худаш барои ӯ як амали неки комил менависад ва агар нияти анҷомдодани амали некро бидунад ва ба он амал кунад Худованд барои ӯ аз даҳ то ҳафсад неки ва балки чандин баробар зиёд менависад. Ва ҳар кас нияти анҷоми амали некро бидунад ва онро амалӣ насозад, Худованд барои ӯ дар наздаш як некии пурра менависад. Ва агар нияти анҷоми амали бадери кунад ва муртакиби он шавад, Худованд барояш як бадӣ менависад. (Муттафақун алайҳи)

Ин чунин Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: Мисоли ин уммат мисли ҷаҳор нафараст: Яввал: марде ки Худованд барои ӯ ҳам илму ва ҳам мол додааст. Пас ӯ ба илми худ дар бораи моли худ амал мекунад ва онро дар ҳақаш масраф мекунад.

Дувум: марде ки Худованд ўро илм додаасту мол не. Пас ӯ меғуяд: агар мисли ин шахс мол медоштам, ҷуноне ки ӯ амал мекунад ҳамон хел амал мекардам. Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) фамуд: ҳардуи ин шахсҳо дар аҷру савоб баробаранд.

Пас агар нияташ барои риё ва худнамоӣ бошад пас ин кораш гуноҳ ва ширки асғар (хурд) мебошад ва шояд ба ширки акбар (бузург ё калон) бирасад ва ин навъ бар се қисм тақсим мешавад:

1) Агар иллати анҷом додани ибодат дар асосаш риёкорӣ ва худро ба мардум нишон додан бошад, ин гуна амал ширк буда амалро ботил мегардонад.

2) Агар ният дар аввал барои Худо бошад сипас дар он ният риё дохил шавад, дар ин ҳолат мебинем, агар ибодат ба аввалаш иртибот надошта бошад, мисли “Садақа” аввали он дуруст аст ва охираш ботил мебошад.

Ва агар охири он бо аввалаш иртибот дошта бошад мисли “Намоз” ин гуна амал бар ду ҳолат мебошад. **А) Агар амали риёашро аз байн барад:** дар ин ҳолат риё дар амалаш асаре намегузорад. **Б) Агар ба амали риёияш давом диҳад:** дар ин ҳолат ҳамаи он ибодат ботил мегардад.

3) Риёе, ки баъди анҷоми аввал дохил шавад: ин як намууди васвасаҳоест, ки на дар амал ва на дар амалкунанда асаре

Севум: марде ки Худованд барои у мол доду лекин илм не. Пас ин мард молашро дар ҳақаш сарф намекунад онро дар роҳҳои бад сарфаш мекунад.

Чаҳорум: марде ки Худованд барояш на мол доду на илм. Пас ӯ меғӯяд: агар ман мисли ин мард мол медоштам мисли ӯ амал мекардам. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуд ин ҳарду дар гуноҳ баробаранд.

Дар ин ҳадис аз суханони марди дувум ва чаҳорум фаҳмида мешавад, ки онҳо мувофиқи қудраташон он чи ки метавонистанд анҷом доданд, ки он ҳам нияту таманояшон буд ва ин ҳақиқати он чиро ки дар дили онҳо буд баён мекунад: “агар мисли ин шахс мол мебоштам чунон ки ӯ амал мекунад ҳамон хел амал мекардам” бинобар ҳамаи ҳар яке аз ин ду мард мувофиқи нияташон подошу чазо гирифтанд.

Ибни Раҷаб меғӯяд: ин сухани Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ҳадис “ҳардуи ин шахсҳо дар аҷру савоб баробаранд” далолат бар ин мекунад, ки ҳарду дар аслу асоси подоши амал баробаранд на дар дучанд шудани он, зеро дучанд шудани подош, махсус ба касе аст, ки онро ният кардааст лекин анҷом надодааст, пас агар ҳарду “нияткунанда” ва “амалкунанда” аз тамоми ҷиҳатҳо баробар бошанд, пас ин чунин маъно дорад ки агар касе нияту қасди кори некеро кунад барояш даҳ савоб навишта мешавад. Ва ин сухан бо тамоми оятҳои ҳадисҳои муҳолиф аст.

намегузорад.

Ва бояд донист, ки дар ин замина роҳҳои зиёд ва пинҳоне барои риё вучуд дорад, ки шинохтани он ва парҳез кардан аз он лозим ва воҷиб аст.

Аммо агар қасду нияти ӯ аз амали солиҳаш бадаст овардани чизе аз дунё бошад: дар ин ҳолат аҷру гуноҳаш ба андозаи нияту қасдаш мебошад ва ин гуна амал бар се қисм аст.

1) Агар иллат аз анҷоми амали солиҳаш танҳо дунёталабӣ бошад, мисли касе ки мардумро дар намоз ба хотири мол имомати кунад, ин шахс гунаҳкор ва аз аҷру савоб маҳрум мебошад.

Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Хар касе ки илмеро биомӯзад, ки мақсад аз он илм пайдо кардани хушнудии Худо ванд бошад, лекин ӯ он илмро наомӯзад, магар барои ба даст овардани матоъи дунё, ин шахс рузи қиёмат бӯи ҷаннатро намеёбад.* (Абудовуд)

2) Агар амалашро ҳам барои дунё ва ҳам барои хушнудии Худо анҷом бидиҳад: ин шахс ноқис имон ва ноқис ихлос мебошад ва монанди касе аст, ки Макка меравад, то ки ҳам тижорат кунад ва ҳам ибодати ҳаҷро бачо биёрад, пас аҷру савоби ин шахс баандозаи ихлосаш мебошад.

3) Агар амалашро ҳолис барои Худо анҷом бидиҳад лекин дар муқобилаш музде бигирад, то ки барои адои он амал кумаке шавад: Аҷру савоби ин шахс комил буда ва ба сабаби он музде, ки гирифтааст аз аҷру савобаш чизе кам намешавад, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Ба таҳқиқ сазовортарин чизе ки дар муқобили он музд мегиред, китоби Худо мебошад.* (Бухорӣ)

Ва бидон, ки амалкунандагони мухлис бар чанд мартаба мебошанд: 1) **Мартабаи поёнтарин:** Вай иборат аз ин аст, ки ибодатро ба умеди савоб ва тарс анҷом бидиҳад. 2) **Мартабаи миёна:** Вай иборат аз ин аст, ки ибодатро барои шукргузорӣ ва фармонбардорӣ Худо анҷом бидиҳад. 3) **Мартабаи баландтарин:** Вай иборат аз ин аст, ки ибодатро барои муҳаббат ва таъзиму бузургворӣ ва қадрдонӣ

Худованд анчом бидихад ва ин мартабамартабаи “Сиддиқин” (Росгуйтаринҳо)¹ аст.

Тавба: Ҳамеша ва доимо тавба кардан вочиби аст, дар асл дучори гуноҳ шудан аз табиъати инсон аст, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *Ҳамаи инсонҳо дучори хато ва гуноҳ мешаванд, лекин беҳтарини хатокорон онҳое ҳастанд, ки тавба мекунад.* (Тирмизӣ).

Ин чунин боз мефармояд: *Агар шумо дучори гуноҳ намешудед Худованд насли шуморо аз байн мебурд ва ба ҷои шумо қавмеро меовард, ки муртакиби гуноҳ мешуданд ва талаби мағфирати гуноҳашон мекарданд ва Худованд онҳоро мағфират мекард.* (Муслим)

Мушкили дар таъхир андохтани тавба ва исрор варзидан дар гуноҳ аст, ки ин худ боз як гуноҳи дигар аст.

Ва шайтон ҳамеша дар талоши ин аст, ки инсонро дучори ӯавойқ роҳҳои саҳт ва душвор кунад, ҳаргоҳ ки аз яке аз онҳо очиз монд боз инсонро дучори дигараш мекунад ва он роҳҳои саҳт ва душвор иборатанд аз:

- 1) Ширк ва куфр. Агар шайтон натавонист инсонро дучори ширку куфр кунад.
- 2) Сипас кӯшиш мекунад, ки ўро дучори бидъату навпайдоиҳо дар ақидааш ва тарки пайравӣ аз Паёмбару асҳобаш кунад.
- 3) Ва агар ин корро натавонист кӯшиш мекунад, ки ўро дучори гуноҳи кабира (бузург) кунад.
- 4) Ва агар боз натавонист кӯшиш мекунад ки ўро дучори гуноҳи сағира (хурд) кунад.
- 5) Ва агар боз натавонист

¹ **Худованд мефармояд:** “ва ман ба суй ту (эй Парвардигор) шитофтам, то хушнуд шавӣ” Пас Мусо: дар шитобидан барои мулоқоти Худованд кӯшишманд буд, то ки Худованд аз ў хушнуд шавад, на танҳо барои ба ҷо овардани фармони У, ва ин чунин некуи бо Падару модар бар чанд маротиба аст.

1) **Мартабаи поёнтарин:** ба хотири он ба онҳо некуӣ кунад, ки битарсад, ки онҳо ўро оқ мекунад ва ба хотири пайдо кардани савоби некуӣ ба онҳо некуӣ кунад.

2) **Мартабаи миёна:** ба хотири фармонбардории Худо ва боз пас гардонидани хубиҳои онҳо, ки дар хурдиаш ўро тарбият карданд ва сабаби ба вучуд омадани ў дар дунё буданд, ба онҳо некуӣ кунад.

3) **Мартабаи баландтарин:** Ба хотири бузургдоштани фармони Худо, ки ўро ба некуӣ кардан ба онҳо фармон дод ва барои дуст доштани гиromӣ доштани Парвардигор ба онҳо некуӣ кардан.

кӯшиш мекунад ки ўро дар кардани амалҳои мувоҳида фарқ кунад. 6) Ва агар боз натавонист кӯшиш мекунад ки ўро ба кардани тоатҳои машғул созад, ки аҷру савобашон камтар бошад, то ки фурсате пайдо накунад, ки ба корҳои ки аҷру савобашон зиёд аст даст бизанад. 7) Ва агар инро ҳам натавонист сипас шайтонҳои инсиви чинниро бар ў мусаллат месозад.

Ва гуноҳон бар ду қисманд:

1) Кабоир (гуноҳони бузург) инҳо гуноҳоне ҳастанд, ки муртакибашонро дар дунё ҳад ва мучозот қарор дода шудааст, ё барояш дар охираат ҷазое муъаян шудааст ва ё барояш ғазабу лаънату нафрин аст ва ё нафӣи (дур шудани) имони муртакибаш шудааст. 2) Сағоир (гуноҳҳои хурд) ҳамаи гуноҳҳои ғайри кабираро гуноҳҳои сағира мегӯянд.

Шартҳои қабули тавба аз ҷанҷ чиз иборатанд:

1) Дурӣ ҷӯстан аз гуноҳ. 2) Пушаймонӣ аз гуноҳи гузашта. 3) Тасмим биғирад ки дар оянда боз дучори ҷунин гуноҳ нашавад. Аммо агар гуноҳ баҳақи мардум иртибот дошта бошад, пас бояд ҳақи онҳоро боз гардонад¹.

Ва ҷанҷ сабабҳои вуҷуд дорад ки гуноҳи сағира (хурдро) ба гуноҳи кабира (бузург) табдил медиҳад.

1) Пофишорӣ ва давом додани гуноҳи сағира (хурд).
2) Такрор кардани гуноҳҳои сағира (хурд).

¹ Аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ривоят шудааст, ки фармуд: Китобҳои аъмол дар назди Худованд бар се қисманҷ қисми аввал: Худованд бар ў ҳеч аҳамияте намедиҳад, қисми дувум: ҳеч чизе аз ўро намегузорад, қисми сеум: ўро мағфират намекунад.

Аммо қисме, ки ўро мағфират намекунад, ширки ба Худо аст, Худованд мефармояд: Ба таҳқиқ ҳар ки ба Худованд шарик оварад Худованд барояш биҳиштро ҳаром кардааст ва ҷойгоҳи ў дар дузах аст.

Ва аммо қисме ки Худованд бар он ҳеч аҳамияте намедиҳад, иборат аз зулм ва ситаме аст, ки инсон бо нафси худ мекунад, зулме ки миёни худ ва миёни Парвардигораш анҷом медиҳад, агар Худованд бихоҳад онро мебахшад ва аз он мегузарад.

Аммо қисме, ки Худованд аз он ҳеч чизеро намегузорад, иборат аз зулми бандогон бо яқдигар аст ки ҳатман дар муқобили он қисос хоҳад шуд. (ривояти имом Аҳмад ва дар санади ин ҳадис зафъ аст).

- 3) Хурд шумурдан ва бе аҳамияти кардан дар иртиқобаш.
- 4) Ифтихор кардан дар иртиқобаш.
- 5) Иртиқоби он гуноҳ миёни мардум.

Ва тавба дар мавриди ҳамаи гуноҳон пазируфта мешавад. То вақте ки офтоб аз ҷое, ки мешинад, аз он ҷо барояд ва то вақте ки ҷон ба ғар-ғара бирасад тавба қабул мешавад.

Ва подоши касе ки аз гуноҳаш тавба мекунад мисли ин аст, ки Худованд гуноҳони ӯро ба ҳасанот табдил мекунад, ҳарчанд ки гуноҳонаш зиёд бошанд.

Мардум аз нигоҳи тавбакардан ҷаҳон табақа мебошанд:

1) Тавбакунандае, ки дар тавбаи худ то охири умраш собит меистад ва ҳаргиз фикри бозгашт ба гуноҳро намекунад, магар баъзе хатоҳову лағжишҳое, ки касе аз башар наметавонад аз онҳо худдорӣ кунад, ин аст. Истиқомат ва пофишорӣ дар тавба ваҳунин тавбакунандаро пешқадамтарин инсон басуӣ корҳой хайр мегуянд ва инро тавбаи насӯх мегуянд ва нафсе, ки ҷунин тавба кардааст, нафси мутмаин (нафси ором ва хушнуд) мебошад.

2) Тавбакунандае, ки аз гуноҳони бузург худро боз медорад лекин баъзе вақтҳо бидуни қасд муртакиби гуноҳҳои сағирае (хурд) мешавад ки аз онҳо раҳой надорад, лекин ин дучоршавияш ба гуноҳҳо бидуни тасмим гирифтани пешакӣ даст задан ба гуноҳ бошад ва ҳаргоҳ ки дучор шуд пушаймон шаваду худро сарзанишу маломат кунад ва нияти устувор кунад, ки аз сабабҳое, ки ӯро дар ин гуноҳҳо мубтало месозанд, худро дур кунад, нафси ҷунин шахс нафси маломаткунанда мебошад.

3) Шахсе ки тавба кунад ва мудати чанде дар тавбааш пофишорӣ кунаду биистад сипас шаҳаваташ бар ӯ ғолиб биёяду ӯро боз дучори баъзе аз гуноҳонаш гардонад ва бо ин ҳама боз дар тоати Худованд бардавом бошад ва ин ҷунин ҷандин гуноҳонро бо вучуди ин ки бар карданашон қудрат дорад онҳоро тарк кунад ва танҳо як ё ду шахвате бар ӯ ғолиб омада бошад ва ҳар гоҳ ки аз анҷоми гуноҳ фориғ шавад пушаймон шаваду боз тавба кунад ва бо худ аҳд кунад, ки дигар ба сӯи гуноҳ боз нагардад. Нафси ин

шахс нафси масъула (пурсишшаванда) мебошад ва аз нигоҳи ин ки тавбаро батаъхир меандозад, оқибати хатарноке дар пеш дорад, чунки шояд пеш аз тавба кардан бимирад ва амалҳо ба хотима (охирин амал пеш аз мурдан) вобастагӣ доранд.

4) Шахсе ки тавба кунад ва мудате дар тавбаи худ биистад сипас боз багуноҳонаш бозгардаду саргарми онон шавад, бидуни ин ки бо худаш аҳд кунад, ки ба тавбааш боз гардад ва бидуни ин ки аз гуноҳонаш пушаймонӣ кунад, нафси ин шахс нафси амморатун биссуи (нафси бисёр ба бадӣ амркунанда) мебошад ва дар бораи ин шахс аз оқибати кораш бояд тарсид, чунки дар хатари бузурге гирифтор аст.

Сидқ: (ростӣ ва дурӯстӣ): Аслу асоси ҳамаи амалҳо қалб аст. Ва лафзи “Сидқ” дар шаш маъно истифода мешавад:

1) Ростӣ дар сухан. **2)** Ростӣ дар ирода ва қасд (ихлос). **3)** Ростӣ дар азму тасмим. **4)** Ростӣ дар аҳду вафо ва он чи ки азм кардааст. **5)** Ростӣ дар қору кирдоре, ки зоҳираш ба ботинаш мувофиқ бошад, мисли хушуъ дар намоз. **6)** Ростӣ дар таҳқиқ намудани мақомоти динӣ, ки балаңдтарин ва арҷумандтарин дараҷаҳо ва манзилатҳо башумор меравад, мисли ростӣ дар тарси Худо ва умед аз ӯ ва бузург доштани Худованди бузург ва ростӣ дар зоҳидиву дар хушнудӣ ва муҳаббат ва дигар амалҳои қалб. Пас ҳар ки дар ҳама он чизе ки зикр кардем ба сидқу ростӣ сифат шавад, ӯ сиддиқ (бисёр ростгӯву росткор) мебошад, зеро ӯ дар сидқу ростӣ ба балаңдтарин мартаба расидааст. Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} мефармояд: *“Ба сидқу ростӣ побанд бошед зеро сидқу ростӣ басуӣ некӯӣ роҳнамоӣ мекунад ва некӯӣ ба сӯи ҷаннат мебарад ва инсон доимо рост мегӯяд ва дар ҷӯстучӯӣ ростгӯӣ мебошад, то ин ки дар назди Худованд ростгӯӣ навишта мешавад”*. (Муттафақун алайҳи)

Касе ки ҳақ бар ӯ пӯшида шавад ва дур аз ҳавову ҳавасаш аз сидқу ростӣ ӯро ҷӯстучӯӣ кунад, дар ғолиб баҳақ хоҳад расид. Ва агар нарасад ҳам Худованд ӯро маъзур медонад.

Ва зидди ростӣ дуруғ аст, аввалин лаҳзае, ки дуруғ аз нафси инсон берун мешавад, ба забон мерасад ва ӯро фосид

мекунад, сипас ба дигар аъзои бадан мерасад ва амалҳои онҳоро низ фосид мекунад, чигунае ки сухани дурӯғ забонро фосид карда буд, пас дурӯғ дар бар мегирад суханҳои ӯро ва амалҳоро тамоми ҳолатҳояшро ва сипас фасод бар ӯ ҳукмфармо хоҳад шуд.

Муҳаббат ва дӯсти: Ҳаловати имонро бо муҳабати Худованду Паёмбару муъминон ҳосил карда мешавад. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар касе ки ин се хислатро дошта бошад, лаззати имонро хоҳад чашид: Аввал ин ки Худову Паёмбарашро аз тамоми чиз зиёдтар дӯст бидорад. Дувум ин ки: муҳабату дӯстияш бо ҳар кас фақат ба хотири хушнудии Худо бошад. Севум ин ки: баъд аз он ки имон овард ду бора бакуфр баргаштанишро чунон бад бинад ки гуё дар оташ андохта мешавад”*. (Муттафақун алайҳи).

Пас ҳар гоҳ ки дарахти муҳабату дӯстӣ дар дил шинонда шавад ва ӯро аз оби ихлосу пайрави аз Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) сероб карда шавад, онгоҳ муҳабати ӯ бо хости Худованд лаҳза ба лаҳза меваҳои ранги баранг арзонӣ медорад ва ин муҳабат бар чаҳор қисм аст: 1) Муҳабати Худованд ки аслу асоси имон аст. 2) Дӯст доштан барои Худо ва бад дидан низ барои Худо, ки ин кор бар ҳар бандаи муъмин воҷиб аст¹. 3) Дар канори муҳабати

1 **Мардум аз нигоҳи вало (муҳабат) ва баро (бадбинӣ) бар се қисманд:**

- 1) Онҳое, ки танҳо мавриди муҳабати мухлисона қарор гирифтаанд: инҳо ҳамон муъминони мухлис ва поксиратанд, мисли Паёмбарон ва содиқон ва шаҳидону солиҳон ва махсусан Паёмбарамон (саллаллоху алайҳи ва саллам) ва занҳову фарзандону ёронаш мебошанд.
- 2) Онҳое ки бар хилофи гурӯҳи авваланд, яъне, мавриди буғзу бадбинӣ қарор гирифтаанд, онҳо кофирону мункирони ислому Паёмбаронанд, мисли аҳли китоб (Яҳудиёну Насронихо) ва мушрикону мунофиқон мебошанд.
- 3) Ононе ки аз як ҷиҳат мавриди муҳабат қарор мегиранд ва аз дигар ҷиҳат мавриди буғзу ғазаб қарор мегиранд, ва онҳо муъминони гунаҳкоре ҳастанд, ки ба хотири имонашон мавриди муҳаббат қарор мегиранд ва ба хотири гуноҳояшон мавриди хашму бадбинӣ қарор мегиранд.

- 1) Муволоте (дӯстиву пуштибонӣ) ки боиси хорич шудан аз ислом мешавад, мисли: муҳабат ба онон ба хотири динашон, ва ёри

Худованд муҳабати ғайри ўро низ дар дил чойгир кард, ин муҳабати дигаронро бо муҳабати Худованд, ки вочиб аст баробар кардан аст ва ин ҳамонанди муҳаббати мушрикони бо худоёни дуруғинашон буд, мебошад ва ин муҳаббат аслу асоси ширк мебошад. 4) **Муҳабати табиъӣ**: Мисли муҳаббат аз рӯи эҳтиром, ҳамонанди эҳтироми падару модар ва муҳабати падару модар ба фарзанд ва муҳаббати баъзе таомҳо ва баъзе шахсҳо ва ғайраҳо, ҳамаи инҳо аз навъҳои муҳаббати табиъӣ мебошанд.

Агар меҳохи тӯро Худованд дӯст бидорад дар дунё зоҳид бош, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Дар дунё зоҳид бош Худованд дӯстат медорад”*. (Ривояти ибни Моҷа)

Тавақал: Маънояш эътимоди дил бар Худованд дар ба даст овардани чизи матлуб (хоста шуда) ё ин ки дур шудан аз чизи ногувору макрӯҳ аст, ки он ҳам бо боварии пурра бо Худованд ва анҷом додани сабабҳои машруъ (дозимӣ) мебошад.

доданашон бар зидди мусулмонон, ё ин ки кофир надонистани кофирон.

2) Муволате (дӯстиву пуштибонӣ) ки инсонро аз ислом хориҷ намесозад, лекин гуноҳи кабира (бузург) ҳисоб мешавад, ва ин иборат аз муҳабати онҳо дар умӯри дунявӣ мебошад, мисли: иштирок кардан дар чашнҳову идҳояшон.

Ва шояд имкон дорад ки миёни муомилаи нек ва безориву бадбинӣ бо кофироне ки бо мусулмонон дар ҳолати ҷанг нестанд иштибоҳхое пеш ояд. Дар ин сурат бояд донист, ки Худованд ба муъминон дастур додааст, ки бо кофироне ки бо мусулмонон дар ҳолати ҷанг нестанд муомилаи шоиста бикунанд, Худованд дар Қурони карим дар ин бора мегӯяд: *Худованд шуморо аз некиву адолат кардан нисбат ба касоне ки ба хотири динатон бо шумо дар ҳолати ҷанг нестанд ва шуморо аз хонаҳоятон берун накардаанд наҳӣ намекунад, чунки Худованд адолаткунандагонро дӯст медорад.* (Мумтаҳина: 8).

Аммо бароат (безорӣ) аз кофирон амрест, ки Худованд мусулмонро барои иҷрои он фармон дода аст.

Худованд мефармояд: *“Эй касоне ки имон овардаед! Душмани ман ва душмани худатонро дӯст нагиред дар ҳоле ки шумо бо онҳо изҳори муҳаббат мекунед онҳо ба он чи ки аз ҳақ барои шумо омадааст, кофир шудаанд”* (Мумтаҳина: 1). Бинобар ин метавон бо ҳифзи адолат дар рафтор ва гуфторамон нисбат ба онон, аз онҳо бароат (безорӣ) ҷуст, ҳамон тавре ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) бо кофирону мушрикони замони хеш рафтор менамуд.

Бинобар ҳамин тарки эътимоди дил ба Худованд таънаву оrest бар тавҳиди банда ва тарки сабабҳо очизӣ ва ноқисӣ дар ақли банда аст.

Таваккал пеш аз шуруъи кор мебошад ва он натиҷа ва самараи яқин аст.

Таваккал бар се навъ аст: 1) Таваккали воҷиб: Ва он таваккал бар Худованд дар корҳоест, ки ба ғайр аз Худованд касе онҳоро иҷро карда наметавонад, мисли шифо додани маризон.

2) Таваккали муҳаррам: Ва он бар ду қисм аст: **А)** Ширки акбар (бузург) ва он иборат аз ин аст, ки банда ба шакли пурра ва кулӣ бар сабабҳо эътимод кунад ва гумон кунад, ки он сабабҳо дар зоти худашон ё фоидае мерасонанд ё зарареро дур мекунанд¹. **Б)** Ширки асғар (хурд) ва он

1 Оё ба чо овардани сабабҳо бо таваккал зидду муҳолиф мебошанд? Ҷавоб чунин аст, ки сабабҳо бар ҷанб қисм мебошанд:

1) Ҷалб намудани манфиъате ки нопадид аст ва ин гуна сабабҳо бар се қисманд

А) Сабаби яқинӣ, мисли издивоҷ кардан ба хоҳири ин ки фарзанд ба дунё биёяд, тарк кардани чунин сабаб як навъи девонагӣ ва бефикрӣ аст, ва ба таваккал ягон робитае надорад. **Б)** Сабабҳои номаълум: яъне сабабҳое, ки инсон бидуни онҳо натавонад ба мақсадаш бирасад, мисли тушаи сафар барои мусофире, ки дар биёбон сафар мекунад, тарки ин гуна сабаб низ аз таваккал намебошад, зеро у ба туша гирифтани амр шудааст, ва Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) вақте аз Макка ба Мадина ҳичрат кард бо ҳамроҳияи туша гирифтӣ ва ҳам шахсеро роҳнамо.

В) Сабабҳое, ки шояд бо тавассути онҳо инсон ба ғаразаш бирасад, магар ин ки натиҷааш ҳатмӣ ва яқинӣ нест, мисли ҷустуҷӯ кардан аз роҳҳои ба даст овардани молу дорой, ин кор инсонро аз таваккал берун намесозад, балки тарки касбу кор ҳаргиз аз таваккал нест. Ҳазрати Умар (разиллоху ану) мефармояд: таваккалкунанда касе аст, ки тухмияшро мекораду сипас бар Худо таваккал мекунад.

2) Нигоҳ доштани манфиъате, ки пайдо аст, ҳар касе ки ризқу рузии ҳалол пайдо кунад, барои ӯ захира кардани он ризқу рузии аз таваккал берунаш намекунад, хусусан агар соҳиби оила бошад, чунки Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) хурмоҳое, ки аз бани Назир гирифта буд, баъзеашро фурӯхту баъзеашро барои оилааш захира кард. (Муттафақун алайҳи).

3) Дур кардани зараре, ки ҳануз нозил нашудааст, аз шартҳои таваккал ин нест, ки сабабҳои дур кунандаи зарарро тарк кунад, мисли пӯшидани сипар дар ҳолати ҷанг ва ғайраҳо ва дар ҳамаи

иборат аст аз эътимод бар шахсе дар ба даст омадани ризку рузӣ лекин ба ин гумон нест, ки он шахс ба зоти худ ва бидуни кумаки касе метавонад ризку рузи бирасонад лекин эътимоди ӯ ба он шахс далолат ба он мекунад, ки ӯро аз сабаб болотар медонад.

3) Таваккали дурӯст: Он иборат аст аз ин ки шахсе касеро аз тарафи худаш дар коре вакил қарор диҳад вабар ӯ дар иҷрой коре ки тавонмандии ӯро дорад мавриди эътимодаш қарор бидиҳад, мисли хариду фуруш, локин дар ин ҳолат ҷойз нест барои ӯ бигуяд ки тавакал ба Худо кардам сипас бар ту, балки сухани шойста ва дурӯст дар ҳолат ин аст, ки бигуяд тӯро дар ин қорам вакил сохтам.

Шукр (Сипосгузорӣ): Ҳақиқати он намоён шудани асари неъматии Илоҳӣ бар банда аст, дар дилаш ба шакли имон ва дар забонаш ба шакли ҳамду сано ва дар аъзои баданаш ба шакли ибодат ва парастииш. Ва шукр дар зоти худаш чизи матлуб аст, вале сабр василаест ба сӯи чизи дигар ва шукр ба василаи қалбу забон ва дигар аъзоҳои бадан анҷом мегирад ва маънояш ин

аст, ки неъматии Илоҳиро дар тоат ва фармонбардории ӯ истеъмол кард.

Сабр: Ва ҳақиқати он тарки гилаву шикоят (аз дарду бало) барои ғайри Худо ва анҷом додани он ба сӯи Худо аст.

Худованд мефармояд: *“Ба дурустӣ, ки барои сабркунандагон подоши комил ва бе ҳисоб хоҳад шуд”* (Аз Зумар: 10). Ин чунин Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар ки сабру тоқат бичӯяд*

ин ҳолатҳо тавакал бар мусаббиб (Худованд) карда мешавад на бар худи сабаб ва бар он чи ки дар он Худованд файсала мекунад, бояд рози шаваду хушнуд гардад.

4) Дур кардани зараре, ки нозил шудааст: ва он бар се қисм аст, **А)** Сабабҳое, ки натиҷаашон ҳатмӣ аст, мисли обе, ки ташнагиро дур месозад, ин гуна сабабро тарк кардан ҳаргиз аз тавакал намебошад. **Б)** Сабабҳое ки натиҷаашон маълумаст, мисли табобат кардан бо ҳичома (хунгири бо шох ё чизи дигар) Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) табобат кард ва амр кард, ки табобат кунед, ин гуна сабабҳо бо тавакал зид намебошанд. **В)** Сабабҳое ки натиҷаашон ваҳми ва гумони ҳастанд, мисли доғ кардани бадан дар ҳолати тандурустӣ ба умеди инки мариз нашавад, анҷоми ин гуна сабаб бар зидди тавакал аст.

Худованд ӯро сабру тоқат хоҳад бахшид ва ҳеҷ касе бахшиши бехтар аз сабру тоқат бехтар

дода нашудааст” (Муттафақун алайҳи).

Ва ҳазрати Емар (^{разияллоху}_{анху}) мегуяд: Ман баҳеҷ балое мубтало нашудам магар ин ки Худованд барояд дар он бало ҳаҳор фазлу карам бАҳшид, аввал ин ки он бало дар динам набуд, дувум ин ки он бало аз гузаштааш бузургтар набуд, севум ин ки аз хушнудиву ризо ба он бало маҳрум нагардидам, чаҳорум ин ки ман бар он бало умеди аҷру савоб дорам.

Сабр ба чанд дараҷа аст: Поёнтаринаш тарки гила ва шикоят бо нописанд доштани он мусибат аст ва миёнааш тарки гила ва шикоят бо хушнуди аз он мусибат аст ва баландтарини он ҳамду ситоиш гуфтани Худованд бар он бало аст.

Агар касе зулм шавад ва бар золими худ дуъои бад кунад пас ӯ аз нафсаш интиқом гирифтааст ва ҳақи худро низ гирифта аст ва ба ин кори худ аз доираи сабр берун омадааст.

Ва сабр бар ду қисм аст:

1) **Сабри бадани:** мақсади мо ин намуди сабр нест.

2) **Сабри нафсонӣ:** Бар хоҳишоти нафсонӣ ва ҳавоу ҳавас.¹

Ва тамоми он чиро ки банда дар дунё дучор мешавад аз ду навъ берун нест, А) Он чи ки мувофиқи ҳаво ва ҳаваси ӯст ва дар ин ҳолат эҳтиёҷ бар сабре дорад, ки ҳақи Худовандро ба ҷо биёрад, ҳамоно шукргузорӣ ва сарф накардани он дар маъсият ва нофармони Худованд аст.

Б) Он чи муҳолифи ҳаво ва ҳаваси ӯст ва ин навъ бар се қисм аст: 1) Сабр бар тоати Худованд: ва бақадри воҷиби он анҷом додани фарзҳо ва бақадри мӯстаҳаби он анҷом додани нафлҳо аст. 2) Сабр аз нофармонии Худованд: ба қадри

---

¹ Ва ин гуна сабр агар сабр кардан аз шаҳвати шикам ва шармгоҳ бошад онро “Ифбат” (Покдомани) номида мешавад ва агар дар боби ҷангу қитол бошад онро “Шучоъат” (Далери) номида мешавад ва агар дар бораи худдори аз хашму ғазаб бошад онро “Ҳилм” (Бурдбори) номида мешавад ва агар дар Пинҳон доштани чизе бошад ӯро “Китмони сир” (Паноҳ доштани сиру асрор) номида мешавад ва агар дар бораи тарки дунё бошад онро “Роҳиди” номида мешавад ва агар бар миқдори андаке аз баҳраҳои дунё бошад онро “Қаноат” номида мешавад.

вочиби он тарк кардани муҳарамот (ҳаромҳо) ва ба қадри мӯстаҳаби он тарк кардани макруҳот аст. **3)** Сабр бар тақдири талхи Худованд: ба қадри вочиби боз доштани забон аст аз гила кардан ва боз доштани дил аз эътирозу хашм гирифтани бар тақдири Худованд ва боз доштани соири аъзои бадан аз ончи ки Худованд дӯст надорад, мисли нолаву фиғон бардори ва гиребон пора кардан ва руйканиву муйкани кардан ҳангоми мусибат. Ва бақадри мӯстаҳаби он хушнуди кардан ба он тақдире ки Худованд дар насиб гардонидааст.

Қадоме яке аз инҳо беҳтаранд: Сарватманду тавонгари шукргузор ё

камбағали сабркунанда агар шахси сарватманду тавонгар молу дорои худро дар тоати Худованд сарф намояд, ё онро барои тоати Худованд захира намояд, дар ин ҳолат ӯ аз шахси камбағал беҳтару бартар мебошад ва агар бештари масрафи ӯ дар корҳои мувоҳида бошад, пас дар ин ҳолат камбағали сабр кунанда аз тавонгари сарватманд беҳтару бартар аст, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармоянд: *Хурандаи шукргузор дар мартабаи рӯзадори сабр кунанда аст.* (Аҳмад)

Ризо ва хушнудӣ: Он иборат аз қаноат бар чизе ва иктифо бар он аст ва ҷои он баъд аз сурат гирифтани феъл аст ва ризову хушнуди бар қазо ва қадари Илоҳӣ аз беҳтарин ва бузургтарин мақому манзилати бандагони наздик шуда ба Худованд аст ва ӯ аз самараҳову асарҳои муҳаббат ва таваққал мебошад ва Худовандро дуъо кардан то макруҳеро аз инсон дур кунад муҳолиф бахушнуди ва ризо бақазо ва қадари Илоҳӣ намебошад.

Хушуъ (Аурутани кардан): Он иборат аз таъзим ва шикастагиву ҳорӣ ва зорӣ аст, ҳазрати Ҳузайфа ^(разияллоху анху) мефармояд: Аз хушуъи нифоқ бар ҳазар бошед, барояш гуфтанд: Хушуъи нифоқ чист фамуд: он аст, ки тану баданро хошиъ ва фурутан бини дар ҳоле ки дар дил хушуъе вуҷуд надорад.

Ин чунин фармуд: Наҳӯстин чизе ки аз динатон аз даст медиҳед хушуъ аст. Ва ҳар ибодате ки дар он хушуъ бояд

кард, Ачраш ба андозаи хушуъаш дар он мебошад: мисли намоз, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар бораи намозхон фармудааст ки, *“Онро аз Аҷри намозаш нест магар нисфаш, чаҳор якаи, панҷ яки он.....даҳ яки он балки ўро шояд аз Аҷри намозаш чизе боқи намонад ва он дар ҳоле аст, ки дар намозаш хушуъе надошта бошад”*

Раҷо (Умед): Ва ў иборат аст аз нигаристан ба паҳновари раҳмати Худованд вазидди он ноумеди аст ва амал кардан дар асоси умед беҳтараст аз амал кардан дар асоси тарсу ҳарос, зеро “Умед” гумони нек баХудовандро меруёнад, чуноне ки Худованд дар ҳадиси Қудси мефармояд: *“Ман онҷо хоҳам буд, ки бандаам гумон мекунад”* (Мусаллим).

Ва “Раҷо” (Умед) бар ду мартабааст: Мартабаи баланд: Ва ў аз насиби касе аст, ки тоатеро анҷом бидиҳад ва аз Худованд савоби онро умед дорад, ҳазрати Оиша аз Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) пурсид: *Эй Расули Худо ояте ки Худованд дар он мефармояд: “Ва ононе ки медиҳанд он чи ки медиҳанд ва дилҳояшон тарсон аст”* Оё мурод аз ин оят касе аст, ки дӯзӣ мекунад ва шароб менушад ва ў аз Худо метарсад. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуд: *на эй духтари Сиддиқ (Абубакр) онҳо касонеанд, ки намоз мехонанд ва руза мегиранд ва садақа медиҳанд ва бо вучуди он боз метарсанд, ки Худованд оё амалҳояшонро қабул мекунад инҳоянд, ки дар некиҳо бо шитоб мекушанд* (Тирмизӣ).

Мартабаи поён: Ва ў насиби бандагони гунаҳоре аст, ки тавба мекунанд ва умед аст, ки Худованд онҳоро бубахшад, аммо гунаҳоре ки тавба намекунад ва бар гуноҳи худ пофишор аст ва бар умеди раҳмат аст ин кори ў “Таманно” аст на “Раҷо” (Умед). (“Таманно” дархости чизи мустаҳилу номумкин мебошад, аммо “Умед” дархости чизи мумкин аст) ин намуди “Умед” нописанд буда намуди аввалаш писанд аст.

Ҳар бандаи муъмин дар нафси худ ду сифати некиро чамъ кардааст:

Некукорӣ ва тарс аз Худованд. Ва мунофиқ ду сифати бадро дар нафси худ чамъ кардааст: бадиرو ва худро эмин доштан

аз иқоби Худованд.

Тарс: Иборат аз ғаму андуҳе аст, ки дар нафси инсон ба сабаби интизори чизе ногувор ҷой мегирад, пас агар вуқуъи он чизи ногувор яқинӣ бошад ўро *“Хашят”* меноманд ва зидди он *“Амну амонӣ”* мебошад ва ҳаргиз *“Тарс”* зидди *“Раҷо”* (*Умед*) намебошад: зеро *“Тарс”* аз роҳи *“Раҳбат”* ба вуҷуд меояд, дар ҳоле ки *“Раҷо”* аз роҳи *“Рағбат”* ба вуҷуд меояд ва бояд миёни ҳар яке: *“Муҳаббат”* ва *“Тарс”* ва *“Раҷо”* чамъ намуд. Ибни Қайим мегуяд: қалб дар роҳи рафтан ба сӯи Худо ба манзилати парандаест ки *“Муҳаббат”* сари ўст ва *“Тарс”* ва *“Раҷо”* ҳарду болҳои ўст ва ҳар гоҳ *“Тарс”* дар дил хона гирифт ҷои шаҳватро дар он месӯзонад ва дунёро аз он меқӯҳонад. **Ва тарсе ки ҳукми он воҷиб аст:** Тарсе аст, ки бандаро ба анҷоми воҷибот ва тарки муҳаррамот боъис мешавад.

Ва *“Тарс”* бар чанд навъ аст: 1) **Тарси сиррӣ** (Тарсе ки аз ҷиҳати ибодат ва парастии бошад) ин навъ тарс бояд барои Худо бошад ва сарф кардани чизе аз он барои ғайри Худо ширки акбар мебошад, монанди тарс аз худоёни мушрикони мебошад, ки мабодо зараре ё макрӯҳе бирасонанд.

2) **Тарси муҳарам (ҳаром):** Иборат аз ин аст, ки тарс аз мардум ба хотири ин ки воҷиборо тарк кунанд ё муртакиби ҳароми шаванд. 3) **Тарси ҷоиз:** он ҳамон тарси табиъиест мисли тарс аз шеру паланг ва ғайраҳо.

Зоҳидӣ: Ва ў иборат аст аз берағбатӣ ва безътиной бар чизе ва эҳтимом бар чизе хубтар ва беҳтар аз он ва зоҳидӣ дар дунё қалбу баданро роҳат мебахшад ва рағбат дар он ғаму андӯхро меафзояд. Ва дӯстдоштани дунё сарманшаъ ва асоси ҳар гуноҳу хатост ва буғзу бадбинии он сабаби ҳар хайру тоат аст ва ҳақиқати зоҳидӣ дар дунё ин аст, ки дунёро аз дилат берун сози на он ки ўро аз дастат берун кунӣ дар ҳоле ки дилат ба у мутаъалиқ бимонад, чунки ин зоҳидии ҷоҳилон аст. Паёмбар ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} мефармояд: *“Моли солиҳ ва шоиста чи моли хубест агар дар ихтиёри марди солеҳу некӯкор бошад”* (Аҳмад).

Инсонии фақирро камбағалро бо ҳамроҳии мол ва дорои панҷ аҳвол

аст: 1) Аввал ин ки аз ба даст овардани он фирор кунад ба хотири он ки онро бад мебинад ва аз бадии он ва машғул шудан ба он худдорӣ мекунад, соҳиби ин ҳолро **“Зоҳид”** меноманд. 2) Дувум ин ки ба сабаби ба даст омадани он на хуш шавад ва на ҳам онро то андозае бад бинад, соҳиби ин ҳолро **“Рози” (Хушнуд)** меноманд. 3) Севум ин ки вучуди мол назди ӯ маҳбубтар аст аз набуданаш зеро ки ӯ ба он мол рағбат дорад, магар ин ки рағбати ӯ то андозае нарасидааст, ки дар талаби он кӯшиш варзад, балки агар ба осонӣ омад ӯро мегираду хушнуд мешавад ва агар пайдо карданаш эҳтиёҷ ба ранҷ бошад худро дар талабаш машғул насозад ва соҳиби ин ҳолро **“Қаноъатманд”** меноманд. 4) Онеки аз ҷиҳати аҷзу нотавонӣ талаби онро тарк кунад, вагарна рағбаташ бамол хело зиёд аст ва агар роҳе барои ҳосил кардани ӯ дарёбад агарчи душвор ҳам бошад, дар талаби он мекушад ва соҳиби ин ҳолро **“Ҳарис” (Молдӯст)** меноманд. 5) Онеки аз ҳад зиёд тангдаст буда ва бамол эҳтиёҷ дорад, мисли гурусна ва бараҳна ки на хӯрок дораду на пӯшок ва соҳиби ин ҳолатро **“Музтар” (Бечораву ночор)** меноманд.

ГУФТУЌИ ОРОМ ВА ДУСТОНА

Ду мард ба номҳои Абдуллоҳ ва Абдуннабӣ бар ҳасби иттифоқ бо ҳам бархӯрд карда, дар мавриди масоиле чанд ба гуфтугӯ пардохтанд, ки дар зер оварда хоҳад шуд. Нуқтаи оғози ин гуфтугӯ ин буд, ки Абдуллоҳ номи Абдуннабиरो хилофи таълими шаръ медонист ва онро убудият нисбат ба ғайри Худо мепиндошт.

Абдуллоҳ: Оё ту ғайри Худоро парастӣш ва ибодат мекунӣ?

Абдуннабӣ: Наб ман ғайри Худоро парастӣш намекунам, ман мусулмон ҳастам ва танҳо Худоро ибодат ва парастӣш мекунам.

Абдуллоҳ: Аммо ин исм мисли Абдулмасиҳ ва амсоли он аст, ки масеҳиён бар худ мегузоранд. Ҳарчанд ин кори масеҳиён ҷойи тааҷҷубе надорад, чун онон Исо (алайҳи саломро)ро мепарастанд. Аммо ҳар кас исми тӯро бишнавад, фикр мекунад ту низ Паёмбари ислом (^{саллаллоху алайҳи ва саллам})ро парастӣш мекунӣ, ҳол он ки дар эътиқодоти мусулмонон Муҳаммад (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) танҳо банда ва паёмбари Худост.

Абдуннабӣ: Муҳаммад (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) беҳтарини инсонҳо ва сарвари ҳамаи паёмбарон аст. Мо бо ин навъ номҳо ба худ исми табаррук меҷӯем аз тариқи ҷо ва манзалати эшон, қасди тақарруб ба даргоҳи илоҳиро дорем ва ба хотири хурмат ва шарофати ин исмҳо шафоати эшонро хосторем. Аз тарафи дигар номи бародар ва падарам Абдулҳусайн ва Абдуррасул аст.

Ин номҳо аз қадимулайём дар миёни мардум роиҷ буда, ту ҳам ин қадар саҳтгир набош, дини Ислом дине аст саҳлу осонгир.

Абдуллоҳ: Ин амри зишт ва нописанде, киту меғӯӣ, бадтар аз масъалаи номҳост. Дар воқеъ ту аз ғайри Худо чизеро меҳохӣ, ки дар тавони ӯ нест, фарқ ҳам намекунад, ки ин фард, Муҳаммад (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) бошад ё дигар солеҳоне чун Ҳусайн (раз.), Баҳоуддин (рах.) ва амсоли онҳо. Ин бо тавҳиде, ки Худованд онро ба мо амр фармуда ва низ бо мафҳуми Ло илоҳа иллаллоҳ зиддият дорад. Ман барои ин ки аҳамияти ин масъала ва оқибатҳои бади онро барои ту

бехтар ва возехтар баён кунам, чанд суол аз ту мепурсам, албатта, инро бидон, ки ҳадафи ман аз ин кор танҳо расидан ба ҳақиқат ва шинохти ботил аст. Аммо қабл аз ҳар чиз ду оятро ба унвони муқаддимаи баҳсамон зикр мекунам. Аввалин оят ин аст: *“Мӯъминон ҳангоме, ки ба сӯйи Худо ва Паёмбараш фаро хонда мешаванд то миёни онон доварӣ кунад, суханашон танҳо ин аст, ки мегӯянд: Шунидем ва итоат кардем”* (Ан Нур` 51).

Ва ояти дигар: *“Агар дар чизе ихтилоф доштед, онро ба Худо (Қуръон) ва Паёмбар (суннати ӯ) баргардонед”* (Ан Нисо` 59)

Абдуллоҳ: Дӯсти ман ту муддаъӣ ҳастӣ, ки муваҳҳид ва яктопарастӣ. Бигӯ маънӣ ва мафҳуми Ло илоҳа иллаллоҳ чист?

Абдуннабӣ: Тавҳид ин аст, ки бовар дошта бошӣ Худованд вучуд дорад ва Ёст, ки осмонҳо ва заминро халқ карда, Ёст ки зинда мекунад ва мемиронад ва Ёст, ки умури оламро дар даст дорад ва Ёст рӯзидиҳандаи огоху доно.

Абдуллоҳ: Агар мафҳуми тавҳид фақат ин бошад дар он сурат Фиръавн, Абӯчаҳд ва дигар куффор ва мушрикони низ яктопараст ҳастанд, зеро ҳеч кас ин масоилро, ки ту баён намудӣ, инкор намекунад. Ҳатто Фиръавн ҳам ки иддаои худовандӣ мекард, дар дил ба ин маворид эътиқод дошт. Қуръон ҳам дар ин маврид мефармояд: *“Ситамгорон ва мустакбирон мӯъҷизотро инкор карданд, ҳарчанд ки дар дил яқин ва итминон доштанд”* (Ан Нама` 14).

Аммо Фиръавн фақат он замон, ки дар дарё ва ҳангоми ғарқ шудан, маргро ба чашм дид, ин боварро бар забон ошкор кард. Дӯсти ман, бояд донист, ки ҳақиқати тавҳиде, ки Худованд ба хотири исбот ва баёни он Паёмбаронро дар миёни инсонҳо фиристод, китобҳо бар онон нозил фармуд ва Қурайш ва дигар куффор ба қатл расиданд, ин аст, ки танҳо Худовандро ибодат кунем. Худи ибодат мафҳуме аст, ки ҳар он чиро, ки ба Худо писанд меояд аз он хушнуд бояд шуд, дарбар мегирад ва Илоҳ дар Ло илоҳа иллаллоҳ ба ин маъност, ки ҳеч касро лаёқати ибодат ва итоъат нест, чуз Худованди бузург.

Абдуллоҳ: Дӯсти ман! Суоли дигаре мепурсам: Оё медонӣ

чаро паёмбарон, ки аввалини онон Нӯҳ (алайҳи саллом) аст дар миёни инсонҳо мабъус шуданд?

Абдуннабӣ: Барои ин ки мушрикониро ба парастии Худои якто фаро хонанд ва ононро аз ширк варзидан боз доранд.

Абдуллоҳ: Хуб, метавонӣ ба ман бигӯӣ чаро қавми Нӯҳ (алайҳи саллом) мушрик буданд ва ширк меоварданд?

Абдуннабӣ: На, намедонам.

Абдуллоҳ: Худованд Нӯҳ (алайҳи салломро) ро дар миёни қавмаш фиристод, чун онон дар мавриди солахони худ чун Вадда, Сувоъ, Яғус, Яъуқ ва Наср роҳи муболиға дар пеш гирифта буданд.

Абдуннабӣ: Манзурат ин аст, ки Вадда, Сувоъ ва амсоли онҳо, исми солахон ҳастанд ва на номи ҷабборони кофири он қавм?

Абдуллоҳ: Бале, ин исмҳо номи солахони он қавм буд, ки мардум ононро ба илоҳҳое мубаддал сохтанд. Араб ҳам ҳамон роҳи ононро тай кард. Ибни Аббос (р) дар ин хусус чунин гуфтааст: *«Бутҳое ки дар миёни қавми Нӯҳ (алайҳи саллом) буд, баъдҳо ба миёни қабоиلى араб омад ва ҳар қабилеае бутеро барои худ баргузид. Бути Вадда калб, ки дар Давматуқлқҷандал сокин буданд ва бути Сувоъ барои Ҳузайл ва бути Яғус барои Бани Мӯрод ва баъдаҳо барои Бани Ғузайф, ки сокини Ҷавфи сабоъ буданд ва бути Яъуқ барои Бани Ҳамдон ва бути Наср барои Ҳумайр оли Зиқлққилоъ, ки ба тартиб Вадда, Сувоъ, Яғус, Яъуқ ва Насрро барои худ интихоб карданд. Ин номҳо исми солахони қавми Нӯҳ (алайҳи саллом) буд, ки пас аз вафоташон мардум ба таҳрики шайтон барои ёдбуди онон муҷассамаҳое аз онон сохта ва дар маҷолис ва маҳофили худ насб карданд. Пас аз марги наслҳои нахустин наводағони онон бо аз ёд бурдани ҳадафи сохти ин тамсилҳо ба парастии онҳо рӯй оварданд».* (Бухорӣ).

Абдуннабӣ: Ин сухани бисёр ачибе аст!

Абдуллоҳ: Чизи аҷибтар аз он ин аст, ки Худованд, Паёмбари ислом ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ро дар миёни қавме фиристод, ки Худоро парастииш мекарданд, ҳаҷ бачо меоварданд ва инфоқ мекарданд. Мушкили онон дар ин нукта буд, ки онон баъзе аз офаридаҳои Худовандро чун

фариштагон ва Исо (алайҳи саллом) ва дигар солахон ва неконро воситаи тақарруб ба Худованд қарор медоданд ва ононро шафиъи худ назди Худо мепиндоштанд. Расули акрам (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар миёни онон маъбус шуд, то ононро ба дини ҳанифи Иброҳим (алайҳи саллом) бозгардонад ва ба он қавм бифаҳмонад, ки тақарруб ва шафоъат хоси Худост ва ғайри Ҷро ҳақи он мақоми воло нест ва танҳо Ӯ офаридгори ҷаҳониён аст. Танҳо Ӯст, ки офаридаҳояшро рӯзӣ медиҳад ва тамоми осмонҳо ва замин ва ҳар он чи дар онҳост ва ҳатто он маъбудоне, ки парастишашон мекунанд, махлуқ ва фармонбардори Ӯянд ва таҳти тасаллут ва иҳотаи он зоти беҳамто қарор доранд.

Абдуннабӣ: Ин ҳарфи муҳим ва ачибе аст, ки ту меғӯӣ, оё барои суханат ҳам далеле дорӣ?

Абдуллоҳ: Далоили ҳарфам бисёранд, аз ҷумла ин оят: *“Бигӯ, чӣ касе аз осмону замин ба шумо рӯзӣ медиҳад? Чӣ касе молик ва холиқи гӯшу чашиҷост ва ё чӣ касе зиндари аз мурда ва мурдари аз зинда берун меоварад, ё чӣ касе умури ҷаҳонро тадбир мекунад? Хоҳанд гуфт: Худо. Пас бигӯ: Пас чаро тақво пеша намекунад ва аз Худо наметарсед?”* (Юнус` 31)

Ё ин оят: *“Бигӯ замин ва касоне, ки дар замин ҳастанд, аз они кистанд агар доно ва фарзонаед? Хоҳанд гуфт: Аз они Худоянд. Бигӯ: Пас чаро намеандешед ва ёдовар намегардед? Бигӯ: Чӣ касе соҳиби осмонҳои ҳафтгона ва соҳиби Арши азим аст? Хоҳанд гуфт: Аз они Худост. Бигӯ: Пас чаро парҳезгорӣ пеш намегиред? Бигӯ: Оё чӣ касе фармондеҳии бузурги ҳама чизро дар даст дорад? Ӯ касест, ки паноҳ медиҳад ва касеро Ӯ паноҳ дод, агар фаҳмида ва огоҳед? Хоҳанд гуфт: Аз они Худост. Бигӯ: Пас чӣ гуна фиреб дода мешавед?”* (Ал Муъминун` 84 то 89)

Куффори Қурайш ҳам ҳангоми тавоф лаббайкӯён мегуфтанд: “Худоё, мо гӯш ба фармони Туем, Тӯро ҳеч шарике нест, магар шарике, ки ҳам худӣ ӯ ва ҳам ҳар он чи, ки дар ихтиёр ва тасарруфи ӯст, дар мулк ва тасарруфи туст.” Мебинӣ, ки мушрикони Қурайш низ ба ин эътиқод доштанд, ки дунё ва ҳар он чи, ки дар он аст офаридаи Худоянд ва дар ихтиёри Ӯянд ва ин ҳамон тавҳид дар рубубият аст. Аммо ин навъ тавҳид, ононро ба доираи

Ислом ворид нанамуд, зеро фариштагон ва некон дар эътиқоди онон метавонанд манзалашонро назди Худованд боло бурда ва шафеъоне назди Худо бошанд. Ҳамин эътиқоди ботил, ҷон ва молашонро ҳалол кард. Бинобар ин мо бояд дуо, назр, забҳу қурбонӣ, истиғонат ва тамоми ибодоти дигарро танҳо мухтас ба Худованд бидонем.

Абдуннабӣ: Пас агар тавҳид ба маънои имон ба вучуди Худо нест, ба чи маъност?

Абдуллоҳ: Манзур аз тавҳиде, ки паёмбарон ба хотири он дар миёни мардумон мабъус шуданд, ин аст, ки танҳо Худоро парастииш ва ибодат кунем ва ҳар навъ амале мисли забҳ, дуо, назр, истиғонат ва истиғосаро танҳо дар ҳақи Худованд анҷом диҳем. Ин мафҳуми дурусти Ло илоҳа иллаллоҳ аст. Қурайш ин умурро нисбат ба илоҳҳои худ анҷом медоданд, ҳол он ки ин илоҳ, мумкин буд паёмбар бошад ё фаришта, инсон бошад ё чин, дарахт бошад, ё қабр. Онон офариниш, тадбири олам ва розиқ буданро танҳо хоси Худо медонистанд. Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар миёни онон мабъус шуд, то ононро ба камоли тавҳид ба мафҳуми дурусти он ва иҷрои он фаро хонад.

Абдуннабӣ: Манзурат ин аст, ки як қурайшии мушрик дар фаҳми маънои Ло илоҳа иллаллоҳ аз мусулмонони замони мо донотар будааст?

Абдуллоҳ: Бале, ва ин воқеъияте аст дарднок. Куффори нодон медонистанд, ки манзури Расулуллоҳ (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) аз Ло илоҳа иллаллоҳ ин аст, ки бояд убудият ва итоатро танҳо хоси Худо қарор дод ва иборати ғайр аз Ӯро инкор кунем. Онон дар ҷавоби Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам), ки фармуд бигӯед: «Ло илоҳа иллаллоҳ» ба таъбири Қуръон чунин гуфтанд: *“оё у баҷой ҳамай ин Худоен Худои ягонае қарор доданист ин барости чизи аҷибест”* (Соҳ`5)

Ҷойи басте тааҷҷуб аст, ки куффори нодон маънои ин иборатро хуб медонистанд, аммо касоне, ки худро мусулмон медонанд, дар ҳадди он куффор ба маънои ин калима воқиф нестанд ва ҳатто ҳастанд касоне, ки мепиндоранд Ислом танҳо бар забон рондани ин иборат аст ҳол он ки қалбан эътиқоде ба маъно ва мафҳуми он

надоранд. Мутаассифона, ононе ки дар дин мутолиоте доранд, аз ин масъала мустасно нестанд ва гумон мебаранд ин калима бадон маъност, ки танҳо Худо холиқ ва розиқи ҷаҳон аст ва танҳо Ўст, ки ба тадбири умури ҷаҳон мепардозад. Бояд эътироф кард ҳар мусулмоние, ки куффори Қурайш нисбат ба фаҳми дурусти калимаи тавҳид аз онон донотаранд, ҳеч хайр ва манфиъате нест.

Абдуннабӣ: Аммо ман барои Худо шарике қоил нестам, имон дорам, ки ҳеч холиқ ва розиқи ғайр аз Худованди бузург вучуд надорад ва ҳар навъ нафъу суд ё зарару мусибате танҳо аз ҷониби Ўст. Ман бовар дорам, ки Ўро ҳеч мислу монанде нест ва Муҳаммад (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) паёмбар аст ва ҷуз ба изну хости Худо наметавонад дар мавриди худ тасмиме бигирад, чӣ бирасад ба дигар бузургоне чун Алӣ, Ҳусайн, Абдулқодир ва амсоли онҳо. Он чи ки лозим аст гуфт, ин аст, ки ман ва амсоли ман гуноҳгорем ва онон солеҳон ва неконе ҳастанд, ки назди Парвардигор, соҳиби ҷоҳу манзалатанд. Мо дарвоқеъ, аз онон меҳоҳем то ба хотири он ҷоҳу мақомашон назди Худо, шафоъати моро ба даргоҳи Ў бикунанд.

Абдуллоҳ: Ҷавоби ман ҳамон аст, ки гуфтам. Куффор ва мушрикони ҳамчунин боварӣ доштанд, онон низ эътиқод доштанд, ки холиқи розиқи ҷаҳон танҳо Худост ва танҳо Ўст, ки умури оламо тадбир мекунад ва илоҳҳояшонро танҳо ба хотири даст ёфтани ба тақарруб ва шафоаташон ибодат мекарданд. Оётеро, ки дар ин робита ҳастанд низ қаблан баён кардам.

Абдуннабӣ: Аммо оёте, ки дар ин хусус нозил шудаанд дар мавриди бутхост на дар мавриди паёмбарон ва солеҳон, пас чӣ тавр ононро ба бутон монанд мекунед?

Абдуллоҳ: Ҳамон тавр ки гуфтем, баъзе аз ин бутон дар асл номи солеҳон ва некони ақвом будаанд, ҳамон ки дар миёни қавми Нӯҳ (а) инчунин буд. Куффор ва мушрикони танҳо шафоъати ин бутонро металабанд, зеро ононро соҳиби арҷу қурб назди Худо медонистанд.

Далели мо ин ояи Қуръон аст: *«Касоне, ки ҷуз Худо сарпарастон ва ёварони дигареро бар мегӯянд»* мо

ононро парастии намекунемб магар бадон хотир, ки моро ба Худованд наздик гардонад» (Зумар`3).

Аммо дар ҷавоби ин суол, ки чӣ гуна метавон паёмбарон ва авлиёро монанди бутҳо донист, бояд гуфт Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар миёни қавме мабъус шуд, ки гурӯҳе аз онон авлиё ва солеҳонро шафиъи худ мехонданд ва Қуръон дар мавриди инчунин афрод меғӯяд: *“Он касонеро, ки фарёд мехонанд онон, ки аз ҷама муқаррабтаранд барои тақарруб ба парвардигорашон васила меҷӯянд ва ба раҳмати Худо умедвор ва аз азоби Ў ҳаросноканд чаро ки аз азоби Парвардигорат бояд ҳазар кард”* (асро` 57).

Гурӯҳе дигар Исо ибни Марямро шафиъи худ қарор медоданд, ки Худованд меғӯяд: *“Эй Исо писари Марям! Оё ту ба мардум гуфтай, ки ҷуз Аллоҳ ману модарамро ҳам ду Худои дигар бидонед?”* (Алмоида` 116)

Дастае ҳам фариштагонро воситаи тақарруби худ ба даргоҳи Худованд тасвир мекарданд: *“Рӯзеро, ки Худованд ҷумлагӣ ононро гирд меоварад ва сипас ба фариштагон меғӯяд: Оё инон шуморо парастии мекарданд”* (Сабаъ` 40).

Бо диққат ва тааммул дар оёти Қуръон дармеёбем, ки Қуръон ҳам касонеро, ки қоил ба мақоми убудияти бутон буданд, такфир мекунад ва ҳам ононро, ки ҳамин тарз тафаккурро нисбат ба Паёмбар, авлиё ва фариштагон доранд. Расулудлоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) бо ҳамаи онон ҷангид ва ҳеҷ тафовуте байни онон қоил набуд.

Абдуннабӣ: Аммо куффор аз бутони худ суду манфаъат мехостанд, ҳол он ки мо имон дорем, ки ҳамаи хайр ва баракатҳо ва зарару зиёнҳо аз ҷониби Худованди доно ва ҳакиме аст, ки тадбири ҳамаи олам дар дасти Ўст ва солеҳону неконро дар ин кор тавоноӣ нест. Мо танҳо умеди он дорем, ки онон шафиъи мо назди Худованд бошанд, ҳамин асту бас.

Абдуллоҳ: Ин сухани ту дақиқан мисли сухани куффор аст. Қуръон ҳам аз забони онон чунин мефармояд: *“Инон ғайр аз Худо чизҳоро мепарастанд, ки на ба эшон зиён мерасонад ва на суде оидашон месозанд ва меғӯянд: инҳо миёнаҷӯйҳои мо дар назди Худоянд”*.

Абдуннабӣ: Аммо ман танҳо Худовандро мепарастам ва паноҳ бурдан ба солахону некон ва истиғонат аз ононро ибодату парастии онон намендонам.

Абдуллоҳ: Ман аз ту як суол мекунам: Оё имон дорӣ, ки Худованд бар мо воҷиб фармуда, ки ибодатро холисона ва фақат барои Ӯ анҷом диҳем, ҳамон тавр ки худи Ӯ дар Қуръон чунин фармудаанд: *“Дар ҳоле, ки қуз ин ба эшон дастур дода нашудааст, ки мухлисона ва ҳақгароёна Худойро бипарастанд ва танҳо шариғати Ӯро оӣин бидонанд”* (Албайна` 5)

Абдуннабӣ: Балеб Ӯ ин амрро бар мо воҷиб кардааст.

Абдуллоҳ: Хубб ман аз ту мехоҳам ин ихлос дар ибодатро, ки Худованд бар ту воҷиб карда барои ман тавзеҳ диҳӣ.

Абдуннабӣ: Намефаҳмам манзурат аз ин суол чист?

Абдуллоҳ: Пас ба ман гӯш бидеҳ, то онро бароят тавзеҳ диҳам.

Худованд дар Қуръон фармудааст: *“Парвардигори худро фурутанона ва пинҳонӣ ба ёри бихоҳед, Ӯ таҷовузкоронро дӯст намендорад”* (Ал Аъроф` 55).

Ҳоло аз ту мепурсам, ки оё дуо қардан ибодате аст хос ба Худо ё на?

Абдуннабӣ: Бале, зеро ҳамон тавр, ки дар ҳадиси Паёмбар (саппаллоху алайҳи ва саллам) омада: *“Дуъо айни ибодат аст”* (Аҳмад ва Абудовуд). Дуо ҷойгоҳи муҳиме дар ибодат дорад.

Абдуллоҳ: Ту ки муътақиди дуо ибодате аст хоси Худо ва барои иҷобати дуоят шабу рӯз ва дар ҳолати тарс ва умед Ӯро мехонӣ ва он вақт дар дуоят фаришта ё Паёмбар ва ё фарди солахеро, ки дар қабраш оромидааст, восита қарор медиҳӣ, ба ман бигӯ оё дучори ширк дар ибодат нашудаӣ?

Абдуннабӣ: Бале, дучори ширк шудаам, суханат комилан дуруст аст.

Абдуллоҳ: Ҳоло бароят мисоли дигаре мезанам. Худованд мефармояд: *«Ҳоло ки чунон аст, танҳо барои Парвардигори худ намоз бихон ва қурбонӣ кун»* (Ал Кавсар` 2). Оё ту забҳ ва қурбониро ибодат медонӣ ё на?

Абдуннабӣ: Бале, ибодат аст.

Абдуллоҳ: Бинобар ин, агар барои офаридае аз офаридаҳои Худо ин корро анҷом диҳӣ, оё дар ин ибодат нисбат ба

Худованд ширк варзидаӣ ё на?

Абдуннабӣ: Бале, ин кор бидуни шак ширк аст.

Абдуллоҳ: Ман дуо ва забҳро барои ту мисол задам, чаро ки дуо боризтарин ибодати қавлӣ ва забҳ боризтарин ибодати амалӣ аст. Аммо ибодот мунҳасир ба ин ду чиз нест ва масоили дигаре чун назр, савганд, истиғоза ва истиҷобат ва монанди инҳоро дарбар мегирад. Холо аз ту мепурсам: Оё мушрикони Қурайш фариштагон, солеҳон ва Лоту Уззоро ибодат ва парастии мекарданд?

Абдуннабӣ: Бале, ононро ибодат мекарданд.

Абдуллоҳ: Аммо ибодоти онон танҳо дар дуо, забҳ, истиғоза, истиғонат ва истиҷобатидуо буд ва имон доштанд, ки онон ҳама бадағони Худоҷанд ва таҳти қудрат ва фармони Ӯ. Онон бовар доштанд танҳо Худост, ки умури оламро дар даст дорад ва бутону илоҳхоро танҳо барои ин мехонданд, ки шафиъашон назди Худо бошанд.

Абдуннабӣ: Абдуллоҳ! Оё ту шафоъати Паёмбарро инкор мекуни?

Абдуллоҳ: На, ман онро инкор намекунам, балки баръакс Паёмбари ақрам (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам), ки падар ва модарам, қурбонаш шаванд, шафиъи уммати худ назди Раббулҷоламин аст ва орзӯям ин аст, ки шафоъати эшон шомили ҳоли ман ҳам шавад. Аммо бояд донист ҳама шафоатҳо аз они Худост чунон ки Қуръон мефармояд: *“Бигӯ, ҳар гуна шафоъат аз они Худост”* (Аз Зумар 44).

Ҳеч касро наметавон шафоат кард, магар ин ки Худованд изни онро дода бошад: *“Кист он кас, ки ҷуз ба изни Ӯ дар пешгоҳаш шафоат кунад?”* (Ал Бақара` 255)

Шафоат низ танҳо касонеро дарбар мегирад, ки Худо аз онон хушнуд бошад: *“Ва онон ҳаргиз барои касе шафоат намекунанд, магар барои он касе, ки Худо аз ӯ хушнуд аст”* (Ал Анбиё` 28).

Ва Худованд аз ҳеч кас хушнуд намешавад, ҷуз аз тариқи эътиқоди росих ба тавҳид ва Ислом. *“Ва касе, ки гайр аз Ислом ойине баргузинад, аз ӯ назируфта намешавад ва ӯ дар охира аз зумраи зиёнкорон хоҳад буд”* (Ал Емрон` 85).

Бинобар ин ва бо ин оят бояд шафоъатро фақат аз Ӯ

бихоҳем ва чунин бигўем: Парвардигоро! Маро аз шафоъати Паёмбарат маҳрум нагардон ва ўро шафиъи ман соз.

Абдуннабӣ: Мо қаблан дар ин масъала тавофуқ кардем, ки набояд аз ғайри Худо чизе хост, ки тамаллук ва тавони онро надорад, аммо ҳақи шафоат ба Паёмбараш ато фармуда, бинобар ин ў молик ва соҳиби ин ҳақ аст ва тавони шафоат намуданро дорад, пас метавон аз ў шафоат хост ва ин дигар ширк маҳсуб намешавад.

Абдуллоҳ: Агар Худованд сароҳатан моро аз ин кор манъ намекард ҳарфи ту дуруст буд. Худованд дар Қуръон мефармояд: *“Пас ҳеч касро бо Худо нахонед”* (Ал Ҷин’ 18).

Талаби шафоат, дуост ва оне ки ҳаққи шафоатро ба Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} ато фармуда, моро аз дуо ва талаби шафоат аз ғайри Ў барҳазар доштааст.

Ҳамчунин медонем шафоат имтиёзест, ки Худованд онро ба фариштагон, авлиё ва ҳатто (афрот), он кудаконе, ки қабл аз булуғашон вафот кардаанд, ато фармудааст, ба ин тартиб метавон аз онон талаби шафоат ва тақарруб ба даргоҳи Худованд намуд, ки дар он сурат боз ба ҳамон ибодати солеҳон ва неконе бармегардем, ки мушрикони Қурайш бар он буданд. Ҳоло агар ин масъалаи ибодати солеҳон ва фариштагонро қабул дошта бошед, оёти Қуръонро, ки моро аз ин кор манъ мекунад, нодида гирифтаем ва агар аз ин кор сарфи назар кунем, каломии ту ботил мешавад, ки чун Худованд ба Паёмбар ҳаққи шафоат ато фармуда, пас метавон аз ў талаби шафоат намуд.

Абдуннабӣ: Аммо ман ба Худо ширк набастаам ва истиъонат аз солеҳон ва авлиёро ширк намедонам.

Абдуллоҳ: Оё бовар дорӣ, ки Худо ширкро ҳаром намуда ва онро бузургтар ва зишттар аз амали дунё баён карда ва эълон кардааст, ки онро намебахшад?

Абдуннабӣ: Бале, Худованд онро ба таври возеҳ ва ошкор баён кардааст.

Абдуллоҳ: Хуб, ту алон худро аз ширк ба Худо мубарро сохтӣ, оё метавонӣ он ширкero, ки ту дучори он нашудай ва худро аз он муназзаҳ медонӣ, барои ман тавзеҳ диҳӣ?

Абдуннабӣ: Ширк ин аст, ки бутҳоро парастииш кунем, аз онон чизе бихоҳем ва аз онҳо биму ҳарос дошта бошем.

Абдуллоҳ: Хубб ба ман бигӯ маънои парастииш бутҳо чист? Оё фикр мекуни куффори Қурайш ба ин мӯътақид буданд, ки он чӯбу сангҳо меофаринанд, рӯзи медиҳанд ва умури ҷаҳонро дар ихтиёр доранд? Ҳамон тавр, ки гуфтам онон ҷунин эътиқод надоштанд.

Абдуннабӣ: Ман ҳам ба ин бовар ва эътиқод надорам. Ман меғӯям онон, ки чӯбу санг ва биноҳое, ки бар қубур сохтаанд ва амсоли онҳоро малчаъ ва паноҳгоҳи худ медонанд, барои онҳо забҳ ва қурбонӣ мекунанд ва онҳоро воситае барои тақарруб ба Худо ва дар амон мондан аз хашми Ё мепиндоранд, ба Худо ширк бастаанд ва ин ҳамон ибодат ва парастииш бутҳост, ки манзури ман мебошад.

Абдуллоҳ: Аммо ин ҳамон корҳост, ки шумо дар ҳақи мазорҳо ва зарихҳои қубур анҷом медиҳед. Ба ман бигӯ бидонам оё манзури ту аз ин ки ибодати бутҳо ширк мебошад ин аст, ки таваккал бар солеҳон ва истиғонат ва талаби иҷобати дуо аз онон ширк маҳсуб намешавад?

Абдуннабӣ: Бале, манзури ман ҳамин аст.

Абдуллоҳ: Пас оёте, ки Худованд дар онҳо таваккал ба паёмбарон ва солеҳон ва изҳори иродот ва хушӯъ ба фариштагон ва амсоли онҳоро ҳаром доништа ва ононро, ки муртакиби он мешаванд, такфир намудааст, ҷӣ мешавад?

Абдуннабӣ: Онон, ки фариштагон ва паёмбаронро ба дуо мехонанд танҳо ба ин далел кофир шуданд, ки фариштагонро духтарони Худо ва Исо ва Узайрро писарони Ё мехонданд, аммо мо, ки намеғӯем масалан Абдулқодир (рах) писари худост ё Зайнаб (рах) духтари Ёст.

Абдуллоҳ: Нисбат додани фарзанд ба Худо, худ куфри ҷудогона аст.

Қуръон дар радди ин иддао мефармояд: *“Бигӯ: Худо, ягона ва якто аст. Худо сарвари волои бароварандаи умедҳо ва бартарафкунандаи ниёзмандиҳост. Назода ва зода нашудааст. Ва касе ҳамто ва ҳамгунаи Ё намебошад”* (Ал Иҳлос` 1 то 3).

Ҳар кас низ ин масъаларо ба Худо нисбат диҳад, кофир шудааст.

Ҳамчунин Худо дар ҷойи дигар чунин мефармояд: *“Худо ҳаргиз фарзанде барои худ интиҳоб накарда ва маъбудӣ дигаре бо Ӯ нест, ки агар чунин мешуд ҳар як аз худоён махлуқоти худро тадбир ва идора мекарданд ва баъзе бар баъзеи дигар бартарӣ меҷустанд”* (Ал Муъминун` 91).

Бинобар ин мебинем, ки Худо байни ин навъ куфр ва байни эътиқод ба илоҳҳои мутаъаддид тафовуте қоил аст. Аз тарафи дигар куффоре, ки Лотро, ки марди солах буд, ибодат мекарданд, ӯро фарзанди Худо намендонистанд. Ҳамчунин касоне, ки ҷинро ибодат мекарданд, ӯро фарзанди Худо намендонистанд. Мазоҳиби арбаъа (чоргона) ҳам дар мавриди ҳукми муртад дар ин иттифоқ назар доранд, ки агар фарде мӯътақид бошад Худоро фарзанде аст, муртад шуда ва агар касе ба Худо шарик бубандад ӯ низ муртад шуда, пас мебинем онҳо ҳам байни ин ду тафаккур тафовут қоиланд.

Абдуннабӣ: Аммо Худованд дар мавриди авлиё ва солахон мефармояд: *“Огоҳ бошед (дӯстон ва) авлиёи Худо на тарсе доранд ва на ғамгин мешаванд”* (Юнус` 62).

Абдуллоҳ: Мо ҳам ба мақому манзалати онон назди Худо имон дорем. Аммо ин далел намешавад, ки мо ононро ибодат кунем. Мо танҳо инро мегӯем, ки набояд бо истиғонат ва истиғоса аз онон барои Худованди беҳамто шарике қарор дод. Мо ҳам эътиқод дорем, ки мебоист ба онон эҳтиром гузошт ва дунболарави роҳу равиши онон буд. Танҳо аҳли бидъат ҷойгоҳ ва манзалати ононро инкор мекунанд. Дини Худо дине аст миёнарав, дини ҳидоят ва ҳақ дар миёни ду роҳи залолат ва бутлони ифрот ва тафрит.

Абдуннабӣ: Инро бояд дар назар дошт, ки Қуръон дар мавриди афроде нозил шуд, ки асосан калимаи тавҳидро қабул надоштанд, нубуввати Расулуллоҳ ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} ва вуқуъи қиёматро инкор мекарданд ва Қуръонро сеҳр меҳонданд. Аммо мо бар хилофи онон калимаи тавҳидро қабулдорем ва ба нубуввати Паёмбари ислом ^{саллаллоху алайҳи ва саллам}, вуқуъи қиёмат ва рӯзи муҳосаба ва ҳаққонияти Қуръон

имон дорем, намоз мехонем, рӯза мегирем ва закот медиҳем, он вақт чӣ гуна моро монанди онон медонед?

Абдуллоҳ: Ҳама уламо ва бузургони дин бар ин асл иттифоқи назар доранд, ки ҳар кас дар як масъала, рисолат ва паёмбарии Расулуллоҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) ро қабул кунад, аммо дар масъалаи дигар паём ва дастури ўро напазирад, муртад ва кофир шудааст. Ҳамчунин агар ба баъзе аз оёти Қуръон мўъмин бошад ва ба баъзеи дигар кофир бошад ва монанди касе, ки ба тавҳид иқрор дошта бошад ва мункири намоз бошад, ё ба тавҳиду намоз иқрор дошта бошад ва ба вучуби адои закот мункир бошад, ё ба тамоми инҳо иқрор дошта бошад, вале мункири рӯза бошад, ё ба тамоми инҳо иқрор дошта бошад, вале мункири ҳаҷи хонаи Худо бошад, Худованд дар мавриди мардумоне, ки дар замони ҳаёти Паёмбари ақрам (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) аз адои фаризаи ҳаҷ саркашӣ мекарданд, чунин фармуд: *«Ва аз тарафи Худо бар мардум муқаррар шуд ҳаҷ кардани хона (Каъба), касеро ки тавони рафтан ба сўйи онро дошта бошад (яъне тўша ва маркаби роҳ дошта бошад) ва ҳар, ки куфрони неъмат варзад, яқинан Аллоҳ таъоло аз ҷаҳониён бениёз аст»* (Ал Емрон' 97).

Ва ҳар кас рӯзи муҳосабаро инкор кунад ба иттифоқи уламо кофир аст ва Қуръон сароҳатан баён намудааст, ки ҳар кас ба бахше аз Қуръон имон дошта бошад ва бахши дигар аз онро инкор кунад, куфр варзидааст.

Бинобар ин, аҳком ва усули Қуръон ва Ислом бояд ба таври تامом ва камол ва бидуни мустасно ҳифз ва риоят шавад, оё ту ба ин асл мўътақидӣ ё на?

Абдуннабӣ: Бале, ба ин асл эътиқод дорам, зеро ин амр дар Қуръон комилан возеҳ ва ошкор аст.

Абдуллоҳ: Ҳоло ки ту ба ин асли халалнопазир имон дорӣ, бояд инро ҳам хуб бидонӣ, ки тавҳид бузургтарин фаризае аст, ки Паёмбари ақрам (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) онро бар пайравонаш вочиб кардаанд. Тавҳид масъалаест бисёр муҳим ва бузургтар аз намоз, закот, рӯза ва ҳаҷ, пас чӣ тавр мумкин аст касе бо инкори яке аз ин умур аз Ислом хориҷ шуда ва кофир гардад, агар ҳам ба тамоми он чи Расулуллоҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) овардааст, амал кунад, аммо ба хотири инкори

тавҳид, ки тамоми анбиё барои исботи он мабъус шуданд, кофир нашавад. Ҷаҳли шумо ба ин амри хатир, бисёр таачҷубангез аст. Аз тарафи дигар ёрони Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) дар Ямома бо Бани Ҳанифа ба набард пардохтанд, ки ба рисолати Паёмбари ислом (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) имон дошта ва калимаи тавҳидро бар забон оварда буданд, намоз меҳонданд ва азон мегуфтанд.

Абдуннабӣ: Аммо онон ба иддаои нубуввати Мусайлимаи каззоб имон доштанд ва мо бовар дорем, ки баъд аз Муҳаммад (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ҳеч паёмбаре зухур намекунад.

Абдуллоҳ: Вале шумо чунон дар шаъни Алӣ (р) ва Абдулқодир (рах) ва дигар анбиёву фариштагон ва солахону авлиё муболиға мекунед, ки ононро дар ҳадди Худованд боло бурдаед. Агар ҳукм ин аст, ки ҳар кас инсонеро то ҳадди Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) боло бибурдб кофир аст ва ҷону молаш мубоҳ ва шаҳодатайн ва намоз хондан ҳам нафъе ба ҳоли ӯ надорад, пас ин ҳукм нисбат ба касе, ки фардеро то ҳадди Худо боло барад ба тариқи авло ҷорист. Аз сӯйи дигар касонеро, ки Алӣ (раз) сӯзонид низ мусулмон буданд ва аз ёрон ва ҳамразмони он ҳазрат ва аз саҳоба илм гирифта буданд, аммо

чун дар шаъни эшон дучори ҳамон пиндорҳои ғалат ва муболиғаомезе шуда буданд, ки шумо дар шаъни Алӣ (р) ва Абдулқодир (рах) ва монанди онҳо дучори он шудаед. Пас агар ин куфр нест саҳоба чи гуна ҳамзамони худро такфир карда ва сӯзониданд? Оё гумон мебаред, ки саҳоба ба такфири мусулмонон мепардохтанд ё ин ки эътиқоди муболиғаомез дар шаъни авлиёе чун Абдулқодир (рах) эроде надорад? Аммо доштани ҳамин тарз тафаккур дар шаъни Алӣ (раз) куфр аст. Шояд ин эрод матраҳ шавад, ки гузаштагон фақат ба ин далел кофир шуданд, ки илова бар ширк, мункири нубуввати Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам), ҳаққонияти Қуръон ва қиёмат низ буданд.

Дар ҷавоби ин эрод бояд гуфт, ки пас манзур аз мабоҳиси боби ҳукми муртад, ки уламои ҳар мазҳаб ба таври мабсут ба он пардохтаанд, чист? Онон дар ин боб масоили мутаъаддидеро матраҳ кардаанд, ки ҳар кадом сабаби

такфир ва ҳалол шудани ҷону моли фарди муртад мегардад. Онон ҳатто пойро фаротар гузошта ва масоили кўчаке чун бар забон овардани калимае, ки мучиби хашми Худованд шавад ҳарчанд қалбан ва аз рӯйи бовар набошад ва ё аз рӯйи мазох ва шӯҳӣ бошад, зеро Худованд дар мавриди чунин афроде чунин фармудааст: *“Бигӯ, оё ба Худо ва оёти Ӯ ва паёмбараш метавон бозӣ ва шӯҳӣ кард? Узрхоҳӣ накунед. Шумо пас аз имон овардан кофир шудаед”*. (Ат Тавба 65 то 66)

Лозим ба зикр аст ин оя дар шаъни саҳобае нозил шуд, ки суханеро ба мазох бар забон оварда буд ва он сухан боиси хашми Худованд ва расулаш шуд ва ин ояро нозил фармуд, то эълон намояд, ки он чанд нафар ба хотири гуфтани он сухан кофир шудаанд. Аз дигар сӯ Худо қавми Бани Исроилро бо вучуди имонашон ба хотири ин ки аз Мӯсо (Алайҳи саллом) дархост карданд то илоҳҳои малмусро бар эшон таъйин кунад, ононро мавриди сарзаниш қарор дод. Расулуллоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) низ дар ҷавоби саҳобае, ки аз эшон дархост карда буданд, то бар эшон зоти анвотеро муъайян намояд, фармуданд ин дархост ҳамон дархости Бани Исроил аз Мӯсо (алайҳи саллом) аст, ки гуфтанд: *“Иҷъал лано илоҳан камо лаҳум олиҳатун”* (.Ва он ҳазрат ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) он саҳобаро аз ин навъ дархостҳо барҳазар доштанд.

Абдуннабӣ: Аммо Бани Исроил ва он даста аз саҳоба, ки он дархости носавобро аз Расулуллоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) карданд, ба хотири дархосташон такфир нашуданд.

Абдуллоҳ: Бале, онон такфир нашуданд чун ба дархости ботили худ амал нанамуданд ва дар сурате, ки аз паёмбарони худ итоат накарда ва ба дунболи фикри нодурусти худ мерафтанд, кофир мешуданд. Ва ҳамчунин ононе ки Расулуллоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) онҳоро наҳӣ кард, агар ба итоъати ӯ амал накарда буданд ва баъд аз наҳӣ он амалро анҷом дода буданд, кофир мешуданд.

Абдуннабӣ: Ман ин ҷо гич шудаам. Аз як тараф вақте ба қиссаи Усома ибни Зайд (раз) ва қатли он шахсе, ки қабл аз кушта шудан Ло илоҳа иллаллохро гуфта буд, нигоҳ мекунем ва каломи Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ба Усомаро, ки

фармуд: *Усома! Оё баъд аз ин ки гуфт* Ло илоҳа иллаллоҳ ўро куштӣ? Ва аз тарафи дигар ҳадиси Расули акрам (^{саллаллоху алайҳи ва саллам})ро ба хотир меоварам, ки фармудаанд: *“Худованд ба ман амр карда, то бо мардум мубориза кунам, то ин ки калимаи Ло илоҳа иллаллоҳ бизўяд”*. Он гоҳ намедонам чӣ тавр ман тавони ин ду қазияро бо суханони ту татбиқ кунам.

Абдуллоҳ: Аммо ҳамон тавр ки медонем, Расулдуллоҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) бо яҳудиён ҷангид, ёрони он ҳазрат бо Бани Ҳанифа корзоре карданд ва Алӣ (раз) гурӯҳе аз ёрони худро дар оташ зинда ба зинда сўзонид, ҳол он ки ҳам яҳудиён ҳам Бани Ҳанифа ва ҳам он ҳамразмони Алӣ (раз), ки дар оташ сўзонида шуданд, калимаи тавҳидро мегуфтанд ва худро муваҳҳид ва яктопараст медонистанд, низ медонем ҳар кас яке аз усули дин ва ё аркони исломро, чун қиёмат ва намоз инкор намояд, ў кофир шуда агарчи калимаи тавҳидро бар забон оварад. Қазияи тавҳид низ ба ҳамин манвол аст ва ҳар кас онро риъоят накунад ва таслими он нашавад, аз Ислом хорич ва кофир шудааст. Дар мавриди достони Усома ин тавзеҳро бояд дод, ки ў мардеро кушт, ки иддаои мусулмон будан мекард, аммо Усома гумон бурда, ки он мард фақат ба хотири тарс ва ҳифзи ҷонаш онро гуфтааст ва на аз рӯйи бовар ва эътиқод. Бинобарин, ин оя нозил шуд, ки: *“Эй касоне, кишмон овардаед! Ҳангоме ки дар роҳи Худо ба мусофират рафтед таҳқиқ кунед”* (Ан Нисо` 94).

Мафҳуми оя ин аст, ки ҳар кас калимаи тавҳидро бар забон овард, ҷону молаш дар амон аст, магар ин ки хилофи он собит шавад, ки дар он сурат гуфтани калимаи тавҳид ҳам нафъе ба ҳоли ў надорад ва ин мафҳум «фа табаййану» аст. Агар мусулмон буданро бар забон овардани калимаи тавҳид кифоят менамуд, дигар ниёзе ба таҳқиқ ва таъйини он набуд, дар ҳоле ки Қуръон илова бар зоҳир, ботинро низ меъёри мусулмон будан қарор додааст. Мафҳуми ҳадиси Расули акрам (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) низ, ки фармудаанд: *“Худованд ба эшон амр кардаанд, то замоне, ки мардум Ло илоҳа иллаллохро бар забон наёваранд, бояд бо онон бичангид»* низ ҳамин аст, зеро ҳамон паёмбаре, ки ба Усома ҷунин гуфтанд дар мавриди хаворич ҷунин фармудаанд: *“Ҳар ҷо ононро ёфтед, ба*

қатлашон расонед”.

Ҳол он ки онон чунон ғарқ дар ибодоти Худо мешуданд, ки худи саҳоба бо дидани ибодати онон, эҳсоси ҳақорат мекарданд ва худро сарзаниш менамуданд, аммо чун умуре хилофи шаръ ва тавҳид аз онон сар зада буд, гуфтани Ло илоҳа иллаллоҳ ва анҷоми он ҳама ибодат монети тақфир ва мубоҳ шудани ҷонашон нашуд.

Абдуннабӣ: Аммо ҳадисе аз Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ривоят шуда, ки мардум дар рӯзи қиёмат барои наҷот аз азоби он рӯз аз паёмбарон (алайҳи саллом) истиёнот ва истиғоса мекунанд, аз Одам (алайҳи саллом) шуруъ мекунанд то ба Исо (алайҳи саллом) мерасанд, ба тартиби зер: Одам, Нӯҳ, Иброҳим, Мӯсо, Исо, Расулulloҳ (алайҳимуссалом), аммо ҳамаи онон аз ин кор сар боз мезананд ва онро дар тавони худ намедонанд, то ин ки мардум ба ҳузури Расулulloҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мерасанд ва аз ӯ истиғоса менамоянд. Далел бар адами ширк аст, ҳоло ба ман бигӯ дар мавриди ин ҳадис чи назаре дорӣ?

Абдуллоҳ: Зоҳиран ту масоилро ба хубӣ дарк накардаӣ ва онҳоро бо ҳам омехта . Ман гуфтам истиғоса ба вучуди зинда ва ҳозир он ҳам дар чизе, ки дар ҳитаи тавон ва ихтиёротӣ ӯст, ишколе надорад, ҳамон таврки дар Қуръон ҳам омада: *“Фарде, ки аз қабилаи ӯ буд, алайҳи касе, ки аз душманонаш буд, аз Мӯсо кўмак хост”* (Ал_Қасас` 15).

Ва ҳамон тавр ки инсон дар майдони корзор, дар чизе, ки дар тавон ва қудрати ҳамразмонаш аст аз онон истиғоса ва истиёнот металабад. Мо истиғоса ва истиёнотро аз мурдагон ва ё афроде, ки аз мо ғоиб ҳастанд ва низ истиғосаро дар мавриди чизҳое, ки дар тавони онон нест ва фақат Худо қодир бар анҷоми онҳо мебошад, нодуруст доништа ва онро ҳаром медонем. Мардум ҳам дар рӯзи қиёмат аз паёмбарон (алайҳиму саллом) мехоҳанд, ки дуо ба даргоҳи Худованде баранд, то шояд мардум аз азоби он рӯзи бузург раҳой ёбанд ва ин амр, яъне рафта ба назди фарди солеҳ ва парҳезгор ва аз ӯ хостани ин ки бар имон ба даргоҳи Худованди дуо намояд, амрест ҷоиз, ҳамон тавр ки саҳоба (раз.) дар замони ҳаёти мубораки Расулulloҳ (

саллаллоху алайҳи ва саллам) низ ҳамчунин кор мекарданд, аммо баъд аз фавти Расулulloҳ (**саллаллоху алайҳи ва саллам**) ҳаргиз бар сари қабри эшон нарафта ва аз ӯ истиғоса нанамуданд ва бар ҳамин асос уламои бузурги гузаштаи Ислом дуо намудан дар ҷавори қабур ва шафиъ қарор додани соҳибони онҳоро ҷоиз надонистаанд.

Абдуннабӣ: Хуб, ҳоло ба достони Иброҳим (алайҳи саллом) нигоҳе бияндозем.

Вақте ки куффор ӯро ба самти анбӯҳи оташ партоб намуданд, дар ҳаво Ҷибриил (алайҳи саллом) ба Ибрҳим (алайҳи саллом) зоҳир шуд ва аз ӯ пурсид, ки оё ниёз ва ҳоҷате дорад, то ӯ онро бароварда намояд. Иброҳим (алайҳи саллом) аз Ҷибриил ҳеч дархосте нанамуд. Пас агар ба эътиқоди шумо истиғоса аз фариштагон ҳаром асту ширк маҳсуб мешавад, чаро Ҷибриил (алайҳи саллом) бар Иброҳим (алайҳи саллом) зоҳир шуд ва ба ӯ он пешниҳодро дод?

Абдуллоҳ: Ин ҳарф ҳам мисли ҳамон ҳадиси Усома аст. Аз тарафи дигар ин ривоят чандон дуруст нест ва бар фарзи сиҳҳати ин ривоят, бояд гуфт Ҷибриил (алайҳи саллом) бар Иброҳим (алайҳи саллом) зоҳир шуд то ба ӯ кӯмак кунад, зеро ҳамон тавр ки Қуръон мефармояд ӯ *“Алламаҳу шадидуқлққува”* (Анаҷм 5) аст ва дар ин сурат агар Худо ба ӯ иҷоза диҳад, дар тавони ӯ буд, ки оташи Иброҳим ва кӯҳҳо ва даштҳои атрофи онро дар ҷашм ба ҳам задан ба ҳар сӯ, ки хоҳад бияфканд ва ҳеч чизе наметавонист монеъи ӯ дар ин кор шавад. Ин ҳолат мисли вазъияте аст, ки дар он як марди сарватманд ба марди фақир ва бепаноҳ бархӯрд мекунад ва ба ӯ пешниҳоди кӯмак ва мусоъадат медиҳад. Аммо Иброҳим (алайҳи саллом) пешниҳоди Ҷибриил (алайҳи саллом)ро напазируфт, то фақат зери бори миннати Холиқ равад ва мунтазирӣ хост ва иродаи Парвардигори худ шуд.

Дӯсти ман матлаби муҳиме, ки бояд ин ҷо матраҳ шавад ин аст, ки ширки пешиниён ба чанд ҷиҳат аз ширки аҳли замони мо хафифтар ва сабуктар буд:

Аввал, онон фақат дар ҳолати рифоҳ ва осоиш ва қудрату амният ба Худо ширк мебастанд ва дар мавқеи бало ва

мусибат имонашонро холис ва бидуни ширк мекарданд, танҳо аз Худо кўмак хоста ва илоҳҳо ва пешвоёни худро аз ёд мебурданд. Худованд дар ин хусус чунин мефармояд: *“Ҳангоме, ки савори киштӣ мешаванд холисона ва содиқона Худоро ба фарёд мехонанд. Пас ҳангоме ки Худо ононро наҷот дод ва солим ба хушкӣ расонд, боз эшон ширк меварзанд”* (Ал анкабут` 65).

Ё он чо ки мефармояд: “Ва ҳангоме, ки (дар сафари дарё) мавче ҳамчун абрҳо ва кўҳҳо ононро бипўшонад (ва боло равад ва болои сарашон қарор гирад), Худоро бо ихлос мехонанд. Аммо вақте онҳоро ба хушкӣ расонд ва наҷот дод, баъзе роҳи эътидолро пеш мегиранд (ва ба имони худ вафодор мемонанд, дар ҳоле ки) баъзеи дигар фаромўш карда, роҳи куфр пеш мегиранд, вале оёти моро ҳеч кас чуз паймоншиканони носипос инкор намекунанд!”

Аммо мушрикони замони мо дар ҳар ҳол, дар рифоҳ ва осоиш ё дар мусибату бало аз ғайри Худо низ мадад мечўянд ва ба ў истиғонат мекунанд. Масалан, дар ҳангоми ба рўзи ҳодиса ва мушкилӣ, номи паёмбарон ва солеҳоне чун Паёмбари ислом (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам), Ҳусайн (раз) ва ... ро бар забон меоваранд.

Дувум, мушрикони замони Расулulloҳ (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ва қабл аз эшон дар канори ибодати Худованд фақат солеҳону муқаррабони даргоҳ, чун паёмбарон ва фариштагон ва ё ҳадди ақал мавҷудоте чун сангу чўбро, ки ҳаргиз дар баробари Худованд дучори исён ва гуноҳе нашудаанд, ибодат ва парастииш мекарданд, аммо мушрикони ин замон аз хубу бад, солеҳу фосиқ истиғонату истиғоса мечўянд, агарчи бо чашми худ фиқу фучури ононро бубинанд.

Севум, ширки пешиниён фақат дар улухият ва убудият буд ва ҳаргиз ғайри Худоро дар рубубият шарики Ў қарор намедоданд, аммо мушрикони ин рўзгор, ширкро то он чо расонидаанд, ки дар рубубият ҳам барои Худованд шарик метарошанд. Масалан, табиатро омили ба дунё омадан ё мурдан медонанд ва амсоли ин тафаккўроти ширкомез бисёр аст ва ҳеч кас диққат ва тааммуле дар ин гуна афкор намекунад, то аз ин навъ лағзишҳо эмин ва масъун

бимонанд. Нуктаи муҳими дигареро, ки бояд ба ту бигўям ин аст, пас суҳанро бо он чи гузашт дар масъалаи азиме ба поён мерасонем, он ҳам ин аст, ки ҳеч ихтилофе дар ин ки тавҳид бояд бо гуфтор ва кирдори қалбу забон бошад, пас агар дар яке аз онҳо ихтилоф шавад, он шахс тавҳид ва мафҳуми онро бидонад ва ба он амал накунад, кофири муъонид ва ситезачў аст чун Фиръавн ва Иблис. Дар ин робита лозим ба зикр аст, ки мардумони бисёре ҳастанд, ки ҳақро мешиносанд, аммо ба далоили гуногуне чун ҷазои ҳоким бар ҷомеа ва муҳити онон, касби манофеъ ва ё тарс аз зарару зиён ба ҳақ амал намекунанд, ҳол он ки бояд донист ғолиби саноид ва руасои куфр ва ширк, худ, ҳақро мешиносанд, аммо ба хоҳири дарёфти манофеи зудгузару фанопазири дунё аз он сарфи назар карда ва роҳи ботилро дар пеш мегиранд ва барои ин амалкарди худ далелҳои гуногуне низ меоваранд. Қуръон дар мавриди ин қабил афрод мегўяд: *“Онон оёти Худоро ба баҳои андак фурӯхтаанд ва аз роҳи Худо бозмондаанд ва дигаронро низ аз он боздоштаанд. Онон кори бисёр баде кардаанд”* (Ал Мунофиқун`2).

Ва ҳар кас зоҳиран ба тавҳид амал кунад, дар ҳоле ки онро дарк намекунад ва мўътақид ба он нест, ў мунофиқ аст. Ва мунофиқ аз кофир бадтар ва шарраш бештар аст, Худованд мефармояд: *“Мунофиқон дар пойинтарин мароҳили дўзах қарор доранд ва ҳеч гуна ёваре барои онҳо нахоҳӣ ёфт”* (Ан Нисо` 145).

Ин масъалаест, кимутаассифона, дар рўзгори мо дар миёни мардум ривоч дорад ва аз гуфтору рафтори онон ошкор мешавад. Гурӯҳе ҳақро медонанд, аммо Қорунвор аз тарси ин ки мабодо муҳтамили зиён ва зараре шаванд, бадон амал намекунанд. Гурӯҳи дигар чун Ҳомону Фиръавн ба хоҳири ҳифзи ҷоҳу мақоми худ аз амал ба ҳақ сар боз мезананд ва гурӯҳе низ ҳақро инкор мекунанд, аммо ба хоҳири дар амон мондан ва ё даст ёфтан ба суду манфиъате ба сурати сурӣ ва зоҳирӣ бадон амал мекунанд.

Ҳоло дўсти ман лозим меояд дар ду оя тааммул ва диққати бештаре намуд.

Ояи аввал ин аст: *“Узрҳоӣ накунад. Шумо пас аз имон овардан кофир шудаед”* (Ат Табба` 66).

Дар ин оя Худованд тәне аз чанд саҳобаеро, ки дар чанги Табук бо Расулulloҳ ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} ба корзору майдон омада буд, ба хотири бар забон овардани калимоти куфромез он ҳам ба қасди мазох ва ханда такфир намудааст. Ҳол бояд донист ҳукми онон, ки ба ҷиддият ва аз рӯйи амду ният куфр меғунд ё ба хотири суд ва зиёни матои дунё ба куфр рӯй меоваранд, чист? Инон ҳамонҳое ҳастанд, ки фиреби шайтонро меҳуранд ва ба суханони ӯ амал мекунанд: *“Шайтон шуморо (ба ҳангоми инфоқ) ваъдаи фақру тижидастӣ медиҳад ва ба фаҳшо (ва зиштиҳо) амр мекунад”* (Ал Бақара` 268).

Аз биму ҳаросе, ки ӯ дар дарунашон меафканд ба худ меларзанд: *“Ин фақат шайтон аст, ки пайравони худро метарсонад”* (Ал Емрон`175).

Ононро коре бо лутф ва фазли бемунтаҳои Худовандашон нест: *“Вале Худованд ваъдаи омурзиш ва фузунӣ ба шумо медиҳад”* (Ал Бақара` 268).

Он курдилонро аз ҳашму интиқоми Парвардигорашон боке ба дилҳои сиёҳашон нест: *“Пас аз онон матарсед ва аз ман битарсед”* (Ал Емрон` 175).

Ҳоло хуб бияндешем, бо ин авсоф ва аҳвол оё бояд ононро авлиё ва дўстони Худо хонд, ё дўстон ва пайравони шайтони лаъин?

Ояи дувуме, ки бояд дар он тадаббур ва тааммули бештар намуд ин аст: *“Қасоне, ки баъд аз имон кофир шаванд ба ҷуз онҳо, ки таҳти фишор воқеъ шудаанд, дар ҳоле ки қалбашон ором ва бо имон аст оре, онҳо ки синаи худро барои пазириши куфр гушудаанд, газаби Худо бар онҳост ва азоби азиме дар интизорашон!”* (Ан Наҳл` 106)

Бинобар ин оя танҳо куфреро, ки соҳиби он маҷбур ба гуфтани он аст, куфр намедонанд, аммо бар забон овардани он дар шароити тарс, тамаъ, мадуро бо мардум, ишқ ба ватан ва қавми хеш, дустии молу мақом ва ё иртиқоби он аз рӯйи мазох куфр маҳсуб мешавад. Оя инро баён медорад, ки инсон дар мавриди гуфтори худ мавриди иҷбор ва фишор қарор мегирад ва қалбу эътиқодоташ масун аз ин иҷбор ҳастанд, бинобар ин танҳо мавриди мустасное, ки бар забон овардани куфр, куфр маҳсуб намешавад ҳамон

ҳолати иҷбор ва фишор аст, аммо дигар вазъиятҳое, ки зикр шуд аз ин маврид чудо ҳастанд, зеро ҳам гуфтору ҳам пиндори фард дар ихтиёри худӣ ўст. Ҳамчунин Куръон дар ин замина боз мефармояд: *“Ин ба хотири он аст, ки зиндагии дунё (ва настиро) бар охират тарҷеҳ доранд ва Худованд афроди беимонро (лаҷҷуҷ)ро ҳидоят намекунад”* (Ан Наҳл 107).

Ин оя ба сароҳат баён мекунад, ки азоб ва иқоби Худованд ба хотири бовар ва эътиқод, ҷаҳл, нафрат доштан аз дин ва ё дўст доштани куфр, инсонро дарбар намегирад, балки он чи ки инсонро ба сўйи ҳашм ва интиқоми Худо мекашонанд, майли ў ба дунё ва матои он аст. Ин амре аст, ки инсонии заифунафсро водор мекунад онро бар дин ва ҳақ тарҷеҳ диҳад. Ҳоло дўстам аз ту мепурсам: Оё вақти он нашуда, ки ба даргоҳи Парвардигорат рўй оварда ва аз кирдору пиндори гузаштаи худ бозгардӣ? Зеро ин масъалае, ки мо дар мавриди он баҳс намудаем, масъалаест бисёр муҳим ва сарнавиштсоз, ки ба тааққул ва таммули зиёде ниёз дорад.

Абдуннабӣ: Тавба мекунам ва аз Худованд истиғфор менамоям, имон меоварам, ки ғайр аз Худованд ҳеч маъбуде, ки лаёқати парастииш ва убудият дошта бошад, вуҷуд надорад ва шаҳодат медиҳам, ки Муҳаммад ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) паёмбар ва паёмовар аст. Аз ҳар он чи ғайри Худост ва онро ибодат ва итоат мекардам, худро мубарро карда, ва аз даргоҳи Худованд бахшоиш ва афви Ўро хосторам ва аз Ў бар шоҳроҳи тавҳид ва бовари ростин собитқадам намоям ва маро аз пиндорҳои носавоби пешин масун дорад.

Аз ин пас ман номи худро ба Абдурраҳмон тағйир медиҳам. Дўсти ман! Аз Худованди маннон мехоҳам ба хотири ин насоеҳ ва иршодоти содиқона ва дўстонае, ки бар ман арза доштӣ, ба ту аҷр ва подоши некӯ ато фармоям, ки маро аз он афкор ва пиндорҳои ботил ва муҳлик начот додӣ. Дўсти ман, ба унвони охирин дархост аз ту мехоҳам чанд маврид аз умуреро, ки бояд аз он парҳез намуд, то динамон ҳаниф ва ростин бимонад, феҳриствор бароям боз гӯ.

Абдуллоҳ: Эроде надорад, ба ту хоҳам гуфт. Дўсти манн, хуб ба ҳарфҳоям гӯш кун.

★ Аз ин парҳез кун, ки дар доми муташобехот ва умуре, ки

беш аз як таъвил ва эҳтимолот доранду дар Қуръон ва суннат дида мешаванд, бияфти ва дар ин навъ масоил аз фитнаангезоне, ки ба қавли худашон қасд ва нияте ҷуз таъвили онҳо надоранд, пайравӣ нақун, зеро ҷуз Худо касе донишу ҳикмат ва таъвили муташобехотро намедонад. Нисбат ба ин умур бояд ба монанди мўъминоне, ки имони росих ва ҳалалнопазир доранд, рафтору муомила намуд ва эълон кард: *«Имон овардем ба ин, ки ҳамаи инҳо аз назди Парвардигори мост»* (Ал Емрон` 7).

Ҳоло ба чанд ҳадиси Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам), ки бо ин масъала дар иртибот аст, гўш кун: *“Дар он чи, ки дучори шак ва шубҳаи, худро дур ниғаҳ дор ва ба ончи ки ба он яқин дорӣ, бипардоз”*. (Аҳмад ва Гирмизӣ).

“Ҳар кас худро аз шубаҳоти дин ҳифз кунад, имон ва обрўяширо ҳифз намуда, ва ҳар кас гирифтори шубаҳоти дин гардад, ба муҳаррамот мубтало мешавад”. (Бухорӣ ва Муслим).

“Гуноҳ он аст, ки дар дилат ворид шуда ва бими он дорӣ, ки мардум бадон роз огоҳ шаванд”. (Муслим).

“Аз қалбу нафсат суол кун, зеро некӣ он аст, ки нафсат бадон оромиш ёбад ва бадон шод гардад. Ва гуноҳ он аст, ки дар даруни инсон ҷой гирад ва инсон аз бозгў кардани он барои мардум ҳарос дорад” (Аҳмад).

✱ Аз табаъият ва дунболаравии ҳавову ҳавас парҳез кун. Қуръон дар мавриди чунин афроде мегўяд: *“Ҳеч дидаӣ касеро, ки ҳавову ҳаваси худро ба худой гирифтааст”* (Ал Фурқон` 43).

✱ Аз таассуб доштан нисбат ба инсонҳо ва афкоре, ки пешиниёни мо бар он пиндорҳо будаанд, бояд парҳез намуд, зеро ин таассуб монеъи расидани фард ба ҳақиқат мешавад. Ҳақиқат гумшудаи мўъминон аст, ки ҳар ҷо онро ёфтаанд, ононро ба он шоистатар аст, то дигарон: *“Ва ҳангоме ки ба онон гуфта шавад: Аз он чи Худо фурӯ фиристодааст, пайравӣ кунед, мегўянд: Балки мо аз он чи падарони худро бар он ёфтаем пайравӣ мекунем. Оё агар падаронашон чизе нафаҳмида бошанд ва роҳ набурда бошанд, боз ҳам кўркўрона аз эшон тақлид мекунанд?”* (Ал Бақара` 170)

Аз ин ки худро монанди куффор намоӣ, бипарҳез зеро он сароғози ҳамаи балоёст: *“Ҳар кас худро ба монанди қавме намояд, чун онон шудааст”*. (Абудовуд).

✳ Бар ғайри Худованд таваккал ва эътиқод нақун: *“Ҳар кас бар Худованд таваккал кунад, Худованд ӯро басанда аст”* (Ат Таалок` 3).

✳ Аз махлуқе, ки тӯро ба маъсияти Холиқ меҳонад, итоъат нақун.

✳ Аз сўйии зан (бадгумонӣ) нисбат ба Парвардигор бипарҳез: *“Ман (Худованди муттаъол) нисбат ба бандаам ҳамчунонам, ки ӯ нисбат ба ман меандешад”*. (Бухорӣ ва Муслим).

✳ Аз ҳар навъ ҳалқа ва риштае, ки барои дафъи бало ё рафъи он бар даст мебанданд, парҳез кун.

✳ Аз дуоҳо ва навиштаҷот ва ё абзорҳои, ки барои дафъи назар ба кор мебанданд, бипарҳез. *“Ҳар кас чизеро барои дафъи бало ва назар ба худ овезад (аз ҳифозати Худо маҳрум) ва бадон чиз муҳаввал гардад”*. (Аҳмад ва Тирмизӣ).

✳ Набояд ба сангҳо, дарахтон ва биноҳо ва сохтмонҳо табаррук ҳуст.

✳ Аз фоли бад задан ва бад донистани чизҳо бипарҳез: *“Фоли бад задан ширк аст, фоли бад задан ширк аст, фоли бад задан ширк аст”*. (Аҳмад ва Абудовуд).

✳ Кори соҳирон ва ахтаршиносоне, ки иддао мекунанд ба ғайб огоҳ ва дар рӯзномаҳо бурҷҳои солро чоп мекунанд ва таблиғ мекунанд, ки аз тариқи ин бурҷҳо саодат ва шақовати инсонҳоро медонанд, бовар нақун, ки эътиқод ба ин кор ширк аст.

✳ Аз нисбат додани бориши борон ба ситорагони фаслҳо парҳез кун ва онро фақат ба Худо нисбат деҳ, ки дар ғайри ин сурат дучори ширк шудаӣ.

Аз савганд хӯрдан ба ғайри Худо бипарҳез, ки он ширк аст: *“Ҳар кас ба ғайри Худо савганд хӯрад, кофир ё мушрик шудааст. Монанди савганд хӯрдан ба Муҳаммад ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ё ба имонат ё ба номус, ё ба зимат ё ба зиндагӣ”* (Аҳмад ва Абудовуд).

Аз дашном додан ба рӯзгор, бод, хуршед, сармо ё гармо бипарҳез, ки он дар воқеъ дашном додан ба Холиқи онҳост.

✳ Ҳар гоҳ дучори бало ва мусибате шудӣ, аз ба кор бурдани калимаи (агар) парҳез кун, ки он роҳро ба рӯйи васвасаҳои шайтон боз мекунад.

✳ Дар иваз инро бигӯ: Ин амри тақдири Худо буд. Ӯ ҳар он чи хоҳад, анҷом диҳад.

✳ Бар сари мазору қабри паёмбарон (алайҳиму саллом) ва солеҳон масҷид бино нақун, зеро ки намоз хоңдан дар чунин масоҷиде раво нест. Дар «Саҳеҳайн» аз Оиша (раз) ривоят шуда, ки Паёмбари акрам ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар ҳоли ихтизор фармуданд: *“Худованд яҳудиён ва масиҳиёнро лаънат кунад, ки бар қубури паёмбаронашон масҷид сохтанд”*. Оиша (раз) фармудааст: *Агар ин сухани Расулulloҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) намебуд, саҳобагон(раз) бар мазори эшон бино ва сохтмон месохтанд ва қабри эшонро барҷаста мекарданд.* (Бухорӣ ва Муслим). Низ дар ҳадиси дигар Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) чунин фармуданд: *“Пайравони адёни қабл аз шумо бар қабр ва мазори паёмбарон ва неконашон масҷид бино мекарданд, аммо шумо ин корро нақунед, ки ман шуморо аз ин кор наҳӣ менамоям”*. (Абуавона).

✳ Ҳадисҳоеро, ки аз Расулulloҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар мавриди таъйиди тавассул ба он ҳазрат ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ва солеҳон ривоят шуда, бовар мақун, ки он аҳодисро дигарон вазъ карда ва ба дурӯғ ба Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) нисбат додаанд. Аз ин миён метавон ба аҳодиси зайл ишора намуд: *“Ба ҷоҳу манзалати ман тавасул ҷӯед, ки манзалати ман назди Худо бисёр волост”*. *“Ҳаргоҳ мушқилот болои шумо омад, ба дидори аҳли қубур биширобед”*. *“Худованд бар мазори ҳар кадоме аз авлиё фариштаеро масъули бароварда кардани ниёзҳои мардум кардааст”*. *“Ҳар кас нисбат ба санге ҳам ҳусни занн дошта бошад он санг ба ӯ нафъ мерасонад”*.

ТАЪКИД: Тамоми ин суханҳо сафсата, бардурӯғ ва бофтаву сохтаи қабрпарстон буда, дар кутуби ҳадис асоси воқеӣ надоранд!!!

✳ Аз барпо кардани маросимоте чун шаби меъроҷ, шаби нимаи шаъбон (яъне шаби Барот) ва амсоли он парҳез қун, зеро ин умури нав ва ҷадиданд ва далели шаръӣ аз тарафи Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) бар онон қарор надорад. Вақте саҳоба (раз), ки бештар аз мо ба Расулulloҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ишқ меварзиданд ва фаротар аз мо бар аъмоли нек ва хайр ҳарис буданд, бадин аъмол наменардохтанд, бешак агар ин аъмол хайр буд, онон бар мо пешдастӣ мекарданд.

ШАҲОДАТ БА ЛО ИЛОҲА ИЛЛАЛЛОҲ

17.

Ин калима шомили ду рукн аст:

Аввал: (Ло илоҳа) ва маънояш нафӣ (инкори) улуҳияти ҳақиқӣ аз ғайри Худованд.

Дувум: (Илла ллоҳ) ва маънояш исботи улуҳияти ҳақиқӣ ба Худованди якка ва ягона, Худованд мефармояд: *“Ва ҳангоме ки Иброҳим ба падар ва қавмаш гуфт ман безорам аз он чи ки шумо ибодат мекунед. Магар оне ки манро халқ кард ӯ манро ҳидоят хоҳад кард”* (Ал Анъом: 74).

Пас кифоят намекунад фақат ибодати Худованд, балки бояд он ибодат танҳо барои ӯ бошад ва дуруст намешавад тавҳид магар бо ҷамъ кардан байни ягона донистани Худованд ва байни безори аз ширку мушрикони.

Дар ривояте омадааст: *“Анна мифтоҳал ҷаннати Ло илоҳа иллаллоҳ”¹, яъне “Ло илоҳа иллаллоҳ калиди ҷаннат аст”.* Аммо дар ин ҷо ин пурсиш пеш меояд, ки чунончи ҳар кас онро гуфт, истехқоқи онро пайдо мекунад, ки дари биҳишт бар рӯи вай кушода шавад? Ба Ваҳб ибни Мунаббих гуфта шуд: Магар “Ло илоҳа иллаллоҳ” калиди вуруд ба биҳишт нест? Гуфт: *Ҷаро? Ҳаст.* Аммо ҳеҷ калиде бидуни дандона нест. Агар аз калиди дорои дандона истифода намоӣ, дари он ба рӯят кушода мешавад, дар ғайри ин сурат он дар боз намегардад.

Аз Расулаллоҳ ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} аҳодиси бисёре ривоят шуда, ки маҷмӯи дандонаҳои ин калидро мушаххас мекунанд, монанди ин фармудаи эшон, ки *“Ҷар кас содиқона ва мухлисона Ло илоҳа иллаллоҳро бигӯяд... қалбаи бад-он яқин дошта бошад”* ба ин маъно, ки ин аҳодис ва амсоли онҳо дари вуруд ба биҳишти Худовандро ба шинохти маъноӣ *“Ло илоҳа иллаллоҳ”* ва устувору собитқадам боқӣ мондан бар он то дами марг ва таслим дар баробари муқтазои он маршрут намудаанд. Уламо аз маҷмӯи он далоил шартҳои бардошт карданд, ки ба ҳади кофӣ бояд вучуд дошта бошанд ва дар айни ҳол мавонеъ муртафеъ шаванд, то *“Ло илоҳа иллаллоҳ”* калиди биҳишт бигардад ва барои аҳли он судманд воқеъ шавад. Он шартҳо дар воқеъ

---

¹ Ло илоҳа иллаллоҳу калиди биҳишт аст.

дандонаҳои ҳамон калид ҳастанд, ки иборатанд аз:

① Илм. Ҳар калимае дорои маънои хоси хеш аст. Лозими маънои “ло иллоҳа иллаллоҳ” ин аст, ки улухиятро аз ғайри Худованд нафӣ ва онро барои Ё исбот менамояд, яъне ҳеҷ маъбуде ҳақиқӣ ва ростине ба ғайри Худованд машруъият надорад. Худованди мутаъол мефармояд: *“Ба ҷуз касоне, ки огоҳона ба ҳақ ва ҳақиқат шаҳодат медиҳанд”* (Аз Зухруф: 86).

Расулаллоҳ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудаанд: *“Касе, ки бидонад ҳеҷ маъбуде ба ҳақ ғайр аз Худованд вучуд надорад ва дар он ҳол бимирад, ба бихишт меравад”* (Муслим).

② Яқин. Бад-ин маънӣ, ки ба маъно ва муқтазои он яқин дошта бошӣ, зеро маънои он ба ҳеҷ вачҳ шак ва занну дудилағӣ ва гумонбардорӣ нест, балки бояд бар пояи яқин қотеъ ва ҷозим бошад. Худованди мутаъол дар мақоми баёни авсофи аҳли имон мефармояд: *“Мӯъминони воқеъӣ танҳо касоне ҳастанд, ки ба Худо ва расулаш имон овардаанд, сипас ҳаргиз шак ва тардиде ба худ роҳ надода ва бо амвол ва ҷонҳои худ дар роҳи Худо ҷиҳод кардаанд. Онҳо ростгӯенанд.”* (Ҳуҷурот: 15)

Талафуз ба он ба танҳои кофӣ нест, балки бояд яқини қалбӣ вучуд дошта бошад, агар яқини қалбӣ ҳосил нашавад, талафуз ба он нифоқи маҳз аст, зеро Расулаллоҳ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудаанд: *“Шаҳодат медиҳам, ки ҳеҷ маъбуде ба ҳақ ғайри Худованд вучуд надорад ва ба ҳақиқат ман наёмбари Худовандам. Ҳеҷ кас нест, ки ба ҳузури Худованд бирасад ва дар ин маврид шаку дудилағӣ надошта бошад, магар ин ки ба бихишт ворид мешавад”* (Муслим)

③ Қабул. Ҳаргоҳ илм ва яқине пайдо кардӣ, бояд он илми яқин пайомади хоси худро дошта бошад ва ин аз роҳи пазириши қалбӣ ва забонӣ муқтазои ин ҷумла ҳосил мешавад, ки ҳар кас нидои тавҳидро рад кунад ва онро пазиро нашавад, кофир аст. Фарқе намекунад, ки он напазируфтани аз рӯи такаббур, инод ва ҳақнопазирӣ бошад ё ҳасодат. Худованди мутаъол дар мавриди куффоре, ки аз рӯи такаббур ва худхоӣ ҳозир ба пазируфтани он нашуданд, мефармояд: *“Чаро ки вақте ба онҳо гуфта мешавад маъбуде ба ҳақ ҷуз Худо вучуд надорад, такаббур ва саркашӣ мекарданд”* (Софот: 35).

4 Побандӣ. Ба талаботи тавҳид итоат ва побандии комил бояд дошт. Ин маҳак ва меъёри ҳақиқӣ ва мазҳари амалии имон аст ва ин ба василаи амал намудан мувофиқи шариати Худованд ва тарки он чи аз он наҳй фармуда, таҳақуқ пайдо менамояд, ҳамон гуна ки Худованди мутаъол мефармояд: *“Касе, ки рӯйи худро таслими Худо кунад, дар ҳоле ки некӯкор бошад, ба дастгираи маҳкаме чанг зада (ва ба таъягоҳи мутмаине таъя карда аст) ва оқибати ҳамаи корҳо ба сӯйи Худост”* (Қуқмон: 22)

. Ин ба маънои илтизом ва фармонбардории комил аст.

5 Сидқ. Садоқат дар гуфтани он, садоқате, ки дар нуқтаи муқобили кизб қарор дорад, зеро ҳар кас танҳо онро ба забон биёварад ва аз дил онро дурӯғ бишуморад, мунофиқ маҳсуб мешавад. Далели он ин фармудаи Худованд дар мазаммати мунофиқин аст, ки: *“Чизҳоро бар забон меоваранд, ки дар дилҳояшон вучуд надорад”* (Ал Аатх: 11).

6 Муҳаббат. Инсон мӯъмин ин калимаро дӯст медорад ва ба амал қардан ба он ишқ меварзад ва қасонеро низ, ки ба он амал менамоянд, дӯст медорад. Нишонаи ишқи инсон ба Парвардигори хеш ин аст, ки он чиро Худованд дӯст медорад, муқаддам бидорад, ҳарчанд бо ҳавои дурунаш созгорӣ надошта бошад ва бо дӯстдорони Худованд ва Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) дӯстӣ кунад. Бо душманони онҳо аз дари душманӣ дарояд. Аз Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) пайравӣ намояд ва бар роҳи ӯ роҳӣ шавад ва масири ҳидояташро дар пеш гирад.

7 Ихлос. Бад-ин сурат, ки ҳадафи ӯ аз гуфтани он танҳо касби ризоияти Худованд бошад ва бас. Худованд мефармояд: *“Ва ба онҳо дастуре дода нашуда буд, қуз ин ки Худоро бипарастанд, дар ҳоле ки дини худро барои ӯ ҳолис кунанд ва аз ширк ба тавҳид бозгарданд”* (Ал Байна: 5).

Расулаллох (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) низ мефармояд: *“Касе, ки танҳо ба хоштири касби ризоияти Худованд ло илоҳа илаллохро бар забон биёварад, Худованд оташи дӯзахро бар ӯ ҳаром мегардонад”*.

Бо таҳаққуқи комили ин шурут бояд барои иқомаи калимаи тавҳид талош қард ва бар он то поёни умр устувор ва собитқадам монд.

ШАҲОДАТ БА РИСОЛАТИ МУҲАММАД (саллаллоху алайҳи ва саллам)

Мурдагон дар қабри хеш бозхост мешаванд ва дар се маврид аз онон пурсиш мешавад, чунончи ба онҳо посухи саҳеҳ доданд, начот пайдо мекунанд ва дар сурате ки натавонанд ба онҳо посух бидиҳанд, ҳалок мегарданд. Яке аз он пурсишҳо ин аст: **Паёмбарат кист?**

Танҳо касоне, ки Худованд дар дунё ононро ба таҳқиқи шурути он тавфиқ дода ва эшонро дар қабрашон собитқадам намуда ва илҳомашон фармуда, метавонанд посух бидиҳанд ва дар охират ба эшон суд мерасонад. Он рӯзест, ки на мол ва на фарзандон ба кор нахоҳад омад. Он шартҳо иборатанд аз:

① Итоъат аз авомири Паёмбари Худо (саллаллоху алайҳи ва саллам). Зеро Худованди мутаъол моро ба итоъат ва пайравӣ аз ӯ дастур фармуда аст: *“Касе, ки аз Паёмбар итоъат кунад, Худоро итоъат карда ва касе, ки сар боз занад, тӯро нигоҳбон (ва мӯроқиб)-и ӯ нафиристодем (ва дар баробари ӯ масъул нестӣ)”* (Ан Нисо: 80).

Ворид шудани комил ба биҳишт бо итоъати комили ӯ дар иртибот аст, зеро мефармояд: *“Ҳамаи умматам вориди биҳишт мешавад ба ҷуз касоне, ки сарпечӣ кунанд*. Асҳоб гуфтанд: **Чи касоне сарпечӣ мекунанд?**

Фармуд: *Ҳар кас маро итоъат кунад, ба биҳишт меравад ва ҳар кас маро нофармонӣ кунад, саркашӣ намуда аст”*.

Ҳар кас дӯстдори Расулаллоҳ (саллаллоху алайҳи ва саллам) аст, бояд аз ӯ итоъат кунад, зеро итоъат самара ва ҳосили муҳаббат аст ва ҳар кас мудаъии муҳаббати Худованд бошад ва дар айни ҳол аз ӯ итоъат нанамояд, дар иддаои худ дурӯғ мегӯяд.

② Тасдиқи он чи ӯ аз онҳо хабар дода аст. Ҳар кас бар асари кашиши нафсонӣ ва ҳавои дарунии худ чизеро, ки сиҳати он аз Расули Худо (саллаллоху алайҳи ва саллам) ба исбот расида, инкор кунад, дар воқеъ Худованд ва Паёмбарашро мавриди тақзиб қарор дода аст, зеро Расулаллоҳ (саллаллоху алайҳи ва саллам) аз инҳирофу хато ва дурӯғ пок аст. Худованди таборак ва таъоло

фармуда: “*Ў аз рӯйи ҳавову ҳавас сухан намегӯяд*” (Ан Наҷм: 3).

3 **Иҷтиноб аз он чи ӯ аз онҳо наҳй намуда аст.** Аз ширк, ки бузурғтарин гуноҳ аст, гирифта то гуноҳони кабира ва нобудкунанда ва гуноҳони сағираи нописанд ба ҳамон мизон, ки касе Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) –ро дӯст медорад бар имонаш афзуда мешавад ва ҳар гоҳ имонаш афзоиш ёбад, Худованд корҳои некро барояш маҳбуб мегардонад ва куфру инҳироф ва нофармониरो барояш нописанд мешуморад.

4 **Ибодат бар пояи суннат.** Бад-ин маъно, ки Худовандро ҳамон гуна ибодат намоед, ки Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) онро муқаррар намуда аст, зеро ибодат аз тарафи Худованд муайян шуда аст ва иҷтиҳод ва зиёду кам кардан бидуни далели шаръӣ дар он ҷоиз нест.

Чуноне ки Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мефармояд: “Касе дар чорҷубаи шарӣъат кореро кунад ки дар он амри мо набошад пас он рад ва ғайри мақбул аст” (Муслим) .

Бидон ки муҳабати Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) ва муҳабати ончиро ки ба мо овардааст воҷиб аст ва ҳар ки чизеро аз ончи ки Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) овардааст бад бинад агарчи ба он амал кунад кофир мешавад, танҳо муҳаббат кифоят намекунад балки бояд Паёмбар дар наздат аз тамоми чиз маҳбубтар бошад, балки аз нафсат, пас ҳар ки чизеро дӯст бидорад онро бузурғ мешуморад ва асараш дар ӯ намоён мешавад, пас инсоне ки дар муҳабати Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) содиқ аст аломатҳои он муҳабат бо иқтидову пайравӣ аз амрҳояш ва дурӣ аз манҳиёташ ва бо одоби кардан ба адабҳояш дар мушкилиҳову осониҳо бо қавлу феъл намоён мешавад, хунки тоату пайрави самарай муҳабат ва тасдиқ кунандай ӯст.

Нишонаҳои муҳаббати Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) иборатанд аз:

1. Зиёди ёд кардани ӯ ва фиристодани салавот бар ӯ, чун ҳар кас, ки чизеро зиёд дӯст дошта бошад, зиёд ба ёди ӯст.
2. Доштани шавқи дидори ӯ, чаро ки ҳар ошиқ муштоқи дидори маъшук аст.
3. Таъзиму такрими ӯ ва мӯҳтарам доштани ӯ ҳангоми зикри номаш. Исҳоқ гуфт: Ёрони Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) пас аз ӯ ҳар гоҳ ӯро ёд мекарданд, бо

тавозӯъ ва фурутанӣ аз ӯ ёд мекарданд ва (аз фарти муҳаббат танашон меларзид ва мегиристанд). 4. Аз ҳар он ки Худо ва Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) зишт ва нописанд медоранд мутанаффир бошад ва бо душманони Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) душман бошад ва аз муҳолифат бо суннаташ худдорӣ намояд ва аз бидъат ва навоарӣ дар динаш худдорӣ кунад ва бо кофир ва мушрикин ва бидъатгузoron дар дин душман бошад. 5. Муҳаббат ва дӯст доштани касоне, ки Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) онҳоро дӯст медошт, аз ҷумла хонавода ва оли байти Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ва ҳамсаронаш ва асҳобаш аз муҳочирин ва ансор ва душманӣ бо касоне, ки бо онон душманӣ меварзиданд ва кина нисбат ба касоне, ки кинаи ононро дар дил доранд ва дашном медиҳанд. 6. Иқтидо бар ӯ дар ахлоқ ва бузургворӣ, чаро ки ӯ аз назари ахлоқ бузургтарин ва гиромитарини мардум буд, то ҷое ки Оиша Умм-ул-муъминин (^{разияллоху} анху) гуфт: *Ахлоқи Расулаллоҳ* (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) *Қуръоне буд*, яъне, ӯ худро мулзам карда, ки коре накунад, магар он чи мутобиқи Қуръон аст.

Сифатҳои Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам): Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) шучоътарини мардум ва дар ҳангоми саҳтӣ ва шиддати ҷангҳо диловартарини онҳо буд. Гиромитарин ва баҳшандатарини мардум ва дар рамазон бештар аз ҳама вақт аҳли қарам ва баҳшиш буд. Ӯ аз ҳама дилсӯзтар ва ҳамвора насиҳатгари мардум буд. Бурдбортарин ва шикеботарини мардум буд ва ҳеҷ гоҳ ба хоҳири худаш аз касе интиқом намегирифт.

Бо ин ҳол дар иҷрои фармонҳои илоҳӣ аз ҳама саҳтгиртар буд.

Мутавозеътарин ва бовафотарини инсонҳо буд ва боҳаётар аз дӯшизае буд, ки ҳанӯз издивоҷ накарда. Дар рафтор бо хонаводааш беҳтарин ва меҳрубонтарин буд ва ба меҳрубонӣ ва хушхулқӣ бисёр ҳарис буд.

ТАҲОРАТ ВА ПОКИЗАГӢ

Намоз дувумин рукни Ислом аст ва он бидуни таҳорат имконпазир намебошад ва таҳорат низ бо об ва (дар ҳолатҳои хосе бо хок) муҳаққақ мегардад.

Анвоъи об: *Оби тоҳир*. Оберо, ки ҳам пок аст ва ҳам поккунанда ва рафъи наҷосат ва бевузӯй мекунад, оби тоҳир гӯянд.

Оби наҷис. Ҳар обро, ки ба наҷосат ҳарчанд андак оғушта шавад ё ранг, бӯ ва ё маззаи он дар асари наҷосат тағйир ёбад, оби наҷис гӯянд.

Огоҳӣ: Оби бисёр зиёд наҷис намешавад, магар ин ки ранг, бӯ ё маззаи он дар асари наҷосат тағйир ёбад. Оби андак (қалил) ба маҳзи оғушта шудан ба наҷосат (ҳарчанд ранг ва ... он тағйир накунад) наҷис мегардад. Оберо, ки беш аз қуллатайн (яъне 210 литр) бошад, онро оби касир гӯянд.

Зуруф. Истифода аз ҳар зарфе (аз ҳар чинс, ки бошад) дар сурати пок будан мувоҳ аст, чуз тилло ва нуқра. Таҳорат (вузӯ ё ғусл) аз обе, ки дар зарфи тилло ва нуқра аст, дуруст аст, аммо инсон гуноҳкор мегардад.

Истифода аз чома ва зуруфи куффор дар сурати мувоҳ будани моҳияти зуруф мувоҳ аст.

Пўсти мўрдор. Пўсти мурдор мутлақан ҳаром аст. Ҳайвони мурда бар ду навъ аст:

1. Ҳайвони мурда, ки мутлақан ҳаромгўшт буда.
2. Мурдоре, ки ҳалолгўшт буда аст. Ҳайвони ҳалолгўшт бидуни забҳи шаръӣ бимирад, дар сурати даббоғӣ қардани пўсти он метавон аз пўсти он дар мавриди хушк (яъне мавриде, ки бо рутубат тамос нагирад) истифода кард. Ба унвони мисол метавон аз ин пўст ба унвони либос истифода кард, вале табдили чунин пўсте ба машки об ҷоиз намебошад.

Истинҷо. Истинҷо иборат аст аз зоил қардани наҷосате, ки аз пеш ва паси инсон хориҷ мегардад. Чунончӣ ин мавзеъро бо об пок кунем, онро истинҷо ва агар аз санг, қоғаз (хос барои ин амал пешбинишуда) ва монанди он барои пок қардан истифода шавад, онро истинҷмор гӯянд.

Дар истинҷмор зарур аст, ки аз чизи пок, мувоҳ ва ғайри хўрдани истифода шавад ва барои пок қардан бояд се маротиба ин кор бояд анҷом гирад. Бо хориҷ шудани ҳар

гуна наҷосат аз пеш ё паси инсон истинҷо ё истичмор воҷиб мегардад.

Муҳаррамоти қазои ҳоҷат. Он ки қазои ҳоҷат мекунад, бар ӯ ҳаром аст, ки беш аз ҳадди ниёз бар ҳолати қазои ҳоҷат боқӣ бимонад, ҳамчунин **қазои ҳоҷат ё мадфуъ кардан дар:**
1. Оби наҳр ё рӯд. **2.**Роҳи мавриди истифодаи мардум. **3.** Сояе, ки мардум аз он баҳраманда мегарданд. **4.**Зери дарахти мева. **5.** Рӯ ё пушт ба қибла қарор гирифтани ҳангоми қазо, ҳаром аст.

Макрӯҳоти қазои ҳоҷат: **1.**дохил шудан ба маҳалли қазои ҳоҷат бо китоб ё чизе, ки зикр ё номи Аллоҳ дар он навишта шуда аст: **2.**Сухан гуфтани ҳангоми қазои ҳоҷат. **3.**Қазои ҳоҷат дар сӯроҳ ё монанди он. **4.**Ламси аврати пеш ё пас бо дасти рост. **5.**Қазо ҳоҷат ҳангоми пушт ё рӯ ба қибла дар макони баста (мисли манзил ва ...) аз ҷумлаи макрӯҳоти қазои ҳоҷат ба ҳисоб меояд. Дар сурати зарурат ва ниёз мавриди мазкур ҷоиз мегардад.

Мустаҳаботи қазои ҳоҷат: **1.**Истинҷо задан бо санг ё монанди он ва сипас шустани ҳамон мавозеъ бо об. **2.**Витр (3 то 5 маротиба) шустан ё пок кардани мавзеъи наҷосат.

Мисвок задан: Мисвок задан бо ҷӯби нарме чун ҷӯби ирок аз суннатҳои Расулаллоҳ ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} мебошад. Мисвок задан дар мавриди зайл мавриди таъкид қарор гирифта аст: қабл аз иқомаи намоз, қабл аз қироъати Қуръон, ҳангоми вузӯ гирифтани ва мазмаза, пас аз бедор шудан аз хоб, ҳангоми дохил шудан ба масҷид ё хона, ҳангоми бадбӯ шудани даҳон ва ... Ҳангоми мисвок кардан ва таҳорат суннат аст аз самти рост шуруъ гардад.

Вузӯ. *Аркон ва фароизи вузӯ.* Фарзҳои вузӯ иборатанд аз: **1.**Шустани рӯй аз ҷои дамидани мӯи сар то охири манаҳ ва аз нармии гӯши рост то нармии гӯши чап, ки албатта мазмаза (об дар даҳон кардан) ва истиншоқ (об дар бинӣ кардан) низ ҷузви он маҳсуб мешавад. **2.**Шустани ду даст аз сари ангуштон то оринҷ. **3.**Масҳи чаҳоряки сар. **4.**Шустани пойҳо ҳамроҳи каъбайн (бучилақҳо),

Суннатҳои вузу. Суннатҳои вузу иборатанд аз: **1.**Бисмиллоҳ гуфтани дар ибтидои вузӯ. **2.**Се бор шустани дастҳо то банди

даст. **3.**Мисвок намудани дандонҳо. **4.**Се бор шустани даҳон (мазмаза). **5.**Се бор кашидани об ба дохили бинӣ ва шустани он (истиншоқ). **6.**Масҳи тамоми сар ва гӯшҳо бо як об. **7.**Хилол намудани ангуштон. **8.**Хилол намудани риш ва зери он. **9.**Се мартаба шустани ҳар як аъзо.

Мустаҳаботи вузӯ: **1.**Ният кардан. **2.**Ба тартиб анҷом додани амалҳои вузӯ. **3.**Аз рост шуруъ кардан. **4.**Муволат, яъне пайи ҳам анҷом додан ва дар байни амалҳои вузӯ фосила наандохтан.

Нукта: Хушк кардани аъзои вузӯ пас аз итмоми вузӯ ҷоиз аст.

Табсира: Зарур аст, ки мазмаза ба гунае бошад, ки об дар даҳон ба ҳаракат дарояд ва дар истиншоқ низ бояд обро бо нафас кашидан то ҳадди муайян ба дохили бинӣ чорӣ кард. Бадиҳист, ки танҳо об дар даҳон ё бинӣ кардан кифоят намекунад.

Кайфияти вузӯ гирифтани: Барои вузӯ гирифтани ибтидо бояд дар дил ният кард ва сипас Бисмиллоҳ гуфта, ду дасти хешро то банди даст бишуст. Онгоҳ ба тартиб об дар даҳон ва сипас дар бинӣ карда, берун кард ва пас аз он рӯйро аз болои пешонӣ то зери зақан ва аз нармаи гӯши рост то нармаи гӯши чап бишӯем. Баъд ду дасти худро то оринҷ шуста, сари хешро ба таври комил масҳ мекунем. Барои масҳи сар бояд аз пешонӣ то пушти сар масҳ кунем ва сафедии пушти гӯшҳоро низ масҳ кунем. Барои масҳ кардани дохили гӯшҳо ду ангушти сабобаро дохили гӯш мекунем ва бо ду ангушти ибҳом пушти гӯшҳоро масҳ менамоем. Дар охир ҳар ду поро то бучилақҳо мешӯем.

Табсира: Ҷунонҷӣ андозаи риш кӯтоҳ бошад зарур аст пӯсти рӯй шуста шавад ва ҳатман об онро ламс кунад, аммо агар фард аз риши анбӯҳ бархурдор бошад, масҳ кашидани риш кифоят мекунад.

Масҳ бар маҳсӣ (хуффи): Маҳсӣ иборат аст аз пӯшише барои пойҳо, ки аз пӯст (чарм) ва ғайра таҳия мегардад. Агар ин пӯшиш аз ҷинси пашм ва монанди он бошад, онро ҷӯроб меноманд. Бадеҳӣ аст танҳо дар ҳадаси асғар (бевузуй) масҳ бар маҳсӣ ҷоиз аст (ва шахси ихтиломшуда ё касе, ки бар ӯ ғул вочиб аст, ҳаққи масҳ кардан надорад).

Шароити ҷавози масҳ бар маҳсӣ (хуфф): 1. Бояд ҳар ду пой маҳсӣ пас аз таҳорати комил (яъне пас аз шустани пойи чап, ки вузӯ комил мешавад) пӯшида шавад. 2. Ин таҳорат сирфан бояд бо об сурат гирад (дар сурати таҳорат бо хок – таяммум – масҳ ҷоиз нест). 3. Маҳсӣ бояд ба андозае бошад, ки маҳали фарз (яъне маҳалеро, ки дар вузӯ шустанаш фарз аст)-ро ба таври комил бипӯшонад. 4. Маҳсӣ бояд моли мубоҳ бошад, яъне, ғасбӣ ё дуздӣ набошад. 5. Ҷинс (ва зоти) маҳсӣ бояд мубоҳ бошад (яъне дар сурати аз пӯсти хук таҳия шудани маҳсӣ масҳ бар он ҷоиз нест).

Шароити ҷавози масҳ бар аммома: 1. Аммома бояд барои мард бошад. 2. Шаклу андозаи аммома бояд ба ҳадде бошад, ки миқдори маъмуле аз сарро бипӯшонад. 3. Масҳ бояд барои рафъи ҳадаси асғар (беузуй) бошад (на ғусл ё ҳадаси акбар). 4. Дар таҳорати мазкур ҳатман бояд аз об истифода гардад.

Шароити ҷавози масҳ бар рӯсарӣ: 1. Ҳатман бояд рӯсарӣ мутағаллиқ ба зан бошад. 2. Рӯсарӣ зарур аст ба гунае бошад, ки аз зери гулӯ ба таври доира даври сар баста шуда бошад. 3. Барои рафъи ҳадаси асғар (беузуй) масҳ сурат гирад. 4. Таҳорат сирфан тавассути об сурат гирад. 5. Миқдори маъмули сар тавассути рӯсарӣ пӯшонидани шавад.

Муддати замони эътибори масҳ бар маҳсӣ. Барои шахси муқим муддати замони масҳ як шабонарӯз ва барои мусофир се шабонарӯз таъйин гардида аст. Лозим ба зикр аст, ки манзур аз мусофир касе аст, ки қасди паймудани масофаеро дорад, ки дар он намозҳо қаср мегарданд.

Замони ҳисоб гардидани шурӯъи масҳ. Аз вақти аввалин масҳе, ки баъд аз ба вучуд омадани беузуй пас аз пӯшидани мӯзаҳо сурат мегирад, то фардои ҳамон рӯз ва ҳамон соат, замони масҳ ҳисобида мешавад. Бинобар ин барои муқим ин муддат 24 соати комил хоҳад буд.

Нукта. Касе, ки дар мусофират маҳсӣ пӯшиду масҳ кард ва онгоҳ муқим гардид, бояд аз ҳукми муқим пайравӣ кунад (яъне замони масҳ барои ӯ аз се шабонарӯз ба як шабонарӯз кам мегардад). Агар шахсе дар маҳалли иқомати худ маҳсӣ пӯшиду масҳ кард ва онгоҳ мусофир гардид, аз ҳукми масҳ

барои мусофир пайравӣ мекунад.

Ҷабира. (гач, гипс) Ҷабира иборат аст аз ду тика ҷӯби тахт ё монанди он, ки устухон ва ғайраро бо он шикастабандӣ мекунад. Дар гузашта шикастабандҳо барои собит кардани устухони шикаста аз ҳамин усул истифода мекарданд.

Шароити ҷавози масҳ бар ҷабира: 1. Эҳтиёҷ ба ҷабира бастан дошта бошад. 2. Андозаи ҷабира беш аз миқдори ниёз набошад. 3. Масҳ бар ҷабира дар силсилаи маротиби аҳкоми вузӯ қарор гирад (яъне масалан масҳ бар дасте, ки ҷабирабандӣ шуда аст, пас аз шустанӣ рӯй ва дар аснои вузӯ қарор гирад).

★ Агар ҷабира аз миқдори лозим бузургтар бошад зарур аст миқдори зоидро зоида кунем ва агар ин кор ба масдум зараре мерасонад бардоштани миқдори зоида лозим нест ва масҳ бар он ҷои хоҳад буд.

Макон ва маҳдудии масҳ: Маҳдудӣ, ки аз мӯза бояд масҳ гардад иборат аст аз бештари қисмати фавқони по аз сари ангуштон то ибтидои соқи он. Лозим ба зикр аст масҳ бар мӯзаҳо бояд бо се ангушти миёнаи дасти рост, ки кушода бошанд, сурат гирад.

Нукта. ★ Бехтар аст масҳ бар маҳсиҳо ҳар ду ҳамоҳанг, бидуни муқаддам кардани яке бар дигаре сурат гирад. ★ Масҳ кардани каф ё зерӣ маҳсӣ ё пушти он маснун намебошад ва агар шахсе фақат ин ду мавзӯро масҳ кунад, масҳаш ҷои хоҳад буд (зеро ҳатман бояд қисмати фавқони мӯза масҳ гардад.).

Шиканандаҳои вузӯ: 1. Ҳар он чӣ, ки аз пас ва пеши инсон хориҷ мешавад. 2. Наҷосате, ки аз бадани инсон хориҷ мешавад ба монанди хун, рим ва зардоб, 3. Қай намудан (агар дахонро пур кунад). 4. Хобидан (ба паҳлӯ, бар болин, бар пушт ва бар рӯй). 5. Хоби тақязада бар чизе, ба гунае, ки агар он чиз гирифта шавад, шахси хобида бияфтад. 6. Бехушӣ. 7. Девонагӣ. 8. Хандаи баланд (қаҳқаҳа) дар намозе, ки дорои сачда ва рукӯъ бошад.

Дар мавридҳои зерин ғусл фарз мегардад: 1. Алоқаи чинсӣ, ҳарчанд инзол сурат нагирад. 2. Аз хоб бедор шуда дар либоси худ дидани манӣ (сарфи назар аз он, ки он ғафс аст

ё тунук). **3.**Хорич шудани манӣ бо ҷаҳиш ва шаҳват. **4.**Поён ёфтани ҳайз (хунбинии моҳонаи занон) ё нифос (хунбинӣ пас аз таваллуд) барои занон.

Илова бар ин ғусли воҷибӣ аст, ки он барои адои намози ҷумъа, идайн, ҳангоми бастанӣ эҳром ва вуқуф дар Арафа суннат аст. Ғусл дар ин рӯзҳо барои риояи покизагӣ мебошад.

Асли муҷиботи ғусл: **1.** Пинҳон шудани ҳашфа (қисми аввали закар) дар фарҷи зан ҳарчанд инзол сурат нагирад. **2.** Хорич шудани манӣ бо ҷаҳиш ва шаҳват аз бадан ё хорич шудани он ба ҳангоми хоб бо лаззат ё бидуни он ва ба тариқи истимноӣ бо даст. **3.** Ба поён расидани ҳайзу нифоси зан.

Фарзҳои ғусл: **1.** Шустани даҳон (мазмаза). **2.** Кашидани об ба дохили бинӣ ва шустани он (истиншоқ). **3.** Шустани тамоми бадан.

Суннатҳои ғусл: **1.**Шустани дастҳо. **2.**Шустани шармгоҳ (узвҳои зерӣ ноф). **3.**Дур сохтани наҷосат аз бадан. **4.**Вузӯ кардан (ба истисноӣ шустани пойҳо). **5.**Се бор расонидани об ба тамоми бадан. **6.**Шустани пойҳо.

Он чи ба дорандаи ҳадаси акбар (шаҳсе, ки бар вай ғусл воҷиб шудааст, яъне ҷунуб) ҳаром аст: **1)** Ламс кардани Қуръон (агар ғилоф надошта бошад). **2)** Қуръон хондан ва ё аз ёд қироат кардан. **3)** Ба масҷид дохил шудан (ба истисноӣ ҳолати зарурат).

Нукта. Ҳоиз (ҳайзбинанда) ва нуфасо (нифосбинанда) ҳам ҳукми ҷунубро доранд.

Таяммум. *Шароити раво будани таяммум:*

1. Душворӣ дар дастрасӣ ба об (Умуман аз набудани об ё кофӣ набудани он ё зарар доштани он барои шаҳси мариз ва ...) ва шиддати сармо.

2.Таяммум кардан бояд бо хоки пок, мубоҳ ва ғайри сӯхта сурат гирад ва зимнан зарур аст, ки хок дорои ғубор низ бошад.

Аркини (фароизи) таяммум:

1.Масҳи ду даст то оринҷо. **2.**Масҳи тамоми рӯй.

Шиканандаҳои таяммум: Он чи таяммумро ботил мекунад, иборатанд аз: **1.**Ҳар он чи вузӯро ботил мекунад. **2.** Ёфтани об дар сурате, китаяммум ба иллати набудани об

сурат гирифта бошад. **3.** Зоил шудани душворие, ки таяммумро мувоҷиҳат гардонид аст. Масалан, агар касе ба хошти маризие, ки дошта қодир ба вузӯ гирифтани набуда ва акнун саломат ёфта, таяммумаш ботил мегардад.

Чи гунагии таяммум гирифтани: Барои таяммум кардан ибтидо ниҳат кардан, бисмиллоҳ хондан ва онгоҳ ду дасти худро як мартаба ба хок зада, рӯйро масҳ кардан. Агар таяммумкунанда соҳиби риш бошад ҳамоҳанг бо рӯй бо кафи ду даст ришро ҳам масҳ мекунад. Сипас пушти дасти ростро бо кафи дасти чап ва пушти дасти чапро бо кафи дасти рост масҳ кардан.

Изолаи (Дур кардани)наҷосат: Аносири сегона:

А)Ҳайвонот. Ҳайвонот ба ду навъанд: **1.**Ҳайвоноти наҷис, монанди сағ, ҳук ва ҳар он чи аз онҳо ба вучуд меояд. Ҳамчунин ҳар парранда ё ҷаҳорпое, ки аз ҷуссаи бузургтар аз гурба бархӯрдор бошад дар зумраи ин гурӯҳ аз ҳайвонот ба ҳисоб омада идрор, мадфуъ, оби даҳон, арақ, манӣ, шир, қай ва оби бинии онҳо наҷас мебошад. **2.** Ҳайвоноти пок, ки худ бар се қисматанд: **а) Одамӣ, ки** манӣ, арақ, оби даҳон, шир, оби бинӣ, балғам ва рутубати фарҷи зан пок аст. Лозим ба зикр аст, ки ҳар он чи аз одамӣ хориҷ мегардад ҷуз идрор, мадфуъ, мази, вадӣ ва хун низ пок мебошад.

б)Ҳайвоноти ҳалолгӯшт: идрор, мадфуъ, манӣ, шир, арақ, оби даҳон, оби бинӣ, қай ва мази чунин ҳайвонот пок мебошанд. **В)Ҳайвоноте, ки** (ҳарчанд ҳаромгӯштанд) эҳтироз ва дурӣ чустан аз онҳо душвор аст. Илоғ, гурба, муш ва монанди он аз ин қабиланд, ки оби даҳон ва арақи онҳо пок мебошад.

Б) Майита (мурда): Ҳар ҳайвони худмурда ҷуз одамӣ, моҳӣ, малаҳ ва ҳар он чи фоқиди хуни соил (хуне, ки он қадар зиёд бошад, ки ҷараён пайдо кунад) бошад, монанди каждум, мӯрча ва паша наҷис мебошад.

В) Ҷимодот: Ҳар он чи аз ҷимодот аз қабиле замин, санғо ва монанди онҳо вучуд дорад, пок ва тоҳир аст.

Нукта: * Хун, чирк, зардоб ва ғ... наҷисанд, аммо агар он аз ҳайвони пок ҳосил гардида бошад ва дар сурати андак будани миқдори он (намоз хондан бо он ҷоиз аст) ва

мавриди афв қарор гирифта аст. * Хуни моҳӣ ва хуни боқимонда дар гӯшт ва рағҳои ҳайвони забҳшуда пок мебошад. * Ҳар он чи аз ҳайвони ҳалолгӯшт дар ҳоли ҳаёти он (ва қабл аз забҳи шаръӣ) қатъ ё бурида шавад, начас аст. Ҳамчунин, чунин ҳайвоне дар сурате, ки ба алақа (хуни баста) ё музға (тикаи гӯште) табдил шуда бошад, начис хоҳад буд. * Дар зоил кардан ва аз байн бурдани наҷосат ният шарт намебошад ва агар оби борон наҷосатеро зоил кунад, барои таҳорати он кофӣ аст. * Ламс кардани наҷосат бо даст ё пой вузӯро намешиканад, аммо зарур аст наҷосате, ки ба ҷисм ё ҷомаи инсон раисда аст зоил гардад (пок кардани ҷисм ва либос аз воҷибот аст). * Ҳаргоҳ айни наҷосат тавассути об, хуршед, бод (ҳаво) ва ё тамоси ду чиз (мисли молидани кафш бар рӯи хок) аз байн биравад, покӣ ҳосил мешавад. Аммо наҷосатҳое аз навъи сағ ва хук ва ҳар он чи аз онҳо ба вучуд меояд, аз ин қоида мустасно аст ва барои пок кардани наҷосатҳое ҳосил аз чунин мавориде мебояд ибтидо онро ҳафт мартаба бо об бишўем ва сипас онро бо хок шустушў диҳем.

Табсираҳо: * Агар наҷосати ҳосил бар рӯи замин аз навъи идрор (пешоб) ва монанди он бошад кофӣ аст миқдоре обро бар рӯи он бирезем ба наҳве, ки наҷосат аз байн биравад ва ранг ё бўй аз он боқӣ намонад. Ин навъ наҷосат бо ҳамин миқдор об пок мегардад. Аммо агар наҷосат аз навъи ғоит (мадфуъ) ва монанди он бошад, ночор бояд ҳам айни наҷосатро аз байн бибарем ва ҳам асари онро (мисли рутубати он аз рӯи замин ва ...) маҳв гардонем. * Агар зоил кардани наҷосат ба ҷуз об имконпазир набошад, воҷиб аст, ки бо об шуста шавад. * Агар маҳалли наҷосат бар кас пинҳон (номаълум) бошад бояд маҳаллери, ки итминон ва яқини бештаре дорад, бишўяд. * Касе ки барои адои нафле вузу гирифта бошад ҷоиз аст бо ҳамон вузу ба адои фароиз низ бипардозад. * Бар касе, ки бевузуи дар асари хоб ё баромадани бод ҳосил шуда бошад, истинҷо воҷиб намебошад, зеро бод пок аст. Чунин шахс метавонад бидуни истинҷо вузу бигирад ва намоз ё ҳар ибодати дигареро анҷом диҳад.

АҲКОМИ ХУНҲОЕ, КИ БА ТАВРИ ТАБИЙ АЗ ЗАН ХОРИЧ МЕГАРДАНД

1- (ҲАЙЗ ВА ИСТИҲОЗА)

МАСЪАЛА	ҲУҚМ
Ҳадди ақал ва ҳадди аксари синни ҳайз	Барои синни ҳайз ҳадде таъйин нашудааст. Ҳангоме ки аз зане хуне бо авсофи хуни ҳайз хориҷ гардад, зан ҳоиз мегардад.
Ҳайз чӣ қадар тӯл мекашад?	Ҳайз муддату замони мушаххас надорад. Ҳамин, ки зан хун бубинад (бо авсофи хуни ҳайз) он хун ҳайз аст, ҳарчанд муддаташ бисёр кам бошад.
Ҳадди бисёри замоне, ки мумкин аст ҳайз тӯл бикашад	Ҳадди бисёри замоне, ки мумкин аст ҳайз ба тӯл анҷомад, 15 рӯз аст ва аз ин замон бештар агар хуне аз зан хориҷ гардад, он хун истиҳоза хоҳад буд.
Муддати замони туҳр (поки) байни ду ҳайз	Туҳр мобайни ду ҳайз 13 рӯз тӯл мекашад, ки агар қабл аз тамомшавии ин муддат хуне дида шуд, он хун истиҳоза ¹ мебошад.
Замони маъмули ҳайз дар занон	Ғолибан занҳо дар ҳар моҳ 6 то 7 рӯз ҳоиз мешаванд.
Замони маъмули туҳр (поки) дар занон	Аксари занҳо байни 23 то 24 рӯз пок аз ҳайз мебошанд.
Ҳуқми хуне, ки ҳангоми бордорӣ аз зан хориҷ мегардад	Он чи аз хун, моеъи моил ба ранги зард ва моеъи қадир аз зани ҳомила хориҷ мегардад, истиҳоза буда ва ҳайз ба ҳисоб намеояд.
Чӣ гуна зан мефаҳмад, ки аз ҳайз пок шудааст?	Ҳар гоҳ моеъи сафедранг аз маҳбал хориҷ гардид, ё хун ё моеъи зардранг ё хуни қадре аз маҳбал хориҷ нагардид, зан пок гаштааст. Лозим ба зикр аст, ки бо хориҷ шудани моеъи сафедранг вузӯ ботил мегардад.
Он чи аз маҳбали зан ба	Ҳар он чи ба шакли моеъ аз зан хориҷ мегардад, агар шаффоф бошад пок аст, вале

¹ Хуни истиҳоза хуне аст, ки ба иллати навъи беморӣ аз рағи зерини раҳм, ки дар арабӣ бад-он озил гӯянд қорӣ мегардад. Хуни ҳайз ва истиҳоза дар масоиле аз яқдигар фарқ доранд:

- А).** Хуни ҳайз ранги қирмизи (сурх) мутамойил ба сиёҳ дорад, аммо хуни истиҳоза ранги равшан чун хун хориҷшаванда аз бинӣ дорад.
- Б).** Хуни ҳайз ғализ аст ва гоҳ қараёни он қатъ мегардад, аммо хуни истиҳоза рақиқ аст ва ба гунае қараён пайдо мекунад, ки гӯи аз захм хун мерезад. **В).** Хуни ҳайз бадбӯй ва зананда аст, аммо хуни истиҳоза ҳамон бӯйи хуни одиро дорад.

<p>сурати моеъ хориҷ мегардад</p>	<p>вузӯро ботил мекунад. Аммо ҷунончи ин гуна моеъот мустамир ва пай дар пай сурат гирад, ҳукми истиҳозаро ба худ мегирад.</p>
<p>Ҷунончи зан хуни қадир ё зардрангеро мушоҳида кунад</p>	<p>Ҷунончи ин хун (кадр ё зардранг) муттасил ба ҳайзи қабл ё баъди он мушоҳида гардад, ҳайз маҳсуб мешавад, аммо агар ба таври мунфасил ва номанзум мушоҳида гардад, хуни истиҳоза ба ҳисоб меояд.</p>
<p>Зане ҳамвора ҳайзаш мураттаб буда, вале ин бор қабл аз инқизои муддати ҳайз ҳамешагӣ пок гаштааст</p>	<p>Ҷунончи ин зан дигар хун набинад, ба ӯ ҳукми туҳр дода мешавад (ҳарчанд ин бор замони ҳайзаш камтар аз муддати маъмули он бошад).</p>
<p>Агар хуни ҳайз қабл ё баъд аз замони маъмул мушоҳида гардад</p>	<p>Ҷунончи авсофи хуни ҳайзро доробошад ва ҳар замон ҳайз ба ҳисоб меояд ва агарна хуни истиҳоза маҳсуб хоҳад гардид.</p>
<p>Агар ҳайз беш ё камтар аз ҳадди маъмул ба тӯл анҷомид</p>	<p>Ин хун маршрут ба ин аст, ки беш аз ҳади аксари замони таъйиншуда барои ҳайз ба тӯл наянҷомад, ҳайз маҳсуб мешавад.</p>
<p>Ҷунончи зане муддати тӯлонироб масаланб як моҳи комил ё бештар хун бубинадб ҳукм чист? Дар чунин мавридҳо чаҳор ҳукм вучуд дорад:</p>	<p>1) Ҷунончи зан замон ва миқдори айёми ҳайзи худро бидонад ва хуни ҳайзро аз ғайри он ташхис диҳад, ҳамон замон ва миқдори маъмулиро, ки ҳамвора ҳоиз мешуд, ҳайз ба ҳисоб меоварад ва ба сифот ва вижагиҳои хун таваҷҷӯҳ намекунад. 2) Ҷунончи зан замон ва миқдори айёми ҳайзи худро бидонад, вале хуне, ки аз вай хориҷ мегардад, дорои вижагии яксон бошад (ва ранг ё ғилзати он тағйир накунад), ба миқдоре, ки маъмулан ҳайз мешуд, он муддатро ҷузви айёми ҳайзи худ ба ҳисоб меоварад ва он гоҳ ғусл мекунад. 3) Зане, ки замони ҳайзи худро дар моҳ медонад, вале миқдори айёмеро, ки ҳоиз мешавад ташхис намедихад (чун замони мушаххас надошта ё ...) замони ғолиб ва маъмули ҳайзро, ки 6 ё 7 рӯз ба тӯл меанҷомад, ба унвони айёми ҳайзи худ ба ҳисоб меоварад. 4) Зане, ки замони ҳайзи худро дар моҳ намедонад, вале ба миқдори айёме, ки дар моҳ ҳайз мешавад, огоҳӣ дорад, ҳамон миқдори маълумро аз аввали ҳар моҳи қамарӣ барои хеш ҳайз ҳисоб мекунад.</p>

2- (НИФОС)

МАСЪАЛА	ХУКМ
Агар зане пас аз таваллуди фарзанд хуни нифос набинад	Ҳеч як аз аҳкоми хуни нифос бар вай таалуқ надорад ва на танҳо рӯзаи ӯ ботил намегардад, балки ғул низ бар вай воҷиб намегардад.
Агар зане сирфан нишноаҳои таваллуд карданро мушоҳида кард	Ҳар он чиро, ки зан аз хун ё моеи дигар ба ҳамроҳи эҳсоси дард, қабл аз вилодати фарзанд мушоҳида мекунад, ҳукми хуни нифосро ба худ намегирад, балки истиҳоза аст.
Ҳукми хуне, ки зан дар ҳангомивилодати фарзанд ва дар ҳамон асно мушоҳида мекунад, чист?	Хуне, ки дар аснои вилодати фарзанд ҳарчанд ҳанӯз ҳеч як аз аъзои он аз маҳбал хориҷ нагардида бошад ва ё қисмате аз он мушоҳида гардида бошад, хуни нифос аст ва чунончи дар ин замон намозе аз зан ғавт гардида бошад, қазои он бар ӯ лозим нахоҳад буд.
Шумориши айёми нифос аз кай оғоз мегардад?	Баъд аз хуруҷи комили ҷанин аз шиками модар айёми нифос шурӯъ мегардад.
Ҳадди ақали муддати нифос	Барои хуни нифос ҳадди аққале таъйин нагардида ва чунончи билофосила, пас аз вилодати фарзанд хун қатъ гардид, воҷиб аст, ки зан ғул кунад ва намоз бигзорад. Чунон зане набояд ба интизори такмил шудани 40 рӯз, (ки ҳадди аксари муддати нифос аст) биншинад.
Ҳадди аксари муддати нифос	Ҳадди аксари замоне, ки барои нифос таъйин гардида 40 рӯз аст ва чунончи зане беш аз ин муддат хун дид бар вай воҷиб аст, ки бо итмоми 40 рӯз ғул кунад ва намоз бигзорад. Магар ин ки нифоси ӯ мусодиф бо ҳайзи ӯ гардад ва билофосила пас аз нифос хуни ҳайзи вай шурӯъ гардад, дар ин сурат хуни мозод ҳайз ба ҳисоб хоҳад омад.
Агар зане соҳиби ду фарзанд гардад	Зане, ки дар як зоймон ду фарзанд ба дунё оварад, нифоси ӯ билофосила пас аз вилодати аввалин фарзанди вай оғоз мегардад.

<p>Хукми хуне, ки пас аз сақти чанин аз зан хориҷ мегардад</p>	<p>Чунончи чанини сақтшуда 80 рӯз ё камтар дошта бошад, хуни хориҷшаванда пас аз вай истиҳоза маҳсуб мешавад. Ва агар умри чанин беш аз 90 рӯз бошад, хуне, ки пас аз он хориҷ мегардад, хуни нифос аст. Аммо чунончи чанини сақтшуда мобайни 80 то 90 рӯз умр дошта бошад, ҳукм муаллақ мегардад, яъне чунончи чанин мавриди назари мутахаллиқ ба хилқати инсон гашта бошад (яъне шабеҳи инсон шуда бошад), хуни хориҷшаванда пас аз он нифос хоҳад буд ва дар ғайри ин сурат хуни истиҳоза ба ҳисоб хоҳад омад.</p>
<p>Чунончи зане дар хилоли 40 рӯзе, (ҳадди аксар) ки барои нифос таъйин шуда пок гардад ва мучаддадан пас аз чанде хун бубинад, ҳукм чист?</p>	<p>Чунончи зане дар аснои 40 рӯзи таъйиншуда барои нифос пок гардид, ин тухр ба ҳисоб меояд ва бар вай вочиб аст, ки ғул қунад ва намозро барпой дорад. Аммо чунончи дар ҳамин асно мучаддадан хун дид, хуни мазкур қабл аз итмоми 40 рӯз нифос аст ва аҳкоми нифос бар вай дахл надорад.</p>

Табсираҳо:

- ★ Зане, ки ҳамвора хуни истиҳоза мебинад, бар вай вочиб аст, ки намоз бихонад, вале барои ҳар намоз бояд аз нав вузӯ бигирад.
- ★ Агар зане қабл аз ғуруби хуршед аз ҳайз ё нифос пок гардид, бар вай лозим аст, ки намози зуҳр ва асри ҳамон рӯзро ба ҷой оварад ва чунончи зане қабл аз тулӯъи субҳи содиқ аз ҳайз ё нифос пок гардад, ба ӯ лозим аст, ки намози мағриб ва хуфтани ҳамон шабро ба ҷой оварад.
- ★ Чунончи зане вақт ва замони намозеро дарёбад, вале қабл аз ин ки намоз бихонад, дар ҳамон асно дучори ҳайз ё нифос гардад, қазо овардани чунин намозе бар зиммаи вай нахоҳад буд.
- ★ Бар зане, ки бар асари ҳайз ё нифос ғул мекунад, вочиб аст, ки мӯйҳои худро (дар сурати бофта шудан ё дар ҳам будан) аз ҳам бигшояд, вале зане ки барои рафъи чанобат ғул мекунад (аз ин қоида озод аст), ниёз нест мӯйҳои худро бигшояд.
- ★ Мучомиғат бо зане, ки ҳайз ё нифос аст, ҳаром аст, аммо

бахра бурдан аз зан дар ғайри маҳбал ва мақъад (пасу пеш) ҷоиз мебошад.

✳ Мучомиғат бо зане, ки хуни истиҳоза мебинад, макруҳ аст, вале дар сурати ниёзи (зарурати) завҷ ҷоиз мебошад.

✳ Мустаҳаб аст, ки зани мустаҳоза (ки хуни истиҳоза мебинад) қабл аз адои ҳар намоз як бор ғусл кунад, вале чунончи аз ин амр ҷоиз шуд, пас намози зуҳр ва асрро бо як ғусл ва намози хуфтанро бо ғусли дигар адо кунад. Барои намози субҳ низ ғусл кунад, ки маҷмӯъан дар шабонарӯз се бор ғусл мекунад. Агар ин амр низ бар вай душвор омад, дар ҳар рӯз як бор ғусл кунад ва барои адои ҳар намоз аз нав вузӯ бигирад. Агар аз анҷоми ин амр низ нотавон монад, пас аз ин ки ғусли ҳайзро анҷом дод, барои ҳар намоз як бор вузӯ бигирад.

✳ Барои зан ҷоиз аст, ки доруи ба таъхирандозандаи ҳайз истифода кунад, то битавонад ба маносики динӣ (шомили ҳаҷ, рӯза ва...) бипардозад. Ҳамчунин агар зане бихоҳад дар рамазон ҳоиз нагардад, то тамоми айёми моҳи рамазонро рӯза бигирад, барои ӯ ҷоиз аст аз чунин доруе истифода кунад. Албатта, шарт ин аст, ки доруи мавриди назар барои ӯ зарарнок набошад.

Зан дар ислом

Зан дар аҷру фази ба миқдори имону амал, мисли мард аст дар назди Худованд, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайхи ва саллам) мефармояд: Занҳо ва мардҳо мисли бародару хоҳаре, ки аз як падару модар ҳастанд, мебошанд. Ва зан ҳақ дорад, ки ҳақашро талаб кунад ва зулме, ки болои сараш омадааст рафъ намояд: ин чунин хитобҳои диние ки ба сӯи инсоният аст зану мард дар он баробаранд, магар дар баъзе чизҳои ки фарқ гузошта шудааст ва онҳо ҳам дар баробарии ҳамаи аҳкоми дин баъзе ҳукмҳои андаке мебошанд, чунки шарият хусусияти марду занро аз нигоҳи хилқат ва қудратманди мӯроъот мекунад. Худованд мефармояд: *Оё намедонад (ҳолик) он чиро ки халқ кардааст ва ӯ бисёр латифасту (аз ҳама чиз) бо хабар аст* (Ал Мулк: 14).

Пас зан вазифае дорад, ки махсус барои ӯст ва ҳам чунин мард вазифаи хоси худаширо дорад ва ҳар як мудохалае, ки миёни вазифаҳои онҳо мешавад зарараш бар тавозуни ҳаёт хоҳад расид, ин чунин занро дар хонааш ҳамонанди аҷру савоби мард Худованд аҷру савоб таъин кардааст, аз Асмо бинти Язид ривоят аст, ки назди Паёмбар ^(саллаллоху алайхи ва саллам) омад дар ҳоле ки ӯ миёни саҳобаҳои нишаста буд ва гуфт: Падару модарам фидоят бод ман аз тарафи занҳо ба назди шумо омадам ва низ худамро таълим медиҳам: зане вучуд надорад на дар шарқу на дар ғарб магар ин ки аз омаданам барои ин масъала ба назди шумо хабар дорад ва агар бохабар ҳам набошад бо ман ҳамфикранд, Худованд шуморо ба сӯи мардҳо ва занҳо фиристод ва мо имон овардем ва ба Худое ки тӯро фиристод, мо маъшари (ҷамоъаи) занҳо муҳосара шудаву аз назар дур мондаем мо занҳо пояҳои хонаҳои шумо мардҳо ҳастем шахватҳоятонро бароварда месозем, фарзандонатонро ҳамл мекунем, шумо ҷамоъаи мардҳо аз мо баландмартабашудед бо ба ҷо овардани намози ҷумъаву ҷамоъат ва хабаргирии маризҳо ва иштирок дар ҷанозаҳо ва ҳаҷҳои пай дар пай ва аз ҳама инҳо беҳтар дар ҷиҳоди дар роҳи Худо ва ин чунин ҳар вақте ки марде аз шумо барои адои ҳаҷ ё умра ё ҷиҳод меравад молҳои шуморо бароятон ниғаҳбонӣ мекунем ва либосҳоятонро шӯста омода мекунем ва фарзандонатонро тарбият мекунем, пас барои чи дар савобу аҷр бо шумо баробар нестем эй Расули Худо, сипас Паёмбар ^(саллаллоху алайхи ва саллам)

тамоми руяшро ба сӯи саҳобаҳояш карду гуфт: Оё сухани занеро шунидаед, ки монанди ин зан дар умури динаш ин қадар зебо бипурсад, гуфтанд, эй Расули Худо мо фикр намекардем, ки зан бо ин андоза ҳидоят меёбад, сипас Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) рӯяшро ба сӯи он зан гардонд ва гуфт: Бирав эй зан ва бигу ба занҳое ки тӯро фиристоданд, ҳусни муомилаи неки яке аз шумо бо шавҳараш ва талаби ризояти шавҳараш ва пайравӣ қардани хостаи шавҳараш, ачру савоби ҳамаи он ибодатҳоро дар бар мегирад, сипас он зан баргашту таҳдиду такбиргуён бо хушбабараш равон шуд. (Байҳақӣ).

Ва занҳое ба назди Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) омаданд ва гуфтанд: Эй Расули Худо мардҳо ачру фазли ҷиҳод дар роҳи Худоро гирифтанд оё коре ҳаст, ки бикунем ва савоби ҷиҳоди дар роҳи Худоро бигирем. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) гуфт: касбу кори хонаи яке аз шумо амали мучоҳидини дар роҳи Худоро дарёфт мекунад. (Ал Байҳақӣ). Балки муомилаи некро бо зани хешованд аз амалҳои пураҷри бузурге гуфтааст, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) меғӯяд: Ҳар ки ду духтар ё ду хоҳар ё ду духтар аз акрабони худро тарбият кунад ба онҳо нафақа бидиҳад ва савобашро аз Худо талаб кунад, то ин ки соҳибкифоят шаванд, ё соҳиби дорой шаванд, ин ду зан барои ӯ ҷодаре мешаванд миёни ӯ ва оташи дӯзах. (Аҳмад ва Табарони).

Баъзе аҳкомҳо дар мавриди занҳо

✱ Ҷои нест барои зану мард якҷо шаванд, магар бо ҳузури маҳрам¹. Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳеч марду зан якҷо нашаванд магар бо маҳрам”* (Муттафақун алайҳи).

✱ Барои зан мубоҳ аст, ки дар масҷид намоз бихонад ва агар хавфи фитна бошад макрӯҳ аст, ҳазрати Оиша ^(разияллоху анҳу) меғӯяд: Агар Паёмбар занҳои ҳозираро бо ин ҳолашон медид, онҳоро аз масҷид рафтани манъ мекард, чи гунае ки занҳои бани Исроил аз масҷид рафтани манъ шуданд. (Муттафақун

¹ Маҳрами зан касе шуда метавонад, ки то абад ӯро ба зани гирифта наватонад, мисли: падар, падаркалон ва аҷдодаш, бародар ва фарзандони бародар ва наслшон, фарзанд ва наберагон бо наслшон, фарзандони хоҳар, амак, тағой, ва падари шавҳар ва падаронаш, фарзанди шавҳар ва наслш, ва падару фарзанду бародари разоӣ ва шавҳари духтар ва шавҳари модар.

алайҳи). Ва чигунае ки намози мард дар масҷид чанд баробар ачру савоб дорад, ҳамин хел намози зан дар хонааш чанд баробар ачру савоб дорад. Зане ба назди Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) омад ва гуфт: Эй расули Худо ман мехоҳам ҳамроҳи шумо намоз хонам, Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуд: *“Ман фаҳмидам ки ту намозро ҳамроҳи ман дӯст медорӣ, лекин намозат дар утоқат беҳтараст аз намозат дар хонаат ва намозат дар хонаат беҳтараст аз намозат дар ҳавлият ва намозат дар ҳавлият беҳтараст аз намозат дар масҷиди қаряат ва намозат дар масҷиди қаряат беҳтараст аз намозат дар масҷиди ман”*. (Аҳмад)

✳ Барои зан вочиб намешавад адои Ҳачу Умра магар ин ки маҳраме пайдо кунад, ки ўро ҳамроҳи кунад ва мубоҳ нест барои зан сафар кардан бидуни маҳрам, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Сафар накунад зан аз се шаб зиёд магар бо маҳрам”* (Муттафақун алайҳи)

✳ Ин чунин ҳаром аст барои зан зиёрати қабристон ва аз пушти ҷаноза рафтан, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Худованд лаънат кунад занҳоро ки қабристонро зиёрат мекунанд”* Умм-Атия гуфт: Аз зиёрати қабристон манъ шудем ва .....(Муслим).

✳ Барои зан чоиз аст, ки мӯи сарашро бо ҳар намуд ранге ки мехоҳад рангу бор кунад ва макрӯҳ аст бо ранги сиёҳ башарти ин ки хотибро (марде, ки мехоҳад барои дидан занеро базанӣ гирад) фиреб надихад. (яъне, муяш сафед бошаду ўро ранги сиёҳ кунад то ки дар назари зангир муяш сиёҳ намоён шавад).

✳ Вочиб аст, ки меросе ки ҳақи зан аст бау дода шавад ва ҳаром аст, ки ўро аз мерос манъ кунанд, Аз Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ривоят аст, ки гуфт: *Ҳар ки мероси ворисашро қатъ кунад Худованд меросашро аз ҷаннат рӯзи қиёмат қатъ хоҳад кард.* (Ибни Моҷа).

✳ Вочиб аст барои шавҳар, ки нафақаи занашро бачо биёрад ва нафақаи зан ҳар чизест ки ба он эҳтиёҷ дорад аз хӯрданиву пӯшиданиву сукунатгоҳ мувофиқи урфи мардум, Худованд мефармояд: Пас инфоқ кунанд онҳое, ки соҳиби дорой ҳастанд аз доройяшон .....

Агар зан соҳиби шавҳар набошад пас нафақааш бар падараш ё бародараш ё фарзандаш вочиб мегардад ва агар

ягон хешу акрибо надошта бошад бар тамоми мардум мустаҳаб аст, ки нафақаи ўро бидиҳанд, чуноне ки Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мефармояд: *“Кумаккунандаи зани бешавҳару мискин мисли муҷоҳиде аст, ки дар роҳи Худо ҷиҳод мекунад ё ин ки мисли касест ки шаб намоз мехонаду рӯз руза медорад”* (Мутафақун алайҳи)

✳ Ҳақи зан бар тарбияти фарзанди хурдаш зиёдтар аст то замоне ки башавҳар набарояд ва барои падараш лозим аст, ки то замоне ки тифл дар тарбияти модараш аст бар ў нафақа бидиҳад.

✳ Мустаҳаб нест барои зан ва хосатан зани ҷавон ки аввал шуда салом бидиҳад.

✳ Ва мустаҳаб аст тарошидани муйи зери ноф ва чидани пашми зери каш ва кутӯҳ кардани нохунҳо ҳар рузи ҷумъа ва макруҳ аст, ки онҳоро аз ҷиҳил руз зиёд тарк кунад.

✳ Ва чидани муйи абруҳо (қошҳо) ҳаром аст, Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мефармояд: *“Лаънати Худо бар абру чину абру мечиндагӣ”* (Абудовуд).

✳ **Мотамгирӣ:** Ҳаром аст барои зан ки аз се руз зиёд мотамгирӣ кунад, магар бар шавҳараш, чуноне ки Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) мефармояд: *“Ҷоиз нест бар зане ки имон дораду ба рӯзи қиёмат аз се руз зиёд мотам гирад, магар бар шавҳараш”* (Муслим).

Ҷоиз аст барои зан бар шавҳараш ҷаҳор моҳу даҳ руз мотам бигирад ва воҷиб аст бар вай ки дар ҳолати мотамаш аз зинату хушбӯӣ мисли заъфарон ва ин ҷунин пӯшидани зару зевар ва либосҳои абрешимиву бо шаклҳои гул зинатдода шуда дӯрӣ бичӯяд.

Ва ҷоиз аст барояш гирифтани нохунҳо ва чидани муйҳо ва шӯстани бадан ва барояш воҷиб нест ки либосҳои бо ранги муаян пушад мисли ранги сиёҳ ва воҷиб аст, ки иддаашро дар манзиле ки шавҳараш вафот кардаасту дар онҷо сукунат мекунад дар он ҷо бипояд ва аз хонааш берун намеояд, магар барои ҳоҷати зарурӣ ва рузона.

✳ Ва ҳаром аст барои зан ки сарашро бе ягон зарурат битарошад ва кӯтоҳ карданаш ҷоиз аст бо ин шарт, ки ба мардон монанд нашавад, чуноне Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам})

мефармояд: *“Лаънати Худо бар занҳое, ки худашонро ба мардон монанд мекунанд”* (Тирмизӣ). Ӯ ин ки худашонро ба кофираҳо ташбиҳу монанд бисозанд, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“ Ҳар ки ба кадом қавме худро монанд сохт пас ӯ аз ҳамон қавм аст”* (Абудовуд).

✳ Воҷиб аст бар зан ҳангоми хорич шудан аз хона худашро бо ҷилбоб (ҳичоб) сатр намояд, шартҳои ҷилбоб инҳоянд: **1)** Ҳамаи баданро бигӯшонад. **2)** Ҳичоб зинатдода набошад. **3)** Шаффофу тунук набошад. **4)** Васеъ бошаду дар бадан часпида набошад. **5)** Хушбӯӣ пошида набошад. **6)** Ба либоси мардон монанд набошад. **7)** Ба либосҳои занони кофира монанд набошад. **8)** Либоси шуҳрат (Модда) набошад. Ва ҳаром аст пӯшидани либосҳое, ки дар он сурати инсон ё ҳайвон нақш шудааст, ӯ ин ки овезон карданаш ё фуруҳтанаш.

Аврати зан бо дигарон бар се қисм аст: **1)** Шавҳар: метавонад ҳарҷои занашро бихоҳад бубинад. **2)** Занҳо ва маҳрамҳо: барояшон ҷоиз аст, ки бубинанд ҷойҳоеро, ки аксари вақтҳо намоёнанд мисли руй ва ва муйҳо ва дастҳо то банди даст ва пойҳо то бучулак ё каме болотар. **3)** Боқимондагон: Ҷоиз нест барои онҳо ҷое аз бадани зани номаҳрамро бубинанд, магар барои ҳоҷате мисли ҷавоне ки мехоҳад духтареро ба занӣ бигирад, барояш ҷоиз аст, ки ба ӯ назар кунад, ӯ ин ки барои табобат низ ҷойз аст, ки ҷои маразро барои табиби номаҳрам кашф кунад агар табиби зан пайдо накунад. Чунки фитнаи асосии зан дар рӯяш мебошад. Фотима бинти Мунзир (разияллоху анҳо) мегӯяд: Руйҳоямонро аз мардҳои бегона мепӯшонидем. (Ҳоким) Ва Оиша (разияллоху анҳо) мегӯяд: Вақте ки савораҳо аз назди мо мегузаштанд мо бо Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар либоси эҳром будем вақте ки ба мо наздик мешуданд бо ҷилбоб руйҳоямонро мепӯшонидем ва вақте ки аз наздамон дур мешуданд руйҳоямонро кашф мекардем. (Абудовуд).

✳ **Идда:** **Навъҳои идда:** **1)** Ҳомиладор: Иддаи талоқу вафот, то замон ки тавалуд кунад. **2)** Зане ки шавҳараш аз дунё гузаштааст, иддааш чаҳор моҳу даҳ рӯз аст. **3)** Зане ки дар ҳоли ҳайз талоқ шудааст: иддааш то муддати се ҳайз аст ва иддааш тамом мешавад бо пок шуданаш аз ҳайзи сеюм.

4) Зане ки ҳайз намебинад: иддааш се моҳ аст.

Зане ки аз талоқи раҷъӣ идда мебинад вочиб аст, ки дар аснои иддааш ҳамроҳи шавҳараш бошад ва барои шавҳараш чоиз аст, ки ҳар кучои занашро бихоҳад бубинад ва бо ӯ дар хилват бимонад то замоне ки иддааш тамом шавад шояд ки Худованд байнашон ислоҳ кунад ва никоҳи раҷъа эҳтиёҷ ба розигии зан надорад, (агар зан талоқи раҷъи шуда бошад) ва раҷъа ҳосил мегардад бо қавли мард, мисли ин ки бигуяд “тӯро базани боз гардондам” ё ин ки бо он зан ҷимоъ кунад.

✱ Зан худаширо ба никоҳ дароварда наметавонад, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар зане ки бидуни иҷозати валияш (Падар ё бародарон) худаширо ба никоҳ медароварад никоҳаш ботил аст”* (Абудовуд)

✱ Барои зан ҳаром аст, ки муйҳояширо бо мӯй пайванд кунад, ё ин ки ҷое аз баданаширо холкубӣ кунад. Ин ду амал аз гуноҳони кабира баҳисоб мераванд, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Худо лаънат кунад зани муй пайвандкуну муй пайванд мекардагиро ва хол кубу хол мекубудагиро”* (Муттафақун алайҳи)

✱ Барои зан ҳаром аст, ки аз шавҳараш бидуни сабаби шаръӣ талоқ талаб кунад, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳар як зане ки аз шавҳараш бе ягон сабаб талаби талоқ кунад, пас барои ӯ бӯй ҷаннат ҳаром аст”* (Абудовуд)

✱ Барои зан вочиб аст, ки итоати шавҳарашро кунад то замоне ки ӯро ба маъсият амр накунад ва алалҳусус вақто ки ӯро бафирошаш даъват кунад, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Агар марде занашро ба сӯи фирошаш даъват кунад ва зан даъвати ӯро рад кунаду мард он шабро то субҳ ғазабнок гузаронад, малоикаҳо ин занро лаънат мегӯянд, то ин ки субҳ дарояд”* (Муттафақун алайҳи)

✱ Барои зан ҳаром аст, ки бар бадани худ хушбӯӣ бипошад дар ҳоле ки медонад ки роҳе ки меравад дар он бо мардони бегона рӯбарӯ мешавад, чуноне ки Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Агар зан бар худ хушбӯӣ бипошад дар роҳе биравад ки дар он мардҳо бошанд, то ки бӯяш ба машоми онҳо бирасад пас ин зан ин чунину он чунон аст, яъне, зани зония (фоҳиша) аст”* .(Абудовуд)

НАМОЗ

Азон ва иқома: азон ва иқома суннати муаккада мебошанд. Танҳо барои намозҳои фарз гуфта мешаванд. Он фарз, хоҳ бо ҷамоат баргузор гардад ва хоҳ бо танҳогузори, ҷи намози вақти бошад ва ҷи қазои ва намозгузор хоҳ муқим бошад ва хоҳ мусофир. Зимнан азон ё иқома гуфтан барои мардон суннат ва барои занон макрӯҳ мебошад. Лозим ба зикр аст қабл аз фаро расидани вақти намоз азон ё иқома гуфтан ҷоиз нест.

Шартҳои намоз: *шурути намоз иборатан, аз:*

1. Ислом овардан. 2. Ақл доштан.
3. Қудрати ташхис доштан. 4. Поки бо доштани тавоноии он.
5. Дохил шудани вақти намоз *Вақти намози зуҳр* аз ҳангоми заволи хуршед (қарор гирифтани хуршед дар васати осмон) оғоз ва то ҳангоме, ки сояи ҳар чиз ба андозаи ду баробари ҳудаш гардад идома пайдо мекунад. *Вақти намози аср*, вақти ихтиёри он (аз поёни вақти зуҳр) ки сояи ҳар чиз ду баробари он гардад, идома дорад, вале вақти зарурӣ (изтирорӣ) то ҳангоми ғуруби хуршед идома меёбад. *Вақти намози мағриб (шом)* то пинҳон шудани шафақи қирмиз (сурҳӣ) дар осмон мебошад. *Вақти намози ишо (хуфтан)*, вақти ихтиёрии он то поёни нимаи аввали шаб буда ва вақти изтирории он аз ҳамин ҳангом шуруъ ва то тулуъи субҳ давом мекунад. Гуфтан ба маврид аст, ки намози витр баъд аз адои намози ишо бояд ҳонда шавад на қабл аз он. *Вақти намози бомдод* аз дамидани субҳ то ҳангоми тулуъи хуршед аст.
6. Пӯшидани аврат дар ҳадди тавон бо порча ё чизи дигар. Аврати ҷинси музаккари (нар) болиғ аз зери ноғ то зонуи вай мебошад. Ва зани болиғи озод дар ҳангоми намоз ҳондан бояд тамоми баданаширо ҷуз рӯй, дастҳо ва пойҳояш бипӯшонад. 7. Пок кардани ҷисм, ҷома ва маҳалли намоз аз ҳар гуна начосат.
8. Рӯй ба самти қибла (Қаъба) кардан. 9. Ният кардан.

Фарзҳо ва ё аркони намоз: намоз 14 рукн дорад, ки иборатанд аз: 1. Такбири таҳрима (дохил шудан ба намоз бо гуфтани «Аллоҳу Акбар»). 2. Қиём (истодан) дар ҳадди

тавон дар намозҳои фарз. 3. Қироат кардан, яъне Қуръон хондан. 4. Рукӯъ кардан дар ҳар ракаат. 5. Сучуд.

6. Қаъдаи охир ба миқдори хондани ташаҳҳуд.

★ Фарзҳои ё аркони намоз аз чунон ҷойгоҳе дар намоз бархӯрдор аст, ки чунончи яке аз онҳо дар намоз тарк шавад ҷӣ аз рӯи фаромушӣ ва ҷӣ амдӣ намоз ботил мегардад. Ба таври куллӣ ҳеч намозе саҳеҳ нахоҳад буд, магар ин ки тамоми аркони мазкур ба таври комил дар он амалӣ гардад.

Вочиботи намоз: 1. Хондани сураи «Фотиҳа» дар ду ракаати аввали намози фарзҳо ва дар тамоми ракаатҳои витр ва намозҳои суннат ва нафл. 2.Зам намудани як сура ба сураи «Фотиҳа» дар ду ракаати аввали фарзҳо ва дар тамоми ракаатҳои витр ва намозҳои суннат ва нафл. 3.Пеш хонадани сураи «Фотиҳа» аз сурае, ки ба он зам мешавад. 4. Қаъдаи аввал ба миқдори Аттаҳиёт хондан. 5.Хондани ташаҳҳуд (Аттаҳиёт) ҳам дар қаъдаи аввал ва ҳам дар қаъдаи охир. 6. Бо гуфтани салом хориҷ шудан аз намоз. 7. Хондани дуои «кунут» дар намози витр. 8.Такбироти зоид дар иди Фитр ва ва иди Қурбон ва он се такбирӣ дар ҳар ракаат аст. 9.Таъйини қироат дар ду ракаати аввали фарзҳо. 10. Итминон ва оромиш дар аркони намоз. 11. Анҷолм додани саҷдаи дуюм пас аз саҷдаи аввал, бе фосила андохтан дар миёни онҳо. 12.Хестан ба сӯи ракаати сеюм ба сурати фаврӣ ва бетаъхир, пас аз фориг шудан аз хондани Аттаҳиёт дар дар қаъдаи якум. 13. Ҷаҳр (баланд) –баланд қироатро хондани имом дар намози субҳ, дар ду ракаати аввали намози шом ва хуфтан, дар намози ҷумъа, иддайн таровиҳ ва дар намози витр дар мохи рамазон. 14. Хуфя (пинҳон, паст) хондани қироат дар намозҳои пешин, аср, як ракаати охири намози шом ва ду ракаати охири намози хуфтан. Шахси танҳогузор ва нафлгузори дар шаб дар баланд ва паст хондани қироат дар тамоми мавридҳои, ки баланд хонда мешавад, ихтиёр дорад.

Таъкид: Агар яке аз ҳукмҳои вочиб дар намоз қасдан

тарк шавад, намоз бояд аз сар гузорида шавад ва агар ин амал саҳван ба миён омад, бо адо кардани сачдаи саҳв ин хаторо метавон чуброн намуд.

Суннатҳои намоз (қавлӣ ва феълӣ): суннатҳои намоз бар ду навъ қавлӣ ва феълӣ тақсим мешаванд ва чунончи ҳатто амдан касе онро тарк кунад намозаш ботил нахоҳад шуд.

Суннатҳои қавлӣ иборатанд аз: 1. Бо хондани дуои ифтитоҳ (*Субҳонакаллоҳума ва..*) оғоз кардани намоз. 2. Хондани “Аъзуз биллоҳи минашшайтонирраҷим”. 3. Хондани “Бисмиллоҳирраҳмонирраҳим”. 4. Гуфтани омин (пас аз хондани «Фотиҳа»). 5. Такбироти интиқолот, яъне табири ба рукуъ ва ба сучуд рафтани аз сучуд бархостан... 6. «Самъаллоху лиман ҳамидаҳ» гуфтани имом вақте аз рукуъ бармехезад ва оҳиста «Раббано лакал ҳамд гуфтани муқтадӣ». Шаҳси танҳогузор ҳардӯро якҷоя мегӯяд. 7. Хондани сураи «Фотиҳа» дар ракаати охири намозҳои пешин, аср, хуфтан ва дар ракаати сеюми намози шом. 8. Хондани салавотҳо (дурудҳо) бар Расули Худо ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} пас аз ташаҳҳуди қаъдаи охир. 9. Дуо кардан барои худ, пас аз хондани салавотҳо бо дуоҳои маъсура.

Суннатҳои феълӣ: 1) Бардоштани дастҳо ҳангоми табири таҳрима. 2) Ба сӯйи қибла гардонидани кафи ҳарду даст ва кафи ангуштон дар вақти табири таҳрима. 3) Қарор додани дасти рост бар болои дасти чап ва ниҳодани онҳо дар зери ноф дар ҳангоми қиём (истодан). 4) Ҷосила гузоштан дар миёни ду пой дар ҳангоми қиём. 5) Доштани ҳарду зону бо ҳарду даст дар вақти рукӯъ ва кушода гузоштани ангуштони даст дар ин ҳолат. 6) Ҷамвор намудани пушт ва сарро бо он баробар сохтан дар вақти рукӯъ. 7) Дур доштани дастҳо аз паҳлуҳо дар ҳолати рукӯъ. 8) Ҷангоми ба сачда рафтан аввал бояд ҳарду зону, сипас ҳарду даст ва баъди он пешонӣ ба замин гузошта шавад ва ба вақти аз сачда бархостан баръакс, яъне аввал пешонӣ, сипас дастҳо ва баъдан зонуҳо аз замин қанда шаванд. 9) Дар вақти сачда рӯй дар миёни кафҳои ҳарду дастҳо гузошта шуда, ҳарду оринҷ аз паҳлуҳо ва ҳарду

соъид (банди дастҳо) аз замин дур нигоҳ дошта мешаванд.

10) Дар сачда ангуштони даст бо ҳам зич карда шуда, ангуштони пойҳо ба сӯйи қибла гардонида мешаванд.

11) Дар миёни ҳарду сачда дастҳо бар рӯи суриҳо (ронҳо) гузошта мешаванд. **12)** Дар ҳолати нишастан дар

қаъдаи ҳам аввал ва ҳам охир пой чапашро фарш (пахн) намуда, пой росташро истода гузорад. **13)** Дар ҳангоми

хондани ташаҳҳуд бо ангушти мусаббиҳа ишора намояд. Ҳангоми гуфтани «ло илоҳа» онро мебардорад ва дар

«илаллоҳ» поён мефарорад. Ишора бо ин ангушт тасдиқ бар ваҳдоният ва яғонагии Худованд аст. **14)** Ба рости чап

салом намудан ва дар салом тарафи чап садо каме паст карда мешавад. **15)** Салом муктадӣ бо салом имомаш

пайваста бошад. **16)** Масбуқ барои хондани ракаатҳои боқимонда пас аз салом имомаш бархезад.

Сачдаи саҳв: чунончи шахсе қавли машруъро дар намоз дар ғайри маҳалли аслии он аз рӯи фаромӯши бихонад

(чун қироати Қуръон дар сачда) сачдаи саҳв бар вай суннат аст, аммо суннате аз суннатҳои намозро тарк карда бошад,

сачдаи саҳв бар вай мубоҳ хоҳад буд.

Мавориде, ки сачдаи саҳв дар онҳо воҷиб мегардад,

иборатанд аз: **1)** Зиёда кардани рукуъе ба намоз. **2)** Зиёда

кардани сачда. **3)** Зиёда кардани қиём дар намоз. **4)** Зиёда

анҷом додани қаъда дар намоз (яъне аз теъдоди машруъи он аз рӯи фаромӯши бештар анҷом диҳад).

5) Салом додан қабл аз ба поён расидани намоз. **6)** Хондани оя ё вожае аз Қуръон бо лаҳне, ки маънои

асли онро тағйир диҳад. **7)** Тарк кардани яке аз воҷиботи намоз. **8)** Шак кардан дар ин ки рукн ё феълро

аз намоз дар ҳоли анҷоми он зиёда анҷом додааст.

Дар сурате, ки шахс сачдаи саҳви воҷибро амдан тарк

кунад, намозаш ботил мегардад, чунин шахс метавонад

бо анҷоми ду сачдаи саҳв қабл аз салом додан ё баъд аз

он нуқси намозашро чуброн кунад. Агар касе сачдаи

саҳвро фаромӯш кард ва замони қобили мулоҳизае бар

он гузашт, сачда аз вай соқит мегардад.

Чи гунаги намоз хондан: барои намоз хондан рӯй ба қибла намуда *Аллоҳу акбар* (такбири таҳрима)ро меғӯем. Имом ин такбир ва соири такбироти намозро барои мутаваҷҷеҳ кардани муқтадиҳои худ баланд меғӯяд, вале муқтадиҳо тамоми такбиротро бояд оҳиста биғӯянд. Сипас дастҳои худро ҳангоми гуфтани такбири таҳрима боло мебарем ва ба нармии гӯш мерасонем ва баъд онҳоро фуруд оварда, бо дасти рости худ дасти чапро гирифта онҳоро зери ноғ қарор медиҳем. Дар ин бахш аз намоз нигоҳи худро ба сачдагоҳи хеш мутамарказ мекунем. Баъд ба хондани дуъоҳои маъсур (суннат) мисли *“Субҳонакаллоҳумма ва би ҳамдिका ва таборакасмука ва тағоло қаддука ва ло илоҳа гайрук”*¹ мепардозем ва онгоҳ *“Аъзузу биллоҳи минашшайтонирраҷим. Бисмиллоҳирраҳмонирраҳим”*ро мехонем (мавориди мазкур набояд баланд хонад шавад) баъд сураи «Ғоғи»ро мехонем. Мустаҳаб аст вақте муқтадӣ қасди хондани сураи ҳамд пушти сари имом намуда саъй кунад онро дар ҷойҳое, ки имом аз қироат соқит мешавад (вақф мекунад) бихонад. Ин дар сурате аст, ки намози ҷаҳрӣ бошад. Аммо дар намозҳои сиррӣ, ки қироат хуфия (пинҳонӣ) сурат мегирад воҷиб аст, ки муқтадӣ сураи ҳамдро бихонад. Баъд ба мизони мақдур аз дигар оёт ё сураҳои Қуръон (як сура ва ё се оят) қироат мекунем ва мустаҳаб аст, ки дар намози субҳ аз сураҳои тўлонӣ мисли сураи “Қоф” то сураи “Набаъ” бихонем ва дар намози шом аз сураҳои кўтоҳ, мисли сураи “Зуҳо” то сураи “Нос” ва дар соири намозҳо аз сураҳои миёна мисли сураи “Набаъ” то “Зуҳо”ро қироат кунем.

Имом дар намозҳои субҳ, шом ва ишо қироатро ҷаҳрӣ (баланд ва ошкоро) мехонад ва дар ду намози дигар қироатро хуфия ва оҳиста мехонад. Баъд такбир меғӯем ва ба рукӯъ меравем, баъд дастҳоро бо ангуштони боз бар зону гузошта, пушти худро соф ва бидуни шиб қарор

---

¹ Бор Худое пок ва муназзаҳӣ ва ситоиш аз они туст. Номат муборак ва азаматат воло аст ва ҷуз ту Худое вучуд надорад.

медихем ва сарро низ дар мувозоти ҳамон қарор медихем. Сипас *“Субҳона раббиялазим”* ро се мартаба хонда ва он гоҳ бо хондани *“Самиъаллоҳу ли ман ҳамидаҳ”* сарро аз рукӯъ баланд мекунем. Вақте комилан истода шудем *“Раббано лакалҳамд»”*¹ мехонем, баъд такбир гуфта, ба сачда меравем. Дар сачда бозуҳои худро аз ду паҳлӯ ва шиками худро аз ду рони худ дур нигоҳ медорем ва дастҳои худро дар мувозоти ду шонаи худ қарор медихем. Бояд ба наҳве сачда кунем, ки ангуштҳои пойҳо ва ҳар ду дасти инсон дар ҷиҳати қибла гушуда шуда бошад. Дар сачда *“Субҳона раббиялаъло”* ро се мартаба дар сачда бихонем. Сипас такбиргӯён аз сачда баланд мешавем ва пойи чапро фарш намуда, бар он менишинем ва пойи ростро қоим (истода) мекунем, ба гунае, ки ангуштони он ба самти қибла бошад.

Баъд такбир гуфта, сачдаи дувумро монанди сачдаи аввал анҷом медихем ва сипас такбиргӯён сар аз сачда мебардорем. Баъд аз он бо синаи пойҳо аз ҷо баланд мешавем ва рақъати дувумро оғоз мекунем. Рақаати дувум ҳам мисли рақаати аввал аст ва дар он сано ва Аъзу биллоҳ хонда намешавад. Пас аз хондани рақъати дувум ва ба сачда рафтан пойҳоро фарш гардонидани барои хондани ташаҳҳуд менишинем ва дасти ростро бар рони рост ва дасти чапро бар рони чап ба тарафи қибла гузошта, ташаҳҳуд мехонем: *“Аттаҳийёту лиллоҳи вассаловату ваттаййибот, ассалому алайка айюҳаннабийю ва раҳматуллоҳи ва баракотух, ассалому алайно ва ало ибодиллоҳи солиҳин ашҳаду ан ло илоҳа иллаллоҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳ”*².

Баъд дар рақъатҳои сеум ва чаҳорум низ такбиргӯён

---

¹ Ту Парвардгори мо ҳастӣ. Ситоиш махсуси туст.

² Мулк ва фармонравой азони Худост ва ҳамаи дурудҳо ва некуиҳо, салом бар ту эй Паёмбар ва раҳмати Худо ва баракатҳои вай, салом бар мо ва бар бандагони шоистаи Худованд, гувоҳӣ медиҳам, ки Худое ба ҳақ ҷуз маъбудӣ ягона нест ва гувоҳӣ медиҳам, ки Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам банда ва фиристодаи Ёст.

бармехезем ва намозро идома медиҳем. Дар ду рақъати поён қироати ҷаҳрӣ хонда намешавад ва фақат ҳам сураи ҳамд қироат мегардад. Сипас барои хондани ташаҳҳуди ахир бар замин нишаста пойи чапро фарш мегардонем ва пойи ростро истода (қоим) мекунем. Лозим ба зикр аст ду қабдаи ахири ҳар намоз бояд ба гунае биншинем, ки сури бар рӯи замин қарор гирад.

Баъд аз нишастан ташаҳҳуди улоро мехонем ва сипас ба хондани дуруд мепардозем. Наси ин дуруд чунин аст: *«Аллоҳумма салли ало Муҳаммадив ва ало оли Муҳаммад камо саллайта ало Иброҳима ва ало оли Иброҳима иннака ҳамидум маҷид. Аллоҳумма борик ало Муҳаммадив ва ало оли Муҳаммад, камо боракта ало Иброҳима ва ало оли Иброҳима иннака ҳамидум маҷид»*¹ ва суннат аст, ки дар идома бигӯяд: *«Аъзуз биллоҳи мин азобиннори ва азобилқабри ва фитнатилмаҳёи ва лмамоти ва фитнатилмасиҳиддаҷҷол»*².

Баъд аз ин дуъо ба ду тараф росту чап салом медиҳем ва ибороти *“Ассалому алайкум ва раҳматуллоҳ”* ро ҳар бор мехонем. Дар поён суннат аст, ки дуъои маъсурро бихонем.³

¹ Бор Худоё! Бар Муҳаммад ва оли Муҳаммад дуруд бифрифт, чунонки бар Иброҳим ва оли Иброҳим дуруд фиристод, бегумон ки ту сутудасифот ва дар зоти худ азим (нисбат ба бандагон бисёр ихсонкунандай). Бор Худоё! Бар Муҳаммад ва оли Муҳаммад баракат неҳ, чунончи баракат ниҳодай бар Иброҳим ва бар оли Иброҳим, бегумон ки ту сутудасифот ва дар зоти худ азим (нисбат ба бандагон бисёр ихсонкунандай)

² Аз азоби ҷаҳаннам ва азоби қабр ва фитнаи зиндагон ва мурдагон ва ҳамчунин аз фитнаи масеҳи дачҷол ба Худо паноҳ мебарам.

³ Дуъои маъсур инчунин аст Гуфтани *астағфируллоҳ* се мартаба ва сипас хондани *«Аллоҳумма анта салом ва минкас салом таборакта ё залҷалоли вал иқром Ло илоҳа иллаллоҳу ваҳдау ло шарика лаҳ, лаҳу-л-мулқу ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува ало қулди шайъин қадир. Ло ҳавла ва ло қуввата илло биллоҳ. Ло илоҳа иллаллоҳу ва ло наббуду илло иёҳу лаҳу-н-ниғмату ва лаҳу-л-фазлу ва лаҳу-с-сану-л-ҳасан. Ло илоҳа иллаллоҳу муҳлисина лаҳу-д-дина ва лав қариҳа-л-кофирун. Аллоҳумма ло монибъа лимо аътайта ва ло муътия лимо манъта ва ло янфаъу за-л-ҷадди минка-л-ҷад»* **яъне** «Бор худоё! Ту аз ҳар айб пок ва покию саломат аз ту нашъат мегирад. Эй соиҳби шукуҳу қаромат ту поку муназзаҳӣ. Чуз зоти яғонаи Худованд худое ба ҳақ вучуд надорад, бешак Ў ҳамтое

Намози бемор: чунончи истодан бар бемор маризӣ меафзояд ё беморе қодир ба истодан нест метавон намозро нишаста бихонд. Агар бар нишастан низ қодир набошад бар паҳлӯ бихобад ва намоз бихонад. Агар ин ҳол низ барояш гарони меорад, бар пушт бихобад ва намоз бихонад. Чунончи бемор тавоноии анҷоми рукӯъу сучудро надошта бошад, метавонад бо ишора намоз бихонад. Беморе, ки намозаш фавт гардида аст, бар ӯ вочиби аст, ки қазои онро биёварад. Агар бар беморе хондани намозҳо ҳар қадам дар вақти худаш душвор ояд, метавонад байни намозҳои зуҳру аср бо ҳам ва шому ишо бо ҳам ҳамҷамъ кунад ва ҳар ду намозро дар вақти яке аз онҳо бихонад.

Намози мусофир: агар масофатеро, ки мусофир мепаймояд тақрибан беш аз (120 км) бошад ва сафар низ сафари мубоҳ бошад, мусофир метавонад намозҳои чаҳоррақъатиро ду рақъат бихонад (қаср кунад). Чунончи мусофир дар вақти сафар қасди иқомати беш

надорад ва подшоҳӣ ва ситоиш азони Ёст ва Ё бар ҳама чиз қодир ва тавоност. Ҳеч нерӯ ва ҳаракате ҷуз бо инояти Худованд мақдур нест. Ҷуз Ё худое ба ҳақ вҷуд надорад ва ҷуз Ёро наменпарастем. Неъмат азони Ёст ва фазлу санои нек ба Ё ихтисос дорад. Ҷуз Ё худое ба ҳақ вҷуд надорад ва ҳарчанд кофиронро нохуш ояд, бошад ба дини вай вафо дорем. Бор Худое! Ҳар он чиро, ки бибахшӣ, касеро маҷоли мамониғати он нашоад ва ончиро, ки набахшӣ, касе қодир ба атои он набошад. Бе шак ҳеч талошгареро насиб ё баҳрае ҷуз бо инояти ту оид нахоҳад шуд».

Баъд аз намози субҳу мағриб баъд аз дуои мазкур ибораҳои: «*Ло илоҳа иллагҳу ваҳдау ло шарика лаҳ, лаҳул мулкү ва лаҳул ҳамду юҳий ва юмиту ва ҳува ало кулли шайғин қадир*»ро даҳ мартаба бихонад.

Тарҷумааш чунин аст: «Ҷуз Ё худои ба ҳақ вҷуд надорад ва ҳамтое барои Ё нест. Подшоҳӣ ва ситоиш аз они Ёст ки зинда мекунад ва мемиронад ва Ё бар ҳама чиз товоност». Сипас «*Субҳоналлоҳ*»ро сию се мартаба ва «*Алҳамду лиллоҳ*»ро низ сию се мартаба ва «*Аллоҳу акбар*»ро сию се мартаба мехонем ва онҳо бо иборати: «*Ло илоҳа иллагҳу ваҳдау ло шарика лаҳ, лаҳул мулкү ва лаҳул ҳамду ва ҳува ало кулли шайғин қадир*»ро шумораи сад такмил мекунем ва баъд оятулқурсиро хонда ва онҳо сураҳои тавҳид: «*Қул ҳуваллоҳу аҳад*», фалақ «*Қул аъзу би раббил фалақ*» ва нос «*Қул аъзу би раббиннос*»ро ҳар якро як мартаба мехонем. Лозим ба зикр аст баъд аз намози мағриб ва субҳ ҳар як аз ин се сураро се мартаба хонда мешавад.

аз 15 рӯз дар маконеро дошта бошад, бар ӯ воҷиб аст, ки намозашро бо расидан ба он макон комил бихонад ва қаср накунад. Агар мусофир ба шахси муқим дар намози ҷамоат иқтидо кунад ё намозеро, ки дар хузур (маҳалли иқомат) қазо карда дар сафар ба ёд оварад ё баракс, дар ҳар сурат бояд намозро ба таври комил бихонад ва қаср накунад.

Намози ҷумъа: намози ҷумъа аз фазилати бештаре нисбат ба намози зуҳр бархӯрдор аст ва худ намози мустақил мебошад. Яъне ин гуна нест, ки намози ҷумъа (ки ду рақъат аст) қасри намози зуҳр бошад. Бадиҳист ба ҳеч ваҷҳ хондани намози ҷумъа чаҳор рақъат ҷоиз нест ва (боисти ҳамон ду рақъат хонда шавад) ҳамчунин намози ҷумъа бо нияти намози зуҳр мунъақид намегардад ва ҳатто агар шароити ҷамъ дар дигар намозҳо барои намози ҷумъа муҳаққақ гардад, боз ҳам ҷамъ кардани намози ҷумъа бо аср мутлақан ҷоиз нахоҳад буд.

Намози витр: намози витр ҳам монанди намози шом се рақъат буда баъд аз намози хуфтан хонда мешавад. Тарзи хондани он чун намози шом аст бо ҳамин фарқ ки дар рақъати севум баъд аз ғотиҳа ва замми сура такбиргӯён ду дасти худро баробари гӯш баланд намуда сипас онҳоро зери ноф баста “дуои қунут” мехонем ва намозро чун дигар намозҳо анҷом медиҳем.

Намози витр. Намози витр воҷиб аст ва вақти адои он баъд аз намози хуфтан оғоз шуда, то тулӯи субҳ давом мекунад. Он мисли намози шом 3 ракаат гузорида мешавад.

Намози ҷаноза. Ғулл додан, кафан кардан, намоз хондан, ҳамл (ташйиъи ҷаноза) ва дафн кардани мурдаи мусулмон фарзи кифоя мебошад, аммо касе, ки дар миёни ҷанг ба шаҳодат ноил меояд, бо ҳамон ҳолате, ки ҷон бохтаб бидуни ғулл ва кафан дафн мегардад. Ва ҷоиз аст, ки бар шаҳид намози ҷаноза хонда шавад, чунончи маййит (мурда) мард бошад, дар се лифоф (тикапорча) кафан карда мешавад ва мурдаи зан дар панҷ ҷома шомил

бар шалвор, чодар, пирохон ва ду лифофӣ кафан мешавад. (Барои хондани намози ҷаноза) суннат аст, ки имом ё шахсе ки ба танҳои қасди намоз хонданро дорад дар сурате, ки мурда мард бошад дар муқобили синаи ӯ дар сурате, ки зан бошад дар васат (худуди ноҳияи камари ӯ) биистад, сипас такбир гуфта, дастҳоро боло бибазад ва “Аъзу биллоҳи минаш шайтонир раҷим Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим”ро бихонад, онгоҳ “Сано” бихонад, такбир гӯяд (дастҳоро боло набурда) дуруд бифиристад, такбир гӯяд барои майит, дуо хонад ва бори чаҳорум такбир гӯяд ва ба ду тараф салом диҳад.

Боло овардани сатҳи қабр беш аз як ваҷаб (шибр), гачкорӣ кардан, бухур додан, нишастан, бўсидан ва роҳ рафтан бар рӯи қабр ҳаром аст ва ҳамчунин равшан кардан (ҷароғонӣ кардан), тавоф кардан бар қабр, сохтани масҷид бар рӯи қабр ва ё бинои қабр дар масҷид аз ҷумлаи муҳаррамот ба ҳисоб меояд.

Алфозе, ки дар ҳангоми таъзия додан (таслият гуфтан) бояд гуфта шавад, аз ҷумла ин аст, ки бигӯяд: *“Аъзамаллоҳу аҷрака ва аҳсана азоака ва ғафара ли маййитик”*¹. Барои тасаллият гуфтан ба кофир бигӯяд: *“Аъзамаллоҳу аҷрака ва аҳсана азоак”*².

Чунончи касе медонад, ки агар бимирад, аҳли ӯ бар ӯ навҳасароӣ (доду вой) хоҳанд кард бар ӯ вочиб аст, ки дар замони ҳаёти худ онҳоро васият кунад, ки ин корро накунад, дар ғайри ин сурат азоб хоҳад шуд.

Муҳайё кардани ғизо барои аҳли маййит суннат, вале хӯрдан аз ғизои аҳли маййит ва ё муҳайё кардани ғизо барои касоне, ки дар ҷаласаи таъзия гирди ҳам меоянд, макрӯҳ мебошад.

Зиёрати қабри мусулмон маршрут бар ин ки сафареро махсус ба ин амр ихтисос надиханд, суннат аст. Ва

---

¹ Худованд подоши туро афзун кунад ва азоятро некӯ бигардонад ва мурдаатро биёмурзад.

² Худованд подоши туро афзун кунад ва азоятро некӯ гардонад.

зиёрати қабри кофир низ мубоҳ мебошад, чунончи кофире қасди зиёрати қабри мусулмонеро дошта бошад, низ аз ӯ мамониъат ба амал намеояд.

Барои касе, ки ба қабристон ворид мешавад, суннат аст, ки ин дуоро бихонад: *“Ассалому алайкум дора қавми муъминин ё ба иборати дигар Аҳла ддиёри миналмуъминин – ва инно иншоаллоҳу бикум лоҳиқун. Ярҳамаллоҳу лмустақдими́на минно валмустаъхирин, насъалуллоҳа лано ва лакумул ӯофията. Аллоҳумма ло тухримно аҷраҳум вало тафтинно баъдаҳум, ва ғфир лано ва лаҳум”*.¹

Навиштани оёти Қуръон бар рӯи кафан ба далели хавф аз ин ки мумкин аст олуда ва мулаввас гардад ва ҳамчунин ба далели беихтиромӣ ба Қуръон, ҳаром аст ва ривояте далолаткунанда бар ҷавози ин кор низ вучуд надорад.

Расудуллоҳ (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) ҳар гоҳ қасди дуо хондан бар маййитро дошт ин дуоро мехонд: *“Аллоҳуммағфир лаҳу вақрҳамҳу ва офиҳи вақъбу анҳу ва акрим нузулаҳу ва вассиъ мудхалаҳу вағсилҳу билмоъи вассалҷи валбаради ва наққиҳи миналхатоё камо наққайта ссавбалабязи минадданаси ва абдилҳу доран хайран мин дориҳи ва аҳлан хайран мин аҳлиҳи ва завҷан хайран мин завҷиҳи ва адхилҳулҷанната ва аъизҳу мин азобилқабри ва мин азобиннори”*² (Муслим).

¹ Ай гурӯҳи муъминон (аҳли қабристон). Ба машияти илоҳӣ бе тардид мо низ ба шумо мулҳиқ (пайваст) хоҳем шуд.

Худованд пешиниён ва ояндағони моро раҳмат кунанд. Аз Худованд барои шумо ва хештан офият масъалат медорем. Бор Худоё, моро аз подоши онҳо маҳрум магардон ва баъд аз онон моро ба фитна наяндоз ва мо ва ононро мавриди омӯрзиши хеш қарор бидеҳ.

² Бор Худоё! Вайро биёмӯрз ва мавриди раҳматат қарор бидеҳ ва ўро офият ато кун ва аз вай даргузар.

(Худовандо), вайро назди худат гиром дор ва қабри вайро фарох гардон ва ўро бо обу барф ва чола шустушӯ дех. (Аз ту мехоҳам) ҳамчунон ки ин либоси сафедро аз олудагӣ пок намуди, вайро аз хатову лағзиш пок кун (ва дар охират) хонае беҳтар аз хонаи вай (дар дунё) ва аҳле (хонаводае) беҳтар аз аҳли ӯ (дар дунё) ва ҳамсаре беҳтар аз ҳамсараш (дар дунё) ба вай арзон дор ва дар биҳишти хеш ўро дохил кун ва аз азоби қабр ва азоби ҷаҳаннам ўро паноҳ бидеҳ.

Намози идайн. Намози идайн (намози рамазон ва курбон) воҷиб аст.

Вақти намози ид монанди намози зуҳо аст ва чунончи баъд аз завол маълум гардид, ки он рӯз ид аст, фардои ҳамон рӯз қазои намоз адо мешавад. Ва намози ид ду ракаат аст. Барои хондани он дар ракаати аввал баъд аз такбири таҳрима ва қабл аз хондани Аъзузу биллоҳи минаш шайтонирраҷим се мартаба такбир гуфта мешавад, сипас ҷаҳран сураи фотиҳа мехонад, сипас сураи «Аъло» ва сураи «Ғошия» (дар ракаати дуввум) мехонад. Ва пеш аз рукӯъ се мартаба такбир гуфта, баъдан ба рукӯъ меравад. Пас аз поёни намоз вақте, ки салом дод, чун хутбаи ҷумъа ду хутба хонда мешавад. Лозим ба зикр аст дар хутбаи идайн бояд такбири зиёд гуфта шавад.

Намози кусуф (гирифтани Офтоб): намози кусуф суннат аст, азону иқомат надорад ва замони он аз ҳангоми кусуфи хуршед ё хусуфи (гирифтани) моҳ оғоз ва то аз байн рафтани хусуф ё кусуф идома пайдо мекунад. Вақте сабаби он зоил шуд, дигар лозим нест қазои намози он оварда шавад.

Чи гуна хондани намози кусуф: ин намоз ду ракаат аст ва дар рақъати аввали он сураи фотиҳа ва як сураи тўлонӣ (ба ихтиёр) баланд хонда мешавад ва онгоҳ рукӯъи тўлониро анҷом дода аз рукӯъ баланд мешавад ва «Самияллоҳу ли ман ҳамидаҳ» ва «Раббано лакалҳамд»ро мехонем, вале дигар мисли бақияи намозҳо сачда намекунем, балки мучаддадан сураи ҳамд ва як сураи тўлониро хонда ва дубора рукӯъ мекунем ва ин рукӯъро низ тулонӣ мекунем. Баъд аз рукӯъ баланд шуда, он гоҳ ба сачда меравем ва ду сачдаи тулонӣ анҷом медиҳем. Ракаати дуввумро низ чун ракаати аввал анҷом дода, сипас ташаҳҳудро мехонем ва салом медиҳем. Лозим ба зикр аст, ки агар муқтадӣ баъд аз рукӯъи аввал ба намоз мулҳиқ шавад, ракаати аввалро дарнаёфтааст (ва бояд баъд аз имом намозашро такмил кунад).

Намози истисқо (талаби борон). Агар хушксолӣ шавад ва борон наборад, суннат аст, ки намози истисқо баргузор шавад. Замони ин намоз ва аҳком ва чигунагии адои он монанди намози идайн аст, вале дар ин намоз такбироти зиёд вучуд надорад. Баъди намоз имом рӯ ба мардум намуда, ду хутба мехонад ва ҳама рӯ ба қибла намуда, дуову истиғфор мекунад. Суннат аст дар охири ин намоз намозгузор либосашро зеру рӯ мекунад ба маънии ин ки Худованд аҳволро бадал (иваз) гардонад ва авзоъро хуб кунад.

Намозҳои нофила` Собит шудааст, ки Расулulloҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ғайр аз намозҳои фарзӣ дувоздаҳ ракаат намози суннат низ ба ҷо меовардаанд, ки иборатанд аз: **1.** Ду ракаат қабл аз фарзи субҳ. **2.** Чаҳор ракаат қабл аз фарзи зуҳр. **3.** Ду ракаат баъд аз намози зуҳр. **4.** Ду ракаат баъд аз фарзи шом. **5.** Ду ракаат баъд аз фарзи хуфтан.

Ҳамчунин ба ривояти сахех нақл шуда, ки он ҳазрат (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) илова бар намозҳои суннати боло зикр шуда, ки сунани равоти, (сунатҳои муаккада) ба онҳо мегӯянд инчунин намозҳои нафли дигареро рӯзона мехонданд, ки иборатанд аз: **1.** Чаҳор ракаат қабл аз зуҳр. **2.** Ду ракаат баъд аз азони мағриб (ва қабл аз фарзи мағриб). **3.** Ду ракаат баъд аз адои намози рақъат ба сурати нишаста

Намоз хондан дар авқоте, ки намоз хондан дар он вақтҳо мамнуъ ва наҳй гардида, ҷоиз намебошад. Ин авқот иборатанд аз: **1.** Баъд аз субҳ то ҳангоме, ки хуршед ба андозаи як найза барояд (тулӯъи хуршед). **2.** Ҳангоми заволи хуршед, яъне замоне, ки хуршед дар миёни осмон қарор мегирад. **3.** Баъд аз намози аср то ғуруби хуршед.

Аҳкоми масҷид` Биноӣ масҷидҳо бо қадри ҳоҷат воҷиб аст ва масҷидҳо дӯстдоштатарин маконҳо дар назди Худованд мебошанд ва дар масҷидҳо мусиқи ва қарсақ ва мизмор ҳаром аст, ё ин ки сароидани сурудҳои муҳаррам, инчунин ихтилоти (якҷоя шудани) зану мардҳо ва ҳамхобашудан ва хариду фуруш низ ҳаром аст ва суннат аст гуфтани ин суҳан баонҳое, ки дар масҷид

хариду фуруш мекунанд “ Худованд тӯро аз тиҷоратат
 фоидае набахшад” ин чунин эълон кардан аз чизи
 гумшуда низ ҳаром аст. Ва суннат аст гуфтани ин сухан
 баонҳое ки аз гумшудаҳо дар масҷид эълон мекунанд
 “Худованд гум кардаатро бар нагардонад” ва таълими
 кудаконе, ки зарар намерасонанд дар масҷид мубоҳ аст,
 инчунин ақди никоҳ ва қазоват ва сароидани сурудҳои
 мубоҳ ва хоб рафтани муътакифон ва шабгузаронии
 меҳмоне ё маризе, ё ин ки як соъат ё ду соъат хоб кардан
 низ мубоҳ аст.

Ва суннат аст, ки масҷидро аз лағв ва ҷанҷолу сухани
 бисёр ва баланд кардани садо бо суханҳои макруҳ ё ки
 онро мавриди роҳгузар қарор додан нигоҳ дошта шавад
 ва истифода кардан аз ҷойнамозҳои масҷид ё ҷароғояш
 ё барқаш дар туйҳо ва мотамҳову хайротҳо макруҳ аст.

ЗАКОТ

Аснофи закот. Мавориде, ки закот ба онҳо тааллуқ мегирад, чаҳор синфанд, ки иборатанд аз: **1.** Чаҳорпоёни хонагӣ (шутур, гов, гӯсфанд, асп ва ғайра). **2.** Нархҳо (монанди тиллову нуқраву нақдия ва ғайраҳо). **3.** Молҳои тичортӣ **4.** Ҳар он чи аз Замин мерӯяд (зироат ва мевачот).

Шароити вучуби закот. То панҷ шарт таҳқиқ напазирад, закот вочиб намегардад. Онҳо иборатанд аз: **1.** Ислом. **2.** Озод будан. **3.** Расидани моли закот ё он чӣ бадон закот тааллуқ мегирад ба ҳадди нисоб. **4.** Тамомияти мулк (яъне комилан соҳиби он мол гардад). **5.** Гузаштани як соли комил бар моли закот. Албатта, (синфи чаҳоруми закот) ҳар он чи аз замин бируяд аз ин қоида мустасно аст ва гузаштани сол бар он шарт намебошад.

Зақоти чаҳорпоён: чаҳорпоён ба се гурӯҳ, яъне, шутур, гов ва гӯсфанд тақсим мешаванд.

Шароити вучуби закот дар ин се гурӯҳ аз ҳайвонот иборатанд аз: *якум*, ин ки як соли комил ё бештар бар он бигзарад. *Дуум*, ин ки ин ҳайвонот ба манзури издиёд (зоду валад) ё баҳраварӣ шомили шир додан ва... ниғаҳдорӣ шаванд, на ин ки барои қор аз онҳо истифода шавад.

Аммо он чи ин ҳайвонот ба манзури тичорат ниғаҳдорӣ шаванд, ба унвони матои тичорӣ зақоти онҳо пардохт мегардад.

Зақоти шутур:

Теъдод	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-35	36-45	46-60	61-75	76-90	91-120
Теъдод закот	Закот надорад	Як гӯсфанд	Ду гӯсфанд	Се гӯсфанд	Чаҳор гӯсфанд	Як бинти маҳоз	Як бинти лабун	Як лабун	Як ҷазаъа	Ду бинти лабун	Ду ҳиққа

Агар теъдоди шутурҳо аз 120 бештар шавад аз ҳар 50 шутур як ҳиққа ва аз ҳар 40 шутуре, ки афзуда мешавад, як бинти лабун ба унвони закот дода мешавад.

Тазаккур: *Бинти маҳоз* – шутуреро гӯянд, ки як солаи пурра бошад. *Бинти лабун* – шутуреро гӯянд, ки ду солаи пурра бошад. *Ҳиққа* – шутуреро гӯянд, ки се солаи пурра бошад.

Ҷазаъа – шутуре аст, ки чаҳор солаи пурра бошад.

як мусинна

Теъдод	1-29	30-39	40-59
Миқдор и закот	Закот надорад	Як табиъ ё як табиъа	Як мусин ё як мусинна

Чунончи теъдоди говҳо ба 60 ё бештар аз он бирасад, аз ҳар 30 гов як табиъ ва аз ҳар 40 гов як мусинна ба унвони закот дода мешавад.
Тазаккур: Табиъ ё табиъа – гови нар ё модае аст, ки як соли тамом умр дошта бошад. Мусин ё мусинна – гови нар ё модае аст, киду соли тамом бар он гузашта бошад.

Теъдод	1-39	40-120	121-200	201-399
Миқдори закот	Закот надорад	Як гўсфанд	Ду гўсфанд	Се гўсфанд

Ҳар гоҳ теъдоди гўсфандон ба 400 ё бештар расид, аз ҳар 100 гўсфанд, ки афзуда мешавад, як гўсфанд ба унвони закот дода мешавад. Барои закоти гўсфанд чоиз нест, ки буз ва гўсфанде, ки барои таваллуд ва таносул аз он баҳра гирифта мешавад, ё гўсфанде, ки кўр ё ҳомила ё дар ҳоли шир додани бачаи худ аст ва гўсфанде, ки пир ва (бедафдон) гаштааст, ба унвони закот гирифта шавад. Ҳамчунин набояд беҳтарин ва нафистарин гўсфанд ба унвони закот гирифта шавад.
Тазаккур: Ҷизъа – гўсфанди модае аст, ки шаш моҳ дорад. Сано – гўсфандест, ки як солро тамом карда бошад.

Закоти гов

Закоти он чи аз Замин мерўяд: ҳар он чи аз гиёҳон шомили ҳубубот ва меваҳо, ки аз замин мерўяд бад-он закот тааллуқ мегирад. **Аммо шароити вучуби закот дар ин синф иборатанд аз:** **1)** ин ки аз навъе бошад, ки ҷузви макилот (кайл шуданӣ) маҳсуб шавад ва қобили захира кардан бошад. Дар миёни ҳубубот гандум, ҷав ва ..., аз меваҳо ангур ва хурмо ва ... аз ин қабил мебошад. **2)** расидани он ба ҳади нисоб, ки нисоби онро **(653 кг)** ё бештар таъйин кардаанд. **3)** ин ки гиёҳи мавриди назар дар ҳангоми вучуби закот комилан дар тамлики шахс бошад.

Вақти вучуби закот: аз ҳангоме ки меваҳо бирасад (сурх ё зард гардад) ва ҳубубот низ сахт ва хушк гардад (ва ба самар расад), закот вочиб мегардад.

Вучуби ушр: агар он чи (шомили меваҳо ва ҳабубот, ки) аз Замин мерўяд, бидуни тақаллуф обёрӣ гардад, мисли ин ки тавассути борон ё рўдхона обёрӣ шавад, вочиб аст, ки ушри (аз даҳ як) онро (ба фуқаро ва масокин ва...) пардохт кунанд.

Нисфи ушр: чунон ки зироатҳо бо машаққат ва душворӣ обёрӣ мешавад, мисли ин ки кишоварз тавассути оби чоҳ маҳсулоташро об диҳад ва ... дар ин сурат танҳо нисфи ушр яъне (5%) он ба унвони закот пардохт мешавад. Аммо агар маҳсули кишоварзӣ ба гунае бошад, ки дар миқдоре аз айёми сол ба осонӣ ва бидуни машаққат обёрӣ шавад ва дар миқдори дигар аз сол бо тақаллуф ва машаққат обёрӣ гардад, ағлабиятро мадди назар қарор медиҳем. Яъне агар миқдори айёме, ки бо машаққат обёрӣ шуда аст, бештар аз дигар айём буда бошад, ҳамон айёми ғолиб бо машаққатро дар назар мегирем ва дар ғайри ин сурат айёмеро, ки ба роҳати обёрӣ шуда аст, дар назар мегирем ва ҳадди таъйиншуда дар ҳар якро ихтисосан мепардозем.

Зақоти асмон (тиллоу нуқра ва...) асмон бар ду навъ аст:

1. Тилло ва ҳадди нисоби тилло барои закот (85 грам) аст ва ба камтар аз ин миқдор закот тааллуқ намегирад.

2. Нуқра ва ҳади нисоби нуқра (595 грам) аст ва ба камтар аз ин миқдор закот тааллуқ намегирад.

Ба пул ва коғазҳои қимматнок то замоне, ки дар вақти вучуби закот қимати он муодили ҳадди нисоби тило ва нуқра нагардад, ба он закот тааллуқ намегирад.

Миқдори закот дар асмон (тиллоу нуқра ва...) рӯбӣ ушр (2.5%) мебошад.

Ба ҷавоҳироте, ки мубоҳ буда ва дар асл барои истеъмол ва истифодаи шахсӣ харидорӣ шуда, закот тааллуқ намегирад, аммо агар ин ҷавоҳирот ба иҷора дода шавад ё захира ва пасандоз гардад, ба он закот тааллуқ мегирад.

Пӯшидан ва ба кор бурдани тилло ва нуқра барои занон ба миқдори маъмул ва урфи замон мубоҳ аст.

Қарор додани тиккаи нуқра бар рӯи зарф (ба гунае, кимасалан барои зинатб дастгираи зарфро аз нуқра бипӯшноад) мубоҳ аст ва пӯшидани он (нуқра) барои мардон ба таври маҳдуд мисли пушидани ангуштар ё айнаки нуқрае ва ... низ мубоҳ мебошад. Аммо қарор додани ҳатто тиккаи кӯчаке аз тилло бар рӯи зуруф (ҳарчанд барои тазйин бошад) ҳаром аст. Истифода аз тилло барои мардон машрут ба ин

аст, ки тиллои мавриди истифода худ тобеи чизи дигар бошад, мисли дакмаи (тукмаи) тиллоӣ барои пирохон ва ё ҳалқаи тиллоӣ даври дандон, ки барои маҳкам ниғаҳ доштани он мавриди истифода қарор мегирад, ҷоиз аст ва албатта, дар ин низ бояд ташбеҳ ба занон сурат нагирад.

Агар касе мол ва дороии ӯ (собит нест ва дар тӯли сол) зиёду кам мешавад ва пардохти закоти қулли маблағ дар сол барои ӯ душвор менамояд, бар ӯст ки рӯзеро худ дар сол таъйин кунад ва дар ҳамаи рӯз миқдори дороии худро бисанҷад ва (2.5%)-и онро ба унвони закот пардохт кунад, ҳарчанд бар миқдоре аз дороии ӯ ҳанӯз як соли тамом нагузашта бошад.

Чунончи шахсе маош мегирад ё замин ё хонаеро ба иҷора дода ҳар моҳ маблағи иҷора мегирад, агар аз ин даромади худ чизе захира накарда бошад, ҳарчанд мизони ин даромад зиёд бошад, боз ҳам ба он закот тааллуқ мегирад. Агар таъйини закот бар ӯ душвор буд, мисли мавриди қаблӣ як рӯзро худ таъйин мекунад ва дар он рӯз закоти молашро муҳосаба мекунад.

Закоти дайн. Агар касе аз шахси сарватманд ва ғани қарздор бошад ё соҳиби моле бошад, ки молигардондани он низ дар тавони ӯ бошад, дар ҳар ду сурат замоне, ки ба молаш даст ёфт ва онро қабз кард, бар ӯ вочиб аст, ки закоти солҳои гузаштаи моли мазкурро ҳарчанд зиёд бошад ҳам, пардохт кунад. Агар аз касе қарздор бошад, ки муфлис ва фақир бошад, дар ин сурат закот бар вай вочиб нест, зеро тасарруфи ин дайн барои вай мақдур нест.

Закоти колоҳои тичорӣ. Чаҳор шарти лозим барои вучуби закот дар матоҳои тичорӣ лозим аст:

1. Молигардонии матоъ.
2. Қасди тичорат доштан бо матоъ.
3. Расидани қимати матои тичорӣ ба ҳадди нисоби таъйиншуда (ҳадди нисоби матои тичорӣ расидани қимати он ба миқдори ҳадди ақали нисоби тилло ва нуқра мебошад).
4. Гузаштани як соли комил бар матои тичорӣ, бо таҳаққуқ ёфтани шурути мазкур пардохти закот вочиб мегардад.

Чунончи молики матои тичорӣ соҳиби тилло, нуқра ё пули нақд бошад, онро ба қимати матои тичорӣ замима мекунад, то нисоби таъйиншуда такмил гардад.

Агар соҳиби колои тичорӣ қасди истеъмол ва истифодаи аз

колои тичорӣ шомили либосб хона ва мошин ва...ро кардб дигар ба колое, кимавриди истифода қарор гирифта астб закот тааллуқ намегирад. Аммо агар соҳиби ин колоҳо пас аз истифода мучаддадан қасди тичорат бо онро намудб бо гузаштани як сол бар онҳо закот ба он тааллуқ мегирад.

(Ҳисобкунии айёми сол аз замоне, ки ба таври мучаддад барои тичорат ният намудааст, сурат мегирад)¹.

Закоти фитр. Ҳар мусулмоне, ки дар шаб ё рӯзи ид зиёда бар қути хеш ва хонаводаашро доро бошад, закоти фитр бар вай воҷиб мегардад.

Миқдори закоти фитр. Миқдори закоти фитр дар ҳисоби гандум ва орди гандум ним соъ (баробар бо як килову ҳаштсад грамм) ва дар ҳисоби ҷавб хурмо ва монанди онҳо як соъ (баробар бо се килову шашсад грамм) ду кило ва (2.25) аз таъоми маъмули диёре аст ки шахси закотдиҳанда сокин аст). Агар пули (арзиши) яке аз ҷинсҳои мазкурро барои садакаи фитр бипардозад, кофӣ аст.

Мустаҳаб аст, ки фард закоти фитри шахсеро, ки дар шаби ид ўҳдадори пардохти махориҷи ў гардидааст, низ бипардозад. Ҳамчунин мустаҳаб аст, ки закоти фитр дар рӯзи ид ва қабл аз иқомати намози ид пардохт гардад.

Таъхири закоти фитр ба баъд аз иқомаи намози ид ҷоиз нест, вале чунончи шахс як ё ду рӯз қабл аз рӯзи ид закоти фитрашро пардохт кард ҷоиз аст. Ҳамчунин ҷоиз аст, ки фитрияи чанд нафарро ба як нафар ё фитрияи як нафарро ба чанд нафар (мустаҳиқ) бидиҳад.

Чигунагии пардохти закоти фитр: воҷиб аст, ки закот фаврӣ (ва бидуни таъхир) пардохт гардад ва бар वालीи кўдак ва шахси девона аст, ки худ закоти фитри ин дўро бидиҳад.

Суннат аст, ки масъул пардохти закоти фитрро бад-он изҳор кунад ва ба тафкики он бипардозад. Зарур аст ҳар гоҳ мукаллаф қасди пардохти ин навъ закотро дорад, ният кунад ва ҷоиз нест, ки шахс дар пардохти он нияти садақа

---

¹ Нисоби матоъ –ҳадди нисоби матои тичоратӣ он аст, ки қимати он дар замони закот додан муъодили ҳадди ақалли нисоби тилло (85 грам ё ҳадди ақалли нисоби нуқра 595 грам) гардад.

бикунад. Агар чунин кард, агар тамоми молашро ҳам бидиҳад, боз фитрияи вай адо намегардад. Беҳтар он аст, ки закоти кулли молашро ба ҳамон фуқарои диёраш бипардозад, аммо агар ба хотири маслиҳате ин закотро ба фуқарои дигар диёр дод, ҷоиз аст.

Пардохти закот зудтар аз фаро расидани мавъиди он дар сурате, ки ба ҳадди нисоб бирасад, ҷоиз аст (масалан, закоти ду солро бо ҳам, дар ҳоле ки ҳанӯз фақат як сол сипарӣ шуда ва соли дигарро пеши рӯ дорем, ҷоиз аст).

Мустаҳиқони закот. Ҳашт гурӯҳ мустаҳиқи закотанд, ки иборатанд **1.**Фуқаро. **2.** Мискинҳо. **3.** Касоне, ки барои чамъоварии закот фаъолият мекунад. **4.** Муаллафатул қулуб (касоне, ки тоза Исломи овардаанд ва ҳанӯз дар исломи худ росих нагаштаанд). **5.** Ғулом ва барда. **6.** Қарздорон. **7.** Мучоҳиде, ки дар роҳи Худо ҷиҳод мекунад. **8.** Мусофир.

Закот ба миқдори ниёзи ҳар як аз мавориди ғавқ ба онҳо пардохт мегардад, ҷуз мавриди севум, ки ба мизони музде, ки барои вай таъйин шуда ба ӯ пардохт мешавад, ҳарчанд ғанӣ ва бениёз (аз закот) бошад.

Пардохти закот ба ситамгарон ва касоне, ки ба диёри ӯ шӯриш бурдаанд ва бар он диёр мусаллат гаштаанд, ҷоиз аст. Ҳамчунин, агар ҳоким золимона ё одилона ва ба ихтиёр ё иҷбор закотро аз вай аҳз намояд, ҳамон закоти моли ӯ маҳсуб мешавад (ва ниёзе ба пардохти мучаддади он намебошад).

Пардохти закот ба кофир, ғулом, сарватманд, Бани Ҳошим ва касе, ки таҳти сарпарастии соҳиби мол аст ва нафақаи ӯ ба ӯҳдаи вай аст, ҷоиз нест. Яъне, додани закот ва садакаи фитр бар зану фарзанд дуруст нест.

Агар касе закоти молашро надониста, ба ғайри мустаҳиқи он пардохт кард ва сипас фаҳмид, ки шахси мавриди назар мустаҳиқи закот набуда, закоташ адо нашудааст ва бояд таҷдиди назар кунад. Аммо агар закоти молашро ба шахсе дод, ки гумони ӯ фақир маҳсуб мешуд ба вале баъдан маълум шуд, ки шахси мавриди назар фақир набудааст, закоташ адо шуда ва ниёз ба пардохти мучаддад нест.

РЎЗА

Гирифтани рӯзаи моҳи рамазон бар ҳамаи мусулмони оқилу болиғ, ки тавоноии рӯза гирифтани дорад вочиби аст. Албатта, заноне, ки ҳоиз ҳастанд ё хуни нифос (пас аз таваллуд) мебинанд аз ин қоида мустасно мебошанд ва набояд рӯза бигиранд. Лозим ба зикр аст қўдакон (ки ҳанӯз болиғ нашудаанд) низ бояд ба рӯза гирифтани дастур дода шаванд, то ба он одат кунанд.

Моҳи рамазон. Дохил шудани моҳи рамазон ба ду тариқ собит мегардад, ки иборатанд аз:

1. Ҳар гоҳ мусулмони одил, чӣ зан бошад ва чӣ мард, бар дидани моҳ гувоҳӣ диҳад, моҳи рамазон собит мешавад (ва бар мардум вочиби мегардад, ки рӯза бигиранд).

2. Агар сӣ рӯзи моҳи шаббон комил гардад (ва ин амр бар мо собит шуд) шуруъи моҳи рамазон низ собит мегардад.

Рӯза гирифтани. (Бо ҳулули моҳи рамазон) вочиби мегардад, ки аз ҳангоми тулӯи субҳи содиқ, то замоне, ки хуршед ғуруб мекунад, рӯза бигирем. Дар рӯзаи моҳи рамазон бояд қабл аз тулӯи субҳи содиқ нияти рӯза кунем.

Он чи рӯзаро ботил мекунад. Муфсидоти рӯза, ки ҷубронаш қазо ва каффора аст, аз чимоъ ва ҳамбистарӣ кардан иборат аст, ҳар кас дар моҳи рамазон (ҳангоми рӯза) чимоъ кунад, бар ўст, ки ҳам қазои рӯзаро биёварад ва ҳам каффора бидиҳад. Каффораи рӯза иборат аст аз озод кардани як барда ва агар иститоъати ин корро надошт, ду моҳ рӯза гирифтани пай дар пай ва агар бар ин низ тавоноӣ надошт, таъом додани 60 мискин ва агар бар ин низ қодир набуд, дигар чизе бар вай нахоҳад буд.

Муфсидоти рӯза, ки ҷубронаш танҳо қазо доштан аст, иборат аст аз: хориҷ шудани манӣ ба сабаби бўсидан, ламс кардан ё истимно. Албатта агар касе дар хоб муҳталим шуд ва ба ин сабаб аз вай манӣ хориҷ гардид, ин ҳукм бар вай мутараттиб нахоҳад буд.

Хӯрдан ва нӯшидан ба таври амдӣ. Агар касе ҳангоми рӯза аз рӯи фаромуши чизе хӯрад рӯзааш саҳиҳ аст ва ботил нашудааст.

Агар ғуборе ба гулӯи шахсе роҳ ёфт ё дар ҳангоми мазмаза

(об дар даҳон кард) ва истиншоқ (об дар бинӣ кардан) миқдоре об ба ҳалқи ӯ расид, ё бо фикр кардан аз вай мани (инзол шуд) хорич гардид ва ё ин ки ихтилом шуд (дар хоб аз вай мани хорич шуд) ва ё аз вай хун ё қай (истифроғ) ба ҳар далеле хорич гардид, рӯзааш ботил намешавад ва лозим нест онро қазо биёварад. Аммо, чунончи қаблан гуфтем, агар касе бар асари муҷомият ва ҳамбистарӣ инзол шавад, ҳам бояд қазо биёварад ва ҳам каффораи рӯзаро адо кунад.

Агар касе ба гумон ин ки акнун шаб аст, чизе бихӯрд ва баъд маълум гардид, ки он замон рӯз будааст бар ӯст, ки қазои он рӯзаро биёварад. Ва агар шахсе ҳангоми шаб ва дар ҳоле ки шак дорад, ки субҳ тулӯъ карда ё не, чизе бихӯрад, рӯзааш ботил намешавад, аммо агар дар рӯз ва дар ҳоле, ки шак дорад, ки офтоб ғуруб карда ё не, чизе бихӯрад бар ӯст, ки қазои он рӯзаро биёварад.

Аҳкоми ифторкунандагон (касоне, ки рӯзаи худро ботил мекунад). Ифтор кардани (хӯрдан) рӯзаи моҳи рамазон бидуни узр ҳаром мебошад. Аммо бар зани ҳоиз ва зане, ки нифос мебинад ва ҳамчунин касе, ки бихоҳад шахсеро аз ҳалокат начот диҳад, вочиб аст, ки рӯзаашро дар ин замон ифтор кунад. Суннат аст маризе, ки бо рӯза гирифтани бемориаш афзун гардад ва ҳамчунин мусофире, ки қасди паймудани масофатеро дорад, ки дар он масофат намоз қаср хонда мешавад рӯзаи худро ифтор кунанд.

Хӯрдани (ифтор кардан) рӯза барои шахси муқиме, ки дар аснои рӯз қасди сафар мекунад ё зани ҳомила ва зани ширдеҳе, ки метарсанд бо рӯза гирифтани ба худи онҳо ё фарзандонашон зараре бирасад, мубоҳ аст ва бар ҳамаи онҳо аст, ки танҳо қазои рӯзае, ки ифтор кардаанд, биёваранд ва каффора бар онҳо лозим нест.

Агар касе ба иллати миёнасолӣ ё маризӣ қодир ба рӯза гирифтани набошад ва ҳоли ӯ ба гунае бошад, ки эҳтимоли бозёфтани сиҳат ва саломатӣ барои ӯ набошад, бар ӯст, ки дар қиболи ҳаррӯза аз моҳи рамазон як мискинро таъом диҳад ва дигар қазои рӯза бар вай вочиб нахоҳад буд.

Агар касе қазои рӯзаи моҳи рамазонро ба ҳадде ба таъхир андозад, ки моҳи рамазони дигар ҳулул кунад, агар таъхири ӯ ба далели узр (шаръӣ) буда ба ӯ, ки танҳо ҳамон қазои рӯзаро биёварад, вале агар ин корро бидуни узр анҷом дод бар вай аст, ки илова бар қазо овардани рӯза дар қиболи ҳар рӯз як мискинро таъом диҳад.

Агар касе қазои рӯзаи моҳи рамазонро ба далели узри шаръӣ ба таъхир андозад ва (дар ҳамин ҳилол) қабл аз ин ки қазои онро биёварад бимирад, чизе бар зиммаи вай нахоҳад буд. Аммо шахсе ин корро бидуни узри шаръӣ анҷом диҳад, дар қиболи ҳаррӯза пас аз вай ба як мискин таъом дода мешавад (ин корро бозмондагони вай анҷом медиҳанд).

Суннат аст, ки наздикони маййит (мурда) ба итбоъ аз маййит ҳар он чиро назр карда аст, бароварда кунанд ва агар рӯзае назр карда, ба ҷойи ӯ онро ба анҷом расонанд ва агар бар маййит қазои рӯзае лозим гашта ва вай онро анҷом наодоаст, ба ҷойи вай онро адо намоянд.

Агар касе ба хотири узре (шаръӣ) рӯзаашро ифтор кард ва дар ҳилоли ҳамон рӯз узри шаръӣ бартараф гардид, ё агар кофире дар ҳилоли рӯзаи моҳи рамазон Ислом овард, ё зани ҳоизе пок гардид, ё маризии шахсе бартараф шуд, ё мусофире муқим гашт, ё кӯдаке болиғ гардид, ё девонае оқил гардид, дар тамоми мавориди фавқ бар ҳамагон лозим аст, то қазои рӯзаи он рӯзро биёваранд, ҳамчунин идомаи ҳамон рӯзро бояд рӯза бошанд.

Барои шахсе, ки бар вай ҷоиз шуда, то рӯзаи моҳи рамазонро ифтор кунад, ҷоиз нест, ки рӯзаи ғайри моҳи рамазон (мисли рӯзаи қазоӣ, назрӣ ва ... ро) дар ин айём ба ҷо оварад.

Рӯзаи нафл. Беҳтарин рӯзаи нафлӣ он аст, ки як рӯз дар миён рӯза гирифта шавад. Пас аз он беҳтарин рӯзаи нафлӣ рӯза гирифтани дар рӯзҳои душанбе ва панҷшанбе аз ҳар ҳафта ва сипас рӯза гирифтани се рӯз аз ҳар моҳ, ки беҳтарини ин рӯзҳо низ айёми сафед (13, 14, 15) аз ҳар моҳи қамарӣ аст, мебошад. Суннат аст, ки бештари айёми моҳи муҳаррам ва шаъбон ва ҳамчунин рӯзаи ошӯро ва рӯзи

арафа ва 6 рӯз аз моҳи шаввол рӯза гирифта шавад.

Макрӯҳ аст, ки моҳи раҷаб ва рӯзи чумъа ба рӯзаи нафлӣ ихтисос дода шавад.

Нуктаҳо.

✳ Агар зане, ки хуни ҳайз ё нифос мебинад, қабл аз тулӯъи субҳ пок гардад, бар ӯ ҷоиз аст, ки ғуслро то баъд аз азони субҳ ба таъхир андозад ва ҷунончи қабл аз ғусл сухурӣ бихӯрад, то рӯза бигирад, рӯзааш саҳиҳ аст ва ишколе бар он мутараттиб нест. Ҳамчунин агар касе аз (навъи дигар ҳадаси акбар яъне) ҷанобат бархӯрдор буд ва то баъд аз азони субҳ ғусл накард, ҷоиз аст ва рӯзааш низ саҳиҳ мебошад.

✳ Бар зан ҷоиз аст барои ин ки дар ибодати муслимин дар моҳи рамазон ҳамоҳанг бо онҳо мушорикат кунад, дар сурате, ки зиёне вайро таҳдид накунад, аз доруҳое, ки ҳайзро ба таъхир меандозанд, истифода намояд.

✳ Хӯрдан ва балғидани балғам ва халте, ки дар гулӯ қарор мегирад, барои рӯзадор ҷоиз аст.

✳ Расулulloҳ ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} мефармояд: *“Ҳамвора умматам то замоне, ки дар ифтор аҷала кунанд ва суҳуриро таъхир намоянд (оқибат) бар хайр хоҳад буд”* (Аҳмад).

✳ Дар ҷойи дигар он ҳазрат ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} мефармояд: *“То замоне, ки мардум (умматам) ифторро таъҷил кунанд, дин ҳамвора ошкор (сарзананда) хоҳад буд, зеро яҳуду насоро ифторро таъхир мекунанд”* (Абудовуд).

(Ва ҳамин боъиси фарқи онҳо аз муслимин мегардад).

✳ Дар ҳангоми ифтор кардан мустаҳаб аст, ки дуо карда шавад, зеро Расулulloҳ ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} дар ин маврид мефармояд: *“Дуъои рӯзadore, ки ҳангоми ифтор дуъо мекунад, рад намешавад”* (Ибни Моҷа).

✳ Аз ҷумла дуое, ки дар ҳангоми ифтор аз он ҳазрат ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} ривоят шуда ин аст, ки он ҳазрат ҳангоми ифтор мефармуд: *“Ташнагӣ бартараф шуд ва рағҳо мартуб гардид ва агар Худо бихоҳад аҷру подоши (рӯза) тасбит шуд (яъне мавриди қабул воқеъ шуд ва...)”* (Абудовуд).

✳ Суннат аст, ки бо рутаб (хурмои тар қабл аз ин ки ба

хурмои хушк табдил шавад) ифтор шавад ва агар мавҷуд набуд, пас суннат аст, ки бо теъдоди тamar (хурмои тақрибан хушк) ифтор шавад ва агар ин низ мавҷуд набуд, суннат аст, ки бо об ифтор шавад.

✳ Чун миёни фуқаҳо дар мавриди ин ки оё истифода аз сурма ва ... дар ҳангоми рӯза дуруст аст ё не ихтилоф вучуд дорад, беҳтар аст барои раҳой аз ин ихтилоф аз сурма ва чакондани қатрае дар чашм ё гӯш парҳез шавад. Аммо агар зарурате пеш омад, ки шахс ночор буд барои муолиҷаи худ аз ин маворид истифода кунад, ҳатто агар таъми қатра ва... ба ҳалқи шахс бирасад, боз ҳам рӯзаи ӯ саҳеҳ аст ва ботил нашудааст.

✳ Мисвок кардан дар ҳар замон барои рӯздор натавон мақруҳ нест, балки суннат мебошад.

✳ Бар рӯздор вочиб аст, ки аз ғайбат, суханчинӣ, дурӯғ ва монанди он иҷтиноб кунад ва агар касе ба ӯ фаҳш ва носазо гуфт, фақат бигӯяд: *“Ман рӯза дорам”*.

✳ Дар сурате рӯзаи рӯздор комил ва маҳфуз боқӣ хоҳад монд, ки забон ва тамоми аъзои худро аз гуноҳ ҳифз кунад. Расулulloҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Касе, ки дар сухану кирдор аз гуноҳ иҷтиноб накунад, Худованд ниёзе ба иҷтиноби ӯ аз гизо ва нӯшидани надорад (яъне танҳо нахӯрдан ва нанӯшидан кофӣ нест)”*. (Аҳмад).

✳ Суннат аст, ки ҳар гоҳ рӯздорро касе ба таъом фаро хонад, мизбонро аз рӯзаи худ хабар кунад ва барояш дуои хайр кунад ва агар рӯза надошт, даъваташро иҷобат кунад ва аз таъоми ӯ майл намояд.

✳ Шаби қадр бофазилаттарин шаби сол аст ва замони он дар даҳ шаби охири моҳи рамазон маҳсуб шуда ва шабе, ки беш аз дигар шабҳо мавриди таъкид қарор гирифта ва гуфта шуда он шаб, шаби қадр аст, шаби бисту ҳафтуми ин моҳ мебошад. Амали солеҳе, ки дар ин шаб анҷом мегирад, беҳтар аз амали солеҳе аст, ки дар ҳазор моҳ (ғайри ин шаб) анҷом мегирад. Нишонаҳое барои шаби қадр таъйин гашта, ки иборатанд аз ин ки: хуршед дар субҳи он шаб тақрибан моил ба сафед тулӯъ мекунад ва шӯоҳои зиёде надорад ва

ҳавои он шаб низ табиӣ ва мўътадил мебошад. Чи басо мусулмоне ин шабро боз ёбад, вале ў худ ба ин масъала пай набарад. Матлуб он аст, ки шахси мусулмон дар тамоми моҳи рамазон дар ибодат бикўшад ва бахусус даҳ шаби охири моҳи рамазонро ба ибодат ихтисос диҳад ва мусулмон бояд талош кунад, то сарҳади имкон дар ҳеч як аз шабҳои рамазон ибодат ва намози шабро тарк накунад ва агар намози таровеҳро бо ҷамоат меҳонад, то поёни намоз имомро ҳамроҳӣ кунад, то ҳамин барои ў дар зумраи намози шаб маҳсуб гардад.

★ Агар касе нияти рўзаи нафлӣ намуд, суннат аст, ки он рўзаро ба поён расонад, вале итмоми он бар вай вочиб нест ва агар амдан рўзаашро ботил намуд, бар ў ҳараче нест ва лозим нест қазои онро биёварад.

Эътикоф. Эътикоф иборат аст аз ин ки мусулмони оқил дар масҷид ба манзури ибодат байтута (будубош) кунад ва ба масҷид мултазим (пойбанд) гардад. Шароите, ки барои муътакиф дар назар гирифта шуда иборатанд аз ин ки вай бояд аз ҳадаси акбар (ҷанобат) пок бошад ва ба ҷуз мавоқеъи (вақтҳои) зарурат мисли қазои ҳоҷат (дастшӯи рафтани) ва ғусли вочиб ва... аз масҷид хориҷ нагардад. Агар муътакифе бидуни зарурат аз масҷид хориҷ гардад ё бо занаш ҳамбистарӣ кунад, эътикофаш ботил мегардад.

Эътикоф дар ҳар замон суннат аст ва дар моҳи рамазон ва ба хусус дар даҳ рӯзи охири моҳи рамазон бадон таъкиди фаровон шудааст. Камтарин муддати таъйиншуда барои эътикоф як соъат аст ва мустаҳаб аст, ки аз як шабонарӯз камтар набошад. Зан ҷуз бо ризоияти ҳамсараш ҳақи эътикоф надорад ва суннат аст, ки ҳар касе муътакиф мешавад, вақти худро дар ибодат ва итоъати фармони илоҳӣ сипарӣ кунад ва аз зиёдаравӣ дар корҳои мувоҳ парҳез намояд ва ҳамин тавр аз корҳои беҳуда ва лағв низ иҷтиноб намояд.

ҲАҶ ВА УМРА

Гузаронидани як ҳаҷ ва як умра дар умр вочиб аст.

Шурути вучуби ҳаҷ ва умра иборатанд аз: **1.**Ислому **2.**Ақд. **3.**Булуғ (расидан ба синни булуғ). **4.**Озод будан. **5.**Доштани иститоат ва тавоноӣ ба гунае, ки зод ва тўшаи сафари ҳаҷро доро бошад. Барои зане, ки қасди ҳаҷ рафтан дорад шартӣ шашуме низ дар назар гирифта шуда ва он ин аст, ки бояд аз маҳорими ӯ касе ӯро дар ин сафар ҳамроҳӣ кунад. Албатта, ҳаҷ кардани зан бидуни маҳрам саҳеҳ аст, вале зан бо ин кор гунаҳгор мешавад. Агар касе дар ҳаҷ кардан он қадар сахланкорӣ ва кўтоҳӣ кард, ки қабл аз рафтан ба сафари ҳаҷ аз дунё рафт, ба миқдори ҳазинаи як сафари ҳаҷ ва умра аз моли ӯ, ки боқӣ монда қанор гузошта мешавад, то барои ҳаҷ ва умраи ӯ масраф шавад.

Ҳаҷи кофир ва девона дуруст нест, вале агар кўдак ё ғуломе ҳаҷ кард, ҳаҷи онҳо дуруст аст, аммо ин наметавонад ҷойи ҳаҷу-л-ислом (ҳаҷи фарзӣ) қарор гирад. Ва вақте кўдак ба синни булуғ расид, бояд ҳаҷи фарзиро бачо оварад. Агар фақир ва бибизоате буд, пул қарз кард ва бо он ҳаҷ гузорид, ҳаҷаш дуруст аст. Агар шахсе дар ҳоле, ки ҳаҷ бар ӯ фарз шуда, аммо ба адои он напардохтааст, ба ниёбат аз каси дигаре ба ҳаҷ биравад, ҳаҷе, ки гузорида барои худи ӯ маҳсуб мешавад ва (ҳаҷи анҷомшуда ба касе, ки ӯро ноиб қарор дода тааллуқ намегирад).

Иҳром. Касе, ки қасди иҳром бастан дорад, суннат аст, ки ғул кунад ва ба назофат ва хушбўй кардани худ бипардозад ва аз пўшидани либоси дўхташуда парҳез кунад ва бо ду тика порчаи сафед, яке ба унвони шалвор ва дигаре ба унвони ридо ва пирохан худро бипўшонад ва онгоҳ иҳром баста бигўяд: *Лаббайк аллоҳумма умратан ав ҳаҷан*, ав ҳаҷан ва умратан.¹ Ва ибтидо умра ва баъд ҳаҷ ва ё аввал ҳаҷ ва онгоҳ умраро бачо оварад. Агар тарс дорад, ки чизе монеъи анҷоми ҳаҷи ӯ шуд, бар ӯст, ки ин иборатро бихонад: Бо хондани ин иборат қосаҳои қораш ҷуброн мешавад ва ҳарҷо монеъе

---

¹ Лаббайк ба маънии иҷобат ва посух аст ва вақте ҳоҷи лаббайк меғўяд, манзур ин аст ки ӯ бо Худои хеш паймон мебандад, тамоми дастурот ва фаромиши илоҳиро анҷом диҳад.

барои вай пеш ояд, ҳамон ҷо таҳлили вай хоҳад буд.

Шахси ҳоҷӣ ихтиёр дорад ҳар як аз маносики сегонаи шомили ҳаҷи таматтуъ, ҳаҷи қирон ва ҳаҷи ифродро, ки хост анҷом диҳад, вале беҳтар он аст, ки қасди ҳаҷи таматтуъ намояд ва он иборат аст аз ин ки дар моҳҳои ҳаҷ барои умра ихром бандад ва он гоҳ аз ихроми умра хориҷ гардад ва сипас барои адои ҳаҷи фарз дар ҳамон сол ихром бандад. Ифрод он аст, ки танҳо барои ҳаҷ ихром бандад ва навъи қирон он аст, ки барои умра ва ҳаҷ ҳамоҳанг ихром бандад ё ибтидо барои адои умра ихром бандад ва қабл аз шуруъ ба тавофи умра ҳаҷро низ дар умраи худ дохил гардонад.

Ҳар гоҳ шахсе, ки иродаи ҳаҷ дорад бар маркаби хеш қарор гирифт, бояд, ки ин иборатро бихонад: *“Лаббайка-л-лоҳумма лаббайк, лаббайка ло шарика лака лаббайк, инна-л-ҳамда ва-н-ниъмата лака ва-л-мулк, ло шарика лак”*¹.

Мустаҳаб аст, ки мардон ин дуоро бо садои баланд бихонанд ва ҳамчунин мустаҳаб аст ҳам марду ҳам зани ҳоҷӣ ба касрат ин дуоро такрор кунанд.

Он чи дар ҳангоми ихром мамнуъ аст. Нӯҳ чиз дар ҳангоми ихром мамнуъ аст, ки иборатанд аз: **1.**Тарошидан ё қандани мӯй аз бадан. **2.**Кўгоҳ қардани нохун. **3.**Пўшидани либоси дўхташуда барои мардон. Албатта, агар шахси муҳрим изоре наёфт, то худро бипўшонад, метавонад аз шалвор истифода кунад. Ва ҳамчунин агар кафш наёфт (кафши махсуси ихром), метавонад аз мўза истифода кунад ва фидяе низ бар ӯ вочиб нахоҳад шуд. **4.**Пўшидани сар барои мардон. **5.**Истифода аз атр ва хушбӯӣ бар рӯи бадан ё либос. **6.**Шикор қардан ё қуштани ҳайвоне, ки ваҳшӣ ва дар айни ҳол мубоҳ аст. **7.**Бастани ақди никоҳ. Албатта, ин амр ҳаром аст, вале фидяе надорад. **8.**Ламс қардани аъзои ҳамсар ғайр аз шармгоҳ аз рӯи шаҳват. Ин амр фидя дорад ва фидяи он як гўсфанд ё се рўз рўза гирифтанд ё таъом додан ба шаш

---

¹ Бор Худоё! (Барои иҷобат хостаҳо ва адои фаромини Ту) дар боргоҳи Ту ҳозирам ва ҳеч шарике барои Ту нест, ба даргоҳи Ту ҳозирам, шоистаи тамоми ҳамд ва хубиҳо ҳастӣ ва тамоми ниъматҳо аз они Ту ҳастанд (ва дар тамоми коинот) танҳо Ту фармонравой мекунӣ ва барои Ту ҳеч шарик ва ҳамтое вучуд надорад.

мискин мебошад. **9.** Мучомаъат кардан. Агар чимоъ кардан қабл аз таҳлили аввал¹ сурат гирад ҳақи шахс фосид шуда ва бар вай воҷиб мегардад онро комил кунад ва дар соли оянда қазои онро биёварад. Дар зимн бояд шутуреро қурбонӣ кунад ва гӯшти онро миёни фуқарои Макка тақсим кунад. Аммо чунончи мучомаъат пас аз таҳлили аввал сурат гирифт, ҳаҷаш фосид намешавад, вале бар ӯ воҷиб мешавад, ки шутуре қурбонӣ намояд. Агар касе дар умра мучомаъат кунад, умрааш фосид мегардад ва бар ӯст, ки гӯсфандеро қурбонӣ кунад ва дар зимни қазои он умраро баъдан биёварад. Лозим ба зикр аст ҳаҷу умра бо амале ғайр аз мучомаъат ботил намегардад. Зан низ дар аҳкоми фавқ чун мард аст ва фақат вачҳи тафовути ӯ дар аҳком бо мард он аст, ки ӯ метавонад либоси дӯхташуда бипӯшад, аммо ҳақи пӯшидани дасткаш, ниқоб ва рӯбандро надорад.

Фидя: фидя бар ду навъ аст:

1. Фидяи ихтиёрӣ – ва он фидяе аст, ки бар асари тарошидан ва кандани мӯй ё истифода аз хушбӯӣ (мисли атру собун ...), ё кутоҳ кардани нохун, тарошидани мӯи сар ва ё пӯшидани либоси дӯхта бар зиммаи ҳоҷӣ мегардад, ки дар ин навъ фидя ҳоҷӣ мухтор аст, ё се рӯз рӯза бигирад, ё шаш мискинро таъом диҳад (ва бар ӯст, ки барои ҳар мискин миқдори як кило ва ним ба унвони таъом дар назар гирад) ё гӯсфандеро забҳ кунад.

Ва қазои сайд ин аст, ки дар сурати вучуди ҳаммонанди он сайд фидя диҳад ва дар сурати набудани ҳаммонанди он қиматашро бипардозад.

2. Фидяи тартибӣ – фидяи мутаматтиъ ва қирон (гӯсфанд) ва фидяи чимоъ (шутур) мебошад. (Дар ин навъ фидя, бояд ба тартиб фидяи ҳар кадом (мутаматтиъ, қирон ё чимоъ) дода шавад ва дар сурати адами тавоноӣ боисти се рӯз дар айёми ҳаҷ ва ҳафт рӯз низ пас аз бозгашт аз сафари ҳаҷро рӯза бигирад.

Ҳаҷӣ (қурбонӣ) ё итъом (таомдиҳӣ) фақат барои истифодаи фақирони Ҳарам бояд сурат гирад.

---

¹ Онро таҳлили кӯчак низ номидаанд.

Пас аз духул дар Макка. Вақте ҳоҷӣ ба Макка ворид шуд, хангоми дохил шудан дар Масҷиду-л-ҳаром дуои маъсурро¹, ки хангоми дохил шудан дар масҷид мехонанд, мехонад ва воридаи Масҷиду-л-ҳаром мегардад. Сипас агар қасди ҳақи таматтуъ намуд, тавофи умраро анҷом медиҳад ва агар қасди ҳақи ифрод ё қирон дорад, тавофи қудумро анҷом медиҳад. Онгоҳ ридои (чомаи ихром) худро аз зери дасти росташ гузаронида ду тарафи ридоро бар шонаи чапаш меандозад ва аз муқобили ҳаҷару-л-асвад тавофи худро оғоз карда ва сангро истилом (ламс) мекунад ва мебӯсад ва агар хост танҳо ба ишора кардан ба он иктифо кунад, ҳамзамон бо ишора ба сӯи он бисмиллоҳ ва аллоҳу акбарро мехонад. Ин кор дар ҳар даври тавоф бояд анҷом гирад. Баъд хонаи Худоро самти чапаш қарор медиҳад ва ҳафт мартаба даври он тавоф мекунад. Лозим ба зикр аст се даври аввал аз таввоф ҳатта-л-мақдур бояд бо гомҳои кӯтоҳ, аммо босуръату тундӣ анҷом пазирад, аммо чаҳор даври охири он ҳамчун роҳ рафтани оддӣ анҷом мегирад. Ҳаргоҳ тавофкунанда баробари Рукни Ямонӣ қарор гирифт, бар ўст, ки агар тавонист (ва маҷол барои ў фароҳам шуд) рукнро ламс кунад ва дар миёни ду рукн ин дуоро бихонад: *“Раббано отино фи-д-дунё ҳасанатан ва фиқлқохирати ҳасанатан ва қино азоба-н-нор”*².

Тавофкунанда дар ҳар даври тавофе, ки анҷом медиҳад, метавонад ҳар дуоеро, ки худ мехоҳад бикунанд ва он гоҳ дар сурати имкон бояд ду ракаат намоз пушти мақоми Иброҳим адо кунад ва дар ракаати аввали он сураи “Кофирун” ва дар ракаати дувум сураи “Ихлос” -ро бихонад. Баъд аз оби Зам-зам ҳар чи бештар бинӯшад ва сипас ба самти ҳаҷару-л-асвад рафта, агар тавонист онро ламс кунад ва онгоҳ агар муяссараш гардид назди мултазим (байни ҳаҷару-л-асвад ва дарби хонаи Худо) дуо мекунад ва баъд ба сӯи кӯҳи Сафо рафта ва бар он боло меравад ва меғӯяд: *“Абдаъу бимо*

¹ «Аллоҳумма-фтах ли абвоба раҳматик» - Бор Худоё, дарҳои раҳматат ба ман бигшо.

² Бор Худоё, дар дунё ва охираат ба мо хайру некӣ иноят кун ва аз азоби охираат моро раҳой бахш.

*бадааллоҳу биҳи*¹ ва сипас ин ояи Қуръонро қироат мекунад, ки: *“Ҳамоно Сафо ва Марва аз шиъорҳо (парастиишгоҳҳои) Худост, пас касе, ки ҳаҷи байт кунад ё умра ба ҷо оварад, бар ӯ боке нест, ки бар онҳо тавоф кунад ва касе, ки хостори некӯӣ шавад, ҳамоно Худо сипосгузору доност”* (Ал БАқара: 158). Он гоҳ такбир гуфта ва *“До илоҳа иллаллоҳ”* меғӯяд ва баъд рӯй ба қибла менамояд ва дастҳои худро боло мебардорад ва дуо мекунад ва сипас поён меояд ва ба сӯи парчами сабзранг равона мешавад. Ва байни ду парчами (аломат) сабзранг бо шитобон меравад ва баъд аз он парчам ба қадам задан идома медиҳад, то ба Марва бирасад. Дар Марва ҳар он чиро, ки дар Сафо анҷом дод, анҷом медиҳад ва он гоҳ пойин омада, шурӯъ ба саъй мекунад ва ҳафт маротибро комил мекунад. Ин саъй ба ин наҳв анҷом мегирад, ки саъйкунанда миёни Сафо ва Марва саъйи аввалашро аз Сафо ба самти Марва шурӯъ мекунад ва саъйи дувумро аз самти Марва ба тарафи Сафо анҷом медиҳад ва то комил шудани ҳафт саъй ин корро идома медиҳад. Сипас мӯйҳои худро кӯтоҳ карда ё метарошад. Албатта, тарошидан бехтар аст, вале дар умраи мутаматтиъ чун ҳаҷеро пас аз умра дар пеш дорад, тарошидан баргарӣ надорад. Касе, ки қасди ҳаҷи Қирон ё Ифрод дорад, то дар рӯзи ид, чамраи ақабаро назанад, пас аз тавофи қудум ҳалол намегардад. Ҳукми зан дар аҳкоми мазкур чун мард аст, чуз ин ки зан дар тавоф ва саъй байни Сафо ва Марва чун мардон, ки бо ҳолати хос роҳ мераванд, роҳ намеравад. Ҳолате аст байни роҳ рафтани давидан.

Чигунагии ҳаҷ кардан. Дар рӯзи тарвия (рӯзи ҳаштум) чунончи аз ихром берун омада бошад, аз манзили худ дар Макка ихром мебандад ва ба сӯи Мино равона мешавад, то шаби нухумро дар онҷо байтута (шаб мондан) кунад ва он гоҳ замоне, ки хуршеди рӯзи нухум тулӯъ кард, равонаи Арафот мешавад ва намози зуҳр ва асри худро дар ин макон қаср ва чамъ мекунад. Тамоми Арафот мавқиф (истгоҳи ҳочиён) маҳсуб мешавад, чуз водии Урна. Дар ин

---

¹ Бо ҳамон чи Худо бо он оғоз намуда, оғоз мекунем.

миён бояд мақулаи *“Ло илоҳа иллаллоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳб лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува ало кулли шайъин қадир”*¹ -ро ба касрат такрор кунад ва дар дуо ва тавба ва тавачҷӯҳ ба Худованд бикӯшад. Ҳангоми ғуруби хуршед бояд бо оромӣ ин диёрро ба сӯи Муздалифа тарк гӯяд ва талбиягӯён (лаббайкгӯён) ва дар ҳоле ки ба зикри Худованд машғул аст, масири Арафот то Муздалифаро бо оромӣ ва виқор паймояд ва замоне, ки ба Муздалифа расид, намози шом ва хуфтанро дар ин макон қаср ва ҷамъ кунад ва ҳамон ҷо байтуга намояд. Баъд намози субҳро дар аввали вақт адо кунад ва дар ибодатгоҳи худ машғул гардад, то рӯз ошкор шавад. Сипас қабл аз тулӯи хуршед он маконро тарк гӯяд ва замоне, ки ба водии Мухассир расид, дар ҳадди тавон суръат гирад то ба Мино бирасад. Сипас Ҷамараи ақабаро бизанад ба ин тартиб, ки ҳафт сангреза ба андозаи нахуду фундукро ба самти шайтони Ҷамара партоб кунад. Касе, ки ҷамараи ақабаро мезанад, бояд ҳамроҳи ҳар сангреза, ки партоб мекунад такбир бигӯяд ва дастҳои хешро низ дар ҳангоми задан боло бигирад. Зарур аст, ки қитъаи сангҳо дар ҳамон макони махсус, ки ҳавзмонанд аст, бияфтад, ҳарчанд ба санги рамзи шайтон таъйиншуда нарасад. (Он гоҳ, ки рамии ҷиморот (партоби сангчаҳо) шуруъ гардид, дигар талбия гуфтан поён меёбад).

Сипас қурбонӣ ва мӯи сарашро кӯтоҳ мекунад ё метарошад ҳарчанд тарошидан афзал ва беҳтар аст. Бо анҷоми рамии ҷиморот ҳамаи чиз бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад ҷуз занон ва ин ҳамон таҳлили аввал² аст, ки аз он ёд кардем. Сипас ба Макка рафта ва дар он ҷо ба тавофи изофӣ (тавофи вочиби, ки ҳаҷ бо он поён меёбад) мепардозад ва он гоҳ чунончи ҳаҷи ӯ таматтуъ буда, ба саъй байни Сафову Марва мепардозад. Ҳамчунин агар касе қаблан ҳамроҳи тавофи қудум ба саъйи

¹ Нест худое уз Худованди ягона ва барои Ё ҳамтоие вучуд надорад. Подшоҳ ва ситойиш танҳо мухтасси Ёст ва Ё бар ҳама чиз қодир ва тавоност.

² Манзур аз таҳлили аввал ҳамон замоне аст, ки ҳама чиз ҷуз ҳамбистарӣ бо занон бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад. (Мутарҷим).

Сафо ва Марва напардохтааст, акнун вақти он аст, ки онро анҷом диҳад. Бо анҷоми ин саъй ҳама чиз ҳатто ҳамбистарӣ бо закон низ бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад ва инро таҳлили сонӣ (дувум) гӯянд. Сипас ба Мино бармегардад ва вучубан (илзоман) шабҳоеро дар он макон байтуга мекунад ва дар он ҷо баъд аз заволи ҳар рӯз рамӣи ҷиморот (задани сангреза) - ро анҷом медиҳад ва дар ҳар марҳила ҳафт сангрезаро партоб мекунад. Наҳви партоби ҷамарот (сангреза) ба ин тартиб аст, ки ибтидо дар ҷамраи уло ҳафт сангрезаро партоб мекунад ва он гоҳ ҷилавтар рафта ва пас аз бардоштани чанд гом мутаваққиф мешавад ва ба зикри илоҳӣ ва дуо мепардозад. Он гоҳ ба қисмати миёни (вусто) рафта чун ҷамраи уло рамӣи ҷамаротро анҷом медиҳад ва пас аз он ба зикри Худо ва дуо мепардозад ва баъд ҷамраи ақабаро анҷом медиҳад ва дигар дар ин марҳала таваққуф намекунад. Рӯзи дувум низ ҳамин корро такрор мекунад. Агар ҳоҷӣ дӯст дошт то дар хуруҷ аз Мино таъҷил кунад, бар ўст, ки қабл аз ғуруби офтоб аз он макон хориҷ гардад ва агар хуршеди рӯзи дувоздахум ғуруб кард ва ў ҳанӯз дар Мино буд бар ў вочиб аст, ки дар ҳамон ҷо шабро субҳ кунад ва рамӣи ҷамаротро дар фардои он рӯз низ анҷом диҳад. Аммо агар ў қасди хуруҷ карда бошад вале издиҳоми мардум монети хуруҷи ў аз Мино гашта бошад, метавонад пас аз ғуруби офтоб низ он ҷоро тарк гӯяд ва ишколе бар ў мутараттиб нахоҳад буд. Хукм барои шахсе, ки қасди ҳаҷи қирон дорад, монанди касе аст, ки қасди ҳаҷи ифрод дорад, ҷуз ин ки бар ў вочиб аст, ки чун мутамағтиб бояд қурбонӣ кунад. Он гоҳ, ки ҳоҷӣ иродаи сафар ба сӯи аҳл ва аёли худ намуд, бар ўст, ки то тавофи видоъро анҷом надода аз Макка хориҷ нагардад. Ин тавоф охири аҳде аст, ки ў бо соҳиби хона мебандад.

Лозим ба зикр аст, тавофи видоъ аз зиммаи зани ҳоиз ва нуфасо соқит мегардад. Агар касе пас аз тавофи видоъ ба тичорате машғул шуд, бояд дубора ин тавофро аз нав анҷом диҳад. Аммо агар касе қабл аз анҷоми тавофи видоъ аз он макон хориҷ гардид, агар наздик буд бояд баргардад

ва ин тавофро ба чо оварадб вале агар аз он чо дур буд, бар ў вочиб аст, ки барои ҷуброни он қурбонӣ кунад.

Аркони чаҳоргонаи ҳаҷ: 1. Ихром бастан, ки дар он нияти даромадан дар мансак (рукнҳои ҳаҷ) менамояд. 2. Вуқуф дар Арафа. 3. Тафови зиёрат (ё ифоза). 4. Саъйи ҳаҷ.

Вочиботи ҳафтгонаи ҳаҷ: 1. Ихром бастан аз миқот. 2. Вуқуф дар Арафа то ҳангоми шаб. 3. Байтута (хоб кардан) кардан дар Муздалифа ё баъд аз нимаи шаб. 4. Байтута дар Мино дар шабҳои айёми ташриқ. 5. Рамйи чиморот. 6. Кўтоҳ кардан ё тарошидани мўй. 7. Тавофи видоъ. 8. Қурбони кардан барои мутатавиъ ва қорин

Аркони сегонаи умра:

1. Ихром бастан. 2. Тавофи умра. 3. Саъйи умра.

Вочиботи умра:

1. Ихром бастан аз миқот. 2. Кўтоҳ кардан ё тарошидани мўй.

Ҳеч як аз маносики ҳаҷ бидуни анҷоми аркони мазкур комил намегардад (лизо анҷоми ҳар як аз аркон зарурист). Касе вочиберо тарк кунад, бояд қурбонӣ кунад (ва дам бар ў вочиб мегардад. Аммо агар сунате аз суннатҳои ҳаҷро тарк гўяд, чизе бар ў нахоҳад буд (ва чаримае чун қурбонӣ ва ...ро мутаҳаммил нахоҳад гардид.

Барои сиҳати тавоф ба даври Каъба сездар шарт лозим аст, ин шароит иборатанд аз: 1. Ислом доштан. 2. Доро будан. 3. Нияти мушаххас ва муайян. 4. Дохил шудани вақти тавоф. 5. Пўшидани аврат дар ҳадди тавон. 6. Покӣ аз бевузуй ва ҳадас. Албатта, - кўдак аз ин қоида мустасно мебошад.

7. Такмили ҳафт давр ба таври яқинӣ. 8. Карор додани Каъба дар самти чапи худ. Бадеҳист, ки ҳар иштибоҳ анҷом додаро бояд иғода кунад. 9. Адами ручўъ аз рафтани худ. 10. Роҳ рафтан барои касе, ки тавоноии онро дорад (маъзур метавонад бар чарх ё ... савор шавад). 11. Пай дар пай анҷом додани даврҳои тавофж 12. Тавоф бояд дохили масҷиду-л-харом сурат гирад. 13. Тавоф боисти аз канори ҳаҷару-л-асвад шуруъ гардад.

Суннатҳои тавоф иборатанд аз: 1. Ламс кардани ҳаҷару-л-асвад ва бўсидани он. 2. Гуфтани такбир дар ҷивори ин санг.

3. Истилом ва ламси Рукни Ямонӣ. **4.** Риояти тариқаи роҳ рафтан, ки дар бархе мавозеъ бояд сариғ, аммо бо гомҳои кӯтоҳ ҳаракат кунад ва дар мавоқеи дигар ба сурати оддӣ роҳ биравад ва... **5.** Дуо кардан ва зикр кардан дар аснои тавоф. **6.** Ҳарчи наздиктар қарор гирифтани нисбат ба хонаи Худо дар аснои тавоф. **7.** Хондани ду ракаат намоз пушти мақоми Иброҳим. Ҳамчунин дар ҳангоми тавоф суннат аст, ки ридои худро аз зери бағали рост бар шонаи чап андозад, ба гунае ки китфи ростӣ ӯ бараҳна бимонад, ин фақат дар тавофи қудум ва тавофи изофа ва тавофи умра мебошад.

Шурути нӯҳгонаи саъй байни Сафову Марва: **1.** Ислом. **2.** Ақл. **3.** Ният. **4.** Пайдарпай анҷом додан. **5.** Роҳ рафтан барои касе, ки тавоноӣ дорад. **6.** Такмили ҳафт мартаба (рафту баргашт миёни Сафову Марва). **7.** Истиғъоби¹ Сафову Марва. **8.** Саъй пас аз тавофи саҳеҳ сурат гирад. **9.** Тавре саъйро анҷом диҳад, ки шурӯъи саъй аз Сафо ба сӯи Марва як давр ва шурӯъи он аз Марва ба Сафо даври дувум бошад.

Суннатҳои саъй иборатанд аз: **1.** Покӣ аз наҷосат ва бевузӯӣ (ҳадас). **2.** Пӯшидани аврат. **3.** Дуо кардан ва зикр гуфтани дар аснои тавоф. **4.** Риояти тариқаи рафтан дар саъй, ки бархе ҷоҳо бояд сариғ ва бархе мавозеъ бояд ором ҳаракат кунад.² **5.** Боло рафтан бар теппаи Сафо ва Марва. **6.** Пай дар пай анҷом додани саъй пас аз тавоф ва риояти тартиб байни ин ду.

Нукта: агар касе рамӣ (задани санг ба мавзеи мушаххас) рӯзеро ба таъхир андозад, ҳарчанд он рӯз, рӯзи қурбонӣ (наҳр) бошад, тамоми рамӣхоро ба авохири айёми ташриқ мавқул кунад, ҷоиз аст, аммо беҳтар аст ҳар рамз дар ҳамон рӯзе, ки бадон ихтисос ёфтаб анҷом пазирад.

Қурбонӣ: қурбонӣ кардан суннати муаккада аст. Ва вақте рӯзи даҳуми зилҳиҷҷаҳ фаро расид касе, ки иродаи қурбонӣ дорад, ҳақи қандани мӯй ё пӯст ё кӯтоҳ кардани нохунро то қурбонӣ накарда, нахоҳад дошт.

---

¹ Истиғъоб бад-он маънӣ аст, ки қазо миёни Сафову Марваро ба таври комил бипаймояд. (Мутарчим).

² Дар форсӣ бад-он ҳарвала низ гуянд. (Мутарчим).

Ақиқа: ақиқа суннат аст ва агар фарзанд писар буд ду гўсфанд ва агар духтар буд як гўсфанд бояд забҳ карда шавад. Мустаҳаб аст, ки ин гуна забҳ рўзи ҳафтум аз вилодати фарзанд сурат гирад. Ҳамчуни суннат аст, ки агар фарзанд писар буд, мўйҳои сарашро битарошад ва ҳамвазни мўйҳояш нуқра садақа бидиҳад. Ва дўстдоштатарин номҳо Абдуллоҳ ва Абдурахмон аст ва ҳаром аст, ки бо номи Абдунабӣ ё Абдурасул номгузорӣ шавад.

Қоида: Ҳар гоҳ касе дар масҷиди паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) (дар Мадина) дохил гардид, бояд, ки ибтидо ду ракаат таҳияи масҷид бихонад ва сипас ба ҷивори оромгоҳи Расулуллоҳ (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) рафта, пушт ба қибла ва рӯ ба қабри он ҳазрат (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) биистад ва бо чашмони баста ва бо қалби саросар аз хушӯбу хузӯъ гӯё, ки он бузургворро мебинад, бигӯяд: *“Ассалому алайка ё Расулуллоҳ”* ва агар зиёда бар ин бигӯяд (ва раҳматуллоҳи ва баракотуху ва мағфиратуху...) беҳтар аст. Онгоҳ ба андозаи як зироъ ба самти рост рафта бигӯяд: *“Ассалому алайка ё Абобакрассиддиқ, ассалому алайка ё Умара-л-форуқ аллоҳумма аҷзиҳимо ан набийҳимо ва анил исломи хайро”*.¹ Сипас рӯ ба қибла карда ва ҳучраи (хонаи Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам))ро дар самти чапи худ қарор диҳад ва ҳар он чи худ мехоҳад, дуо кунад.

Хулосаи силсилаи маротиби аъмоли ҳаҷ:

Навъи ҳаҷ	Таматтуъ	Қирон	Ифрод
Дар шуруъ ихром бастан ва талбия гуфтан	Лаббайки умра ва таматтуъи он ба ҳаҷ	Лаббайки умра ва ҳаҷ	Лаббайк барои ҳаҷ
Баъд	Тавофи умра	Тавофи қудум	Тавофи қудум
Баъд	Саъйи умра (манзур саъй миёни Сафо ва Марва аст)	Саъйи ҳаҷ	Саъйи ҳаҷ
Баъд	Қутоҳ кардани	Истодан	Истодан кардан дар

¹ Дуруд бар шумо эй Абубакри сиддиқ ва дуруд бар шумо эй Умари форуқ, бор Худоё, ин дуру аз Ислому ва набийи онҳо подоши хайр арзонӣ кун.

	мӯйи сар (таҳлили комил)	кардан дар ихроми худ	ихроми худ (яъне ҳамчунон бар ихром бимонад ва хорич нагардад
Рӯзи ҳаштӯм қабл аз зуҳр	Иҳром бастан барои ҳаҷ аз Макка ва сипас озими Мино шудан	Рафтаи ба Мино	Рафтаи ба Мино
Рӯзи нухум пас аз тулуи хуршед	Рафтаи ба Арафа ва қаср ва чамъ кардаи намози зуҳр ва аср (чамъи тақдим) сипас хилват гузидан барои дуъо то ҳангоми ғуруб		
Баъд аз ғуруби хуршед	Рафтаи ба Муздалифа ва хондани намози ишо ва мағриб ба сурати қаср ва ҳангоми расидан ба ин макон ва байтута кардан дар онҷо то нисфи шаб. Мустаҳаб аст, ки ин байтута то баъд аз субҳ ба тул анҷомад		
Рӯзи даҳум ё рӯзи ид баъд аз субҳ ва қабл аз тулуи хуршед	Рафтаи ба Мино ва задани чамраи ақаба, қурбонӣ кардан, кутоҳ кардан ё тарошидани мӯйи сар, сипас анҷом додани тавофи ифоза. Бо анҷоми ду амал аз се амал таҳлили аввал сураат мегирад ва б анҷоми амали саввум таҳлилии дуввум сураат мегирад		
Рӯзи ёздаҳум ва дувоздаҳум ва рӯзи создаҳум барои мутааххир	Рамӣи чамароти сугро сипас рамӣи вусто ва онгоҳ рамӣи кубро пас аз завол		
Хуруҷ аз Макка ва хангоми сафар ба диёри худ	Тавофи видоъ ин тавоф аз зиммаи зани ҳоиз ва нуфасо соқит мегардад		

МУТАФАРРИҚОТ

★ **Гуноҳон** ва бадиҳо бо умуре чун тавбаи содиқа, истиғфор, корҳои некӯ анҷом додан, мубтало шудан ба балову масоиб, садақа додан ва дуо барои дигарон махв ва зоил мегардад. Аммо агар гуноҳе боқӣ бимонад ва дар дунё мавриди омӯрзиш қарор нагирад, гунаҳкор дар қабр ё рӯзи қиёмат ё дар ҷаҳаннами илоҳӣ муҷозот мешавад, то замоне, ки аз гуноҳ пок гардад. Сипас агар гуноҳкор муваҳҳид ва яктопараст буд, ба бихишт роҳ пайдо мекунад ва агар кофир, мунофиқ ё мушрик буд, барои ҳамеша дар ҷаҳаннам боқӣ мемонад.

Осори гуноҳ ва маъсият бар инсон:

1.Эҷоди ваҳшат ва зулмат дар қалб менамояд. **2.**Қалбро мариз ва хор мегардонад. **3.**Миёни дил ва Худованд ҳоил (монеа) мешавад. **Осори он бар дин.** Бар дин низ чунон осоре мегузорад ва боиси маҳрум шудани инсонҳо аз тоъати худовандӣ ва ҳамчунин таври маҳрум шудани инсон аз машмул шудан дар дуои Расулulloҳ (^{саллаллоху} ~~алайхи~~ ва ^{ва} ~~саллам~~) ва ғариштагон ва мӯъминон мегардад.

Осори он бар ризқи инсон. Боиси маҳрум мондан аз ризқ ва ҳамчунин мучиби зоил шудани неъматҳои худовандӣ ва аз байн рафтани баракат дар мол мешавад.

Осори он бар фард: **1.**Баракати умрро зоил мекунад. **2.**Маишат ва зиндагии саҳт ва душвор (бо камбудии ризқ ...) оиди ӯ мегардад. **3.**Корҳо бар вай мушқил мегардад.

Осори он бар аъмол. Боиси адами қабули ибодот ва тоъот мегардад.

Осори он бар ҷомеа: **1.**Боиси аз байн рафтани амният мешавад. **2.**Мучиби гаронӣ мешавад. **3.**Боиси мусаллат шудани ҳукком (ноодилон) ва душманон мегардад. **4.**Мучиб мешавад борони раҳмати илоҳӣ қатъ гардад ва...

★ **Оромиши дил, шодмонӣ** ва аз байн рафтани ғаму андӯхро ҳамагон орзуманданд ва бетардид бо ҳусули ин маворид аст, ки зиндагии некӯ ва солим муҳаққақ мегардад. Барои ҳусули ин оромиш ва сурур асбоби динӣ, табиӣ ва амалӣ вучуд дорад, ки албатта, ҷуз барои шахси мӯъмин ва муваҳҳид мақдур нест. Аз он ҷумла, метавон ба мавориди зайл ишора кард:

1.Имон ба Худо. **2.**Анҷоми авомири илоҳӣ ва иҷтиноб аз он чи моро наҳй фармудааст. **3.**Некӣ кардан бо халқи Худо

(шомили инсон ва ...) дар гуфтору кирдор ва анҷоми анвоъи маъруфот (некиҳо). **4.**Иштиғол ба корҳо ё донишҳои судманди динӣ ё дунявӣ. **5.**Адами тафаккур ба корҳое, ки дар оянда анҷом хоҳад гирифт ё корҳое, ки дар гузашта анҷом гирифтааст, балки машғул шудан ба тафкир дар мавриди ҳоли корҳои рӯзона. **6.**Зиёд зикр кардани Худованд (ва машғул шудан ба гуфтани асмоъ ва сифоти ӯ). **7.**Сухан гуфтан ва бозгӯ кардани неъматҳои зоҳирӣ ва ботинии илоҳӣ. **8.**Нигаристан ба касе, ки аз лиҳози дунявӣ дар сатҳи пойинтарин аз мо қарор дорад ва адами нигаристан ба он ки дар умури дунявӣ бар мо сабақат чустааст. **9.**Аз байн бурдани он чи барои инсон ғаму андӯҳ меофаринад ва ҳусули асбобе, ки шодию суруро барои мо ба армуғон меоварад. **10.**Илтиҷо ва паноҳ бурдан ба Худо бадон чи Расулulloҳ (саллаллоху алайҳи ва саллам) бо он барои дурии ғаму андӯҳ истинонат мечуст. Монанди ин фармудаи Расулulloҳ (саллаллоху алайҳи ва саллам), ки мефармояд: *Ҳар он касеро, ки ғам ё андӯҳе бар вай ворид шавад ва ӯ бигӯяд: “ Бор Худоё, ман бандаи Ту ва фарзанди (зану марде ҳастам, ки) он ду низ бандаи Ту ҳастанд. Мӯи пешониям (сарнавиштам ва ...) дар дасти туст ва ҳар он чи ҳукмфармоӣ дар ман нофиз ва ҳар он чи дар мавриди ман қазоват кунӣ, ҷуз адл нахоҳад буд. Тӯро бо тамоми асмое, ки худ хештанро бад он исм номидай ва ҳам он исме, ки онро ба махлуқе аз махлуқоти худ омухтай ё онро дар китоби хеш нозил намудай ва ё исме, ки дар илми гайбе, ки танҳо Ту бадон воқифӣ барои хеш баргузидай аз Ту мехоҳам, ки Қуръонро баҳори қалб ва нури сина ва ҷилои андӯҳам қарор диҳӣ ва бо он ҳамму ғамро зоил фармой”.* Худованд тамоми ҳузну андуҳи ӯро аз байн мебарад ва дар иваз хурсандиву шодиро бар вай арзонӣ медорад.

Иброҳими Хаввос (раҳ) мефармояд, ки давои қалб панҷ чиз аст, ки иборатанд аз:

1.Тиловати Қуръон бо тадаббур дар мафҳуму маонии он. **2.**Ҳоли нигоҳ доштани шикам (кам хӯрдан). **3.**Шабзиндадорӣ барои ибодат. **4.**Тазарруъу зорӣ ҳангоми саҳар дар боргоҳи Худовандӣ. **5.**Ҳамнишинӣ бо солеҳон ва некӯкорон.

★ Чунончи қории Қуръон аз ҳифз ба тиловати Қуръон бипардозад ба хотири тадаббур ва тафаккур (барои дуруст

хондан) ва бедории дил ва биной барои хондани Қуръон аз савоби бештаре нисбат ба касе, ки аз рӯи мусҳаф талош мекунад, бархӯрдор мешавад. Аммо чунончи мавриди фавқ (тадаббур, тафаккур ва...) дар тиловаткунандае, ки аз хиғз Қуръон мехонд бо талошкунандае, ки аз рӯи мусҳаф ба қироати Қуръон мепардозад, баробар бошад, мавриди дувум (тиловаткунанда аз рӯи мусҳаф) аз аҷру фазилати бештаре бархӯрдор мегардад.

Издивоч кардан барои касе, ки майли ҷинсӣ ва шаҳват дорад, вале хавфи зино аз вай намеравад суннат аст, барои касе, ки майли ҷинсӣ ва шаҳват надорад мубоҳ ва барои касе хавфи зино бар вай меравад, воҷиб ва ҳатто аз рафтани ҳаҷ барои ӯ муқаддамтар аст. Нигоҳ кардан ба зани номаҳрам ва ҳамчунин нигаристан ба зани мусинн (солрафта) ва писарбача бо назари шаҳват ва ҳатто нигоҳ кардан ва хилват гузидан бо ҳайвон бо диди шаҳвонӣ аз муҳаррамот мебошад.

Падару модар ҳақ надорад фарзанди писарашонро маҷбур кунанд, то бо касе, ки ӯ худ намехоҳад издивоч кунанд. Дар ҷунин мавридҳо итоъати фарзанд аз падару модар воҷиб нест ва агар дар ин маврид нофармонию падару модарро бикунанд, нофармон нахоҳад шуд.

Барои таҳаққуқи издивочи саҳеҳ миёни як зану мард панҷ шарт лозим аст, ки иборатанд аз: 1.Тағйини завҷайн.

Бинобар ин ҷоиз нахоҳад буд, ки валий, дар ҳоле ки чанд духтар дорад, бигуяд яке аз духтаронамро ба ҳамсарию ту додам. **2.Ризояти завҷ** (мард)и мукаллаф ва болиғ ва ҳамчунин ризояти завҷа (зан)и озода ва оқил. **3.Валий.** Зан ба танҳой наметавонад худро ба ҳамсарию касе дароварда ва то замоне ҳам, ки валии духтар мавҷуд аст, касе дигар наметавонад он духтарро ба издивочи касе дароварад. Албатта, агар валий аз издивочи духтараш бо шахсе, ки куфв (муносиб) ва шоистаи духтари ӯст, мамониъат кунанд, қоидаи фавқ тағйир меёбад... **4.Шаҳодат.** Барои сиҳатию издивоч ва ақд бояд ду марди болиғ, оқил ва одил ё як марду ду зан гувоҳӣ диҳанд. **5.Набояд** миёни завҷайн (зан ва мард) авомиле, ки боиси мамнӯбияти издивоч мешавад

шомили пайванди разоъият ва ширхорагӣ миёни зан ва мард ё қаробати насабӣ ва монанди он вучуд дошта бошад.

Шоистатарин ва мустаҳиқтарин афрод барои тазвичи духтар ба тартиб иборатанд аз: **1.** Авлавияти бо падари духтар ва агар набуд бо падари падар (бобо) ва ҷади ҷад ва ... аст. **2.** Агар аз авлавияти аввал касе мавҷуд набуд, авлавият бо фарзанди зан аст, агар фарзанд дошта бошад. Баъд аз ӯ авлавият бо писар ва писараш ва ҳамин тавр то аслҳои баъдӣ хоҳад буд. **3.** Сипас авлавият бо бародари танин аст. **4.** Баъди авлавият бо бародари падариин ӯ (ки падарашон яке ва модарашон мутафовут аст) мебошад. **5.** Баъд фарзанди бародар авлавият дорад ва ...

Муҳаррамоти никоҳ. Заноне, ки издивочи онҳо бар як мард ҳаром мегардад, бар ду қисматанд: **А).** Гурӯҳе, ки барои ҳамеша никоҳашон бар вай ҳаром аст ва онҳо иборатанд аз: **1.** Маҳорими насабии вай шомили модар, ҷадда (биби) ва модари ҷадда то охир, духтар ва духтари фарзанд, духтари духтари фарзанд ва то охир, хоҳар ва духтари хоҳар ва духтари писари хоҳар ва духтари духтари хоҳар ва духтар духтари хоҳар ва духтари бародар ба таври кулӣ ва духтарҳои онҳо ва духтарҳои писархояшон ва духтарҳои духтаронашон то охир ва амма ва хола то охир. **2.** Маҳорими разоии вай, ки ҳукми ҳурмат дар он ҳатто дар нисбати мазохара (сабабӣ) низ чун маҳорими насабии вай аст (ва ҳар он чи дар насаб бар вай ҳаром қарор дода шуда дар разоят (хешовандӣ) низ ҳаром мебошад). **3.** Маҳорими сабабии вай, ки иборатанд аз модари зан ва ҷаддаҳои вай ва духтарони зан ва духтарони духтарони зан то охир ва заноне, ки бо падарбузург ва падарони ӯ нисбат доранд.

Б). Гурӯҳе, ки то замони мушаххас бар вай ҳаром мебошанд ва онҳо бар ду қисматанд: **1.** Заноне, ки ба хотири адами ҷамъ бар вай ҳаром гаштаанд, мисли хоҳари зан (ки ҷамъи ду хоҳар дар шарият мамнӯъ қарор дода шуда аст). **2.** Заноне, ки монеае барои издивоҷ бо онҳо вучуд дорад, мисли зане, ки шавҳар дорад (ва то шавҳараш аз вай ҷудо нагашта издивоҷаш бо дигаре мамнӯъ қарор дода шуда аст).

Ғоида` Барои падар ҷойз нест ки фарзандашро иҷбори

зане бидиҳад ки аз у хушаш наояд ва барои фарзанд вочиб нест ки дар ин сурат падарашро итоат кунад ва бо ин кораш оқи падар нахоҳад шуд

*Талоқ. Талоқ додани зан дар ҳангоме, ки зан ҳайз ва нифос аст ё дар тухре, ки мард бо вай мучомеъат намуда аст, ҳаром аст, аммо талоқ воқеъ мегардад. Талоқ додан бидуни зарурат макрӯҳ ва дар сурати зарурат мубоҳ мебошад, аммо агар касе аз никоҳ мутазарар мегардад (ва аз он ранҷ мебарад) талоқ барои вай суннат мебошад. Итоат аз падару модар барои талоқ додани зан вочиб намебошад. Агар касе қасди талоқ додани занашро намуд, бар вай ҳаром аст, ки вайро беш аз як талоқ диҳад. Ҳамчунин вочиб аст талоқ дар тухр (поқӣ) анҷом гирад, ки дар он тухр (поқӣ) мард бо занаш ҳамбистар нашуда бошад. Вақте марде мехоҳад занашро талоқ диҳад, бояд вайро як талоқ диҳад ва ўро воғузур кунад то иддаашро гузаронад. Бадеҳист, агар зане талоқи раҷъӣ дода шавад, бар ў ҳаром аст, ки аз хонааш хорич гардад ё ин ки шавҳараш қабл аз тамом шудани иддааш вайро хорич гардонад. Лозим ба зикр аст, ки талоқ танҳо бо нутқ ва алфоз сурат мегирад, ният барои вуқӯи талоқ кофӣ нест.

* Қасам. Барои вучуби каффора дар қасам чаҳор шарт лозим аст, ки иборатанд аз: **1.** Қасди инқоди (чидди) қасам доштан: бинобар ин қасами лағв, мисли ин ки бо забон савганд ёд кунад ва дар дил қасди қасам надошта бошад, каффора нахоҳад дошт. Масалан, дар хилоли суҳанаш мегӯяд “Оре ба Худо”, “На ба Худо”. **2.** Қасам ба чизе, ки дар оянда таҳаққуқ хоҳад ёфт ва имкони он вучуд дорад, сурат гирад, бинобар ин агар касе аз рӯи нодонӣ бар амре дар гузашта қасам ёд кунад ё ба гумони ин ки фалон чиз, он гуна ки ў фикр мекунад аст ва бадон савганд ёд кунад ё дониста ба дурӯғ савганд хӯрад (ва ин ҳамон савганди ғамуса аст, ки аз гуноҳони кабира аст) ё бар амри оянда, ки он гуна ки ў мепиндорад аст, савганд ёд кунад ва баъдан хилофи он собит шавад, дар тамоми ин маворид каффора лозим намешавад.

3. Ин ки қасамхӯранда аз рӯи ихтиёр ва на аз рӯи иҷбор савганд ёд кунад.

4. Ин ки дар он чи қасам ёд карда, ҳонас (қасамгир) шавад.

Масалан, агар қасам хўрда, фалон корро анҷом медиҳам, анҷом надиҳад ва агар савганд хўрда фалон корро анҷом нахоҳам дод, вале анҷом диҳад.

Агар касе савганд ёд кард ва дар савгандаш чизеро истисно кард ба ду шарт бар вай каффора вочиб намегардад:

1. Ин ки он чи мустасно шуда, мутасил ба савганд истисно шуда бошад. **2.** Ин ки қасамхўранда қасди таъаллиқи қасам ба истисноро дошта бошад. Мисли ин ки бигўяд савганд ёд мекунам агар Худо бихоҳад (ё валлоҳ иншоаллаҳ). Агар касе ба анҷоми коре савганд ёд кунад, вале баъдан пай бибарад, ки маслиҳат иқтизо мекунад хилофи онро анҷом диҳад, суннат аст, ки каффораи савгандашро бидиҳад ва он чиро маслиҳат ва некўст анҷом диҳад.

Каффораи қасам. Каффораи қасам иборат аст аз таъом додан ба даҳ мискин ба наҳве, ки барои ҳар як мискин нисфи соъ (яку ним кило) ғизо ихтисос диҳад ё даҳ мискинро либос диҳад (ва бипўшонад) ё бандаеро озод намояд. Агар касе иститоъати анҷоми ҳеч як аз мавориди фавқро надошт бояд, ки се рўз мутаволӣ (паиҳам) рўза бигирад. Бадиҳист, ки агар касе иститоъати ғизо додан ё либос пўшонидани мискинро дошта бошад, бо рўза гирифтани каффора аз зимааш соқит нахоҳад гардид. Пардохт ва ба анҷом расонидани каффора қабл ва баъд аз ҳонас шудан ҷоиз аст. Агар касе беш аз як бор бар як амр савганд ёд кунад, додани як каффора тамоми савгандҳояшро кифоят мекунад, вале агар бар умури мутабаддид савганд ёд карда бошад, барои ҳар як савганд бояд як каффора бидиҳад.

* Назр. Анвоъи назр иборатанд аз: **1. Назри мутлақ.** Мисли ин ки бигўяд агар аз ин мараз шифо ёбам, назре дар роҳи Худо бар зиммаам бошад. Вале ин ки чи чизеро назр карда муайян накунад. Дар ин сурат агар шифо ёфт, бояд ӯ ба миқдори каффораи қасам (барои адои назри худ) пардохт кунад. **2. Назри ғазаб ва лаҷоҷат.** Он ин аст, ки назрро ба қасди анҷом ё адами анҷоми коре ба шарте муаллақ гардонад, мисли ин ки бигўяд: Агар бо ту суҳан гуфтам, як сол рўза гирифтани бар зиммаам бошад. Ҳукми ҷунин назр он аст, ки агар суҳан гуфт ё он чиро худ бар

зиммаи худ қарор дод (рӯзаи як сол) анҷом диҳад ё як каффораи қасам (ки миқдори онро дар мабоҳиси қаблӣ муайян намудем) бипардозад. **3. Назри мубоҳ.** Мисли ин ки шахсе бигӯяд: Бо Худо аҳд мебандам (ва назр мекунам), ки либосамро бипӯшам. Ҳукми чунин назр ин аст, ки ё шахс либосро бипӯшад ё каффораи як қасамро бипардозад.

4. Назри макрӯҳ. Мисли ин ки бигӯяд: Бо Худои хеш назр мекунам, ки занамро талоқ медиҳам. Ҳукми ин гуна назр он аст, ки суннат аст назркунанда як каффораи қасам бипардозад ва аз анҷоми он чи ки худ назр карда иҷтиноб кунад (талоқ надихад). Аммо агар талоқ дод, дигар каффоре бар зиммаи ӯ нест. **5. Назр барои анҷоми гуноҳ.**

Мисли ин ки бигӯяд: Бо Худои хеш назр мекунам ва (аҳд мекунам), ки дудӣ кунам. Ҳукми чунин назр ин аст, ки ба феълият расондани ин назр ҳаром аст ва агар назркунанда он чиро назр карда буд, ба анҷом расонад, гунаҳкор шуда, каффоре бар зиммааш нахоҳад буд, вале агар онро анҷом надод, як каффораи қасам бар зиммааш хоҳад буд. **6. Назр барои тоату ибодати Худованд.** Мисли ин ки чиҳати тақарруб ба Худованд бигӯяд: Бо Худои хеш назр мекунам (ва аҳд мекунам) намоз бихонам. Агар назркунанда ин назрро муаллақ ба шарте кунад, мисли ин ки бигӯяд: агар шифо ёбам чунин кунам, дар ин сурат бо хусули шарт (шифо ва ...) вафо ба назр бар вай воҷиб мегардад, вале агар назрашро мутлақ гуфта бошад ва онро вобаста ба шарте накарда бошад, вафо ба назр бар вай воҷиб мегардад.

* Разоият: Ҳар он чи дар насаб ҳаром мегардад, дар разоият (ширхӯрӣ) низ ҳаром мегардад (яъне ҳамон аҳкоме, ки бар шир хӯрдан аз модари насабӣ мутараттиб аст, бар шир хӯрдан аз модари разоӣ низ мутараттиб аст). Албатта, барои таҳаққуқи разоият се шарт лозим аст, ки онҳо иборатанд аз: **1.** Ин ки шири мавҷуд ва мавриди истифода бар асари валодат ҳосил шуда бошад, на ғайр аз валодат. **2.** Разоият ва шир хӯрдани тифл дар ду соли аввали умраш таҳаққуқ ёфта бошад. **3.** Ин ки теъдоди шир хӯрдани тифл ба таври яқин чанд мартаба ё беш аз он сурат гирифта бошад. Шир хӯрдан ба ин маънӣ аст, ки тифл пистон дар даҳон бигирад ва пас аз

чанде онро раҳо кунад. Бадиҳист, ки мӯрод аз шир хӯрдан сершудан ва пуршудани шиками тифл аз шир нахоҳад буд, балки мӯрод сирф макидани миқдоре шир дар ҳар мартаба аст. Бо разоят нафақа ва ирс (мерос) собит намешавад.

* Васият кардан барои касе, ки бар зиммааш ҳаққе аст ва шоҳиде барои он вучуд надорад, вочиб аст ва бояд васият кунад, то аз наздиконаш касе ҳаққи соҳиби ҳақро ба вай бипардозад. Агар касе дорои моли фаровон бошад, мустаҳаб аст, ки васият кунад аз панҷ як ҳиссаи моли вайро миёни бастагони фақири ӯ, ки аз ӯ ирс (мерос) намебаранд, тақсим намоянд. Агар чунин бастагоне надошт мустаҳаб аст ин миқдорро миёни масокин, уламо ва солахон тақсим кунанд. Агар шахси фақире дорои вараса бошад макрӯҳ аст, ки васият кунад молаш ба ғайри варасаи ӯ таъаллуқ гирад. Албатта, агар варасаи ӯ дорои қудрати молӣ шуда бошанд ва бениёз аз моли вай шуда бошанд, дар он сурат васият барои фақир мубоҳ хоҳад буд. Васият кардани беш аз сеяки мол барои шахси аҷнабӣ ҳаром аст ва ҳамчунин васият кардани миқдоре аз мол барои ворис ҳар чанд миқдори он кам бошад ҳам ҳаром аст, магар ин ки вараса баъд аз вафоти васияткунанда иҷоза диҳанд. Агар шахси васияткунанда (муссӣ) бигӯяд аз васият рӯчӯ кардам ё онро ботил кардам, ё онро тағйир додам ва ... дар тамоми ин маворид васият ботил мегардад. Мустаҳаб аст, ки шахси васияткунанда дар муқаддимаи васияти худ ингуна бинависад: *“Ба номи Худованди бахшандаи меҳрубон. Ин васиятномаи фалонӣ аст ва ӯ гувоҳӣ медиҳад, ки ҷуз Худои ягона Худое ба ҳақ вучуд надорад ва шарикӯ ҳамаҷо барои ӯ нест ва Муҳаммад ^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам} банда ва фиристодаи ӯст. Ҳамоно бихиштан ҳақ аст ва ба дурустӣ қиёмат омаданӣ аст ва дар вуқӯъи он тардиде нест. Худованд дар он рӯз аҳли қубурро бармеангезад. Аҳли аёлавро суфориш мекунам, ки тақвои илоҳӣ пеша кунанд ва равобитти хешро бо ҳамдигар некӯ нигоҳ доранд (ва ислоҳи зоталбайн намоянд) ва ҳамвора то аз неъматии имон бархурдоранд мутеъи фармонҳои Худо ва расули ӯ бошанд. Онро ба он чиз суфориш мекунам, ки Иброҳим ва Яъқуб (алайҳимуссалом) фарзандонашонро ба он суфориш карданд. Он ду васият карданд: “Эй фарзандони ман Худованд динро барои шумо интиҳоб ва*

баргузида аст, (талаш кунед) чуз ба дин ва дар ҳоле, ки таслими фармонҳои динӣ ҳастед аз дунё наравед”.

★ Мустаҳаб аст, ки ҳангоми дуруд фиристодан бар Расулаллоҳ^(салаллоҳу алайҳи ва саллам) байни салавот (дуруд) ва салом чамъ кунад ва ба яке аз ин ду иктифо накунад. Масалан, нагӯяд алайҳиссалом ё алайҳиссалот, балки бигӯяд алайҳиссалоту вассалом. Ибтидо қардан ба дуруд (салавот) барои ғайри анбиё макрӯҳи танзиҳӣ аст, яъне масалан набояд бигӯяд Абӯбакр салавотуллоҳи алайҳ ва ..., аммо агар ин бузургонро дар зумра ва гурӯҳи анбиё ба сурати чамъ ёд кунем, дуруд фиристодан бар онон ҷоиз аст. Мисли ин ки бигӯяд: Аллоҳумма салли ало Муҳаммад ва ало Оли Муҳаммад ва асҳобиҳи ва азвоҷиҳи ва зурриётиҳи, яъне бор Худоё бар Муҳаммад ва Оли Муҳаммад ва ёрон ва ҳамсарон ва наслу фарзандони вай дуруд фирист. Дар ин гуна дуруд фиристодан ғайри анбиё тобеъ ва зер маҷмӯи онҳо қарор мегиранд.

Мустаҳаб аст бо зикри номи асҳоб, тобеъин ва сипас уламо ва обидон ва дигар бузургони дин бар онҳо раҳмат бифириستم ва ризоияти Худовандро матолиба кунем. Масалан, бо зикри номи бузургоне чун Абӯҳанифа ва Молик ва Шофеъӣ ва Аҳмад бигӯем разияллоҳу анҳум ё раҳимаҳумуллоҳ.

Агар касе мехоҳад мусибат ё андӯҳе, ки ўро оид шудааст, кам гардад, бояд ки дар зеҳни хеш андӯҳ ва мусибати бузургтар аз онро тасаввур кунад ва ба ин бияндешад, ки дар қаболи он аз подоши бузург бархурдор хоҳад шуд.

★ **Забҳи (қуштани)** ҳар ҳайвоне, ки дар хушкӣ зиндагӣ мекунад ва гӯшташ мубоҳ ва дастрасӣ ба он мумкин аст, ҷоиз аст. Барои забҳи ҳайвон ҷаҳор шарт лозим аст, ки иборатанд аз:

1. Шаҳси забҳкунанда оқил бошад. **2.** Василаи забҳ чизе ғайр аз нохун ва устухон бошад, зеро забҳ бо ин ду ҷоиз нест. **3.** Буридан ва қатъ кардани ҳалқум ва балъум (маҷрои хӯрок дар ҳалқ) ва ҳамчунин қатъ кардани ҳар ду ё яке аз ду раге, ки дар зери гардан вучуд дорад. **4.** Бисмиллоҳ гуфтан ҳангоми ҳаркати даст барои забҳ ва буридани гардани гӯсфанд, албатта, агар ба забони ғайри арабӣ низ ҳангоми забҳ Худоро ёд кунад, ҷоиз аст. Суннат аст, ки бо бисмиллоҳ гуфтан такбир (Аллоҳу Акбар) бигӯяд, яъне ин гуна бигӯяд:

Бисмиллоҳи Аллоҳу Акбар, Бисмиллоҳи Аллоҳу Акбар ... Лозим ба зикр аст агар забҳкунанда аз рӯи фаромӯши зикри мазкурро фаромӯш кунад, он зикр соқит мегардад (ва ишколе дар он мутараттиб нест), вале агар аз рӯи нодонӣ ин зикрро тарк кунад, анҷоми он соқит намегардад.

Сайд ё шикор иборат аст аз ба дом андохтан ва гирифтани ҳайвони ҳалолгӯшт, ки зотан ваҳшӣ аст ва дар дастрасӣ ва тасарруфи ҳамешагии инсон қарор надорад (аҳлӣ нест). Шикор қардани чунин ҳайвоне мубоҳ аст ва албатта, агар касе ба қасди тафреҳ ва лаҳву лаъаб (бозӣ) ба шикор бипардозад, ин кор макрӯҳ мебошад. Ҳамчунин агар бо дунбола қардани сайд боиси озор расонидани мардум дар мазореъ ва амокини маскунии онҳо гардад, ин гуна шикор қардан ҳаром хоҳад буд.

* Шароити чаҳоргона барои ҷавози сайд иборатанд аз:

1. Шикоркунада шахсе бошад, ки забҳ қардан барои вай ҷоиз бошад (ва салоҳияти забҳро дошта бошад). **2.** Василае, ки ба он сайд мекунад аз ҷумлаи абзор ва василае бошад, ки боиси ҳалол шудани гӯшти мазбуҳа гардад, яъне аз чизи тез чун найза ва тир ва монанди он истифода кунад ва агар қасди шикор қардан бо ҳайвони шикорӣ чун шоҳин ва сагро дорад, аз ҳайвоне, ки барои ин кор таълим дида аст, истифода намояд. **3.** Қасди шикор дошта бошад ва ин ба он маънӣ аст, ки василаеро ба қасди шикор қардан ба тарафи ҳайвон партоб кунад. Бадеҳист, ки шахсе бидуни иродаи шикор ҳайвонеро шикор кунад (ба наҳве, ки масалан тасодуфӣ ҳайвонеро аз пой дароварад), гӯшти ҳайвони шикоршуда ҳалол нахоҳад буд. Зеро нияти шикор надошт. **4.** Ҳангоми ирсоли василаи шикор (найза, тир ва ...) бисмиллоҳ бигӯяд. Лозим ба зикр аст, ки агар дар ин маврид бисмиллоҳ фаромӯш шавад дигар гӯшти ҳайвони шикоршуда ҳаром хоҳад буд ва ҳарчанд амдан онро тарк накарда, боз аз зиммаи ӯ соқит намегардад.

* Таъом иборат аст аз он чи хӯрда ва пӯшида мешавад. Асл бар таъом ҳалол будан аст. Ҳар гуна таъом бо доро будани се шарт ҳалол мебошад, ки онҳо иборатанд аз:

1. Таъом пок бошад. **2.** Таъом музир ва зиёнбахш набошад.

3. Начас ва олуда набошад.

Бинобар ин ҳар таъоме чун хун ва мурдор начас бошад ва ҳар он чи чун заҳр зиёнбор бошад ва ҳамчунин ҳар чизе, ки чун идрори (пешоби) ҳайвон ва шапуш касиф бошад, хӯрдан ва истифода аз он ҳаром хоҳад буд. Дар миёни ҳайвоноте, ки дар хушкӣ зиндагӣ мекунанд, илоғи аҳл ва ҳар ҳайвоне, ки чун шер, бабр, гург, паланг, сағ, маймун, гурба (ҳарчанд аҳл бошанд), рӯбоҳ ва санҷоб, ки бо дандонҳои (неш дар пеши даҳони худ) шикор мекунанд ва сайдашонро мебаронанд, ҷуз кафтор ҳаромгӯшт мебошанд. Дар миёни парандагон низ ҳар он парандае, ки чун уқоб, шохин, боша, каргас, ҷағд ва монанди онҳо, ки бо чанголи худ шикор мекунанд, ҳаромгӯшт мебошанд. Ҳамчунин парандагоне, ки ҳамчун каргас, лошахӯр ва лаклак мурдорхӯранд ва ҳар он чиро, ки ҳар чанд дар муҳити маскунӣ зиндагӣ мекунанд араб палид баршуморида, чун хафш, муш, занбӯри маъмулӣ, занбӯри асал, шонабасар, ҷўҷаи теғ, хорпушт, мор. Дар миёни ҳашарот низ амсоли кирмҳо ва сусакҳо ва ҳамчунин муши саҳроӣ ва вазағҳо ва ҳар он чи ки шаригъати муқаддас ба қуштани он амр намуда, чун ақраб ва он чиро, ки аз қуштани он наҳй намуда, мисли мурча ва ҳар ҳайвоне, ки аз омезиши як ҳайвони ҳалолгӯшт бо як ҳайвони ҳаромгӯшт ба вучуд омада бошад, мисли бачҷаи гург аз кафтор ҳама ва ҳама дар зумраи таъоми ҳаром ба ҳисоб меоянд (ва хӯрдани онҳо ҳаром мебошад).

Лозим ба зикр аст, ки агар ҳайвоне бар асари омезиши ду ҳайвон аз ду гунаи мутафовут ба вучуд ояд, ки хӯрдани гӯшти ҳар дуи онҳо мубоҳ бошад, мисли қотрӣ, ки аз омезиши асп бо илоғи ваҳшӣ ба вучуд меояд, гӯшташ ҳаром нахоҳад буд. Ҳайвоноте, ки барои араб ношинохтаанд ва дар шарият низ зикре аз онҳо ба миён наёмада аст, онро бояд бо ҳайвоноте, ки моҳияти онҳо (ба лиҳози ҳалолгӯшт будан ё ҳаромгӯшт будан) барои мо маълум аст, муқоиса кунем. Агар ба ҳайвони ҳаромгӯшт шабеҳ бошад, пас ҳаромгӯшт хоҳад буд ва агар ба ҳалолгӯшт шабоҳат дошта бошад, ҳалол хоҳад буд. Аммо агар ҳайвони мавриди назар шабоҳат бо ҳайвони ҳаромгӯшт ва дар айнаи ҳол бо ҳайвоне, ки ҳукми

мубоҳ ба гӯшти он дода шуда аст, дошта бошад, ҳукми ҳурмат дар ин маврид ғолиб хоҳад буд. Гӯшти ғайр аз ҳайвоноти зикршуда, ки шомили чаҳорпоён, асп ва бақияи ҳайвоноти ваҳшӣ мисли заррофа, харгӯш, ярбуъ (ки навъе ҳайвони шабеҳи муш, ки дасту пой кӯчак ва думи баланд дорад), харгӯши румӣ, гови ваҳшӣ, сусмор ва оҳу мубоҳ мебошанд. Дар миёни паррандагон низ он чи зикр накардем, мисли штурмурғ, мурғи товус, тўтӣ, кабўтар (анвоъи мухталифи он), гунчишкҳо, мурғобӣ ва ғоз ва паррандагони обӣ ба таври кулӣ низ дар зумраи паррандагони мубоҳ қарор доранд. Тамоми ҳайвоноте, ки дар об зиндагӣ мекунад, ба ҷуз қурбоқа, мори обӣ ва тимсоҳ ҳалоланд. Гиёҳ ва меваҳое, ки бо оби наҷас обёрӣ шудаанд ё чизе наҷас дар пояи онҳо рехта шудааст, хўрдани самараи онҳо ҷоиз аст, магар ин ки дар самар бӯ ё таъми наҷосат ёфт шавад, ки дар он сурат ҳаром хоҳад буд. Хўрдани зағоли чўб, хок, гил ва ҳамчунин пиёз, сир ва тарраи фарангӣ ба сурати хом макрўҳ аст, аммо агар касе маҷбур шуд ва метарсид, ки аз гуруснагӣ талаф шавад, воҷиб аст, ки ба миқдори лозим аз мавриди мазкур бихўрад (то аз марг раҳой ёбад).

* Табрик гуфтани идҳои қуффор ва ширкат дар маҷолиси иди онҳо ва ҳамчунин оғоз кардан ба салом ва аввал салом кардан бар онҳо ҳаром аст. Аммо агар кофире бар мусулмоне салом кард, бояд, ки бо лафзи «алайкум» саломашро посух гўяд. Ба по хестан барои бидъатгузор ва кофир низ ҳаром аст ва мусоҳафа кардан низ бо онон макрўҳ мебошад. Лозим ба зикр аст ба аёдати қуффор рафтан ва ё таъзият ва таслият гуфтан ба онон низ аз ҷумлаи муҳаррамот аст ва фақат дар сурате, ки маслиҳати шаръӣ иқтизо кунад, ин амр ҷоиз хоҳад гардид.

Касе, ки дар иртибот бо суннат ва қавонини Илоҳӣ ба андеша мепардозад, дар меёбад, ки мавриди озмоиш воқеъ шудан ё ибтилои яке аз суннатҳои муқаддари Худованд аст, зеро мефармояд:

﴿وَلَنبَلِّغَنَّكُمْ يَسَّرًا مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالشَّرَّاتِ وَنَبَشْرٍ الصَّابِرِينَ﴾

“Қатъан шуморо бо поре аз умур монанди тарс ва гуруснагӣ ва зиёни молӣ ва ҷонӣ ва камбудӣ мева (маводи гизоӣ) мавриди озмоиш қарор медиҳем ва ба собирон мужда бидеҳ”. (Ал БАқара: 155)

Касоне, ки дар гумонанд инсонҳои солеҳ ва парҳезкор аз ибтило дур ва дар ҳифз мемонанд, дар иштибоҳанд, зеро мавриди озмоиш қарор гирифтани нишонаи имон аст, зеро аз Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) суол шуда, ки “Қадам инсонҳо бештар мавриди ибтило қарор мегиранд?” Ӯ посух дод: *“Паёмбарон ва пас аз эшон солеҳон ва пас аз онҳо касоне, ки бештар ба эшон наздиканд”.*

Ҳар кас ба андозаи мизони диндорӣ мавриди озмоиш қарор мегирад. Агар дар дини ӯ устуворӣ бошад, ба мизони озмоиши ӯ афзуда мегардад ва агар дар диндорӣ ӯ заъф ва нармӣ бошад, аз он коста мешавад. Дар воқеъ, ибтило аломати муҳаббати Худованд дар мавриди бандаи ҳудаш аст.

Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудаанд: *“Худованд ҳаргоҳ миллатеро дӯст бидорадб онро мавриди ибтило қарор медиҳад”.*

Ҳамчунин бало ва ибтило нишонаи он аст, ки Худованд ба бандаш иродаи хайр дорад, зеро Расули Худо ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудаанд: *“Агар Худованд нисбат ба бандаш иродаи хайр дошта бошад, зудтар ӯро дар дунё дучори муҷозот ва уқубат менамояд ва дар сурате, ки нисбат ба ӯ иродаи шарр дошта бошад, ӯро бо гуноҳонаш ба ҳоли худ мегузорад, то дар қиёмат ба тамом ва камол муҷозот кунад”* (Ат Тирмизи).

Бало ва ибтило ҳарчанд андак ва кам бошанд, каффори гуноҳонанд. Расули гиромии Ислом ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ҳеҷ мусулмоне нест, ки ба хоҳири фуру рафтани хор ё бештар аз он дучори азият ва дард шавад, магар ин ки Худованд ҳамчун резиши барги дарахтон онҳоро каффори гуноҳонаш мегардонад”* (Муттафақун алайҳи). Ин ба ин хотир аст, ки агар он инсон мусулмон, солеҳ бошад, бало ва ибтило

сабаби пок шудани гуноҳони гузашта ё баланд гардидани мартабааш мешавад ва дар сурате, ки гуноҳкор бошад, каффораи гуноҳонаш мешавад ва ўро ба аҳамияти он ёдоварӣ менамояд. Ҳамон гуна, ки Худованд мефармояд: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ *“Ҳасод ва табоҳӣ дар хушкӣ ва дарё бар асари амалкарди (нописанд) мардум падид омада аст”*.

Бало ва ибтило ду гунаанд: Яке озмоиш аз тариқи хайр аст, монанди афзоиши сарват ва сармоя. Дувум озмоиш ба василаи шарр ва бадӣ аст, монандӣ гуруснагӣ ва мушкilotи молӣ. Худованди мутаъол мефармояд: ﴿وَنَبَلُّوكُمُ بِالْغَنِيِّ وَالْعَزِيزِ فِتْنَةً﴾ *“Мо шуморо ба василаи мубтало кардан ба хайр ва шарр меозмоем”*.

Ҳамчунин гоҳе бало ва ибтило аз тариқи беморӣ ва марг аст, ки муҳимтарин омили онҳо чашмзани ва ҷодугарӣ, ки бинои он аз ҳасадварзӣ аст, зеро аз Расулаллоҳ ^{саллаллоху алайхи ва саллам} **ривоят шуда, ки:** *“Баъд аз қазо ва қадари Худованд яке аз авомили марги уммати ман чашми бад аст”* (Таълиси).

Ҷилавгирӣ (пешгирӣ). Лозим аст бо васоили ҷилавгирӣ аз чашмзадагӣ ва ҷодугарӣ қабл аз воқеъ шудани онҳо ошно шавем ва онҳоро ба кор бигирем, зеро ҷилавгирӣ аз муолиҷа беҳтар аст. Ҷилавгирӣ аз онҳо ба васоили мухталифи бисёре аст, ки бархе аз онҳо иборатанд аз:

- ★ Қавияти нафс ба василаи тавҳид ва имон ба ин ҳақиқат, ки даҳл ва тасарруф дар низоми ҳастӣ танҳо кори Худованд аст ва ҳамчунин иқдом ба умури нек ва писандида зарурат дорад.
- ★ Хусни занн (ният) ба Худованд ва таваккал бар Ў ва ба хотири ҳар гуна чашми бад ва оризае гумон накунад, ки бемор мегардад, зеро таваҳум ва хаёл худ навъе беморӣ аст¹.
- ★ Ҳар гоҳ касе ба ҳасодат ва чашмбод будан шўҳрат дошт, аз боби парҳез аз асбоб ва васоил бояд аз ў парҳез намояд, на аз рӯи тарсу ҳарос. ★ Зикри Худованд ва қудрати Худованд

¹ Бештари пизишкон ва мутахассисон бар ин боваранд, ки бештар аз ду савуми амрози чашмӣ аз асбоби нафсӣ ва равонӣ ба гумони ин ки оно бемор ҳастанд, нишот мегирад, дар ҳоле ки аслан чунин беморӣ дар шахс вучуд надорад (мутарҷим).

дар мавриде, ки чизи шигифтангезеро мебинад, зарур аст. Зеро Расули Худо ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: *“Ва табрик монанди ин гуфта: Боракаллоху лак, на ин ки бигӯяд: Таборакаллоху”*.

✱ Ҳар гоҳ яке аз шумо дар мавриди нафси худ ё дороии бародари диниаш чизеро дид, мошоаллоху гуфта, онро табрик гӯяд, зеро захми чашм ҳақиқат дорад, яъне бигӯяд: Худованд онро бароят муборак бигардонад.

✱ Яке аз асбоби масуният аз чашми бад оғоз кардани рӯз бо хафт дона хурмо (ачвах) аз нахлистонҳои Мадинату-н-набӣ аст.

✱ Рӯйоварӣ ба Худованд ва таваккал ва ҳусни занн ва паноҳ бурдан аз чашми бад ва ҷодугарӣ ва иқдом ба зикр ва паноҳ бурдани таъвиз дар ҳар бомдод ва шомгоҳ¹. Он зикру дуоҳо ба хости Худованд таъсир доранд.

✱ Имон ба ин ки ҳар чи дар он омада, ҳақ асту ҳақиқат дорад ва бо иродаи Худованд муфид воқеъ мегардад.

✱ Онро ба забон биёварад ё ба он гӯш фаро бидиҳад ва дилро ба он биспорад, зеро онҳо дуо ҳастанд ва бинобар ривоёт дуои дили ғофил пазируфта намешавад.

Замони зикр ва таъвиз (паноҳ ҷўстан). Зикр ва авроди субҳгоҳро баъд аз намози бомдод ва авроди баъд аз зўҳрро баъд аз намози аср бояд хонд. Ҳар гоҳ муслмононе онҳоро фаромӯш кард ё ба коре машғул буд, ҳар гоҳ ба ёд овард, онҳоро бигӯяд.

Аломатҳои мубтало шудан ба чашми бад ва ғайра. Миёни кори пизишкӣ ва таъвици шаръӣ таъорузе вучуд надорад, зеро Қуръон барои беҳбудии бемориҳои чашмӣ шифо дорад ва ҳам барои бемориҳои рӯҳӣ ва маънавӣ, аммо ҳаргоҳ инсон аз бемориҳои чашмӣ солим бошад, авориз гоҳе ба василаи садо ва сардарди ғайри мутамарказ, зардии чехра, арақ ва идрори бисёр, камиштиҳои, беҳолӣ ё таб ва ларза, тапиши қалб, дарду аламе, ки дар қисмати поёнии шонаҳо ва пушт нақлу интиқол меёбад. Андӯху ғам, хастагӣ ва кўфтагии шабона, феъл ва кирдорҳои аз тарс ба вучудомада, бепарвоию ғофилии аз ҳад зиёд, афсурдагӣ, гўшагирӣ, танбалӣ ва афсурдагии алоқа ба хобидан ва мушкилоту аворизи дигар, ки аз назари пизишкӣ ғолибан

¹ Нигоҳ Азкор-ус-сабоҳ вал-масои, с. ...

асбоби онҳо шинохташуда нест ва гоҳе бо таваҷҷӯҳ ба шиддату заъфи беморӣ он алоим вучуд дорад.

Инсони мусулмон бояд аз имони устувор ва қалби қавӣ бархӯрдор бошад, ки васвасаҳо ба он роҳ пайдо накунад ва танҳо бо эҳсоси яке аз авориз (нишонаҳо) худро бемор гумон набарад, зеро муолиҷаи бемории хаёлпардозӣ худ кори бисёр саҳт ва печида аст, зеро гоҳе баъзе ашхос дар ҳоле, ки солиманд, яке аз он авориз дар онҳо вучуд дорад ва мумкин аст бемории эшон бемории чашмӣ бошад, гоҳе мумкин аворизе монанди афсурдагӣ ва андӯҳ, беҳолӣ нисшонаҳои заъфи имон бошад. Дар ин лозим аст чигунагии иртиботи худро бо Худованд мавриди баррасӣ ва бозбинӣ қарор бидиҳад.

Дар сурате, ки беморӣ аз чашми бад бошад бо хости Худованд аз ду роҳ метавон онро муолиҷа кард:

1. Агар чашмзананда шинохта шавад, ба ӯ гуфта мешавад, ки ғул кунад ва чашмзадашуда бо оби он ё бо миқдоре аз он об ғул кунад. 2. Агар чашмзананда шинохташуда набуд, аз тариқи дуо ва ҳиҷомат бояд ба муолиҷаи он пардохт.

Аммо агар беморӣ бар асари сеҳр ҳосил шуда бошад, муолиҷаи он бо хости Худованд аз яке аз роҳҳои зер мумкин хоҳад буд:

1. Агар маҳали сеҳрро медонист ва онро ёфт, дар ҳоле ки ду сураи маъузатайн (Фалақ ва Нос)-ро мехонад, гиреҳҳои онро бикушояд ва сипас онро бисӯзонад. 2. Аз тариқи таъвиқи шарбӣ ва оёти Қуръон хос ду сураи маъузатайн ва Бақара ва дуоҳое, ки дар поён хоҳад омад, барои муолиҷаи он талош намояд.

3. Нашраҳ (ботил қардани сеҳр), ки ду навъ аст:

а) Навъе аз он ки ботил қардонидани сеҳр ба василаи сеҳр ва мӯроҷеъа ба соҳирон барои боз ва ботил намудани он аст, ки ҳаром мебошад.

б) Навъи дигар раво мебошад, монанди таҳияи ҳафт адад барг аз дарахти сидр (қўкнор) ва хурд қардани он дар миёни ду санг ва сипас хондани сураҳои “Алкофирун”, “Алихлос”, “Алфалақ”, ванқ “Нос” се бор ва сипас қарор додани он дар об ва баъд аз он нӯшидан ва ғул қардан ба василаи он ва ин кор чанд бор то шифо пайдо қардан ба хости Худованд пайдо намояд (Абдурраззоқ дар китоби «Мусанниф»).

4. Хориҷ гардонидани сеҳр аз роҳи хӯрдани маводи исхоловар, агар сеҳр дар шикам қарор дошта бошад ва агар дар қисматҳои дигар бошад аз тариқи ҳиҷомат¹ (навъи хун гирифтани) барои муолиҷаи он иқдом шавад.

Шартҳои таъвиз (дуои шаръӣ) иборатанд аз:

1. Ба василаи номҳо ва сифатҳои Худованд бошад.
2. Ба василаи забони арабӣ ё забони фаҳмо анҷом шавад.
3. Ин эътиқод, ки таъвиз дар зоти худ таъсирбахш нест ва шифои ин беморӣ бо хост ва иродаи Худованд аст.

Шартҳои таъвизкунанда:

1. Мустаҳаб аст, ки таъвизкунанда мусалмони солеҳу парҳезкор бошад, зеро ба ҳар мизоне, ки парҳезкор бошад, таъсири кори ӯ бештар хоҳад буд.
2. Ба хангоми иқдом ба таъвиз содиқона ба сӯйи Худованд рӯй биоварад, ба гунае ки қалб ва забони ӯ як шаванд. Аммо беҳтар он аст, ки ҳар кас барои худ иқдом ба таъвиз намояд, зеро дигарон ғолибан қалбашон ба чизи дигар машғул аст ва ҳеҷ кас ба андозаи ҳуди ӯ мушқил ва ниёзмандии ӯро эҳсос намекунад ва Худованд худ иҷобати дуои ниёзмандонро ваъда дода аст.

Шартҳои таъвизшаванда:

1. Мустаҳаб аст, ки муъмин ва солеҳ бошад ва мизони таъсири он ва қуввати заъфи имон ва парҳезкорӣ дар иртибот аст. Худованди мутаъол мефармояд: “Ва аз Қуръон, он чи шифо ва раҳмат аст, барои муъминон нозил мекунем ва ситамгаронро чуз хусрон (ва зиён) намеафзояд”. 2. Рӯй овардани содиқона ба пешгоҳи Худованд ва талаби шифо аз ҷониби ӯ. 3. Дар ба таъхир афтодани шифо ва беҳбудӣ изҳори гиламандӣ накунад, зеро таъвиз дуост ва ҷунонҷӣ дар мавриди шифо ачала кунад, мумкин аст ҳеҷ гоҳ дуои ӯ пазируфта нашавад. Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудаанд: **“Ҷунонҷӣ ачала накунад дуъоятон мустаҷоб мешавадб**

---

¹ Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд: **Беҳтарин дору барои тадо ҳиҷомат аст.** ҳаводиси бисёре аз ин қабил руҳ дода, ки сабаби он сеҳр ва чашмгар буда ва ба василаи ҳиҷомат рафъ шуда аст, монанди марази саратон ва ғайра.

нагъед дуъо намудемб аммо мавриди қабул воқеъ нашуд."

Таъвиз дорои равишҳое аст, ки иборатанд аз:

1. Хондани таъвиз ҳамроҳ бо дамидан.
2. Хондани таъвиз бидуни дамидан.
3. Гирифтани оби даҳон ба василаи ангушт ва омехтани он бо хок ва сипас молидани он бар рӯи маҳалли дард.
4. Хондани таъвиз бо молидан бар рӯи маҳалли дард.

Оёт ва аҳодисе, ки ба василаи онҳо барои бемор таъвиз мешавад иборатанд аз: Сураи ФОТИҲА. Сураи КОФИРУН.

Сураи ИХЛОС. Сурай Далақ. Сурай НОС (мардум).

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ¹

عَمَّا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نَفَرٌ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ² لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا إِنَّكَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ²

¹ Нест маъбуде чуз Худо, Худое ки (ҳамеша) зиңда аст, тадбир кунандаи олам аст, муназзаҳ аз хобу пинак аст. Ҷуст ончи дар осмону замин аст, кист он ки шафоъат кунад назди ӯ магар баҳукми ӯ. Медонад ончиро ки пеш ва пушти мардумон аст.

Ва дарнамегиранд мардумон аз маълумоти ҳақ чизеро магар ба ончи ӯ хостааст. Фаро гирифтааст подшоҳии ӯ осмонҳо ва заминро ва гарон намешавад базоти вай ниғаҳбонии ин ду (осмону замин) ва ӯ баланд мартабаву бузург қадр аст. 2:255

² 285 Паёмбар худ ба он чӣ аз ҷониби Парвардигораш ба ӯ нозил шуда, имон дорад. Ва ҳамаи мӯъминон ба Худову фариштагонаш ва китобхояш ва паёмбаронаш имон доранд. Миёни ҳеҷ як паёмбаронаш фарқе намениҳем. Гуфтаанд: «Шунидем ва итоъат кардем, эй Парвардигори мо, омурзиши тӯро хосторем, ки бозгашти ҳама ба сӯи туст!» 286 Худо ҳеҷ касро чуз ба андозаи тоқаташ амр намекунад. Некиҳои ҳар кас аз он худи ӯст ва бадиҳои аз он худи ӯст. «Эй Парвардигори мо, агар фаромӯш кардаем ё хатое кар даем, моро бозхост макун! Эй Парвардигори мо, он гуна ки бар умматҳои пеш аз мо таклифи вазнин ниҳодӣ, таклифи вазнин бар мо манеҳ ва он чиро, ки тоқати он надорем, бар мо таклиф макун! Гуноҳи мо

1 ﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾
 2 ﴿يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ، يَعْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيَجْرِمَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْعَذَابِ
 3 وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾
 4 ﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾
 5 ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً﴾
 6 ﴿وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ﴾
 7 ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾
 8 ﴿فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾
 9 ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾ فَوَقَّعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا
 10 يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغَلِبُوا هَنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَنِيعِينَ﴾
 11 ﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيَرْتَفُونَكَ أَبْصَرَهُمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَقَالُوا إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ
 ﴿١٦٥﴾ قَالَ بَلْ الْقَوْلُ إِذَا جَاءَهُمْ

бубахш ва моро биёмӯрз ва бар мо раҳмат овар! Ту хоҷаи мо хастӣ. Пас моро бар гуруҳи кофирон ғолиб гардон!» 2:285-286

1 Пас зуд бошад ки кифоят кунад Худо бо интиқоми ту (эй Муҳаммад) ононро ва ӯст шунавову доно. 2: 137

2 Эй қавми мо, ин даъваткунанда ба Худоро қабул кунед ва ба ӯ имон биёваред, то Худо гуноҳонатонро бибахшояд ва шуморо аз азобе дардовар дар амон дорад.

3 “Ва аз Қуръон он чӣ шифо ва раҳмат аст барои мӯъминон нозил мекунем ва ситамгонро ҷуз хусрон (ва зиён) намеафзояд”.

4 Оё ҳасад мебаранд бар мардумон (бар Муҳаммад (ﷺ) бар он паёмбарие ки Худованд баонон додааст аз фазлу карами худ,, 4:54

5 Ва ҳар гоҳ ки мариз шудам пас ӯст ки манро шифо мебахшад.

6 Ва шифо мебахшад дилҳои муъминонро.

7 “Бидӯ: “Ин (китоб) барои қасоне, ки имон овардаанд, ҳидоят ва дармон аст”.

8 “Агар ин Қуръонро бар кӯҳе нозил мекардем, мидидӣ, ки дар баробари он хошеъ мешуд ва аз хавфи Худо мешикофт”.

9 Дубора бингар ба(осмон) оё мебинӣ дар он ҳеҷ раҳнае (ё шикастагиро).

10 “Мо ба Мусо ваҳй кардем, ки “Асои худро бияфкан!” Ногаҳон ба сурати мори азиме даромад, ки васоили дурӯғини онҳоро ба суръат бармегирифт. (Дар ин ҳангом) ҳақ ошкор шуд ва он чи онҳо сохта буданд, ботил шуд ва дар он ҷо (ҳамагӣ) мағлуб шуданд ва хору кӯчак гаштанд”.

11 “Наздик аст кофирон ҳангоме, ки оёти Қуръонро мешунаванд, бо чашмзахми худ туро аз байн бибаранд ва меғунд: “Ӯ девона аст!”.

وَعَصِيَّتُهُمْ يُخَلِّ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهُ تَسْعَى ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾ فَلَمَّا لَا تَخْفَ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾ وَالْقَى مَا فِي بَيْمِنِكَ نَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدَ سِحْرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَقَى¹

² ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ
فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُودٍ لَمْ تَرَوْهَا
³ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى
لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ
وَأَنْبَأَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا⁴
⁵ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ

Барои таъвиз аз ривоёти зер истифода мешавад:

“Асал-уллоҳа ал-азим рабб-ал-арши аъзими ан яшфияка” Аз Худованди аъзим Парвардигори Арши бузург меҳоҳам, ки ту ро шифо диҳад (7 бор)..

“Уъизука би калимоти-иллоҳ-иттоммати мин кули шайтони ва ҳоммати ва мин кулли ғайнин ло-аммати” (3 бор).

¹ “(Соҳирон) гуфтанд: “Эй Мусо! Оё ту аввал (асои худро) меафканӣ, ё мо касоне бошем, ки аввал бияфканем?” Дар ин ҳангом танобҳо ва асоҳои онон бар асари сеҳрашон чунон ба назар мерасид, ки ҳаракат мекунанд! Мусо гарси хафифе дар дил эҳсос кард (мабодо мардум гумроҳ шаванд)! Гуфтем: “Натарс! Ту мусалламан (пирӯз ва) бартарӣ! Ва он чиро дар дасти рост дорӣ, бияфкан, тамоми он чиро сохтаанд мебалғид! Он чи сохтаанд танҳо макри соҳир аст ва соҳир ҳар ҷо равад, растагор наҳоҳад шуд!”.

² Боз фиристод Худованд таскину оромии худро бар паёмбари худ ва бар муъминон ва фиристод бамадади шумо лашкарҳоеро ки надидед онҳоро шумо...

³ Худованд итминону оромиро дар қалби паёмбару муъминон нозил кард ва собит кард бар онҳо сухани пароезгориро (ки калимаи шаҳодат аст) ва онҳо сазовори он калима буданд.

⁴ Албатта розӣ шуд Худованд аз муъминон ҳангоме ки бо ту дар зери дарахт байғат карданд, донист Худо он чиро ки дар дилҳои муъминон аст (аз вафову садоқат) пас фуруд овард итминону оромиро дар дилҳояшон ва савоб дод ононро бафатҳу ғалабаи наздик (яъне ғазвай Хайбар).

⁵ Худованд зотест ки фуруд овард итминону оромиро дар дилҳои муъминон то зиёд шавад имонашон бо имони собиқ.

“Аллоҳумма раббан-носи азҳибил-баъса ишфи анташ-шофи ло шифоа илло шифоука шифоан ло югадиру сақаман” (3 бор)

Бор Худоё! Эй маъбуди мардум ва нобудкунандаи маразҳо, шифо бидеҳ, ки Ту шифодихандай. Чуз Ту шифодихандае нест, шифо, ки маразҳоро боқӣ намегузорад.

“اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنْهُ حَرًّا وَبَرْدَهَا وَوَصِيهَا *“Аллоҳумма азҳибӣ анҳу ҳарраҳо ва бардаҳо ва васабәҳа”.*

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ *“Ҳасбияллоҳу ло илоҳа илло ҳува алайҳи таваккалту ва ҳува рабб-ил-арши аъзим” (7 бор)*

بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ *Бисмиллоҳи урқиика мин кулли доин юъзиика ва мин шарри кулли нафсин ав айнин ҳосидин Аллоҳ яшфиика бисмиллоҳи арқиика (3 бор)*

Ман, шумо ду нафар Ҳасан ва Ҳусайн ^(разияллоху анху))-ро ба василаи калимоти комили Аллоҳ аз бадии ҳар шайтон ва ҷонвари захрдор ва захми чашим ба ҳифзи Худо месупорам.

Дасти худро ба рӯи маҳалли дард қарор диҳад ва се бор бигӯяд **“Бисмиллоҳӣ”** ва ҳафт бор бигӯяд:

“أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ” *“Аъузу бииззатиллоҳи ва қудратихи мин шарри мо аҷиду ва уҳозиру”*

Ман ба иззати Худо ва қудраташ паноҳ мебарам аз шарри он чи ба он дучор мешавам ва аз он бим дорам ва метарсам.

Чанд ёддошт:

① Тасдиқи хӯрофот марбут ба соҳиби чашми бад, монанди хӯрдани идрор аз ў, ё ботил шудани чашмгарии ў пас аз маргаш ва ... ба ҳеҷ вачҳ саҳеҳ нест.

② Қарор додани мӯҳра ва тилисм ва дастбанд ва гардонидан бар рӯи ҷой ё чизе, ки дар мавриди чашм хӯрдагӣ ҷои нигаронӣ дорад, ҷоиз нест.

Расулаллоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд: **“Ҳар касе чизеро бар худ биёвезад сарнавишташ дар ихтиёри он чиз қарор дода мешавад”**. Аммо агар оёте аз Қуръон бошад дар мавриди он ихтилофи назар вучуд дорад ва беҳтар он аст, ки тарк шавад.

③ Навиштани калимаҳое, монанди: мошоаллоҳ, таборакаллоҳ ё наққошии шамшер, чоқу, чашм ё қарор

додани Қуръон дар автомобил ё овехтани оёте аз Қуръон дар манзил аз ҳеҷ қадом чашмкунӣ пешгирӣ намекунад, ҳатто мумкин аст чузъи тилисм ва афсуни ҳаром ба шумор биёянд.

4 Шаҳси мариз бояд ба қабули таъвиз мутмаъин бошад ва аз таъхири беҳбудӣ эҳсоси нигаронӣ накунад, зеро агар гоҳе ба бемор гуфта шавад, ки дар тӯли умр бояд дору масраф кунӣ, изҳори норизоият намекунад, аммо агар натиҷаи таъвиз ба тӯл анҷомад, изҳори норизоият менамояд, дар ҳоле ки дар баробари хондани ҳар ҳарфе аҷру подош дорад ва подоши он даҳ баробар аст. Лозим аст мудом дуъо ва истиғфораширо қатъ накунад ва садақаву эҳсонаширо бештар кунад, зеро эҳсон ва садақа чузъи умури шифобахш ба шумор меоянд.

5 Хондани дастачамъӣ бар хилофи суннат аст ва асари он заъиф мебошад. Ҳамчунин басанда кардан ба навори косет кофӣ нест, зеро дар мавриди он ният, ки дар таъвиз шарт аст, таҳақуқ пайдо намекунад, ҳарчанд гӯш фаро додан ба он муфид аст. Такрори таъвиз то беҳбудии комил суннат аст, магар ин ки сабаби заҳмат ва машақати мариз шавад, дар ин сурат барои костан аз малол онро кам кунад, аммо такрори оёт ва дуо ба теъдоди мушаххас, ки дар суннат ворид нашуда аст, ҷоиш нест.

6 Нишноаҳои далолат бар ин ки таъвизкунандаи бо сеҳр сарукордошта на бо Қуръон вучуд дорад, ки ба онҳо ё баъзе аз онҳо истидлол мешавад ва набояд фиреби диндорӣ зоҳирии ўро хўрд, зеро гоҳе мумкин аст хондани таъвизро бо оёте аз Қуръон оғоз кунад, аммо билофосила чизҳои дигареро ҷойгузини он кунад ҳатто мумкин аст барои фиреб додани мардум мураттаб ба масҷид рафтуомад дошта бошад ва гоҳе дар пеши рӯи шумо мудом аҳли зикр ва аврод бошад, бояд хушёр буд ва дучори фиреб нашуд.

Бархе нишноаҳои соҳирон ва фиребгарон иборатанд аз пурсидани номи бемор ё модари ў, зеро доништан ё надоништани ном дар мавриди муолиҷа чизеро тағйир намедихад. * Қитъае аз либоси беморро монанди: пероҳан, жакет... талаб кунад. * Мумкин аст аз бемор бихоҳад ҳайвонеро бо вижагиҳои хос таҳия кунад, то ў онро барои ҳабисон забҳ кунад ва шояд хуни онро бар бадани бемор

бимолад. * Хондани вирд ва тилисмҳои номафҳум ва бемаъно. * Додани саҳифаҳои, ки дар он мураббаъҳои, ки дар миёни онҳо ҳуруф ва арқоме навишта шудаанд – ки ҳичоб ном доранд – ба бемор. * Беморро ба канорагирӣ аз мардум ва зиндонӣ шудан дар утоқи торик барои муддати мушаххас, ки ҳичоба ном дорад – водор кардан. * Амр кардан ба бемор, ки муддате аз истеъмоли об худдорӣ кунад. * Додани чизе ба бемор, то онро дар замине дафн кунад ё қоғазро ба ӯ бидиҳад, то онро бисӯзонад ва аз дуди он ба унвони бухур истифода намояд. * Хабар додан ба бемор аз сифот ва вижагиҳои, ки дигарон аз он хабар надоранд, ё хабар додан аз исм ва маҳали сукунат ва бемории ӯ пеш аз он ки ҳуди ӯ чизеро ба забон биёварад. * Хабар додан аз навъи бемории ӯ аз тариқи телефон ё почта ва ... ё билофосила пас аз ворид шудан ба утоқи ӯ.

7 Аз назари уламои аҳли суннат ва ҷамоғат чинҳо метавонанд худро ба дохили ҷисми инсон дароваранд ва ба ин истидлол менамоянд, ки *“Касоне ки рибо меҳӯранд, барнамехезанд магар монанди касе, ки шайтон ӯро саҳт дучори девонагӣ карда бошад”*. Муфассирин дар ин маврид иттифоқи назар доранд, ки манзур аз калимаи масс дар он оят ҷунуни шайтонӣ аст, ки барои одаме, ки чинне дар қолаби ӯ рафта аст, пеш меояд.

Ҳукми сеҳр ва ҷоду чист? Асоси сеҳр бар ҳақиқат устувор аст ва ҳамон тавр, ки дар Қуръон ва аҳодис зикр шуда, амрест таъсиргузор. Сеҳр аз назари Ислоҳ ҳаром ва ғуноҳи кабира аст. Паёмбар ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар мавриди он фармудаанд: *«Аз ҳафт чизе, ки боъиси ҳалокат мешаванд битарҳзед. Ёрон бипурсиданд: Ё Расулаллоҳ, онҳо кадомҳо ҳастанд? Фармуданд: Ширк нисбат ба Худовандб сеҳр ва ҷоду...»* (Бухорӣ ва Муслим).

Қуръон низ аз забони Ҳорут ва Морут чунин фармудааст: *“Мо василаи озмоиш ҳастемб кофир нашав”*.

Паёмбар ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар мавриди таъйини муҷозоти сеҳр ва ҷодугар мефармояд: *“Муҷозоти соҳир ин аст, ки гарданиш бо шамшер зада шавад”*. (Тирмизӣ).

Бояд мутазаққир шуд аҳодисе чун: *“Сеҳр ва ҷоду фаро гиред, вале бад-он амал накунад”* дурӯғ ҳастанд ва сиҳат надоранд.

ДУО

Тамоми махлуқот ба Худованд мӯхтоҷанд ва ба он чӣ Ў дорад, ниёз доранд. Аммо Ў аз махлуқот бениёз аст. Худованд дуоро бар бандагонаш вочиб гардонида ва фармуда аст: *“Парвардигори шумо фармуда аст: Маро бихонед, то (дуои) шуморо бипазирам! Касоне, ки аз ибодати ман такаббур меварзанд, ба зудӣ бо зиллат вориди дузах мешаванд”* (Ғофир: 60).

Расули Худо ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармудаанд: *“Ҳар касе аз Худованд чизе нахоҳад, бар ӯ хашм мегирад*. Бо ин васф, Худованд аз дуо ва дархости инсонҳо дар пешгоҳи Худ шодмон мешавад ва касонеро, ки дар дуои худ илҳоқ ва исрор меварзанд, дӯст медорад ва ба Худ наздик мекунад. Асҳоби Паёмбар ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) ба ин мавзӯ пай бурда буданд ва ҳар як аз онҳо ҳеч чизеро барои дархост аз Худованд камаҳамият ба шумор намеоварданд ва дуову дархости худро то ҳадде беарзиш намекарданд, ки онҳоро бо ҳеч як аз бандагони Худованд матраҳ кунанд. Ин танҳо ба хотири пайвандашон бо Парвардигор ва наздикияшон бо Ў буд ва ба ин оят тамассук мечӯстанд: *“Ва ҳангоме, ки бандагони ман аз ту дар бораи Ман суол кунанд, (бигӯ) Ман наздикам”* (Ал Бақара: 186).

Дуо дар пешгоҳи Худованд аз ҷойгоҳи волое бархӯрдор аст ва аз ҳар чизе арзишаш бештар мебошад. Дуо гоҳе аз қазо ҷилавгирӣ (пешгирӣ) мекунад ва дуои инсони мусалмон, агар асбоби он фароҳам шавад ва мавонегаш муртафеъ гардад, қатъан мустаҷоб хоҳад шуд ва ба дуокунанда яке аз мавориде, ки дар ин фармудаи Расулulloҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) омада ато хоҳад шуд: *“Ҳеч мусалмоне нест, ки дуоеро бинамояд, ки дар он гуноҳе ва қатъи силаи раҳме набошад, магар ин ки Худованд яке аз се умурро ба ӯ ато хоҳад фармуд: Ин ки дар зудтарин вақт дуои ӯро мустаҷоб хоҳад фармуд ё онро тӯшаи охираташ хоҳад гардонид, ё ба мизони он ӯро аз бадӣ ва мушкilot масун хоҳад дошт”*. Асҳоб гуфтанд: *Пас то битавонем дуъо хоҳем кард*. **Расулаллоҳ** ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуданд: *“Худованд ҳам он умурро бештар хоҳад фармуд”* (Аҳмад ва Тирмизи).

Анвои дуо. Дуо ду навъ аст:

1. Дуоҳое, ки ибодатанд, монанди намоз ва рӯза.

2. Дуоҳое, ки хостан ва талабидан аст.

Дар ин чо ин суол пеш меояд, ки кадом амал беҳтар аст? Оё қироъати Қуръон беҳтар аст ё зикр ва ё дуо ва хостан ва талбидан? Дар посух ба он бояд гуфт, ки қироъати Қуръон қатъан беҳтар аст ва баъд аз он зикру сано ва сипас дуо ва хост аз Худованд қарор дорад.

Ин аз назари кулӣ ба ин сурат аст, аммо гоҳе авомиле боис мешавад, ки он чи дар дараҷаи дувум ва сеюм қарор доранд, аз он чи дар дараҷаи аввал қарор дорад, беҳтар бошад. Барои мисол дуои рӯзи Арафа аз қироъати Қуръон беҳтар аст ва дар назди Худованд авроди пас аз намозҳои вочиб авлавияташ аз қироъати Қуръон (дар рӯзи Арафа) бештар аст.

Асбоби иҷобати дуо. Барои пазируфта шудани дуо асбоб ва авомили зоҳирӣ вучуд доранд:

Асбоби зоҳирӣ: иродаи аъмоли солеҳа монанди садақа додан, вузӯ ва намозб нишастан рӯ ба қибла ва баланд кардани дастон ва санову ситоиши шоистаи Худованд. Истифода аз асмо ва сифоти Худованд ва асмову сифоте, ки бо мавзӯи дархост ва дуо муносиб бошад. Масалан, агар дуо мутаъаллиқ ба рафтани ба биҳишт аст, дархосту зорӣ ба василаи фазлу раҳмати Худованд бошад, дар сурате, ки алайҳи ситамкоре даст ба дуо бармедорад, аз асмои монанди Ҷаббор, Қаҳҳор ба кор бигирад. Яке дигар аз асбоби зоҳирӣ фиристодани салавот бар Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар оғоз, миёна ва охири он ва эътироф ба гуноҳон ва шукру сипоси неъматҳои Худованд аст. Барои дуо аз вақтҳои мубораке, ки ривоят ва далоиле мабно бар эҳтимоли мақбулияти дуо дар онҳо вучуд дорад, истифода намояд.

Чунин мавридҳо бисёранд. Масалан: 1. Дар тӯли шабонарӯз як сеюми охири шаб, ки Худованд ба осмони дунё нузул мефармояд, баъд аз вузӯ, миёни азон ва иқома, дар сачда ва пеш аз салом додани намоз ва пас аз намозҳо, баъд аз хатми Қуръон, ба ҳангоми овози хурӯс, дар тӯли мусофират ва дуои мазлум, дуои касе, ки дар тангно қарор

гирифта аст, дуои волидайн барои фарзандон, дуои пинҳонии инсон мусалмон барои бародари динии худ ва ҳангоми қарор гирифтани дар баробари сафи душман.

2. Дар тӯли ҳафта, рӯзи чумба ва махсусан лаҳзоти охири ҳамагон рӯз. **3.** Дар тӯли моҳ аз чумла, моҳи рамазон ва ҳангоми ифтор ва саҳарӣ ва шабҳои қадр ва рӯзи арафа.

4. Дар мавриди маконҳои муборак, ба хоса, ҳамаи масҷид, хусусан Масҷидулҳаром дар Макка. Дар қанори Каъба, наздики Мултазам ва низ дар мақоми Иброҳим (алайҳиссалом) ва ба ҳангоми саъй миёни Сафо ва Марва ва дар Арафот, Муздалифа ва Мино ва айёми ҳаҷ.

Асбоби пинҳонӣ: Ба василаи тавассул ба тавбаи содиқона ва ҷуброни ҳуқуқи мутаъаллиқ ба дигарон ва поку ҳалол гардонидани хӯроку пӯшок ва маскан, касби рӯзӣ аз роҳҳои ҳалол ва бештар гардонидани ибодот ва парҳез аз муҳаррамот ва дурӣ аз шубҳаҳот ва шаҳавот ва ҳузури қалб ба ҳангоми дуо ва итминону умедворӣ ба раҳмати Худованд ва паноҳ бурдан ба Ў, зориву тавалло ва супоридани умури худ ба Худованд ва қатъи умед ва таваҷҷӯҳ аз ғайри Ў.

Монеаҳои қабули дуо: Гоҳе инсон дар пешгоҳи Худованд даст ба дуо бармедорад, аммо дуояш мустаҷоб намешавад ё иҷобати он ба таъхир меафтад. Иллат ва асбоби он бисёранд, ки барои мисол метавон ба мавриди зер ишора намуд: ***** Дуо ва талаби хоستان аз ғайри Худованд ҳамроҳ бо дуо ва хоستان аз Худованд. ***** Тӯл ва тафсил дар дуо, монанди: паноҳ бурдан ба Худованд аз оташ ва саҳтихову тангноҳо ва ториқиҳои дӯзах, дар ҳоле ки паноҳ бурдан ба Худованд аз азоб ё оташи он кифоят мекунад.

* Дуои нораво алайҳи худ ё дигарон ва дуое, ки гуноҳ ё қатъи пайванди хешовандиро сабаб шавад. ***** Муъаллақ намудани дуо ба хост ва агару аммо, мисол ин ки дуо кунад: Худоё агар хостӣ, маро бибахш ва ... ***** Саросемагӣ доштан барои пазирӯфта шудани дуо. Барои мисол бигӯяд: Худовандо! Тӯро хондам ва дар пешгоҳат дуо кардам, аммо онро напазируфтӣ. ***** Дуо кардан дар ҳолати ғафлати қалб. ***** Риоя накардани мӯрооти одоб дар ҳузури Худованд.

✳ Рӯзе Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) мутаваҷҷеҳ шуд, ки марде дар намоз дуо мекард, аммо бар Паёмбар салавот нафиристонд. Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) фармуд: *Ин мард ачала намуда, - сипас ба ӯ ва дигарон фармуд: “Ҳар гоҳ яке аз шумо намоз хонад ва хост дуо кунад, ибтидо Худовандро ҳамду ситоиш кунад ва сипас бар Паёмбар салавот фиристад ва пас аз он ҳар дуоеро, ки меҳоҳад, бигӯяд”.*

✳ Дуо ва дархости чизе, ки таҳаққуқи он аз зумраи муҳолот бошад, монанди умри ҷовидона дар дунё хоستان. Ҳамчуниин такаллуф ва тасаннуъ дар бакоргирии калимоти мусачаъ матлуб нест. Худованди мутаъол мефармояд: *“Парвардигори худро фурутанона ва пинҳон ба кӯмак бихоҳед. Ба дурустӣ, ӯ мутаҷовизони саркаширо дӯст намедорад”* (Ал Аъроф: 55).

✳ Ибни Аббос (^{разияллоҳу анҳу}) мегӯяд: *“Ба сачаъ (такаллуф дар бакоргирии калимоти адабӣ) дар дуъо таваҷҷӯҳ накунад ва аз он худдорӣ намоед! Ман Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) ва асҳоби ӯро борҳо дида будам, ки ҳамин корро мекарданд (яъне дар дуъо аз калимоти мусачаъ ва такаллуфӣ худдорӣ мекарданд)”* (Бухорӣ).

✳ Зиёдаравӣ дар баланд намудани садо, зеро Худованд мефармояд: *“Намозатро баланд ё оҳиста махон. Балки роҳи васатеро миёни он ду баргузин”* (Исро: 110). **Оиша (раз.) мефармояд:** *“Ин оят дар иртибот бо дуо нозил гардида аст”.*

Мустаҳаб аст, ки инсон дуо кунад ва дуояшро ба сурати зер мураттаб намояд: **Аввал:** Худовандро ҳамду ситоиш кунад. **Дувум:** Бар Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) дуруду салавот бифиристад. **Севум:** Таваҷҷӯҳ кунад ва гуноҳи хешро эътироф кунад. **Чаҳорум:** Худовандро ба хотири неъматҳояш сипос гӯяд. **Панҷум:** дуо ва дархосташро бо истифода аз дуоҳои комилу ҷомеъи ривоятшуда аз Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) ва салафи солах баён кунад. **Шашум:** Дуояшро бо фиристондани салавот бар Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) хотима бидиҳад.

ДУОҶОИ МУҶИМЕ, КИ ҲИФЗ КАРДАНИ ОНҲО ШОИСТА АСТ

Муносибати дуо	Дуоҳои маъсур аз Расулаллоҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам)
Қабл ва баъд аз хоб	« بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا » <i>Бисмика аллоҳумма амуту ва аҳя, баъд аз хоб</i> « الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَمَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ » <i>Алҳамдулиллоҳи-л-лазӣ аҳёна баъдамо амотано ва илайҳи нушур</i>
Касе, ки дар хоб дучори тарс шавад	« أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَمِنْ شَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ » <i>Аъзуз бикалимоти-л-лоҳи таммат мин ғазобиҳи ва мин шарри ибодиҳи ва мин ҳамазоти шайотин ва айяҳ яҳзуруни</i>
Замоне, ки касе хобе бинад	Агар хоби хубе дидед, аз Худованд аст ва Ҷуро ситоиш кунед ва онро барои дигарон бигӯед. Агар хоби бад дидед, аз шайтон аст ва аз шарри он ба Худованд паноҳ бибаред ва онро ба касе нагӯед, иншоаллоҳ ба шумо зараре намерасад.
Хуруҷ аз манзил	« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ أُجْهَلَ عَلَيَّ » <i>Аллоҳумма инӣ аъзуз бика ан азилла ав узалла ав азилла ав узалла, ав азлиму ав узлама, ав аҷҳала ав юҷҳала алайя.</i> « بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ » <i>Бисмиллоҳи таваккалту ӯалаллоҳи ло ҳавла вало қуввата илло биллоҳ</i>
Ворид шудан ба масҷид	Бо пой рост ба масҷид дохил шавед ва бигӯед: « بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ » <i>“Бисмиллоҳи вас-салому ало Расулиллоҳи. Аллоҳуммағфир ли зунубий ва фтаҳ ли абвоба раҳматика”</i>
Хуруҷ аз масҷид	Бо пой чап аз масҷид хориҷ шавед ва бигӯед: « بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ » <i>“Бисмиллоҳи вас-салому ало Расулиллоҳи. Аллоҳумма ғфир ли зунубий ва фтаҳ ли абвоба фазлика.”</i>
Табрики арӯсу довод	« بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ » <i>“Боракаллоҳу лака ва борака алайка ва ҷамаъа байнакумо фӣ хайрин”</i>
Шунидани овози хурус, аккоси сағ ва овози хар.	Ҳар гоҳ овози хурусро шунидед аз Худованд фазлашро бихоҳед, зеро фариштаеро дида аст ва ҳар гоҳ аккоси сағ ва овози хареро дар шаб шунидед ба Худованд паноҳ бибаред.

<p>Ҳар касе ба шумо бифаҳмонад, ки ӯ шуморо ба хотири Худо дӯст медорад</p>	<p>Аз Анас (^{разияллоху анху саллаллоху алайҳи ва саллам}) ривоят шуда, ки марде назди Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) буд ва марде аз он ҷо гузашт, ин мард гуфт: Эй Расулаллоҳ! Ман ин мардро дӯст дорам. Паёмбар (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) фармуд: <i>Ба ӯ онро фаҳмондаӣ?</i> Гуфт: На. Фармуд: <i>Ба ӯ бифаҳмон.</i> Пас мард ба ӯ расид ва гуфт: “Инни уҳиббука филлаҳ (Ман шуморо ба хотири Худо дӯст дорам) . Он мард гуфт: <i>“Аҳбакаллази аҳбабтани лаҳу”</i>. Дӯст бидорад тӯро касеки манро барояш дӯст дошти.</p>
<p>Вақте бародари мусалмонат атса мезанад</p>	<p>Ҳар гоҳ атса задед, “Алҳамдулиллоҳ” гӯед, агар бародари мусалмонатон атса зад ва “Алҳамдулиллоҳ” гуфт, “Ярҳамукаллоху” ва ҳар гоҳ шаҳси кофир атса кард ва ҳамди Худовандро намудб “Яҳдиякумуллоху” бигӯед.</p>
<p>Дӯои рафъи мушкил ва сахтӣ</p>	<p>« لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ »</p> <p><i>Ло илоҳа иллаллоҳу-л-аъзиму-л-ҳалим, ло илоҳа иллаллоҳу-л-раббу-л-арши-л-аъзим, ло илоҳа иллаллоҳу рабби-с-самовоти ва раббу-л-арзи ва раббу-л-арши-л-карим.</i></p> <p>« اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي، لَا أَشْرُكَ بِهِ شَيْئًا »</p> <p><i>Аллоҳу, Аллоҳу раббӣ ло ҷирику бихи шайан.</i></p> <p>« يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ »</p> <p><i>Ё ҳай ё қайюм бираҳматики астағису.</i></p> <p>« سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ » <i>субҳоналлоҳи-л-азим.</i></p>
<p>Дуои алайҳи душман</p>	<p>اللَّهُمَّ مَنزِلَ الْكِتَابِ وَمَجْرِي السَّحَابِ سَرِيحِ الْحِسَابِ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ اهْزِمِ هُمْ وَرَلْزِهِمْ</p> <p><i>Аллоҳумма муҷрияс-саҳаби мунзила-л-китоби сариғал- ҳисоби аҳзама-л- аҳзоба.</i></p> <p><i>Аллоҳумма-ҳ-замҳум ва залзилҳум.</i></p>
<p>Ҳар гоҳ дар коре мушкиле пеш ояд.</p>	<p>اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا</p> <p><i>Аллоҳумма ло сахла ило мо ҷаъалтаҳу сахдо ва анта таҷъалу-л-ҳузна изо шияъта сахдо.</i></p>
<p>Дуои пардохти қарз</p>	<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلْبَةِ الرِّجَالِ</p> <p><i>Аллоҳумма инни аъзузу бика мина-л-ҳамми ва-л-ҳазани вал- аҷзи вал-касали вал-ҷубни вал-бұхли ва залаъид-дини ва галабати-р-риҷоли.</i></p>
<p>Вориди шудан ба маҳалли қазои ҳоҷат ва ҳаммом.</p>	<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْتِ وَالْخَبَائِثِ</p> <p><i>Аллоҳумма инни аъзузу бика мина-л-хубси вал-хабоиси.</i></p> <p>Ҳаргоҳ хорич шудед, бигӯед: « غُفْرَانَكَ »</p> <p><i>Гуфронака.</i></p>

Васваса дар намоз	Он шайтон аст ва ба ӯ бигӯед: Ханзаб. Замоне, ки онро эҳсос кардед, ба Худованд паноҳ баред ва се маротиба ба тарафи чапи худ тўф кунед.
Дар саҷда	<p>«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةَ وَجِلَّةٍ وَأَوَّلَهُ وَأَجْرَهُ وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ» Аллоҳумма <i>ағфир ли занбия куллаҳу диққаҳу ва ҷиллаҳу ва авваллаҳу ва охираҳу ва аъло ниятаҳу ва сирраҳу.</i></p> <p>«سُبْحَانَكَ رَبِّي وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي» Субҳонака рабби ва биҳамдика аллоҳумма ағфир ли.</p> <p>«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعْفَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي» Аллоҳумма аъзузу биризока <i>мин сахатика ва бимӯфотика мин уқубатика ва аъзузу бика минка ло уҳсия саноан алайка анта камо аснайта аъло нафсика.</i></p>
Дар саҷдаи тиловат	<p>«اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلذَّيِّ خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ» Аллоҳумма лака саҷадту <i>ва бика оманту ва лака асламту саҷада вачҳи лиллазӣ халақаҳу ва сувараҳу ва шаққа самъаҳу ва басараҳу таборакаллоҳу аҳсану-л-холиқина.</i></p>
Дар оғози намоз	<p>«اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يَنْقِي الْقَوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ» Аллоҳумма баъид байни ва байна хатоёя камо баадта байна-л-машириқу вал-мағрибу. Аллоҳумма наққини мин хатоёя камо юнақис-савбу-л-абяза мина-д-данас. Аллоҳу агсилни би мои вас-салчи вал-барад.</p>
Дар охири намоз	<p>«اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ» Аллоҳумма инни заламту нафсий зулман касийро ва ло яғфиру-з-зунуба ило анта фағфирли мағфиратан мин индика ва рҳамни иннака анта-л-ғафуру-р-раҳим.</p>
Пас аз намоз	<p>«اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحَسَنِ عِبَادَتِكَ» Аллоҳумма аъинни аъло зикрик ва шукрик ва ҳусни ибодатик.</p> <p>«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ» Аллоҳумма инни аъзузу бика мина-л-куфри вал-фақри ва азоби -л-қабр.</p>
Касе, ки кори хуберо аз дигарон дид	Ҳар касе кори хуб ва некиеро аз касе дид ба фобилаш бигӯяд: “ <i>Ҷазокаллоҳу хайран касиро</i> ”, ки ин беҳтарин сано аст ва ӯ низ дар ҷавоб бигӯяд: “ <i>Ва ҷазоака</i> ”, ва ё бигӯяд: “ <i>ва иёка</i> ”.
Ба ҳангоми	«اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا» Аллоҳумма саййибан нафиъан (ду

<p>оғози борон</p>	<p>ё се бор). « <i>مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ</i> » Мутирно бифазлиллоҳ ва раҳматиҳи.</p>
<p>Ҳангоми вазидани бод</p>	<p>« <i>اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسَلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسَلَتْ بِهِ</i> » Аллоҳумма инни асъалука хайраҳо ва хайримо урсилат биҳи ва аъзузу бика мин шарриҳо ва шарри мо фиҳо ва шарри мо урсилат биҳи</p>
<p>Вақте ки ҳилоли мохро мебинӣ</p>	<p>Аллоҳумма аҳиллҳу алайно бил-имон вал-иймони вас-саломати вал-исломи рабби ва раббукаллоҳу</p>
<p>Дуъо барои дур кардани ғаму андуҳ</p>	<p>((اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، ابْنُ عَبْدِكَ، ابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِبِي بِيَدِكَ، مَا ضُيِّفَ فِي حُكْمِكَ، عَدِلَ فِي قَضَائِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَتُورِثَ صَدْرِي، وَتَجْلِيَ حُزْنِي، وَتَهَابَ هَمِّي)) Ҳарки дучори ғаму андуҳ шавад бигуяд: “Худоё ман бандаи ту ва фарзанди банда ва канизи ту ҳастам, пешони (зимоми) ман дар дасти ту аст фармони ту дар ҳақи ман иҷро шаванда аст файсалай ту дар ҳақи ман айни адолат аст. Худоё тӯро ба василаи ҳар номе ки ба худат гузоштаи ё дар китобат нозил кардаи ё ба яке аз махлуқотат таълим додаи ё ин ки тарқиҳ додаи ки наздат дар илми гайбат бимонад, аз ту хоҳонам ки Қуръонро баҳори дил ва нури сина ва бартараф кунандаи ғаму андӯҳи ман гардонӣ”. Ҳар ки ин дуъоро бихонад Худованд ғаму андӯҳи ўро дур сохта ва ба хушҳодиву хурсандӣ табдиллаш хоҳад дод</p>
<p>Касе, ки мусофиреро хуш омадӣ мекунад мусофир ҳам бигӯяд</p>	<p>« <i>أَسْتُوذِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ</i> » Астаудиъллоҳу динака ва аманатака ва хавотима аъмолика. Мусофир чунин ҷавоб медиҳад: <i>أَسْتُوذِعُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيغُ وَدَائِعُهُ</i> Астаъдиъкумллоҳу-л-лазӣ ло тазигъу ва доъиъуҳу</p>
<p>Ҳаргоҳ ки чизи дӯстдоштаро мебинӣ Агар чизи бад дидаро бубинӣ</p>	<p>« <i>الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ</i> » Алҳамду лиллоҳи аллази биниъматиҳи татиму солиҳот « <i>الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ</i> » Алҳамду лиллоҳи ала кулли ҳол</p>

Дуои сафар	<p>«اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ * وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْتَظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»</p> <p>Аллоҳу Акбар, Аллоҳу Акбар, Аллоҳу Акбар. <i>“Субҳоналлази саххаралано ҳозо ва мо кунно лаҳу муқринина. Ва инно ило раббино ламунқалибун”.</i> Аллоҳумма инно насъалука фи сафарино ҳозал-бирра ваттақво ва минал амали мо тарзо. Аллоҳумма ҳавин алайно сафарано ҳозо ватви ғанно бӯъдаҳу. Аллоҳумма антасоҳибу фис-сафар вал-халифату фил--аҳли. Аллоҳумма инни аъзузу бика мин ваъсоис-сафари ва каобатил-манзар васуил-мунқалаб фил-моли вал-аҳли. Ва вақте ки баргашт онҳоро такрор мекунад ва ин дуоро низ ҳамроҳ мекунад تَأْتِيُونَ آيُونَ تَأْتِيُونَ غَابُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ <i>тойибуна тоғъбуна обидуна лираббино ҳомидуна.</i></p>
Қабл аз хобидан	<p>«اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَالْحَيَاتُ ظَهَرِي إِلَيْكَ رَهْمَةً وَرَعْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ أَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ»</p> <p>Аллоҳумма асламту нафси илайк ва фаввазту амри илайка ва ал-цаъту заҳри илайка ва раҳбатан ва разбатан илайка ло малчаъа ва ло манчаъа минка ило илайка оманту бикитобикал-лази анзалта ва бинабийикал-лази арсалта.</p> <p>«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَأَوَانَا فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَيِّ» Алҳамдулиллоҳи-л-лази атғамано ва сақано ва кафано ва аавано факам мимман ло кофия лаҳу ва ло муъвийа.</p> <p>«اللَّهُمَّ قِنِي عِبَادَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ» Аллоҳумма қини азобака явма табъасу ибодика.</p> <p>«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبِّي بِكَ وَضَعْتُ جَنِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَاعْفِرْ لَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ»</p> <p>Субҳонака аллоҳумма рабби бика вазаъту қанби ва бика арфаъаҳу ин амсакта нафсии фағфирлаҳо ва ин арсалтаҳо фаҳфазҳо бимо таҳфазу биҳи ибодака-с-солиҳин.</p> <p>Дар дастонаш суф карда ва сурай “Нос” ва “Аалақ”ро хонда дар баданаш бимолад.</p> <p>Хоб накунед шабҳо магар ин ки ин сураҳоро бихонед: (Алиф лом мим) (Ассачда), (Таборака-л-мулк).</p>

ТИҶОРАТИ СУДМАНД

Худованд инсонро бар дигар офаридаҳои бартарӣ бахшида, ўро ба неъматҳои нутқ ва қалом ихтисос додаю забонро иброи баён гардонид. Аст. Забон неъмате аст, ки метавон онро ҳам дар хайр ва ҳам дар шарр ба кор гирифт. Ҳар кас онро дар роҳи хайр ба кор гирад, ба саодати дунявӣ ва манзалатҳои волои ухравӣ хоҳад расид, аммо ҳар кас дар ғайри ин роҳ онро ба кор гирад ўро дар маърази ҳалок ва нобудӣ дар ҳар ду ҳаҷон қарор хоҳад дод. Беҳтарин роҳ барои истифода қардани вақт дар роҳи хайр қироати Қуръон, зикр ва ёди Худованд аст.

Ҷазилати зикр. Аҳодиси зиёде роҷеъ ба он омада аст, аз ҷумла Расулаллоҳ фармудаанд: *Мехоҳед шуморо ба беҳтарин ва поктарин ва боарзиштарин аъмолатон дар пешгоҳи Парвардигоратон хабар намоям. Аъмоле, ки манзалати шуморо боло мебарад ва аз садақа ва эҳсон ба василаи тилло ва нуқра ва даргир шудан бо душман ва задани гардани онон ва зада шудани гардани шумо беҳтар мебошад?* Гуфтанд: *Оре, ё Расулаллоҳ.* Фармуд: *Зикри Худованд.*

Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) **мефармояд:** *“Касе, ки Худовандро зикр мекунад ва касе, ки ўро зикр намекунад, ҳаҷмчун зинда ва мурдаанд”.* **Худованди мутаъол дар ҳадиси қудсӣ мефармояд:** *“Ман ба ҳаҷроҳи гумони бандам нисбат ба худам ҳастам, ҳар гоҳ маро зикр кунад, бо ӯ ҳастам. Агар Маро дар нафси худ бихонад, ўро дар нафсам мехонам. Агар Маро дар ҳузури дигарон бихонад, ўро дар ҳузури дигарон мехонам. Агар як ваҷаб ба ман наздик шавад, як зирӯ ба ӯ наздик мегардам”.*

Ҳаҷмчунин Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) **мефармояд:** *“Яккатозҳо пешӣ гирифтанд”. Аз ӯ пурсиданд: Яккатозҳо кистанд ё Расулаллоҳ?* Фармуд: *«Мардон ва заноне, ки Худовандро бисёр зикр мекунанд”.*

Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) **дар мақоми тазаккур ба яке аз ёрони худ фармуд:** *“Забонат ҳаҷмеша аз ёди Худованд тару тоза аст”.*

Подоши музоъф. Подоши аъмоли солеҳа – ҳаҷмчун қироъати Қуръон – чаңдин баробар мегардад ва ин афзоиши аҷр бо таваҷҷӯҳ бо мавориди зер аст: **1.**Бо мизони имон, ихлос ва муҳаббати Худованд ва ... иртибот дорад. **2.**Бо мизони таваҷҷӯҳ ва иштиғоли қалб ба зикр ва фикр иртиботи мустақим дорад, ки зикр набояд фақат бар забон оварда шавад. Агар инро комил кунад, Худованд тамоми гуноҳони

ӯро мебахшояд ва ба ӯ подоши том ва тамом медиҳад, аммо агар нотамом бошад, аҷру подоши ӯ низ нотамом хоҳад буд.

Фоидаҳои зикр. * Шайтонро меронад ва ӯро сарқӯб карда, биниашро бар хок мемолад. * Хушнудии холиқро сабаб мешавад. * Сабаби муҳаббати Худованд ва наздики ба ӯ мешавад. * Заминаро барои рӯйоварии ҳарчи бештари Худованд ба банда фароҳам мегардонад. * Инсонро барои итоати бештар аз Худованди манон ёрӣ медиҳад. * Ғаму ғуссаро аз дил мебарад ва суруру шодмониро ба ҳамроҳ меоварад. * Ба қалб қувват ва ҳаёту покӣ ва сафо мебахшад. * Дар дил ташнагию ниёзе ҳаст, ки ҳеҷ чиз ба ғайр аз зикри Худованд онро бартараф намекунад. * Дар қалб қувват ва хушунате вучуд дорад, ки ҳеҷ чизе ба ғайр аз ёди Худованд онро нарму об намекунад. * Зикр доруи шифобахши дил ва мояи қуввати он аст. * Зикрро лаззате аст, ки бо ҳеҷ лаззате қобили муқоиса нест. * Ғафлат бадтарин бемории дил аст. * Зикри андак нишонаи нифоқ аст ва касрати он аломати қуввати имон ва садоқат дар муҳаббати Худованд аст, зеро ҳар касе чизеро дӯст бидорад, онро ёд мекунад. * Ҳар гоҳ инсон дар шароити шодмонӣ ва осудагӣ Худовандро ёд кунад, Худованд низ ӯро дар шароити саҳтӣ монанди марг ва саҳтиҳои он, фаромӯш намекунад. * Зикри Худованд омили наҷот аз азоби Худованд аст, оромишро ба ҳамроҳ дорад ва инсонро дар зери пӯшиши раҳмати Худованд қарор медиҳад ва талаби мағфират аз ҷониби малоикро барои зокир сабаб мешавад. * Забонро аз ворид шудан ба беҳудагӣ, ғайбат, дурӯғ ва дигар гуноҳон ва маъсӣ бозмедорад. * Аз осонтарин ибодат ва бартарин ва гиромитарини онҳост ва дар воқеъ таъминкунандаи бихишт аст. * Либоси виқор ва маҳбубият ва дурахшонии чехраро, ки нури дунявӣ ва нури қабр ва нури маъод аст, бар тани зикркунанда мепӯшонад. * Зикр сабаби дуруд ва раҳмати Худованд ва фариштагон бар зокир мешавад ва Худованд дар миёни малоик ба инсонҳое, ки ӯро зикр мекунад, ифтихор менамояд. * Онҳое, ки беҳтарин аъмолро анҷом медиҳанд, ғолибан касоне ҳастанд, ки ба беҳтарин сурат Худовандро зикр ва ёд менамоянд. * Беҳтарин рӯза дар касе ҳаст, ки ба хангоми он беш аз дигарон Худовандро зикр ва ёд намояд. * Саҳтиҳоро осон, мушкилотро муртафеъ ва

АВРОДИ РҶЗОНА ДАР ҲАР БОМДОД ВА ШОМ

машаққатҳоро коҳиш медиҳад ва мучиби чалби рузӣ мегардад ва баданро неру ва қувват мебахшад.

Т	Зикрҳои ҳар руза ¹ бихонед....	Вақт ва адад	Асар ва фазлаш	
1	Ояталкурси¹:	Субҳ ва шаб баъд аз намозҳои вочиб як бор	Шайтонро меронад ва сабаби рафтан ба бихишт мешавад.	
2	Ду ояи охири сураи «Бақара» ² :	Шабона ва пеш аз хоб як бор	Ҷуро аз тамоми бадихо масун медорад.	
3	Сураи «Ихлос» «Алфалақ» ва «Аннос» ³ «Аннос» ³	Се бор субҳ ва се бор шаб	Ҷуро дар ҳама умур кифоят мекунад.	
4	<i>بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّعُ اسْمُهُ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ</i> Бисмиллоҳиллазӣ ло язурру маъаисмҳи шайун филарзи ва ло фиссамои ва ҳувассамиғъулалим.	Се бор шабона ва замони вуруд ба ҷо	Ба балои ногаҳонӣ мубтало намешавад ва ҳеҷ зиёне намебинад.	
5	<i>أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ.</i> Аъзуз бикалимотиллоҳи ттмот мин шарри мо халақ	Се бор шабона ва замони вуруд ба ҷо	Ҷойҳоро аз тамоми зарарҳо нигоҳ медорад	
6	<i>اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ، وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْرِعْ عَوْرَاتِي، وَأَمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْقِظْ لِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ قَوْفِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أَعْتَلَّ مِنْ تَحْتِي</i> Боро Худоё афву офият дар дину дунё ва хонаводаву моламро аз ту хоҳонам, боро Худоё айбҳои манро бинушон ва тарси манро баамну амони табдил бидех, боро Худоё манро аз пешу пас ва аз чану рост ва аз болои сарам муҳофизат кун ва баазамату бузургии ту паноҳ мебарам аз инки бо таври	Субҳу шом як бори хонда	Субҳ ё шоме набуд ки Паёмбар (салаллоҳу алайҳи ва саллам) ин дуоро нахонад.	

¹ Барои хондани Оятул курсӣ бо хати араби ва тафсираш бо тоҷикӣ ба саҳифаи 239 мурочиат кунед.

² Барои хондани ду ояти сураи Бақара бо хати арабӣ ва тафсираш бо тоҷикӣ ба саҳифаи 239 мурочиат кунед.

³ Барои хондани сураи Ихлос, Фалақ ва Нос бо хати арабӣ ва тафсираш бо тоҷикӣ ба саҳифаи 173 мурочиат кунед.

	ногаҳони аз тарафи поён ҳалок шавам.		
7	حسي الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم. Ҳасбияллоҳу ло илоҳа ило ҳува алайҳи тавакалту ва ҳува раббиларшилаъзим	Ҳафт бор субҳ ва ҳафт бор шаб	Дар ҳамаи умури дунявӣ ва ухравӣ ўро кифоят мекунад.
8	رضيت بالله رباً وبالاسلام ديناً وبمحمد ص نبياً. Разииту биллоҳи раббан ва билисломи динан ва биМуҳаммад набиян	Се бор субҳ ва се бор шаб	Худованд бар худ ҳақ медонад, ки ўро розӣ гардонад.
9	اللَّهُمَّ بكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَبِكَ نَعْلَمُ الْمَوْتِ وَاللَّيْلِ وَالنَّوْمِ وَاللَّيْلِ وَالنَّوْمِ وَاللَّيْلِ وَالنَّوْمِ... وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. Алоҳумма бика асбаҳно ва бика амсяно ва бика наҳё ва бика намут ва илайкалнүшур ва филмасои: аллоҳумма бика амсяно ва бика асбаҳно... ва илайкалмасир.	Як бор субҳ ва як бор шаб	барои хонданаши шавқманд карда шудааст.
10	أصبحنا على فطرة الإسلام، وكلمة الإخلاص، ودين نبينا محمد ﷺ وملة أبينا إبراهيم حنيفاً مسلماً وما كان من المشركين. Асбаҳно ала фатартул ислом ва калиматил ихлоси ва дини набиёино Муҳаммадан (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва миллати абино Иброҳим ҳанифан муслиман ва мо кона миналмуҷрикин	Субҳ як бор	Расулаллоҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар дуоҳояши онро меҳонд
11	اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بَاجِدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحَدِّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ فَلكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ. Аллоҳумма ма асбаҳ би мин неъматии ав биаҳадин мин халқик, фаминк, ваҳдака ла шарика лак, фалакал ҳамду ва шукр .	Як бор субҳ ва як бор шаб	Гуё ки шукронаи он рузу шабро бачо овардааст.
12	اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَاءَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ. (وفي المساء يقول: أَمْسَيْتُ) Аллоҳумма инни асбаҳту ашҳадука ва ашҳаду ҳамалта аришика ва малоикатика ва анбиёика ва ҷамиғи халқика бианкаи анта Аллоҳу ло илоҳа илло анта ва анна Муҳаммадан абдука ва расулука	Субҳ чаҳор бор ва шаб чаҳор бор	Ҳар кас чаҳор бор онро биғӯяд Худованд ўро аз оташи ҳифзи мегардонад
13	اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَهَ وَأَنْ أَقْتَرَفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا أَوْ أُجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ Аллоҳумма фотируссамовоти валарзолимул зайби ваишаҳодати рабби қули	Субҳ ва шаб як бори	Хонандаро аз васвасайи шайтон масун медорад.

	<i>шайъ ва малики ашҳадү ан ла илоҳа илло анта, аъзуз бика мин шарри нафси ва мин шарри шайтони ва ширкиҳи ва ан ақтараф ало нафси суа ав очираҳ ило муслим</i>		
14	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجَبَنِ وَالْبَخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلْبَةِ الدِّينِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ. <i>Аллоҳумма инни аъзуз бика миналҳам валҳузн ва аъзуз бика миналаҷзи валкасли ва аъзуз бика миналҷабни валбуҳли ва аъзуз бика мин ғалбатаддини ва қаҳрарриҷоли</i>	Субҳ як бор ва шаб як бор	Ғаму ғусаашро аз байн мебарад ва қарзҳои ӯ пардохта мешавад.
15	اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ بِوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوهُ لَكَ يَنْعَمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوهُ لَكَ بِدَنِّي فَأَغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. <i>Аллоҳумма анта рабби ло илоҳо ило анта халақтани ва ано абдука ва ано ало аҳдика ва ваъдика мо статаяту аъзуз бика мин шарри мо санаату абу лака биньяматики аъл ва абуу лака бизанби фағфирли фаиннаҳү ло яғфируззунуба ило анта.</i>	Субҳ як бор ва шаб як бор	Ҳар кас бо яқин онро бихонад ва ҳамон рӯз ӯ шаб бимирад, биҳишти (иншоаллоҳ) мешавад.
16	يا حي يا قيوم برحمتك استغيث أصلح لي شأني كله ولا تكلني إلى نفسي طرفه عين <i>Ё ҳай ё қайюм бика астағису васлаҳли шани кулла ва ло такални ило нафси тарфату аъйни</i>	Субҳ ва шаб як бори	Расулаллоҳ(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) хоңдани онро ба духтараш суфориш мефармуд.
17	اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ <i>Аллоҳумма офни фи самъи, аллоҳумма офни фи басари, аллоҳумма аъзуз бика миналқуфри валфақри, аллоҳумма инни аъзуз бика мин азобил қабри ло илоҳа ило анта.</i>	Субҳ ва шаб се бори	Ривоят шуда, ки онро Расулаллоҳ(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар дуояш мефармуд.
18	(سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ: عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَا نَفْسِهِ، وَزِينَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كِتَابَتِهِ) <i>Тасбиҳү поки бар Худованд ва ситоиш бар У ба адади халқаш ва ризои нафсаиш ва сангиниш аришиш ва ҷавҳари суҳанонаш бод.</i>	Се бор Субҳона	Савоби у аз нишастан дар зикр аз Бомдод то нимарузи бехтараст

Ақвол ва аъмоле, ки барои онҳо подош ва аҷр таъйин шуда аст:

	Гуфтор ва рафтор	Подош ва аҷри он аз аҳодиси Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small>
1	Гуфтани: “Ло илоҳа илаллоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳу лаҳулмулк ва лаҳулҳамду ва ҳува аъло кулла шайъин қадир”	Ҳар касе онро ҳар рӯз сад бор бигӯяд, ба андозаи озод қардани даҳ барда савоб мегирад, сад эҳсон барои ӯ навишта мешавад ва сад гуноҳаш пок мешавад ва ӯ дар он рӯз аз шайтон маҳфуз мегардад ва ҳеч кас коре беҳтар аз кори ӯро наметавонад иҷро бидиҳад магар касе, ки онро бештар анҷом дода бошад.
2	Талаби биҳишт қардану паноҳ ҷўстан аз оташи дузах	Ҳар ки аз Худованд се бор талаби биҳишт кунад, биҳишт мегуяд, Худоё ӯро дохили биҳишт кун ва ҳар ки ба Худованд се бор аз оташи дузах паноҳ бичуяд, дузах мегуяд, Худоё ӯро аз оташи дузах паноҳ бидеҳ.
3	Гуфтани: Субҳоналлоҳи биҳамдиҳи ва Субҳоналлоҳи хилазим	Ҳар кас баъди бомдод ва шом сад бор бигӯяд: “سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ” <i>“Субҳоналлоҳи ва биҳамдиҳи”</i> гуноҳонаш агарчи монанди кафки дарё бошанд, пок мегарданд ва дар рӯзи қиёмат ҳеч касе амалеро беҳтар аз ӯ надорад, магар касе ҳамчун ӯ ё бештар аз ӯ гуфта бошад. Ду калима ҳастанд, ки гуфтанашон бар забон осон аст ва дар тарозуи аъмол бештар вазнин ҳастанд ва назди Худованди раҳмон маҳбӯб ҳастанд ва он ду калима سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ <i>“Субҳоналлоҳи биҳамдиҳи Субҳоналлоҳи хилазим”</i> ҳастанд.
4	Гуфтани “Субҳоналлоҳи-лазим ва биҳамдиҳи	Ҳар касе бигӯяд سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ <i>“Субҳоналлоҳи хилазим ва биҳамдиҳи”</i> дарахти хурмое дар биҳишт барои ӯ кошта мешавад.
5	Гуфтани “Ло ҳавла ва ло қуввата ило биллоҳ”	Шуморо бо беҳтарин кунҷ аз кунҷҳои биҳишт роҳнамоӣ кунам? Гуфтам: Оре. Фармуд: “لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ” <i>“Ло ҳавла ва ло қуввата ило биллоҳ”</i>
6	Каффорай маҷлис	Касе, ки дар маҷлисе ҳузур дошт ва дар он лағжишаш бисёр буд, пеш аз он ки аз он маҷлис бархезад, бигӯяд: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

		“Субҳонака аллоҳумма ва биҳамдика ашҳаду ан ло илоҳа ило анта астағфирука ва атубу илайка” тамоми он чиро, ки дар он маҷлис барои ӯ пеш омада буд, мавриди авф қарор мегирад.
7	Салавот бар Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам)	Ҳар касе бар ман танҳо як салавот бифиристад, Худованд бар ӯ даҳ салавот мефиристад ва даҳ гуноҳаш бахшида мешавад ва даҳ дараҷа бар манзалаги ӯ изофа мегардад. Дар ривояти дигаре: даҳ дараҷа савоб барои ӯ навишта мешавад.
8	Фазли кироъати оёти Қуръони карим	Ҳар кас дар як шабонарӯз панҷоҳ ояро тиловат намояд, аз зумраи ғофилин нахоҳад буд ва ҳар кас 100 ояро бихонад, аз зумраи порсоён хоҳад буд ва ҳар кас 200 ояро бихонад, Қуръон бар зидди ӯ ҳуччат нахоҳад буд ва ҳар кас 500 ояро тиловат намояд, барои ӯ аҷри беандоза ва ҳангуфте хоҳад буд
9	Дуъои дохил шудан ба бозор	Ҳарки пеш аз дохил шудан ба бозор ин дуъоро бихонад` Худованд барояш ҳазор ҳазор ҳасана навишта мекунад ва ҳазор ҳазор гуноҳашро маҳв мекунад ва мартабаашро ҳазор ҳазор баробар боло мебарад. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْحَيَرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ Ҳеч маъбуде ҷуз Худои якто вучуд надорад ва ӯ шарике надорад. Подшоҳи ва ситойш азони ӯст, ӯст ки зинда мекунад ва мемиронад ва ӯ зиндааст ва ҳаргиз намемирад, неки ва бадӣ дар дасти ӯст ва ӯ бар ҳама ҷиз тавоност.
10	Фазли ҳифзи ояте аз сураи “Каҳф”	Ҳар кас 10 ояи аввали сураи “Каҳф” ро ҳифз намояд, аз Дачҷол масун (дар амон) хоҳад буд.
11	Дуъо касе ки дучори бало шудааст	Ҳар ки шахси дучори бало шударо бубинад ва бигуяд ки` الحمد لله الذي عافاني مما ابتلاك به وفضلني علي كثير ممن خلق تفضيلا.
12	Дуои баъд аз азон	Ҳар касе баъд аз шунидани азон бигӯяд اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، أَسْأَلُكَ بِمُحَمَّدٍ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَأَبْعَثُهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ “Аллоҳумма рабби ҳозиҳи даъватит таммати вассалотилқоимаҳ. Оти Муҳаммадан ал василата валфазила ва бъасу мақоман маҳмудан аллази ваъдтаҳу” шафоатам дар рӯзи қиёмат барои ӯ воҷиб мешавад.
13	Вузуи ҳуб ва	Ҳар кас ба беҳтарин сурат вузӯ гирад, гуноҳонаш аз бадани ӯ хорич мешаванд, ҳатто аз зери нохунҳояш

	КОМИЛ	берун мерезанд.
14	Дуои баъд аз вузу	Ҳар як аз шумо, ки вузуи матлуб ва комиле бигирад ва баъд аз он бигӯяд: <i>أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ</i> “ <i>Ашҳаду ан ло илоҳа илаллоҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуллоҳу ва расулуҳу</i> Ҳашт дари чаннат барояш кушода мешавад аз кадоме яки онҳо хоҳад мебарояд
15	Ду рақъат намоз баъд аз вузу	Ҳар мусулмоне, ки вузуи матлубро бигирад ва сипас ду ракаат намозро бар пой дорад ва қалбу дили ӯ мутаваҷҷеҳи он ду ракаат намоз бошад, биҳишт барои ӯ воҷиб мешавад.
16	Бисёр ба масҷид рафтан	Ҳар касе рӯзу шаб барои хузур дар ҷамоъат ба масҷид биравад, ҳар қадаме, ки бармедорад, гуноҳе аз ӯ пок мешавад, чи қадамҳои рафтан ва чи қадамҳои баргаштан.
17	Талаби мағфират аз Худованд	Ҳар ки дар талаби мағфират мудовамат кунад, Худованд барои ӯ аз ҳар гуна мушқилие осони меорад ва аз ҳар гуна ғаму андуҳе кушоиш меорад ва аз ҷое барояш ризқ мебахшад ки интизорашро надошта бошад.
18	Омодагӣ барои рӯзи ҷумъа	Ҳар кас рӯзи ҷумъа ғусл кунад ва худро шустушӯ дихад ва зуд аз хоб бархезад ва пиёда ба ҷумъа биравад ва ба имом наздик шавад ва ба ӯ гӯш фаро дихад, кори беҳуда накунад ба теъдоди ҳар қадами ӯ подоши рӯза ва намози як сола аҷр хоҳад буд. Ҳар кас, ки рӯзи ҷумъа ғусл кунад ва дар ҳадди тавон худро покиза намояд ва худро ороиш намояд ва хушбӯи ба худ бизанад ва берун биравад ва дар миёни ду кас ҷудой эҷод накунад ва сипас намозро навофил бихонад ва сипас ба ҳангоми хутбаи имом соқит бимонад, гуноҳони миёни он ҷумъа то ҷумъаи дигараш бахшида мешавад.
19	Расидан ба Аллоҳу акбари аввали намоз ва такбиратулэхром	Ҳар кас чиҳил рӯз намозхояшро бо ҳамроҳии ҷамоъат бихонад ва бо такбири аввали имом намозашро оғоз кунад (ба такбири аввали бирасад) аз ду чиз ҳатман эмин мешавад: аз оташи дӯзах ва аз инфоқ.
20	Намозҳои воҷибро бо ҷамоъат хондан	Намози ҷамоъат 27 бор бартар аз намози фардӣ аст.
21	Ҳондани	Ҳар кас намози ишоро бо ҷамоъат бихонад,

	намози субҳ ва ишо бо ҷамоъат	мисли он аст, ки нимае аз шабро намоз хонда ва ҳар кас намози субҳро бо ҷамоъат бихонад, ҳаммонанди он аст, ки тамоми шаб намоз хонда бошад.
22	Сафи аввали намоз	Агар мардум медонистанд зуд рафта ба намоз ҳангоми азон ва дар сафи аввал ҷӣ аҷр ва подоше дорад, барои он азми худро ҷазм мекарданд ва барои ҳузур дар сафи аввал қуръакашӣ мекарданд.
23	Намози мустаҳаб фаровон хондан	Шуморо ба саҷдаи бисёр амр менамоям, зеро ҳар саҷдаеро, ки мебаред, Худованд дараҷаеро бар манзалати шумо меафзояд ва гуноҳе аз гуноҳони шуморо пок мегардонад.
24	Хондани намозҳои суннат	Касе, ки дар шабонарӯз дувоздаҳ ракаат намози мустаҳаб бихонад, хонае дар биҳишт барояш сохта мешавад: чаҳор ракаат қабл аз зуҳр ва ду ракаат баъд аз он ва ду ракаат баъд аз мағриб, ду ракаат баъд аз ишо ва ду ракаат баъд аз намози субҳ.
25	Суннати ротиба (муаккада) қабл аз намози субҳ ва фаризаи субҳ	Ду ракаат намози қабл аз намози субҳ беҳтар аз дунё ва ҳамаи он чи дар он аст. Ҳар касе намози субҳро бихонад, дар сафи ҳимояти Худованд қарор мегирад.
26	Намози чоштгоҳ	Бар ҳар пайванде аз бадани шумо дар ҳар субҳгоҳ садақае аст, ҳар тасбеҳе садақа аст ва ҳар ҳамде ва “Ло илоҳа илаллоҳ” ва “Аллоҳу акбар” ва амр ба маъруф ва наҳи аз мункар садақа аст ва аммо ду ракаат намози субҳ ба андозаи ҳамаи онҳо аҷр ва савоб дорад.
27	Зикри Худованд дар маҳали намоз	Бар ҳар як аз шумо то замоне, ки дар маҳали намоз ҳастед ва ҳамчунон вузӯ доред, малоик салавот мефиристанд ва мегӯянд: “Худованд ўро мавриди мағфират қарор бидех, Худованд бо ў меҳрубон бош”.
28	Зикри Худованд баъд аз намози субҳ то тулӯи офтоб ва хондани ду ракаат баъд аз он	Ҳар кас намози субҳро бо ҷамоат бихонад, баъд бинишинад ва то тулӯи офтоб Худовандро зикр кунад ва сипас ду ракаат намозро бар ҷой биоварад, ба андозаи савоби як ҳаҷ ва як умраи комил аз они худ месозад.
29	Ҳар кас барои намози таҳачҷуд	Ҳар кас шабонгоҳон бедор шавад ва ҳамсараш низ бо ў бархезад, бо ҳамдигар

	бархезад ва ҳамсараш низ бедор шавад	бо ҷамоат ду ракаат намоз бихонанд, Худованд онҳоро аз зумраи мардон ва заноне қарор медиҳад, ки бисёр Худовандро ёд мекунанд.
30	Касе, ки қасди намози шабро дошта, аммо дар хоб монда бошад	Ҳар кас қасди намози шаб дошта, аммо ўро хоб бурда бошад, Худованд аҷри намозро барои ӯ дар назар мегирад ва хобаш подоше барои ӯст.
31	Гуфтани 33 бор Субҳоналлоҳ 33 бор Алҳамдуллиллоҳ ва 33 бор Аллоҳу Акбар ва поён додани он бо “Ло илоҳа илаллоҳу ваҳдаҳу ло ...	Ҳар кас баъд аз ҳар намоз 33 бор <i>Субҳоналлоҳ</i> , 33 бор <i>Алҳамдуллиллоҳ</i> , 33 бор <i>Аллоҳу акбарро</i> бигӯяд ва дар поён бигӯяд: <i>Ло илоҳа илаллоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳу лаҳулмулку ва лаҳулҳамду ва ҳува аъло кулла шайин қадир</i> ” гуноҳони ӯ агарчи ҳамчун кафки дарё бошанд, бахшида мешаванд.
32	Хондани «Ояталкурси» баъд аз намозҳои воҷиб	Касе, ки баъд аз намозҳои худ «Ояталкурси» бихонад, фосилаи ӯ то биҳишт фақат марг аст.
33	Аёдати мариз	Мусулмоне, ки аз мусулмони дигар аёдат мекунад, магар ин ки агар ҳангоми субҳ ба аёдат биравад, ҳафтад ҳазор малоика то шаб бар ӯ дуруд мефиристанд ва агар шаб ба аёдат биравад, ҳафтад ҳазор малоика то субҳ бар ӯ дуруд мефиристанд ва барои ӯ меваҳои чиде дар биҳишт аст.
34	Таъзия додан ба мусибатдида	Ҳар кас таъзияи мусибатдидаеро бигӯяд, аҷре ҳаммонанди ўро шомил мешавад. Ҳеҷ мўъмине нест, ки таъзияи бародари мусулмони мусибатдидаашро мекунад, магар ин ки Худованд ўро бо либоси каромат мепононад.
35	Намоз бар майит ва ташийғи ҷаноза то қабристон.	Ҳар касе бар ҷанозае намоз бихонад, як қирот аҷр дорад ва касе, ки бар дафни он ҷаноза низ ҳамроҳ шавад, ду қирот аҷр хоҳад дошт. Аз ӯ савол шуд: Қирот чист? Фармуд: <i>ду қирот ҳаммонанди ду кӯҳи бузург аст</i>
36	Касе, ки барои касби ризоияти Худованд масҷиде месозад	Касе, ки масҷидеро барои Худованд месозад, ҳар чанд ба андозаи лонаи гунчишке мебошад, Худованд барои ӯ хонаеро дар биҳишт месозад
37	Инфоқ	Ҳеҷ сабоҳе бар мардум намегузарад, магар ки ду

	(Нафақа)	фаришта нозил мешавад ва яке аз онон мегӯяд: Худовандо моли аҳли инфоқро ҷойгузин кун ва моли худдорикунанда аз эҳсонро талаф намо.
38	Қарз додан бидуни суд	Ҳар гоҳ мусулмоне ба бародари мусулмони худ (пул ё молро) ду бор қарз диҳад (то гиреҳе аз кори ўро бикӯшояд), савоби баробар бо савоби садақа додани ҳамон мол оиди ў хоҳад шуд.
39	Садақа	Садақа ба ҳеч ваҷҳ аз мизони дорой намекоҳад ва афву бахшиши бахшандаро иззат мебахшад ва инсонии мутаवовеъро сарбаланд мегардонад. Як дирҳам аз сад ҳазор дирҳам бартар аст. Гуфтаанд: Ё Расулаллоҳ чӣ гуна? Фармуд: Марде дорой ду дирҳам аст, яке аз онҳоро садақа дод ва марде дорой дороии бисёре аст ва аз он мол сад ҳазор дирҳамро садақа дода аст.
40	Рӯза гирифтани дар роҳи Худо	Ҳар кас дар роҳи Худо як рӯзро рӯза гирад, Худованд вайро ба андозаи ҳафтад сол аз оташ дур мегардонад.
41	Руза гирифтани се рӯз дар як моҳ, рузаи рӯзи арафа, рузаи рӯзи ошуро	Ҳар кас ҳар моҳ се рӯз руза бигирад, чунон аст, ки тамоми солро руза гирифта бошад. Аз Расулаллоҳ аз рузаи рӯзи арафа суол шуд. Эшон фармуданд: “Ин руза каффораи гуноҳони ҳамон сол ва соли гузаштаи рузагиранда мешавад”. Ҳазрат дар бораи рузаи рӯзи ошуро фармуданд: “Каффораи гуноҳони соли гузашта мебошад”.
42	Дар гузар кардан аз муъсир¹	Марде ба марди дигар қарз меод ва ба писари ҷавонаш суфориш мекард, ки чунончи (дармонда) ва муъсире назди ту омад, аз ў гузар кун (ва ба хотири талабат ўро ба машаққат маяндоз) бошад, ки Худованди мутаъол аз мо даргузарад (ва гуноҳони моро маъоф гардонад). Гӯянд: Он мард Худовандро мулоқот кард, дар ҳоле ки аз гуноҳонаш дар гузашта буд.
43	Рузаи шаш рӯзи моҳи шавол	Ҳар кас тамоми моҳи рамазонро руза гирад ва сипас шаш рӯз аз моҳи шаввол руза бигирад, гӯё ҳама рӯзгор (умр)ро рӯза гирифта аст
44	Комил хондани	Марде, ки барои хондани намози таровеҳ

¹ Касе, ки қарзро гирифта ва қодир ба пардохти он нест ва ё ба наҳви дигар бадеҳкори дорад ва ...ро муъсир гӯянд.

	намози таровех бо ҳамроҳии имомии ҷамоъат	ба имом иқтидо мекунад ва то поёни намоз имомро ҳамроҳӣ мекунад, (аз савоби баробар бо) ибодати як шаби комил бархурдор мешавад.
45	Ҳаҷи мабрур	Касе, ки барои ризои Худо ҳаҷ кунад (ва дар айёми ҳаҷ) аз фикс ва гуноҳ (шаҳвати нафс, фаҳш ва сухани бад) парҳез кунад, пас аз итмоми ҳаҷ (аз гуноҳон пок мегардад), ҳамон гуна ки ҳангоми зода шудан аз модар пок буда аст ва ҳаҷи мабруро подоше ҷуз бихишти (Худовандӣ) шоиста нест.
46	Умра рафтан дар моҳи Рамазон	Умра рафтан дар моҳи Рамазон (дар аҷр ва савоб) бо як ҳаҷи комил баробарӣ мекунад.
47	Анҷоми аъмоли солеҳ дар даҳ рӯзи авали моҳи зулҳиҷча	Дар ҳеҷ як аз айёми (сол) амали неку анҷом додан дӯстдоштанитар аз аъмоли солеҳ дар (даҳ рӯзи аввали) моҳи зулҳиҷча назди Худованд намебошад. Асҳоб (р) арз карданд: Ё Расулаллоҳ! Ҳатто чиҳод дар роҳи Худо? Он ҳазрат фармуд: Ҳатто чиҳод дар роҳи Худо, магар ин ки шахс бо молу ҷони худ дар роҳи Худо хуруҷ кунад ва боз нагардад.
49	Ҷазилати олим	Ҷазилати олим бар обид чун ҷазилати ман (Паёмбар) бар пойинтарини шумо аз лиҳози манзалат аст. Сипас Расулаллоҳ ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} фармуд: Ҳамоно Худованд ва фариштагони Ё ва тамоми аҳли осмонҳо ва замин, ҳатто мӯрча дар лонааш ва моҳӣ (дар дарё) бар муаллиме, ки ба мардум илми некӯ ва муфид меомӯзонад, дуруд мефиристонанд.
50	Орзуи шаҳодат	Ҳар кас (самимона) бо садоқати комил аз Худованд тақозои шаҳодат (дар роҳи Ёро) бикунад, Худованд ҷойгоҳ ва манзалати шуҳадоро ба ӯ арзонӣ медорад, ҳар чанд (шаҳид нашуда) ва дар хонааш бар фаршаш бимирад.
51	Гиряву зорӣ аз тарси Худо	Ду чашмро оташи дузах насӯзонад. Чашме, ки аз тарси Худованд гирён буда ва дигар чашме, ки дар роҳи Худованд посбонӣ намуда аст (манзур чашми нигоҳбон ё мучоҳиде аст, ки бо вҷуди ғалабаи хоб барои ҳафозат аз ислом ва муслимин бедор монда аст).
52	Парҳез	Тамоми умматҳо дар хоб бар Расулаллоҳ ^{саллаллоху алайҳи ва саллам}

	<p>аз доғ кардан ва таъвиз ва фол арза шуданд. Он ҳазрат ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) дар миёни уммати хеш ҳафтод ҳазор (нафар)ро мушоҳида намуд, ки бидуни ҳисобу китоб ва бидуни ҳеҷ дағдаға ба биҳишт дохил гардиданд. Онҳо касоне буданд, ки худро доғ (барои шифо аз беморӣ) намекунанд ва талаби хондани таъвиз аз касе намекунанд ва аз таъфил (фолгири) парҳез мекарданд ва (ҳамвора) барои Худои хеш таваккал менамуданд.</p>
53	<p>Касе, ки фарзандони кўчакашро аз даст дода</p> <p>Ҳар мусулмоне, ки се тан аз фарзандони ӯ қабл аз булуғ (ва қабл аз он ки ба синни гуноҳ бирасанд) аз дунё бираванд, бетардид, Худованд вайро (дар муқобили чунин мусибате, ки таҳаммул намуда) биҳишти хеш арзонӣ хоҳад кард.</p>
54	<p>Касе, ки биноияшро аз даст дода</p> <p>Худованди мутаъол мефармояд: Чунончи бандаамро бо аз байн бурдани биноии ӯ биозмоям ва ӯ дар муқобил сабр пеша созад, дар ивази ду чашми ӯ биҳиштро ба ӯ хоҳам бахшид.</p>
55	<p>Тарки чизе чиҳати ҷалби ризои Худо</p> <p>Ҳеҷ гоҳ ту чизеро сирфан ба хотири тарс ва тақвои илоҳӣ тарк намекуни, магар ин ки Худованд беҳтар аз онро оиди ту мегардонад.</p>
56	<p>Ҳифозати забон ва шармгоҳ</p> <p>Расулаллоҳ ^(саллаллоху алайҳи ва саллам) фармуданд: Ҳар касе забон ва шармгоҳи хешро ҳифз кунад, биҳиштро барои ӯ замонат мекунам.</p>
57	<p>Одоби дохил шудан ба манзил ва одоби ғизо хўрдан</p> <p>Ҳар гоҳ касе ҳангоми дохил шудан ба манзил ва ҳангоми шурӯи ғизо Худойро ёд кунад (Бисмиллоҳ биғўяд) шайтон (ба ёрони худ) гўяд: На хонае барои шумо боқӣ монд, на ғизо, вале чунончи бидуни зикр ва ёди илоҳӣ дар хона дохил шавад ё шурӯъ ба ғизо хўрдан кунад, шайтон (ба ёрони худ) гўяд: Ҳам манзил ва ҳам ғизо ёфтед.</p>
58	<p>Касе, ки аз пайи хўрдан, нўшидан ва пўшидан шукри Худоро мекунад</p> <p>Ҳар кас пас аз хўрдани ғизо биғўяд: <i>“Ситоиш махсуси Худованде аст, ки чунин ғизоеро арзонӣ дошта ва (бетардид) даст ёфтан ба чунин ғизо манад ба нерӯ ва қувваи ман набуд”</i> тамоми гуноҳони гузаштааш омурида мешавад. Пас аз нўшидани об ба ҷои «атъамани» (маро ғизо дод) «сақонӣ» (маро об дод)ро ба қор мебарем ва ба ҷои ин ду лафз пас аз пўшидани либоси нав вожаи «касонӣ» (маро пўшонид)ро ба қор мебарем.</p>

69 Касе, ки мехоҳад аз машаққат и манзил ва ... раҳой ёбад.	Фотима (раз.) (аз падари бузургвораши) Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) тақозои ходим намуд. Он ҳазрат (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) хитоб ба ӯ ва ҳамсараш Алӣ (раз) фармуд: Оё дӯст доред чизе ба шумо биомӯзам, ки аз матлубатон (ходим) арзишмандтар бошад? Ҳар гоҳ равонаи бистари хоб шудед, 34 мартаба <i>Аллоҳу Акбар</i> , 33 мартаба <i>Субҳоналлоҳ</i> , 33 мартаба <i>Алҳамдулиллоҳ</i> бихонед, бетардид, ин зикр аз ходим барои шумо судмандтар хоҳад буд.
60 Дуои қабл аз ҳамсарӣ	Агар шахсе қасди ҳамсарӣ бо ҳамсараш дошта ва ин дуоро хонад: <i>اللَّهُمَّ جنبنا الشيطان و جنب الشيطان مما رزقتنا</i> <i>Ба номи Худо! Бор Худоё, моро аз шарри шайтон дур бигардон ва шайтонро аз он чи насиби мо мекунӣ</i> (фарзандон), <i>дур бигардон</i> . Чунончи ҳосили ин ҳамсарӣ (ки дуои мазкур дар он хонда шуда) фарзанде гардад, ҳеч гоҳ шайтон қодир ба зарар расонидан ба ӯ нахоҳад буд.
61 Ҳамсарашро розӣ кардани зан	Агар зане ба намозҳои панҷгона ва рӯзаи моҳи мубораки Рамазон пойбанд бошад ва шармгоҳи хеш ҳифз кунад ва дар дунё мутеъи шавҳараш бошад, дар рӯзи ҷазо ӯро ихтиёр мегузоранд, ки аз ҳар даре аз дарҳои биҳишт, ки худ мехоҳад, вориди биҳишт гардад. Дар ривояти дигар омада аст: Ҳар зане аз дунё биравад, дар ҳоле ки шавҳараш аз ӯ розӣ буда, биҳишти (иншоаллоҳ) хоҳад буд.
62 Некӣ бо падару модар ва силаи раҳмро баҷо овардан	“Ризогии Худованд дар ризогии падар аст” “Ҳар кас дӯст дорад ки ризқаш зиёда ва умраш дароз шавад пас силаи раҳмро баҷо биёрад”
63 Кафолати ятим	Ман ва оне, ки кафолати ятимро ба ӯҳда мегирад, дар биҳишт ҳамчун ду ангушти сабоба ва васат (миёна), ки ба ҳам наздиканд, ба ҳам наздик ва ҳамҷавор хоҳем буд.
64 Хушахлоқӣ	Ҳамоно, мўъмин бо хушахлоқӣ аз ҷойгоҳ ва манзалати рӯзадоре, ки шабро то субҳ ибодат мекунад, бархурдор мегардад. Дар ривояти дигаре омада аст, ки Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) фармуда аст: Барои инсон хушахлоқӣ дар болотарин (табақоти) биҳишт хонаеро замонат мекунад.
65 Меҳрубонӣ бо	Ҳамоно, Худованд бар бандагони раҳмкунанда ва меҳрварзи худ тарахҳум мекунад. Бар аҳли

	махлуқоти Худо	замин тараҳҳум кунед, то аҳли осмон шуморо тараҳҳум кунанд
66	Хайрхоҳӣ барои мусулмон	Ҳеҷ як аз шумо имонаш комил нахоҳад шуд, магар ин ки ҳар он чи барои хеш меписандед, барои бародари (мусулмони) худ низ биписандед.
67	Ҳаё	Ҳаё ҷуз ба хайр мунҷар намешавад. Ҳаё (нишонае) аз имон аст. Чаҳор чиз аз сираи фиристодагони илоҳӣ иборатанд аз ҳаё, хушбӯӣ, мисвок, издивоҷ.
68	Оғоз кардан ба салом	Марде ба маҳзари Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) омад ва арз кард: <i>Ассалому алайкум</i> . Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармуд: <i>Даҳ</i> (некӣ). Сипас шахси дигар ворид шуд ва арз кард: <i>Ассалому алейкум ва раҳматуллоҳ</i> . Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармуд: <i>Бист</i> (некӣ). Он гоҳ фарди дигар ворид шуд ва арз кард: <i>Ассаломуалейкум ва раҳматуллоҳи ва баракотуху</i> . Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармуд: <i>Сӣ</i> (некӣ). (манзури Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)) аз зикри аъдоди мутафовит дар мавриди сегонаи фавқ ин буд, ки ҳар як аз алфози салом шомили <i>Ассаломуалейкум</i> ва ... ба нисбати алфози худ аз фазои гуногун бархурдор аст.
69	Мусофаҳа (салом)	Ду мусулмон, ки бо ҳам мулоқот карда, бо ҳамдигар мусофаҳа мекунанд, ҳанӯз аз ҳам ҷудо нашудаанд, ки мавриди омурзиш қарор мегиранд.
70	Ҳифзи обрӯи дигарон	Ҳар кас монети обрӯрезии бародар (и мусулмонаш) гардад, Худованд дар рӯзи ҷазо ӯро аз оташи ҷаҳаннам маҳфуз нигоҳ медорад.
71	Ҳамниши нӣ бо солеҳон	<i>Дар қиёмат ту бо дӯсти худ</i> (ҳамрадиф хоҳӣ шуд). Анас (р) мефармояд: Саҳоба (р) аз ҳеҷ чиз ба андозаи шунидани ин сухан аз Паёмбар ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) хушҳол нашуда буданд.
72	Дӯстӣ ба хотири Худо	Худованди мутаъол мефармояд: Барои онон, ки ба хотири ҷалол ва азамати Ман бо ҳамдигар дӯстӣ мекунанд, минбарҳое аз нур аст, ки шуҳадо ва анбиё бадон ғибта меҳӯранд.
73	Дуо кардан барои мусулмон	Ҳар кас бародари (мусулмонаш)ро дар ғайби ӯ дуо (и хайр) кунад, фариштаи муаккал барои ӯ “омин” мегӯяд ва ҳамон дуоро барои худи ӯ низ аз Худо масъалат медорад
74	Талаби мағфират	Ҳар кас барои занон ва мардони мӯъмин (аз Худованд) талаби мағфират кунад, Худои

	барои мўминон	мутаъол ба теъдоди занону мардони мусулмон бар некиҳои ӯ меафзояд.
75	Ҳамвор кардани роҳ (барои сохулати убур)	Мардеро дидам, ки чун дарахтеро, ки боиси азият ва озори мардум дар роҳи онон буд, қатъ карда буд, дар бихишт гардиш мекард.
76	Тарки дуруғ ва чидол	Ҳар он кас, ки дар ҳоле, ки ҳаққ бо ӯст боз ҳам аз чидол ва пайкор бипарҳезад, хонаеро дар канори бихишт барои ӯ замонат мекунам ва ҳар кас ҳар чанд аз рӯи мазох ва шӯҳӣ аз дуруғ бипарҳезад, хонаеро дар васати бихишт барои ӯ замонат менамоям.
77	Фурӯ хӯрдани хашм	Ҳар кас дар ҳоле, ки метавонад хашми худро нофиз кунад, онро фурӯ хӯрад (ва бар зердасти худ бибахшад) Худованд дар рӯзи қиёмат фарорӯи тамоми халоиқ ӯро мухтор мекунад, то ҳар он хуреро, ки меписандад, барои хеш баргузинад.
78	Зикри хайри дигарон	Ҳар касро, ки зикри хайри ӯ намудед, бихишт бар ӯ воҷиб ва лозим мегардад ва ҳар он касро, ки ба бадӣ аз ӯ ёд кардед, ҷаҳаннам бар ӯ воҷиб мегардад. Шумоён гувоҳон ва шоҳидони илоҳӣ бар рӯи замин ҳастед. Шумо гувоҳед ...
79	Таъовун ва осонгирӣ бо бародари мусулмон	Ҳар кас дар дунё гиреҳе аз мушкили (бародари) мўминаш бикушояд, Худованд дар рӯзи қиёмат мушкилро аз ӯ мекушояд ва ҳар он кас, ки бар муъсир (касе, ки дучори мушкил шуда ва қодир ба раҳой аз он нест) осонгирӣ кунад, Худованд дар дунё ва охираат кори вайро осон мекунад ва ҳар кас пардапӯшии бародари мусулмонашро кунад, Худованд дар дунё ва охираат пардапӯшии вай хоҳад намуд. Худованд модоме, ки баъда дар фикри ҳамкориҳои бародараш бошад, вайро ёрӣ мерасонад. Ҳар он кас, ки барои касби илм дар роҳе қадам бардорад, Худованд роҳе барояш ба сӯи бихишт ҳамвор мекунад ва ҳар гоҳ гурӯҳе дар хонае аз хонаҳои илоҳӣ (масочид) гирди ҳам оянд, то китоби Худоро тиловат кунанд ё ба таълим ва таъаллуми он бипардозанд, сакина (оромӣ) бар онҳо нозил шуда, раҳмати илоҳӣ онҳоро дарбар мегирад ва фариштагон онҳоро ихота мекунад. Худованд аз чунин гурӯҳе дар миёни онон, ки дар маҳзари Ўянд (фариштагон ва ... ба хубӣ) ёд мекунад ва (бетардид) он ки илмаш андак бошад, насабаш (ӯро ёрӣ нахоҳад кард) ва боиси афзунии илмаш нахоҳад шуд.

80	Талаби охират	Касе, ки ҳамм ва ғамаш охират бошад (ва танҳо барои ободии охирати ҳеш талош кунад). Худованд ба вай ғинои дил иноят мекунад ва корашро бароварда месозад ва дунё ба зиллат ва хорӣ ба назди ӯ меояд.
81	Адли ҳоким, ҷавони солеҳ, таъаллуқ ба масоҷид, дӯстӣ ба хотири Худо, ифбат, садакаи махфиёна	Ҳафт гурӯҳанд, ки Худованд дар рӯзе, ки ҳеч сояе ҷуз сояи ӯ вучуд надорад, онҳоро дар сояи (Арши)и худ қарор медиҳад: 1.Имом ва подшоҳи одил. 2. Ҷавоне, ки ҷавониашро дар ибодати Парвардигораш сипари карда. 3. Марде, ки бо масоҷид унс гирифта (ва ҳамвора дар масҷид аст). 4. Ду марде, ки дӯстӣ ӯ душмани онҳо бо ҳам сирфан ба хотири ризои Худост ва фақат ба хотири ӯ бо ҳам мегароянд, ӯ аз ҳам мегусиланд. 5.Марде, ки зани соҳибмансаб ва зебое ӯро (ҷиҳати амали қабеҳи зино) фаро хонад ва ӯ дар посух бигӯяд: Ман аз Худо метарсам. 6.Касе, ки ончунон пинҳонӣ садақа медиҳад, ки дасти чапаш бар инфоқи дасти росташ воқиф намегардад (киноя аз ниҳояти махфиёна будани амр). 7.Касе, ки дар хилват зикри Худоро мегӯяд ва чашмонаш (аз тарси Худо) ашколуд мегардад.
82	Аҷру подоши муазин	Намешунавад садои муазинро аз ҷинҳо ва инсонҳо ва ҳар хизе ки набошад магар ин ки рузи қиёмат барояш шаҳодат медиҳанд.
83	Садакаи татавуъ (ихтиёри)	“Ончи ки фоидаву савобаш барои муъмин баъди вафоташ мерасад аз амалҳову некиҳояш, инҳоянд илме ки ӯро таълим додаву нашр карда бошад ва фарзанди солеҳе, ки тарбият карда бошад ва ӯ кӯронеро мерос гузошта бошад, ӯ масҷидеро бино карда бошад, ӯ барои роҳгузарон хонае сохта бошад, ӯ наҳре ҷори карда бошад, ӯ садақае ки аз молаш дар ҳолати тандурӯстияш бароварда бошад, савоби ҳамаи инҳо баъди вафоташ ба ӯ мерасанд”.

БАЪЗЕ УМУРЕ, КИ РАСУЛАЛЛОҲ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) АЗ ОНҲО НАҲӢ ФАРМУДА АСТ:

Т	<p style="text-align: center;">Далели он аз ҳадиси Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small></p>
1	<p>Кибр Ҳар кас ба андозаи заррае кибр дар дилаш вучуд дошта бошад, аз биҳишт маҳрум хоҳад шуд. Кибр иборат аст аз пушти по задан ва поймол кардани ҳақ ва ҳақир шуморидани мардум.</p>
2	<p>Рибо Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small> рибохӯр ва муаккали онро лаънат фармуд. Қабохати як дирҳам дида ва доништа рибо хӯрдан аз сиву шаш зино (бештар ва) бадтар аст.</p>
3	<p>Фаҳш ва носазо Дар рӯзи қиёмат ҳамоно бадтарини мардум аз назари ҷойгоҳ ва манзалат дар назди Худованд касе аст, ки дигар мардум аз тарси носазогӯии ӯ аз вай канорагирӣ кунанд.</p>
4	<p>Дурӯғ Вой бар касе, ки барои хандаи дигарон ба дурӯғ суханпардозӣ мекунад, вой бар ӯ, вой бар ӯ</p>
5	<p>Таҷассас Касе, ки ба суханони мардум гӯш фаро медиҳад, дар ҳоле ки онҳо норозианд, дар рӯзи қиёмат дар гӯшҳои вай сурб хоҳанд рехт.</p>
6	<p>Суханчинӣ <i>Суханчин ба биҳишт ворид намешавад.</i> Суханчинӣ, яъне нақл ва интиқоли сухан миёни мардум ба манзури эҷоди фасод (ва табоҳӣ)</p>
7	<p>Ғайбат <i>Оё медонед ғайбат чист? Асҳоб арз карданд: Худо ва расулаш донотаранд. Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small> фармуд: Ин ки бародаратро ба он чи нарасонид медонад ёд кунӣ. Гуфтанд: Моро хабар бидеҳ ё Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small> агар он чӣ (аз бадӣ) ёд мекунам дар бародарамон вучуд дошта бошад боз ҳам (ғайбат маҳсуб мешавад)? Расулаллоҳ <small>(саллаллоҳу алайҳи ва саллам)</small> фармуд: Агар он чи (аз бадӣ) дар бораи ӯ мегӯӣ, дар ӯ вучуд дошта бошад, ту ӯро ғайбат кардаӣ ва агар аз он чӣ мегӯӣ, мубарро бошад, ба ӯ тӯҳмат раво доштаӣ.</i></p>
8	<p>Лаън қардан Ин ки муъминро лаън кунӣ, гӯё ӯро куштаӣ. Шамолро лаънат накунад чунки у маъмур аст. Ҳар ки чизеро лаънат кунад у сазовори лаънат набошад лаънати қардагӣ бахудаш бармегардад.</p>
9	<p>Ифшои сир Ҳамоно бадтарини мардум аз назари ҷойгоҳ дар рӯзи қиёмат марде аст, ки бо ҳамсараш ҳамбистарӣ мекунад ва онгоҳ (ки дар миёни мардум меравад) асрори вайро хувайдо мекунад.</p>
10	<p>Ислоҳи зоҳири Мардумро рузи қиёмат хоҳам донист ки меоянд ва ҳасаноташон баандозай кӯҳро бузург аст ва Худованд</p>

	ва фасоди ботини	онҳоро дар ҳаво мисли ғубор пароканда месозад, Савбон (р) пурсид` эй Расули Худо! Дар борай чинҳо бароямон равшани андоз онҳоро бароямон сифат кун, то ки аз руй нодони аз гуруҳи онҳо нагардем, Паёмбар (салаллоху алайҳи ва саллам) гуфт` бидонед ки онҳо бародарони шумоянд аз қавми шумо чуноне ки шумо дар шаб намоз мехонед онҳо низ намоз мехонанд, локин онҳо қавме ҳастанд ки вақто бахилватгоҳ дароянд корхоеро ки Худованд ҳаром гардонидааст анҷом медиҳанд.
11	Мутаҳам кардани муслмон ба куфр	Ҳар кас бародари муслмонашро кофир хитоб кунад, агар шахс (мухотаб) он гуна бошад (яъне кофир бошад), мушкеле пеш намеояд, аммо агар мухотаб аз куфр дур бошад, сифати куфр ба ҳуди ӯ боз мегардад.
12	Интисоб ба ғайри падар	Касе, дар ҳоле ки медонад мансуб ба падараш аст, аммо инро мункир шавад, биҳишт бар ӯ ҳаром мегардад. Аз падарҳоятон руй нагардонед ҳар ки аз падараш руй гардонад пас ин кори у куфр аст.
13	Тарсонидани муслмон	Барои муслмон ҷоиз нест, ки (бародари) муслмонашро дучори тарс ва ваҳшат кунад. Касе, ки бо оҳане (шамшер, найза ва ғайра) ба сӯи бародараш ишора кунад (ба гунае ки ӯро битарсонад), то он замон, ки аз ин кор даст барнадорад фариштагон ӯро лаънат мекунад.
14	Бузург шуморидани мунофиқ	Мунофиқро бузургвор хитоб накунед, зеро ҳар чанд ӯ бузургвор бошад (боз ҳам ин гуна хитоб) Парвардигори шуморо хашмгин мекунад.
15	Дароз кардани похай шим ё изор аз бучулак поён	Дароз кардани похай изор ё шим ё курта ё салла аз бучулак поён` ҳар ки чизе аз инҳоро такаббӯрона аз бучулак дароз кунад Худованд рузи қиёмат басуяш назар нахоҳад кард.
16	Хиёнат ба рабият	Ҳар он бандае, ки Худованд сарпарастии гурӯҳ ва рабиятеро ба вай супорид ва ӯ, дар ҳоле ки (ба ҳилагарӣ) ба онҳо хиёнат карда ҷон бозад, Худованд биҳишти хеш бар вай ҳаром мегардонад.
17	Фатво бидуни илм ва огоҳӣ	Ҳар касе бидуни илм фатво содир кунад, гуноҳи анҷомдиҳандаи он ба содиркунандаи фатво бар мегардад.
18	Сураткаи ши	Сахтарин азоб рузи қиёмат бар сураткашон аст. Малоикаҳо дохили хонае намешаванд ки дар он сурат ё саге бошад.
19	Овезон	Гурӯҳеро, ки саг ё зангула ҳамроҳашон

	кардани занг ба чаҳорпоён	бошад, фариштагон ҳамроҳӣ намекунанд. Зангула аз адавоти мусиқии шайтон аст.
20	Тарки намози чумъа бо саҳлангорӣ Ва Тарки намози аср	Касе, ки дар се ҷумъа (пай дар пай) аз рӯи саҳлангорӣ намози ҷумъаро тарк кунад, Худованд қалби ӯро мӯҳр мезанад. Ҳар кас намози асрро тарк кунад, (тамоми) аъмолаш набуд мегардад.
21	Ғасби замин	Касе, ки вачабе аз заминро ғасб (тасарруф) кунад, Худованд дар рӯзи қиёмат ҳалқае аз ҳафт (қабати) замин ба ғардани ӯ монанди ғарданбанд қарор медиҳад.
22	Сухане, ки боиси ғзаби илоҳӣ мешавад	Ҳамоно, банда баногоҳ суханеро ба забон меорад, ки муҷиби хашму ғзаби илоҳӣ шуда, боис мешавад, ки ҳафтод сол дар ҷаҳаннам афтад.
23	Зиёдагӯӣ дар ғайри зикри илоҳӣ	Дар ғайри зикри Худованд зиёдагӯӣ накунад. Ҳамоно зиёдагӯӣ дар ғайри зикри илоҳӣ боиси қасовати қалб (ва сангдилӣ) мешавад.
24	Кӯтоҳӣ дар намоз	Намоз паймоне аст, ки миёни мо инсонҳо ва Худованд мунаъқад гардида аст, лизо ҳар кас онро тарк гӯяд, ба таҳқиқ, ки кофир мегардад. Фарқ байни шахси мусалмон ва кофир намоз аст.
25	Қаҳр қардан	Барои мӯъмин ҷоиз нест, ки беш аз се рӯз аз бародараш (мусалмонаш) қаҳр бошад. Касе, ки аз се рӯз зиёд бо бародари мусалмонаш қаҳр кунад, дохили дузах шудааст.
26	Дур мондан аз зикри Худованд	Маҷлисе барпо намекунанд мардуме сипас Худовандро дар он зикр намекунанд ва бар Паёмбараш салавот намеаиристанд магар ин ки агар Худованд бихоҳад онҳоро мебахшад агар нахоҳад азобашон медиҳад.
27	Пушаймонӣ аз ҳада	Он ки ҳадиеро мебахшад ва сипас пушаймон мешавад, чун саре аст, ки қай (истифроъ) карда, он гоҳ майли хӯрдани қай мекунад. Ҷоиз нест, ки шахс чизеро бибахшад ва онгоҳ пушаймон шавад.
28	Изҳори ноумеди бар мусалмон	Изҳори ноумеди макун бар бародарат ва ӯро ноумед насоз шояд Худованд ӯро раҳм мекунаду тӯро мубғало месозад. Ҳарки бародарашро бахотири гуноҳаш ғайбҷуи кунаду таънасор кунад у намемирад магар ки он гунохро анҷом медиҳад.
29	Нигоҳ қардан ба	Ҳар инсоне, ки насибе аз зино барои вай муқаддар шуда ҳатман онро анҷом хоҳад дод, пас

	номахрам	зинои чашмон нигоҳ кардан (ба номахрамон) аст ва зинои гӯшҳо гӯш кардан (ба номахрамон) аст ва зинои забон сухан (ва каломии нораво) аст ва зинои дастон (аҳзи ҳаром аст) ва ... ҳамвора дил ҳавас мекунад ва орзуи чизеро дар худ мепарварад ва чи басо шармгоҳ онро таъйид мекунад ё такзибаш менамояд.
30	Ошкор анҷом додани гуноҳон	Ҳамай умматонам афв шудаду дар амонанд магар онҳое ки гуноҳонашонро намепушонанд.
31	Ахлоқи бад	Чигунае ки хал (уксуз) асалро вайрон мекунад ҳамон хел ахлоқи бад амалхоро.
32	Никоҳи шағор	Расулаллох (^{саллаллоху алайҳи ва саллам}) аз никоҳи шағор наҳй карда аст. (Никоҳи шағор иборат аст аз ин ки як мард духтарашро ба издивоҷи марди дигаре дар мавриди маршрут ба ин ки ӯ низ духтарашро дар иваз ба издивоҷи вай диҳад, зимнан дар ин навъ никоҳ маҳрия (барои ҳеч як аз ду духтар) таъйин намегардад).
33	Зулми ҳамсоя	Зино кардани марде бо даҳ зан осонтар аст аз зинояш бо зани ҳамсоя, агар марде аз хонаи даҳ кас дузди кунад барояш осонтар аст аз дуздии хонаи ҳамсояаш.
34	Даст задани мард базани номахрамаш	Агар бар сари марде бо сузани оҳнин бизананд (бишқоанд) барояш беҳтараст аз ин ки зани номахрамеро даст бизананд. Ман бо занон мусофаҳа (бо дастонам салом) намекунам.
35	Навҳасарой	Касе, ки барояш навҳасарой (доду вой) шавад, дар рӯзи қиёмат азоб мегирад. Мурда басабаби навҳасарои дар қабраш азоб дода мешавад.
36	Доҳил шудан ба масҷид бо бўи бад	Ҳар кас (чизи бадбӯе чун) пиёз, сир ва карос (тарраи фарангӣ) бихӯрад, набояд дар масҷид доҳил гардад, зеро ҳар он ки инсонро озурда мекунад, фариштагон низ аз он озурда мешаванд.
37	Савганд ба ғайри Худо	Ҳар он кас, ки ба ғайри Худо савганд ёд кунад, ба таҳқиқ, ки кофир ё мушрик аст. Ҳар кас қасди савганд хӯрдан дорад, (ё сирфан) ба Худо савганд ёд кунад, ё соқит бошад.
38	Савганди дуруғ	Ҳар кас золимона барои соҳибшудани моли мусулмоне савганд ёд кунад дар ҳоле Худовандро мулоқот хоҳад кард, ки аз вай хашмгин аст.

39	Қасам хўрдан дар хариду фуруш	Аз зиёда савганд хўрдан дар хариду фуруш (байъ) бипарҳезед. Ҳамоно савганд нобудкунанда ва аз байнбаранда аст. Савганд хўрдан (ба дурӯғ) колоро нобуд кунад ва баракатро аз байн бибарад.
40	Ташбеҳ кардани худ ба дигарон	Ҳар кас худро ба қавме ташбеҳ кунад, аз он қавм ба ҳисоб хоҳад омад. Ҳар кас ба ғайри мо хештанро ташбеҳ кунад, аз мо нест.
41	Ҳасад	Аз ҳасад барҳазар бошед. Ҳамоно, ҳамон гуна ки оташ ҳезумро нобуд мекунад, ҳасад некиҳои (инсонро) аз байн мебарад.
42	Гачқори и қабр	Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) аз гачқорӣ қардан, нишастан бар рӯи қабр ва ҳамчунин аз сохтани бино бар рӯи он наҳӣ карда аст.
43	Аҳдшика нӣ ва хиёнат	Замоне, ки Худованд (ҳамагонро) аввалин ва охиринро дар рӯзи қиёмат гирди ҳам оварад, барои ҳар хоин ва паймоншикан парчае афрошта мегардад ва гуфта мешавад: Ин хиёнати фалон фарзанди фалон аст.
44	Нишаста н бар рӯи қабр	Ин ки яке аз шумо бар рӯи гудозаҳои оташ бинишинад, ба гунае, ки либоси ӯ сӯхта пӯсташро оташ ламс кунад, беҳтар аст аз он ки бар қабре бинишинад.
45	Наҳӣ аз чанд намуд нушидан	Паёмбар (салаллоҳу алайҳи ва саллам) аз нушидани об аз обдон наҳӣ кардааст (яъне инсон бояд бавоситаи чизе аз обдон об бинушад на аз дохилаш). Паёмбар (салаллоҳу алайҳи ва саллам) аз нушидан бо таври истода манъ кард. Паёмбар (салаллоҳу алайҳи ва саллам) аз пуф қардани об наҳӣ кард.
46	Гадоӣ қардан бидуни ҳочат	Ҳар он бандае, ки дарвозаи гадоиро бикушояд, Худованд дарвозаҳои факрро бар вай мекушояд. Ҳар ки мардумро зиёд бипурсад (гадои кунад) дар ҳақиқат у аз онҳо лаххаи оташ мепурсад пас ё зиёд бипурсад ё кам.
47	Хиёнат дар	Расулаллоҳ ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) аз ин ки шахси муқим (шаҳрнишин) колои шахси бодиянишинро бифурушад,

	тиҷорат	наҳй фармуд. (Расулаллоҳ (^{саллаллоҳу алайҳи ва саллам}) ҳамчунин мефармояд:) <i>Дар байъ таночиш¹ накунед ва бар байъи бародаратон байъ анҷом надихед</i> (агар мусулмоне муомилаеро анҷом дод, шумо дар он даҳлат накунед).
48	Чустучӯ и гумшуда дар масҷид	Ҳар касе, ки садои мардеро, ки дар масҷид барои чустучӯи гумшудаи худ эълон мекунад, бишнавад, бояд бигӯяд: Худованд гумшудаатро ҳечгоҳ ба ту барнагардонад. Масҷид барои ин кор бино нашудаанд.
49	Убур аз чилави намозгӯзор	Агар касе, ки аз муқобили намозгӯзор убур мекунад, медонист, ки чӣ (азоби сахте) дар интизори ӯст гарҷеҳ медод чихил сол ҳамон ҷо биистаду аз муқобили (намозгӯзор) убур накунад.
50	Ҳар ки дӯст бидорад ки мардум барояш аз ҷояшон бихезанд	Ҳар ки дӯст бидорад ки мардум барояш аз ҷояшон бихезанд пас нишастгоҳашро аз оташи дузах ихтиёр кардааст.
51	Дашноми шайтон	Шайтонро дашном надихед балки аз шарру бадияш ба Худованд паноҳ ҷуед. Яке аз саҳобаҳо пушти Паёмбар (салаллоҳу алайҳи ва саллам) балои ҳайвон нишаста буд ногаҳон ҳайвон лағжид, саҳоба гуфт` Шайтон лағжид, Паёмбар (с) гуфт` «Нагуи ки шайтон лағжид чун ки вақте ки ту ин хел мегуи ин кори азиме баназараш мерасад то ин ки мисли хона худаширо ҳис мекунад ва мегуяд` бо қувватам` балки бигу Бисмиллоҳ ва шайтон вақто ки инро мешунавад худаширо хурд фикр мекунад ва мисли папша мешавад» (калимаи «лағжид» дар ин ҳадис чанд маъно дорад` 1) Ҳалок шуд, 2) аз пой афтод, 3) Пешипо хурд, 4) Шарру бадиरो ҳамроҳ шуд.
52	Дашноми мараз (касали)	Маразро дашном надихед чунки у хатоҳои бани Одамро мерезонад чуноне ,ки нажд занги оҳанро мерезонад.
53	Қагъ кунандаи силаи раҳм	Доҳили чаннат намешавад касе ,ки силаи раҳмро баҷо наорад.
54	Нӯшидани об дар зарфи тилло ё	Дар зарфи тилло ё нукра об нанӯшед ва аз пӯшидани либоси абрешим ва дебо бипарҳезед, зеро ин шоистаи онҳо

¹ Таночиш дар байъ он аст, ки масалан яке меғӯяд: Ман ин колоро даҳ сомон мехарам, вале дигаре, ки бо фурушанда созиш дорад ва қасди хариди молро ҳам надорад, меғӯяд: Ман онро ба бист сомон мехарам, то коло бо қимати бештаре фурухта шавад.

	нукра	(дунёпарастон, дунёталаб ва кофирон) аст ва шуморо дар охират насибе аз он бехтар аст.
55	Хўрдан ва нўшидан бо дасти чап	Аз хўрдану нўшидан бо дасти чап бипарҳезед, ҳамоно шайтон бо дасти чапаш мехўрад ва меошомад.
56	Бухл дар дуруд фиристандан бар Паёмбар	Худованд хор кунад касеро, ки номи ман назди ӯ бурда шавад, вале ӯ бар ман дуруд нафиристад. Касе, ки дар назди ӯ номам бурда мешавад, вале ӯ бар ман дуруд намефиристад, бахил аст.
57	Сухани ношоиста	Ҳамоно манфуртарин ва дуртарини шумо нисбат ба ман дар рўзи қиёмат аз назари мақом ёвагўён ва пургўён ва мутакабиронанд.
58	Нигоҳдори саг	Ҳар кас ба чуз саги шикорӣ ё саги махсуси гала, сагеро нигоҳдори кунад, рўзона ба миқдори ду кирот аз ачри ӯ коста мешавад.
59	Озор расонидан ба ҳайвонот	Зане гурбаеро зиндонӣ кард ва гурба (аз шиддати гуруснагӣ ва ...) ҷон бохт. Он зан (ба хогири ин кор) мустаҳиқи дўзах гардид. Ба ҷонварон “сўиқасд” накунед.
60	Интишор кардани чизҳои ҳаром ва даъват ба суяш	Ҳар ки ба суй гумроҳие даъват кунад гуноҳаш баробари касе аст, ки басуи гумроҳи меравад ва аз гуноҳи у гуноҳаш ками ё ноқисие надорад.
61	Одат ба шароб	Дохил намешавад шаробхури муътод баҷаннат ва касе ки ҷодугарро бовар кунад, ва касе ки қатъи силаи раҳм кунад. Ҳар ки шароб бихурад то чиҳил шаб намозаш қабул намегардад.
62	Душманӣ ба дустони Худо	Худованди мутаъол мефармояд: Ҳар касе бо вай (ва дўсти) ман душманӣ кунад, ўро ба ҷанг фаро мехонам.
63	Куштани зиммӣ ё паноҳанда дар диёри Исломи	Ҳар касе шахси зиммӣ (ё касе, ки ба билоди Ислом паноҳандашуда)ро ба ноҳақ бикӯшад дар ҳоле, ки бӯи биҳишт аз масофати ба андозаи сад сол (роҳпаймой) эҳсос мешавад, ба машоми вай нахоҳад расид.
64	Ирода ва ҳадаф дар амал	Худованди мутаъол мефармояд: Ман бениёзтарин аз ширкам. Ҳар касе амалеро анҷом диҳад, ки дар он ғайри Манро барои Ман шарик қарор диҳад, ўро ҳамроҳи ширкаш раҳо хоҳам кард.

САФАРИ ҶОВИДОНАГИИ МАСИРИ ТУ БА

СӢИ БИҲИШТ Ё ҶАҲАННАМ

Қабр.

аввалин манзил аз манозили охират ва барои кофир ва мунофиқ ҳафраи (чуқури) оташу барои мӯъмин бӯстон аст. Теъдоде аз аъмоле, ки мучиби азоби қабр мешаванд, иборатанд аз: пок накардани бадан аз идрор (пешоб) суханчинӣ, тамаъ доштан ба ғаноим, дурӯғғӯй, хобидан дар ҳангоми намоз, тарки Қуръон, зино, лавота, рибо, пардохт накардани амонат ва... Аъмоли зер мучиби наҷоти инсон аз азоби қабр мешаванд: амали солеҳи холисона барои Худо, паноҳ бурдан ба Худо аз азоби қабр, хоҷдани сураи «Мулк» ва... Афроди зер аз азоби он дар амон мемонанд: шаҳид, муҷоҳид, касе, ки дар рӯзи ҷумъа аз дунё биравад, касе, ки ба дарди шикам бимирад ва ...

Дамидан дар Сур.

Сур шохи бузурге аст, ки Исрофил онро ба даҳон гирифта аст ва мунтазири замоне аст, ки ба ӯ дастур дода шавад, то дар он бидамад. Дамидани аввалро нафхатулфазаъ¹ меғӯянд. Худованд меғӯяд: *“Ва дар сур дамида мешавад ва ҳамаи касоне, ки дар осмонҳо ва замин ҳастанд, мемиранд, магар касоне, ки Худо бихоҳад!”* (Аз Зумар` 68). Сипас ҳама дунё хароб ва вайрон мешавад. Пас аз чихил (Абӯхурайра дар таъйини он, ки рӯз, ҳафта, моҳ ё сол бошад, имтиноъ варзиданд, чунончӣ дар ҳадис омадааст) дубора дар сур дамида хоҳад шуд, ки ба ин дамидан нафхатулбаъс² меғӯянд. Худованд мефармояд: *“Сипас бори дигар дар сур дамида мешавад. Ногаҳон ҳамагӣ ба по мехезанд ва менигаранд ва дар интизори ҳисоб ва ҷазо ҳастанд”.* (Аз Зумар` 48)

Растохез.

¹ Дамидани ҳарос

² Дамидан, зиңда шудан (растохез)

Сипас Худованд боронеро фурӯ мефиристад, ки ба василаи он аҷсоди мурдагон (аз устухоне, ки уҷбуззанаб ном дорад, рӯида ва зинда) мешаванд ва онон табдил ба махлуқоти ҷадид, урён, побараҳна ва хатнанашуда мешаванд, ки ғариштагон ва ҷиниёнро мебинанд. Онон бар асоси аъмолашон барангехта мешаванд: яъне муҳрим (шаҳси ихромбаста) лаббайкғӯён, шаҳид дар ҳоле, ки хуни ӯ ҷорӣ аст, инсони ғофил, дар ҳоле ки ба лаҳву лаъаб машғул аст, зинда мешаванд. Зеро Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} мефармояд: *Ҳар бандае дар ҳамон ҳоле, ки аз дунё меравад, барангехта мешавад.*

Ҳашр.

Сипас Худованд махлуқотро барои ҳисоби (аъмол) ҷамъ мекунад. Онҳо дар рӯзи азиме, ки муддати он 50 ҳазор сол аст, ҳаросон ва ҳаммонанди мастҳо ҳастанд. Мондани онҳо дар дунё ҳаммонанди соате аст. Хуршед ба фосилаи як мил наздик мешавад. Мардум ба таносуби аъмолашон ғарқ ба арақ мешаванд. Дар он рӯз заифон ва мутакаббирон бо ҳамдигар баҳс ва ҷадал мекунанд. Инсони кофир бо дӯсташ шайтон ва аъзои баданаш баҳсу ҷадал мекунад. Гурӯҳе гурӯҳи дигарро лаън мекунад. Шаҳси золим аз шиддати пушаймонӣ дасти худро мегазад ва мегӯяд: *“Эй кош, ман фалониро ба дӯстӣ намегирифтам”* (Ал Фурқон` 28).

Ҷаҳаннам бо 70000 ресмон кашида мешавад ва ҳар ресмонро 70000 ғаришта мекашад. Замоне ки кофир онро бибинад, орзу мекунад, ки худро фидо кунад (то аз азоби он раҳой ёбад) ё ин ки табдил ба хок шавад. Аммо афроде, ки аз фармони Худо сарпечӣ карданд, иборатанд аз: *Аз молҳои касе, ки закоташро намедод, табдил ба оташ мешавад, ки ба василаи он доғ карда мешаванд. Афроди мутакаббир дар ҳоле, ки монанди мӯрча ҳастанд, маҳшур мешаванд. Инсони ҳилагар, кинатуз ва ғосиб расво мешавад. Дузд ба ҳамроҳии он чи дуздида аст, оварда мешавад. Ҳақоиқ ва ниҳон бармало мешавад.*

Аммо дар ин рӯз парҳезгорон бим ва хавфе надоранд, балки ин рӯз ҳаммонанди намози зӯҳр сипарӣ мешавад. *“Ҳароси бузург (рӯзи растохез) онҳоро ғамгин намесозад”* (Ал Анбиё` 103)

Шафоати бузург, ки.

дар рӯзи маҳшар барои рафъи бало ва мусибат аз мардум ва расидагӣ ба ҳисоб аз миёни махлуқот махсуси Паёмбари мо (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) аст. Шафоатҳои дигар дар ғайр аз рӯзи қиёмат як амри ом миёни паёмбарон ва дигарон ҳастанд. Ҳаммонанди шафоат барои берун овардани мӯъминоне, ки вориди оташ шудаанд, аз он ва боло бурдани дараҷоти мӯъминон.

Ҳисоб.

Дар рӯзи қиёмат мардум дар дастаҳое дар хидмати Парвардигорашон мешитобанд. Худованд аъмолашонро ба онҳо нишон медиҳад ва аз онҳо дар бораи он аъмол суол мекунад. Ҳамчунин аз онҳо дар бораи умр, чавонӣ, амвол, илм, аҳду паймон, неъматҳо, чашму гӯш ва қалб суол мешавад. Кофир ва мунофиқ ба иллати тавбири махлуқот ва иқомаи ҳуҷҷат бар онон дар баробари дидагони махлуқот муҳосиба мешаванд ва мардум, замин, рӯзҳо ва шабҳо, амвол, фариштагон ва аъзои бадан алайҳи онон шаҳодат медиҳанд, то аъмоли онҳо собит шавад ва ба он эътироф кунанд. Худованд бо шахси мӯъмин хилват мекунад ва ўро водор ба иқрор ба гуноҳонаш мекунад, то ин ки мебинад, ки ў дар ҳоли ҳалок аст. Дар ин ҳангом ба ў мегӯяд: “Ман дар дунё гуноҳони тӯро пӯшонидам ва имрӯз Ман онҳоро мавриди афв қарор медиҳам”. Аввалин касоне, ки дар ҳисоби онҳо расидагӣ мешавад, уммати Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ҳастанд. Аввалин амале, ки ба ҳисоби он расидагӣ мешавад, намоз ва хунҳо (куштаҳо) аст.

Парвози номаҳои аъмол.

Сипас номаҳои аъмол ба парвоз дармеоянд. Онҳо номаҳоеро мегиранд, ки *“Ҳеҷ аъмоли кӯчак ва бузургеро раҳо накарда аст ва ҳамаро баршуморида аст”* (Ал Қаҳф` 49). Фарди мўъмин номаро ба дасти рост ва фарди кофир ва мунофиқ онро ба дасти чап ва аз пушти сар мегирад.

Тарозу.

Сипас аъмоли мардум бо тарозуи ҳақиқӣ, ки ду қафа дорад, вазн (санҷида) мешавад, то Худованд дар асоси он аъмол ба онон подош диҳад. Аъмоли мувофиқи шарр ва холисона барои Худо боиси сангинии қафои он мешавад. Аз аъмоле, ки муҷибӣ сангинии қафои он мешавад: (Ло илоҳа илаллоҳ ...), ахлоқи нек, зикри Худованд бо ибороте монанди Алҳамдулиллоҳ, Субҳоналлоҳи биҳамдиҳӣ ва субҳоналлоҳилазим. Мардум дар асоси аъмоли нек ва бадашон мавриди доварӣ қарор мегиранд.

Ҳавз.

Сипас мўъминон вориди ҳавз мешаванд ва касе, ки аз он бинӯшад ҳаргиз ташна намешавад. Ҳар паёмбар як ҳавз дорад, ки ҳавзи Муҳаммад ^(саллаллоҳу алайҳи ва саллам) аз ҳамаи онҳо бузургтар аст. Оби он сафедтар аз шир, ширинтар аз асал ва хушбӯтар аз мушк аст. Зарфҳои тилло ва нуқра ба теъдоди ситорагон аст. Тўли он аз Айла дар Урдун то Адан дар Яман бештар аст. Оби он аз наҳри Кавсар чорӣ аст.

Озмоиши мўъминон.

Дар поёни рӯзи қиёмат куффор ба дунболи худоёне, ки мепарастиданд, ба роҳ меафтанд. (Худоён) онҳоро ҳаммонанди рамаҳои чаҳорпоён бар рӯи пойҳояшон ё суратҳояшон ба сӯи оташ мебаранд ва ҷуз мунофиқон ва мўъминон касе боқӣ наместонад. Худованд ба сӯи онон меояд ва мепурсад: Мунтазири чӣ чизе ҳастед? Онҳо мегӯянд: Мунтазири Парвардигорамон ҳастем. Худованд соқи худро ошкор мекунад ва мўъминон Худои худро мешиносанд. Ба ҷуз мунофиқон ҳамагӣ ба сачда меафтанд. Худованди таъоло мефармояд: *“Рӯзеро, ки*

Худованд соқи худро бараҳна мекунад ва даъват ба сӯҷуд мешаванд, аммо наметавонанд сӯҷуд кунанд” (Ал Қалам` 42) (соқе, ки ба ҷалол ва камоли Ў лоиқ аст ва ба ҳеҷ чиз шабоҳате надорад). Сипас ба дунболи Ў ба роҳ меафтанд. Сипас Худованд сиротро бар по мекунад ва ба мӯъминон нур ато мекунад ва нури мунофиқонро хомӯш мекунад.

Сирот.

Он пуле аст, ки бар рӯи ҷаҳаннам кашида шудааст, то мӯъминон аз рӯи он ба сӯи биҳишт убуру кунанд. Паёмбар ^{саллаллоху алайҳи ва саллам} онро чунин тавсиф карда аст: “Суст ва лағжанда аст. Дорои қалобҳо ва ҷангалҳое монанди хори саъдон ... аз мӯй бориктар ва аз шамшер бурандатар аст”. Ба ривоят аз «Саҳеҳ»қи Муслим: Бар рӯи он ба мӯъминон ба андозаи аъмолашон нур дода мешавад. Бештарини он ба андозаи равшан кардани кӯҳҳо ва камтарин онҳо ҷиҳати равшан кардан то фосилаи ангушти шасти пои шахс аст. Сипас ин нур роҳро барои онҳо равшан мекунад. Онон мутаносиб бо аъмолашон аз рӯи он убуру мекунад. Фарди мӯъмин дар як ҷашм ба ҳам задан монанди барқ, бод, паранда, беҳтарини аспҳо аз рӯи он убуру мекунад. (Аз миёни мардум гурӯҳе бетартид наҷот меёбанд. Гурӯҳе зарба мебинанд ва овезон мешаванд ва гурӯҳе низ ба дохили ҷаҳаннам меафтанд). Аммо мунофиқон, ки ҳеҷ нуре надоранд, бармегарданд. Пас миёни онҳо ва мӯъминон деворе кашида мешавад. Сипас талош мекунад аз рӯи пули сирот убуру кунанд, аммо наметавонанд ва дар оташ фуру меафтанд.

Оташ.

Аввал қуффор, сипас мӯъминони саркаш ва туғёнгар ва дар поён мунофиқон ба дохили он фуру меафтанд. Ҷаҳаннам дорои 8 дар (дарвоза) аст. Оташи он 70 баробар аз оташи дунё сахтар аст. Бадани инсонии кофир дар он бузург мешавад, то азоби бештареро бичашад. Фосилаи байни ду шонааш роҳи се рӯза ва дандонҳояш

монанди кӯҳи Уҳуд аст. Пўсташ хашин ва дурушт мешавад. Нўшидании онҳо оби доғе аст, ки рўдаҳояшонро тикатика мекунад. Хўроки онҳо меваи дарахти заққум, зардоба ва хуноба аст., осонтарин азоби он иборат аст аз ин ки кафи пои гуноҳкорро рӯи ду тика ахгар мегузорад. Шиддати гармои он ба ҳаде аст, ки мағзи ӯ ба чўш меояд, умқи он ба ҳаде аст, ки агар навзоде дар он андохта шавад, қабл аз он ки ба қаъри он бирасад, 70 сола мешавад. Маводи сўхтании он куффор ва санғо ҳастанд. Ҳавои он боди гарм ва сўзони (самум) ва сояи он бисёр доғ (яҳмум) аст. Ҳама чизро фуру мебарад ва ҳеч чизро боқӣ намегузорад. Пўстҳоро месўзонад ва ба устухон мерасад ва бар қалбҳо чира мешавад ва афродро ба сутўҳ ва шукўҳ водор месозад, аз 1000 нафар 999 нафар вориди он мешаванд. Пўшиши он аз оташ аст. Намунаҳое аз азоби он иборатанд аз варами пўсти бадан, зуб кардан, сўзондан, кашидан ва куштан аст.

Қантара (пуд).

Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва ^{саллам}) фармуд: Мўъминон аз оташи ҷаҳаннам раҳой меёбанд ва дар пуле (фосилае) байни биҳишт ва ҷаҳаннам нигоҳ дошта мешаванд ва ба хотири баъзе аз зулмҳое, ки дар дунё кардаанд, танбеҳ ва муоҳаза мешаванд, то ин ки пок ва муҳазаб шаванд. Дар ин ҳангом ба онҳо иҷозаи ворид ба биҳишт дода мешавад. Қасам ба касе, ки ҷони Муҳаммад (^{саллаллоху} алайҳи ва ^{саллам}) дар дасти Ўст, ҳар кадоме аз онҳо манзили худашонро дар биҳишт осонтар аз он чи дар дунё ба сўи манозилашон мерафтанд, пайдо мекунанд. (Ин ҳадисро Бухорӣ ривоят карда аст).

Биҳишт.

ҷойгоҳи мўъминон аст. Сохтмони он аз тиллову нуқра ва малоти он аз мушк аст. Шан ва реги он аз ёқут ва марворид ва хоки он аз заъфарон аст. Ҳафт дарвоза дорад, ки арзи ҳар дар масири се рўза роҳи пиёдагард

аст, аммо ин дарҳо пур аз ҷамъият ҳастанд. Дар он сад дариҷа вучуд дорад, ки фарқи байни онҳо мисли фарқи замину осмон аст. Болотарин ва беҳтарин қисмати Фирдавс аст, ки наҳрҳои биҳишт аз он сарчашма мегиранд. Сақфи он Арши Парвардигор аст. Ҷӯйҳои он бидуни шикоф ҷорӣ мешаванд. Фарди мӯъмин ҳар тавре, ки хоҳад, онҳоро ба ҷараён меоварад. Ҷӯйҳои он аз асал, шир, шароб ва об пур ҳастанд. Хӯрданиҳои он ҳамешагӣ, наздик ва дастрасанд. Дар он замимае сохта шуда аст аз марворид, ки паҳнои он шаст мил аст. Дар ҳар гӯшае аз он хонаводае вучуд дорад. Сокинони он бемӯ, дорои ҷашмони сурмакашида ҳастанд. Ҷавони онон заволнопазир аст. Либосҳои онон низ ҳаргиз нобуд ва хароб намешавад. Дар он идрор (пешоб), мадфуъ (ахлот) ва ҳеҷ ифлосие нест. Шонаҳои мӯи онон аз ҷинси тилло аст. Арақи онҳо мушк аст. Занҳои онон зеборӯ, бокира, дорои аслу насаб ва ҳамсон ҳастанд. Аввалин касе, ки вориди он мешавад Паёмбар (^{саллаллоху} алайҳи ва саллам) ва паёмбарони дигаранд. Ҳадди аққали мартаба он аст, ки шахс дархости чизеро кунад, дар муқобил ба ӯ даҳ баробари дархосташ бидиҳанд. Ходимони биҳишт навҷавонони ҷовидона мисли марвориди пароканда ҳастанд. Бузургтарин неъматҳои он иборатанд аз руъяти Худованд, ризоияти Ӯ ва ҷовидонагӣ.

Чигунагии таҳорат кардан

Намоз бе таҳорат чоиз намешавад, пас бояд бо оби тоза вузу (таҳорат) бачо биорад.

Мулоҳиза: Оби андак бо наҷосат омехта шавад (ҳарчанд ранг ва бӯи он тағир наёбад) наҷас мегардад. Оби бисёр зиёд наҷосат намешавад магар ин ки ранг, бӯй ё мазаи он дар асари наҷосат тағир ёбад. Оберо ки беш аз куллатайн (яъне 210 литр) бошад, онро оби касир мегӯянд.

1. Бисмиллоҳ гуфтан дар ибтидои вузӯ;

2. Се бор шустани дастҳо то банди даст.

Мулоҳиза: аз се бор зиёд шустани узвҳои таҳорат макрӯҳ аст.

2. Се бор шустани даҳон бо ҳаракат додани об дар дохили даҳон (мазмаза) ва як бор шустани вочиб аст. Аммо мисвок намудани дандонҳо ҳангоми шустани даҳон суннат аст.

3. Се бор кашидани об ба дохили бинӣ ва шустани он (истиншоқ) ва берун кардани об бо нафас на бо даст ва як бор шустанаш вочиб аст.

4. Шустани рӯй аз ҷои дамидани мӯйи сар то охири манаҳ ва аз нармии гӯши рост то нармии гӯши чап, ки албатта мазмаза (об дар даҳон кардан) ва истиншоқ (об дар бинӣ кардан) низ ҷузъи он маҳсуб мешавад ва агар инсонии ришдор бошад болои риш ва зеринро хилол намудан.

Мулоҳиза: шустанаш як бор вочиб аст ва себор суннат аст.

5. Шустани ду даст аз сари ангуштон то оринҷ ва мустаҳаб аст, ки дасти ростро пеш аз дасти чап бишӯяд.

Мулоҳиза: шустанаш як бор вочиб аст ва себор суннат аст.

6. Масҳи чаҳоряки сар як бор.

7. Шустани пойҳо ҳамроҳи каъбайн (бучулакҳо)

Мулоҳиза: шустанаш як бор вочиб

Огоҳӣ: **1)** Аъзоҳои вузу (таҳорат) чаҳорто мебошанд; **А)** Мазмазаву истиншоқ ва шустани рӯй. **Б)** шустани ду даст. **В)** Масҳи кашидан бар сару гушҳо. **Г)** Шустани пойҳо бо бучулак. Пай дар пай шустани ин аъзоҳо вочиб аст.

2) Шустани ин аъзоҳо бояд дар як вақт бошад, агар аъзоеро бишӯяду дигарашро тарк кунад то ин ки хушк гардад таҳоратро ботил мегардонад.

3) Суннат аст, ки баъди таҳорат бигӯяд; **Аиҳаду аллоилоҳа иллатиллоху ваҳдаҳу ло шарикалаҳу ва аиҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳу.**

НАМОЗ

1. Барои намоз хондан рӯй ба қибла намуда **Аллоху акбар** (такбири таҳрима)-ро мегӯем. Имом ин такбир ва соири такбироти намозро барои мутаваҷҷеҳ кардани муктадихои худ баланд мегӯяд, вале муктадихо тамоми такбиротро бояд охиста бигӯянд. Сипас дастҳои худро ҳангоми гуфтани **такбири таҳрима** боло мебарем ва ба нармии гӯш мерасонем

2. Баъди такбири таҳрима дастҳоро фуруд оварда, бо дасти рости худ дасти чапро гирифта онҳоро зери ноғ қарор медиҳем. Дар ин бахш аз намоз нигоҳи худро ба сачдагоҳи хеш **назар** мекунем. Баъд ба хондани дуъоҳои маъсур (суннат) мисли “**Субҳоналлоҳумма ва би ҳамдика ва таборака-смука ва таъоло қаддука ва ло илоҳа ғайрук**” мепардозем ва онгоҳ “**Аъзу биллоҳи мина-и-шайтони-р-раҷим. Бисмиллоҳи-р-раҳмони-р-раҳим**”-ро мехонем (мавориди мазкур набояд баланд хонда шавад) баъд сураи «Фотиҳа»-ро мехонем. **Мустаҳаб аст, ки муктадӣ азпаси имом истода сураи фотиҳаро дар ҷойҳое**, ки имом аз қироат соқит мешавад (вақф мекунад), бихонад. Ин дар сурате аст, ки намози ҷаҳрӣ бошад. Аммо дар намозҳои сиррӣ, ки қироат хуфия (пинҳонӣ) сураат мегирад вочиб аст, ки муктадӣ сураи ҳамдро бихонад. **Пас аз сураи фотиҳа як сура ва ё се оят қироат мекунем.** Имом дар намозҳои субҳ, шом ва ишо қироатро ҷаҳрӣ (баланд ва ошқоро) мехонад ва дар ду намози дигар қироатро хуфия ва охиста мехонад.

3. Баъд такбир мегӯем ва ба рукӯъ меравем, баъд дастҳоро бо ангуштони боз бар зону гузошта, **пушти худ ва сарро соф ва бидуни қач қарор медиҳем.** Сипас “**Субҳона раббия-л-азим**”-ро се мартаба мехонем.

4. Сипас бо хондани “**Самиъаллоҳу ли ман ҳамидаҳ**” сарро аз рукӯъ баланд мекунем. Вақте қомилан **рост** истода шудем “**Раббано лақа-л-ҳамд**” мехонем.

5. Баъд такбир гуфта, ба сачда меравем. Дар натиҷа бозуҳои худро аз ду паҳлӯ ва шиками худро аз ду рони худ дур нигоҳ медорем ва дастҳои худро дар **баробари** ду шонаи худ қарор медиҳем. Бояд **ҷунон** сачда кунем, ки ангуштҳои пойҳо ва **ҳар ду дасти инсон ба ҷиҳати қибла** шуда бошанд. Дар сачда “**Субҳона раббиял аъло**”ро се маротиба мехонем.

6. Сипас такбиргўён аз сачда баланд мешавем ва пойи чапро фарш намуда, бар он менишинем ва пойи ростро қоим (истода) мекунем, ба гунае, ки ангуштони он ба самти қибла бошад.

Баъд такбир гуфта, сачдаи дувумро монанди сачдаи аввал анҷом медиҳем. Баъд аз он бо синаи пойҳо аз ҷо баланд мешавем ва рақъати дувумро оғоз мекунем. Рақаати дувум ҳам мисли рақаати аввал аст ва дар он сано ва Аъзу биллоҳ хонда намешавад.

7. Пас аз хондани рақъати дувум ва ба сачда рафтагӣ пойҳоро фарш гардонидани барои хондани ташаҳхуд менишинем ва дасти ростро бар рони рост ва дасти чапро бар рони чап ба тарафи қибла гузошта, ташаҳхуд мехонем: *“Ат-таҳйёту лиллоҳи ва-с-саловату ва-т-таййибот, ас-салому алайка*

айюҳа-н-набийю ва раҳматуллоҳи ва баракотух, ас-салому алайно ва ало ибодиллоҳи солиҳин, ашҳаду ан ло илоҳа иллаллоҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳ”.

Баъд дар рақъатҳои сеум ва чаҳорум низ такбиргўён бармехезем ва намозро идома медиҳем. Дар ду рақъати поён қироати чаҳрӣ хонда намешавад ва фақат ҳам сураи ҳамд қироат мегардад.

8. Сипас барои хондани ташаҳхудӣ ахир бар замин нишаста пойи чапро фарш мегардонем ва пойи ростро истода (қоим) мекунем. Лозим ба зикр аст, ду қаъдаи ахири ҳар намоз бояд ба гунае бинишинем, ки суриш бар рӯи замин қарор гирад.

Баъд аз нишастан ташаҳхудӣ уलो ро мехонем ва сипас ба хондани дуруд мепардозем. Наси ин дуруд чунин аст: *«Аллоҳумма салли ало Муҳаммадив ва ало оли Муҳаммад, камо саллайта ало Иброҳима ва ало оли Иброҳима иннака ҳамидум маҷид. Аллоҳумма*

борик ало Муҳаммадив ва ало оли Муҳаммад, камо боракта ало Иброҳима ва ало оли Иброҳима иннака ҳамидум маҷид» ва суннат аст, ки дар идома бигўяд: *«Аъзу биллоҳи мин азоби-н-нори ва азоби-л-қабри ва фитнати-л-маҳъйи ва-л-мамоти ва фитнати-л-масиҳи-д-даҷҷол»*

9. Баъд аз ин дуъо ба ду тараф - рости чап салом медиҳем ва ибороти *“Ас-салому алайкум ва раҳматуллоҳ”*-ро ҳар бор мехонем. Дар поён суннат аст, ки дуъои маъсурро бихонем

Муқтазои илм амал кардан аст

Бародар ва хоҳари мусалмон;

Худованд барои шумо хондани ин китоби судманду ғоиданокро осон гардонад, ва натиҷаву самараи хондани онро ки амал ба он чи ки дар ин китоб омадааст, мебошад, барои шумо муяссар гардонад.

Дар ин китоб миқдоре аз сураҳои Қуръони карим ва тарҷумаи маъноҳои он барои шумо оварда шудааст. Пас дар амал кардан ба ончи аз маъноии ин оятҳо ёд гирифтед, кӯшишманд бошед. Чунки ёрони Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) вақте аз Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) талаб мекарданд, ки ба онҳо даҳ оят таълим бидиҳад то замоне ки ба он даҳ оят амал намекарданд аз ӯ дархост намекарданд, ки боз ба онҳо даҳ ояти дигар таълим бидиҳад, то ин ки илм ва амали он даҳ оятро дарк намоянд.

Ва меуфтанд; “Мо илм ва амалро ёд гирифтём” , ҳамчунин шарифат низ аз мо чунин корро тақозо дорад.

Ибни Аббос дар тафсири ин оят; Мегуяд; “ Онро чуноне ки шойстай он аст, мехонанд”, Фузайл (раҳматуллоҳи алайҳ) мегуяд; Қуръон фақат барои амал кардан нозил шудааст, Дар ҳоле ки мардум хондани онро амал медонанд.

Ҳамчунин дар ин китоб миқдоре аз суннатҳои Паёмбар

(Илми беамалро Худованду паёмбару муъминон баду мазмум гуфтаанд, Худованд мефармояд: “*Эй касоне, ки имон овардаед! чаро суханоне мегӯед, ки иҷро намекунед? Худованд сахт ба хашии меояд, ки чизе бигӯеду ба ҷой наёваред*”.

Абухурайра (разияллоху анху) мегуяд: Илме ки ба он амал намешавад, ҳамонанди ганҷе аст, ки дар роҳи Худо инфоқ намешавад.

Фузайл (раҳматуллоҳи алайҳ) мегуяд: Олим ҳамчунон ҷоҳил мемонад, то замоне ки ба он чи ки таълим гирифтааст, амал намояд.

Молик ибни Динор (раҳматуллоҳи алайҳ) мегуяд: Фардери мебинӣ, ки дар сухан гуфтан ҳеч хатое надорад, аммо дар амалаш ҳама хато ва иштибоҳ аст.

(^{саллаalloху}
алайхи ва саллам) зикр шудааст; пас бархез, суханони Паёмбаратро қабул куну ба он амал кун.

Некӯкорони гузаштаи ин уммат чизеро таълим намегирифанд, магар ин ки дар амал кардану татбиқаш ва даъват ба суяш пешқадамай мекарданд. Чуноне ки Паёмбар (^{саллаalloху}
алайхи ва саллам) мефармояд; “*Ҳаргоҳ ки шуморо ба чизе амр мекунам, то ҳади имкон ва тавоноиятон онро иҷро намоед ва агар шуморо аз чизе наҳӣ (манъ) кардам пас аз анҷоми он бозистед ва дури бичӯед*” (Бухорӣ ва Муслим).

Ва Худованд мефармояд; *“Пас ононе ки фармони ӯро (Паёмбарро) муҳолифат мекунанд, бояд битарсанд аз он фитнае, ки доманишонро бигирад, ё азоби дардноке ба онҳо бирасад.”*

Ва яке аз ин намунаҳо;

Аз модари муъминон Умми Ҳабиба (разияллоху анҳо) ривоят аст ки; “Ҳар кас ки дар як шабонарӯз дувоздаҳ ракаъат намоз ба ҷо биёрад, подошаш ин аст, ки барояш дар биҳишт хонае сохта мешавад”. Умми Ҳабиба (разияллоху анҳо) мегуяд; аз замоне ки ин суханро аз Паёмбар (^{саллаalloху}
алайхи ва саллам) шунидам ҳаргиз онро тарк накардам.

Ибни Умар (разияллоху анҳумо) ҳадисеро ривоят мекунад ки дар он чунин омадааст “*Барои ҳеҷ мусалмоне шойста нест, ки агар чизе барои васият кардан дошта бошад, ду шаб бигузараду васияташ дар зери сараш набошад*”. (Ривояти Муслим) Сипас ибни Умар гуфт; Аз рузе ки ин суханро аз Паёмбар (^{саллаalloху}
алайхи ва саллам) шунидам доимо васиятам ҳамроҳам буд.

Имом Аҳмад (раҳматуллоҳи алайҳ) мегуяд; “Ҳар ҳадисеро ки навиштам ба он амал кардам ҳатто он дадисеро ки шунидам Паёмбар (^{саллаalloху}
алайхи ва саллам) Ҳиҷомат (хунгири) кард ва ба Аботиб як динор дод, ман ҳам ҳангоме ки ҳиҷомат кардам ба шахсе ки ин корро бароям анҷом дод, як динор додам.

Имом Бухорӣ (раҳматуллоҳи алайҳ) мегуяд; аз замоне ки шунидам ғайбат кардан ҳаром аст, ҳаргиз ғайбат накардам ва ман умедворам, ки дар ҳоле бо Парвардигорам рӯбару шавам ки манро барои ғайбат сарзанишу муҳосаба накунад.

Дар ҳадисе омада аст ки; “Касе ки баъд аз ҳар намоз Оятул курсиро бихонад, то замони марг уро чизи дигаре аз дохил шудан дар бихишт манъ намекунад” (Байҳақи Сунани Рубро).

Ибни Қаййим мегуяд; шунидам ки Шайхул ислом гуфт; Хондани Оятул курсиро баъд аз ҳар намоз тарк накардам магар ин ки агар фаромуш карда бошам.

Баъд аз илму амал бояд мардумро ба суй ончи ки Худованд бароягон арзони доштааст даъват кард, ва набояд худро аз ачру савоб ва дигаронро аз неки ва хайр маҳрум намой. Паёмбар (^{саллаллоху}алайҳи ва саллам) мефармояд; “Ҳар ки ба сӯи хайру некие даъват ё раҳнамоӣ кунад ачру савоби ӯ ҳамонанди ачру савоби анҷом диҳандаи он кори хайр аст” (Муслим). Ин чунин мефармояд; “Беҳтарини шумо касе аст ки Қуръонро таълим бигирад ва ба дигарон таълим бидиҳад” (Бухорӣ)

Ва инчунин боз мефармояд; “Бирасонед аз ман (ба дигарон) агар чӣ як оят ҳам бошад” (Бухорӣ ва Муслим)
Ва бо афзоишу интишор кардани хайру неки ачру савоби шумо низ бештар мешавад ва некиҳое, ки дар дунё анҷом медиҳед, савобашон баъд аз вафотатон бо истимрор давом хоҳад ёфт. Паёмбар (^{саллаллоху}алайҳи ва саллам) мефармояд; “Ҳаргоҳ инсон аз дунё бигузарад амалҳояш бурида мешавад, магар се чиз; Садақаи ҷория, илми нофеъ (манфиъатдор), ки манфиъаташ ба дигарон бирасад ва фарзанди солехе, ки барояш дуо кунад” (Муслим).

Равшанӣ; Ҳар руз беш аз ҳафтдаҳ бор сураи Фотиҳаро мехонем ва дар он аз шарру бадии касоне ки гирифтори ҳашму ғазаби Худованд шудаанд ва аз гумроҳон (ба Худо) паноҳ мебарем, **зеро ки амал кардан монанди онҳо боиси ҳашму ғазаби Худованд мешавем. Пас касе донист ва ба он амал накард, мушобиҳат ба яҳудиён кард ва касе ки надонист ва амалеро анҷом дод, мушобиҳат ба насронихо кард.**

Аз Худованд мехоҳем ки барои мо ва шумо илми судманду нофеъ ва амали солех ато фармояд.

Ҳаққи чопи ин китоб ё ягон ҷузъаш ҳаққи ҳар як мусалмон мебошад, ба шарте, ки дар он чизеро тағйир надихад.

